

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hätäkeskustoiminnasta annetun lain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia hätäkeskustoiminnasta, turvallisuustutkintalakia, konsulipalvelulakia ja pelastuslakia.

Esityksen mukaan hätäkeskustoiminnasta annettua lakia sovellettaisiin Hätäkeskuslaitoksen toimintaan sekä pelastustoimen, poliisitoimen, sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen hätäkeskuspalveluihin. Lisäksi lakia sovellettaisiin hätäkeskustoimintaan ja henkilötietojen käsittelyyn hätäkeskustoiminnassa. Hätäkeskustoiminnalla tarkoitettaisiin hätäkeskuspalveluja ja niihin liittyvää pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen ja Rajavartiolaitoksen välittömiä toimenpiteitä edellyttävien tehtävien hoitamista tarvittaessa Hätäkeskuslaitoksen avustamana.

Esityksellä muutettaisiin hätäkeskustoiminnasta annetun lain säännökset henkilötietojen käsittelystä vastaamaan EU:n yleistä tietosuojasetusta. Esityksessä säädettäisiin henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuusvaatimuksesta ja henkilötietojen rekisterinpitäjistä. Henkilötietojen rekisterinpitäjänä poliisin tietojen osalta toimii Poliisihallitus, sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen osalta hyvinvointialue, Helsingin kaupunki ja HUS -yhtymä, pelastustoimen tehtävien osalta hyvinvointialue ja Helsingin kaupunki ja Rajavartiolaitoksen tietojen osalta Rajavartiolaitoksen esikunta. Hätäkeskuslaitos vastaisi rekisterinpitäjyydestä omien valvontatehtävien hoitamiseen sekä Hätäkeskuslaitoksen muiden tehtävien ja muiden viranomaisten avustamiseen liittyvien tietojen osalta.

Esityksessä selkeytettäisiin Hätäkeskuslaitoksen ydintehtäviä. Lisäksi konsulipalvelulain mukaan Hätäkeskuslaitos voisi avustaa ulkoasianhallintoa avustavissa asiakaspalvelutehtävissä ja turvallisuustutkintalain mukaan Onnettomuustutkintakeskusta ilmoitusten vastaanottamisessa. Kyseisiin lakeihin lisättäisiin asetuksenantovaltuudet avustavien tehtävien tarkemmasta säätämisestä. Hätäkeskuslaitoksen muista tehtävistä ja muiden viranomaisten avustamisesta säädettäisiin tarkkarajaisesti valtioneuvoston asetuksessa hätäkeskustoiminnasta perustuslain vaatimusten mukaisesti.

Esityksessä täsmennettäisiin ja muutettaisiin viranomaisten tiedonsaantioikeuksia sekä säädettäisiin tietojen toisiokäytöstä hätäkeskustoiminnassa käsiteltävien tietojen osalta. Lisäksi laki hätäkeskustoiminnasta muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain kanssa olevaa päällekkäistä sääntelyä tietojen luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla sekä käyttäjärekisteriin ja lokirekisteriin liittyen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2023 alussa. Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 16, 16 a ja 20 - 22 § on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	5
2 Nykytila	6
2.1 Perustuslaki	6
2.2 Laki hätäkeskustoiminnasta	7
2.3 Hätäkeskuslaitos.....	7
2.4 Hätäkeskustoiminta.....	12
2.5 Hätäkeskustietojärjestelmä.....	17
2.6 Pelastustoimen järjestämistä koskeva lainsäädäntö	23
2.7 Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskeva lainsäädäntö.....	23
2.8 Tietosuojalaki.....	25
2.9 Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta	25
2.10 Euroopan unionin oikeus.....	27
3 Nykytilan arvio	28
4 Tavoitteet	36
5 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	37
5.1 Keskeiset ehdotukset.....	37
5.2 Pääasialliset vaikutukset.....	40
5.2.1 Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset.....	40
5.2.2 Taloudelliset vaikutukset	41
5.2.3 Ympäristövaikutukset	44
5.2.4 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset	44
6 Muut toteuttamisvaihtoehdot	49
6.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	49
6.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailta käytetyt keinot	54
7 Lausuntopalaute.....	55
8 Säännöskohtaiset perustelut.....	55
8.1 Laki hätäkeskustoiminnasta	55
8.2 Turvallisuustutkintalaki.....	74
8.3 Konsulipalvelulaki	75
8.4 Pelastuslaki.....	75
9 Lakia alemman asteinen sääntely	75
10 Voimaantulo	76
11 Suhde muihin esityksiin.....	76
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	76
11.2 Suhde talousarvioesitykseen	77
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	77
12.1 Ehdotuksen kannalta keskeiset perusoikeussäännökset	77
LAKIEHDOTUKSET	81
1. Laki hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta.....	81
2. Laki turvallisuustutkintalain muuttamisesta	90
3. Laki konsulipalvelulain muuttamisesta.....	91

4. Laki pelastuslain 91 §:n muuttamisesta	92
LIITTEET	94
RINNAKKAISTEKSTIT	94
1. Laki hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta.....	94
2. Laki turvallisuustutkintalain muuttamisesta	115
3. Laki konsulipalvelulain muuttamisesta.....	117
4. Laki pelastuslain 91 §:n muuttamisesta	119
ASETUSLUONNOS	120
Valtioneuvoston asetus hätäkeskustoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.....	120

LUONNOS

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) (jatkossa *tietosuoja-asetus*) on annettu 4.5.2016. Tietosuoja-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta ja sellaisenaan velvoittavaa lainsäädäntöä jäsenvaltioissa. Tietosuoja-asetuksen 62 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on sovellettava asetuksen säännöksiä 6.5.2018 alkaen.

Tietosuoja-asetuksen tavoitteena on vahvistaa eurooppalaisen henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön yhtenäisyyttä parantaen yksityisten henkilöiden oikeusturvaa ja tehostaen lainsäädännön täytäntöönpanoa. Kansallinen lainsäädäntö on mahdollista ainoastaan asetuksen sen nimenomaan salliessa. Kansallisen erityislainsäädännön edellytyksenä on lisäksi, että se on välttämätöntä asetuksen säännösten täydentämiseksi ja kansallinen erityislainsäädäntö on myös muilta osin tietosuoja-asetuksen mukainen. Tietosuoja-asetus velvoittaa ennen kaikkea rekisterinpitäjää, mutta myös henkilötietojen käsittelijän on sitouduttava noudattamaan määräyksiä, mikäli käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän puolesta.

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetulla lailla (906/2019) uudistettiin sääntelyä vastamaan teknologista kehitystä ja yhteiskunnan toimintojen lisääntyneestä tietointensiivisyydestä johtuneita tiedonhallinnan muuttuneita toimintatapoja ja asetettiin tarkennettuja velvoitteita, jotka edistävät tiedon hyödyntämistä hallinnon toiminnassa. Tiedonhallintalain tarkoituksena on edistää viranomaisten tiedonhallinnan laatua, tietoturvallisuutta sekä viranomaisten tietoineistojen tietoturvallista ja vastuullista hyödyntämistä siten, että viranomainen voi hoitaa tehtävänsä hyvää hallintoa noudattaen tehokkaasti ja tuloksellisesti tuottamalla laadukkaita palveluita hallinnon asiakkaille. Kyseinen sääntely luo yleislain tasolla perustan yhtenäisille menettelytavoille, joilla julkinen hallinto käsittelee hallussaan olevia tietoja. Kyseinen laki tuli voimaan 1.1.2020.

Hätäkeskustoiminnasta annettu laki on tullut voimaan 1.1.2011 eli ennen tietosuoja-asetuksen ja julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain voimaantuloa. Hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa oleva tietosuoja, rekisterinpitäjyyttä ja henkilötietojen käsittelyä koskeva sääntely on sallittua ja osin välttämätöntä tietosuoja-asetuksen täydentämiseksi. Hätäkeskustoiminnasta annetun lain sääntely on kuitenkin päivitettävä sekä tietosuoja-asetuksen että julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetuin lain mukaiseksi ja samalla poistettava päällekkäistä sääntelyä.

Hätäkeskustoiminnan kehittäminen -strategiatyöryhmän loppuraportissa (sisäministeriön julkaisu 2022:2) työryhmä esitti seuraavia strategisia linjauksia hätäkeskustoimintaan: 1. Hätäkeskustoiminnan viranomaisten tilannekuvaa ja johtamista kehitetään edistämällä viranomaisten yhteistä tilannetietoisuutta, yhteiskäyttöisiä tietojärjestelmiä, sekä uudistamalla Hätäkeskuslaitoksen ohjausta; 2. Henkilöresurssit varmistetaan hätäkeskuspäivystäjien koulutusmääriä lisäämällä, sekä selvittämällä kelpoisuusehtojen ja tutkintokoulutuksen uudistamista; 3. Selvitetään mahdollisuutta laajentaa Hätäkeskuslaitoksen palvelutuotantoa ja hätäkeskustietojärjestelmän (ERICA) käyttöä; 4. Kehitetään hätäkeskustoiminnan valtakunnallista mittaristoa ja edistetään toiminnantutkimus- ja kehittämistoimintaa; 5. Hätäkeskustoiminnan lainsäädäntöä uudistetaan strategisten linjauksien ja lainsäädännönesiselvityshankkeen esityksien perusteella.

Sisäministeriö asetti 2.5.2019 hätäkeskustoiminnasta annetun lain uudistamistarpeen esiselvityshankkeen toimikaudeksi 2.5.2019 - 31.12.2019. Hanke valmisteltiin virkатыönä. Hanketta varten perustettiin työryhmä, jossa kartoitettiin muutostarpeita toiminnallisista tarpeista lähtien tai muun lainsäädännön kehittymisen vaikutusten kautta. Sisäministeriön työryhmän mukaan yleisesti hätäkeskustoiminnasta annetun lain tarkistamisessa on otettava huomioon voimassa olevan tietosuojasääntelyn vaatimukset. Työryhmän mukaan hätäkeskustoimintaa koskevan lain soveltamisalaa ei tulisi sitoa tietojärjestelmiin vaan uudempien kehityslinjausten mukaisesti niihin tarkoituksiin, joissa henkilötietoja käsitellään. Rekisterinpitäjät ja näiden keskinäinen vastuunjako määritetään lain tasolla ja rekisterinpitäjäys tulisi toteuttaa nykytilan pohjalta. Hätäkeskustoiminnasta annettuun lakiin tulisi säätää erillinen määritelmäpykälä sekä informatiivinen viittaussäännös muussa lainsäädännössä säädettyihin tehtäviin. Hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa olisi säädettävä tarkemmin Hätäkeskuslaitoksen tehtävien sekä hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten tehtävien vaatimien rekisterissä olevien tietojen käyttämisestä.

Työryhmän esityksen mukaan Hätäkeskuslaitoksen ydintehtävien hoitaminen tulisi priorisoida. Hätäkeskuslaitoksen pysyvistä lisätehtävistä tulisi säätää lain tasolla, koska Hätäkeskuslaitoksen ydintoimintojen sujuvuus vaikuttaa muiden viranomaisten toimintaan. Muuksi kuin hätäpuheluksi osoittautuneen puhelun siirtäminen valtakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus- ja neuvontapalveluun tulisi säätää. Tapaukset koskevat tehtäviä, joissa ei ole tarpeen hälyttää välittömästi ensihoidon yksikköä, vaan tarvitaan terveydenhuollon ammattihenkilön tekemä hoidon tarpeen arvio. Hätäilmoituksen luonne huomioon ottaen, olisi säädettävä hätäilmoitus salassa pidettäväksi lisäämällä sitä koskeva kohta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momenttiin.

1.2 Valmistelu

Sisäministeriö asetti hätäkeskustoiminnasta annetun lain uudistamishankkeen ajalle 1.1.2021-31.12.2021. Hankkeen tavoitteena oli arvioida 1) hätäkeskustoiminnasta annetun lain suhde kansallisen ja EU:n tietosuojasääntelyn vaatimuksiin, 2) hätäkeskusrekisteriä käyttävien viranomaisten tehtävien ja toimivaltuuksien tarpeenmukaista kokonaisuutta ja keskinäistä vastuunjakoa, 3) hätäkeskusrekisterin käyttämiseen, rekisterin ylläpitoon ja vastuunjakoihin liittyviä muutostarpeita sekä 4) hätäkeskustoiminnasta annetun lain tai hätäkeskustoimintaan liittyvien lakien muita muutostarpeita. Hankkeen tehtävänä oli valmistella hätäkeskuslainsäädännön uudistamista koskeva esitys hallituksen esityksen muotoon.

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain uudistamishankkeen tueksi perustettiin työryhmä, joka koontui 11 kertaa. Työryhmässä oli edustettuina Hätäkeskuslaitos, sisäministeriön poliisiosasto, sisäministeriön Rajavartiolaitos, Poliisihallitus, sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriön pelastusosasto, pelastuslaitokset ja Pelastusopisto. Työryhmän työn aikana kuultiin myös oikeusministeriön ja tietosuojavaltuutetun toimiston edustajia.

Hallituksen esitysluonnos valmisteltiin sisäministeriössä virkатыönä. Esitysluonnos oli lausunnoilla xx.xx.-xx.xx.2022. Lausuntoa pyydettiin sosiaali- ja terveysministeriöltä, oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, sisäministeriön poliisiosastolta, Hätäkeskuslaitokselta, tietosuojavaltuutetulta, Poliisihallitukselta, Rajavartiolaitokselta, pelastuslaitoksilta, Pelastusopistolta, Tullilta, hyvinvointialueilta, Helsingin kaupungilta ja HUS -yhtymältä. Lausunnon antoivat...

Hallituksen esityksen valmisteluaineisto on saatavilla osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet/tunnuksella/SM035:00/2020.

2 Nykytila

2.1 Perustuslaki

Perustuslain (731/1999) 2 §:n 3 momentissa säädetään, että julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja, että kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Hallituksen esityksen (HE 1/1998) pykäläkohtaisten perustelujen mukaan julkisen vallan käytön piiriin luetaan sellaiset norminanto-, lainkäyttö- ja hallintopäätökset, jotka tehdään yksipuolisesti ja joiden vaikutus ulottuu yksityisiin oikeussubjekteihin. Lisäksi julkisen vallan käytön muotona voidaan pitää välitöntä voimakeinojen käyttämistä ulkopuolisiin nähden. Julkisen vallan alaa ei voida kuitenkaan tyhjentävästi määritellä, vaan sitä voidaan tarpeen mukaan ja perustuslain sallimissa rajoissa lainsäädännöllä laajentaa tai supistaa.

Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Valtion alue- ja paikallis-hallinnon perusteista säädetään niin ikään lailla. Valtionhallinnon yksiköistä voidaan muutoin säätää asetuksella. Yleisillä perusteilla säännöksessä tarkoitetaan lähinnä yksikön nimeä, toimialaa sekä pääasiallisia tehtäviä (HE 238/1984 vp, 262/1990 vp ja 328/1994 vp) ja toimivaltuuksia.

Hallituksen esityksen (HE 1/1998, sivu 74) mukaan perustuslain 2 §:n 3 momentissa, samoin kuin 119 ja 124 §:ssä, julkisen vallan käsitettä käytetään toimintakäsitteenä eli kuvaamaan tietyn tyyppistä toimintaa, kun taas uuden hallitusmuodon 2 luvussa julkisen vallan käsitettä käytetään subjektikäsitteenä osoittamaan niitä tahoja, joita perusoikeussäännökset velvoittavat.

Perustuslain 124 §:ssä säädetään hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle. Julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Julkisella hallintotehtävällä viitataan tässä yhteydessä verraten laajaan hallinnollisten tehtävien kokonaisuuteen, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä. Kyseinen pykälä kattaa sekä viranomaisille kuuluvien tehtävien siirtämisen että hallintoon luettavien uusien tehtävien antamisen muille kuin viranomaisille.

Julkisen vallan käyttöä sisältävien julkisten hallintotehtävien ohella myös julkisten palvelujen toteuttamista voidaan pitää perustuslain 124 §:n tarkoittamana julkisen hallintotehtävän hoitamisenä. Oikeuskirjallisuudessa on esitetty, että kun kysymyksessä on lakisääteisen julkisen palvelun hoitaminen, tällöin kyseessä on julkinen hallintotehtävä riippumatta siitä, huolehtiiko palvelun tarjoamisesta julkinen taho, kuten kunta, vai yksityinen taho. Kaikki julkisen palvelun tehtävät eivät kuulu julkisten hallintotehtävien piiriin. Julkiset hallintotehtävät voivat olla luonteeltaan myös tosiasiallista hallintotoimintaa tai operatiivista ja teknisluonteista toimintaa, jotka eivät sisällä itsenäiseen harkintaan perustuvaa julkisen vallan käyttöä.

Perustuslain 10 §:ssä säädetään yksityiselämän suojasta. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Yksityiselämän suojasta on perinteisesti johdettu valtiolle velvollisuus paitsi pidättyä loukkaamasta kansalaisten yksityiselämää myös aktiivisesti toimia yksityiselämän loukkauksia vastaan. Yksityiselämän suojan lähtökohdana on yksilön oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista hänen yksityiselämäänsä.

Hätäkeskuksesta sekä sen tehtävistä säädetään laissa hätäkeskustoiminnasta (692/2010) sekä valtioneuvoston asetuksessa hätäkeskustoiminnasta (877/2010). Hätäkeskuslaitoksen hätäkeskuspäivystäjän katsotaan käyttävän julkista valtaa tehtävässään (HE 262/2009 vp, s. 5). Päivystäjä arvioi ilmoituksen perusteella tilanteen edellyttämät käytettävissä olevat voimavarat ja tehtävän kiireellisyyden sekä välittää tehtävän asianomaiselle yksikölle. Päivystäjän toiminta on luonteeltaan tosiasiallista hallintotoimintaa, johon sisältyy julkisen vallan käyttöä, kuten yksityisten oikeuteen kohdistuvien päätösten tekoa. Korkein oikeus on ratkaisussaan (KKO:2009:37) arvioinut, että valtion hätäkeskukset ovat kiinteä osa julkisen vallan tosiasialliseen käyttämiseen liittyvää viranomaistoimintaa.

2.2 Laki hätäkeskustoiminnasta

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) (jatkossa *hätäkeskuslaki*) tarkoituksena on edistää väestön turvallisuutta, järjestää hätäkeskuspalvelujen tuottaminen ja parantaa palvelujen saatavuutta ja laatua. Väestön turvallisuuden kannalta on keskeistä, että maassa on hätäkeskusjärjestelmä, josta saadaan toimivat ja laadukkaat palvelut. Lakia sovelletaan pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskuspalveluihin sekä Hätäkeskuslaitokseen.

2.3 Hätäkeskuslaitos

Hätäkeskuslaitoksen ohjaus ja valvonta

Hätäkeskuslain 3 §:n mukaan hätäkeskuspalvelujen tuottamista varten on sisäministeriön alainen virasto, Hätäkeskuslaitos. Sisäministeriö ohjaa ja valvoo Hätäkeskuslaitosta. Laitos ratkaisee toimivaltaansa kuuluvat asiat. Hätäkeskuslaitoksen toiminnallisesta ohjauksesta, joka koskee yleensä vuosittaisella tapahtuvaa tavoitteiden asettamista, vastaavat yhteistyössä sisäministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö.

Hätäkeskustoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (877/2010) 2 §:n mukaan Hätäkeskuslaitoksen toiminnallisen ohjauksen yhteensovittamista varten on valtakunnallinen Hätäkeskuslaitoksen toiminnallisen ohjauksen yhteistyöryhmä (*ylivohtajakokous*), jossa on jäseninä sisäministeriön pelastusylivohtaja, poliisiosaston osastopäällikkö ja sosiaali- ja terveysministeriön nimeämä ylivohtaja. Yhteistyöryhmän puheenjohtajana toimii pelastusylivohtaja. Yhteistyöryhmä käsittelee valmistelevasti asiat, jotka koskevat Hätäkeskuslaitoksen strategisia linjauksia ja vuosittaisten tulostavoitteiden asettamista. Yhteistyöryhmä seuraa tulostavoitteiden toteutumista ja antaa tarvittaessa lausunnon asioista, jotka koskevat sellaisia periaateratkaisuja, jotka edellyttävät useamman Hätäkeskuslaitoksen palveluita käyttävän viranomaisen myötävaikutusta. Yhteistyöryhmän kokoukseen voidaan kutsua myös Hätäkeskuslaitoksen edustaja ja muita asiantuntijoita.

Hätäkeskuslaitoksen tehtävät

Hätäkeskuslaitoksen tehtävänä on hätäkeskuslain 4 §:n mukaan hätäkeskuspalvelujen tuottaminen ja niihin liittyvien tukipalvelujen tuottaminen sekä hätäkeskuspalveluihin liittyvien tehtävien ja toimintatapojen kehittäminen ja valvonta.

Hätäkeskuspalveluilla tarkoitetaan hätätilanteita koskevien ja muita vastaavia välittömiä pelastustoimen, poliisin tai sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen toimenpiteitä edellyttävien ilmoitusten eli *hätäilmoitusten* vastaanottamista ja arviointia sekä lisäksi ilmoituksen tai tehtävän välittämistä. Viranomaisilla tarkoitetaan pelastustoimen, poliisitoimen tai sosiaali- ja terveystoimen toimivaltaisia viranomaisia asianomaisen toimialan erityislainsäädännön mukaisesti.

Viranomaisten tehtäviä voivat hoitaa sopimuksen perusteella pelastustoimen, poliisin tai sosiaali- ja terveystoimen viranomaisorganisaation ulkopuoliset toimijat asianomaisella alalla käytettävien järjestelyjen mukaisesti. Tehtäviä hoitavia tahoja voivat olla sopimuspalokunnat, yksityiset sairaankuljettajat, vapaaehtoiseen pelastuspalveluun osallistuvat yhdistykset sekä eri alojen asiantuntijat.

Ilmoitukset koskevat käytännössä pelastuslaitosten apua edellyttäviä tilanteita kuten tulipaloja ja onnettomuuksia, poliisin toimenpiteitä edellyttäviä tilanteita kuten rikoksia ja muita kiireellisiä poliisitoimenpiteitä edellyttäviä tilanteita sekä sosiaali- ja terveystoimen kiireellisiä toimenpiteitä edellyttäviä tilanteita kuten sairauskohtauksia, tapaturmia ja sosiaalihuollon kiireellisiä tapauksia. Tehtävien välittäminen suoritetaan viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti asianomaiselle viranomaiselle tai sopimuksen perusteella viranomaisen hälytystehtäviä hoitavalle taholle, jotta asiakas saisi hätätilanteessa tarpeellisen avun.

Vuonna 2021 Hätäkeskuslaitos vastaanotti 2 782 980 hätäilmoitusta. Näistä varsinaisia hätäpuheluja oli 2 754 870 ja 112 tekstiviestejä 4 520 ja loput olivat ilmoitinlaitehälytyksiä ja E call -hälytyksiä. Vastaanotetuista hätäilmoituksista 1 488 290 välitettiin muille viranomaisille. Vahingossa tai ilkeästi tehtyjen ilmoitusten osuus oli noin 620 700. Hätäkeskusten tehtävistä vuonna 2018 terveystoimelle kuului 55 prosenttia, poliisitoimelle 35 prosenttia, pelastustoimelle 6 prosenttia ja sosiaalitoimelle sekä muille toimialoille yhteensä 4 prosenttia.

Hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liittyviä tukipalveluja ovat pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten toiminnan tukeminen, kuten ilmoituksen tai tehtävän välittämiseen liittyvät toimenpiteet, viestikeskustehtävät, väestön varoittamistoimenpiteiden käynnistäminen äkillisessä vaaratilanteessa sekä muut viranomaisten toiminnan tukemiseen liittyvät tehtävät, jotka Hätäkeskuslaitoksen on tarkoituksenmukaista hoitaa. Tukipalveluista säädetään tarkemmin hätäkeskuslain 4 §:n 4 momentin perusteella valtioneuvoston asetuksessa hätäkeskustoiminnasta.

Hätäkeskustoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n 1 momentin mukaan kiireellisiä tukipalveluja ovat mukaan työturvallisuuteen liittyvien varotietojen hakeminen ja välittäminen viranomaisille, lisähälytykset ja hälytysvasteen muuttaminen, väestöhälyttimien käynnistäminen vaaratilanteessa, vaaratiedotteiden sekä operatiivisten tiedotteiden välittäminen, tietojen selvittäminen ja välittäminen viranomaisille, virka-apupyynnöiden ja muiden tukipyynnöiden välittäminen, suuronnettomuus- tai monipotilastilanteen edellyttämien ennakoilmoitusten välittäminen hoitolaitoksille ja kiireellisten operatiivisten tietojen välittäminen toimintayksiköille sekä rekisterikyselyt, tiedonhau, yhteystietojen selvittämiset, tukipyynnöiden välittämiset ja tehtävien, tietojen ja suoritteiden kirjaamiset.

Kiireelliset tukipalvelut on annettava viivytyksettä, koska tukipalveluna saatava tieto voi vaikuttaa esimerkiksi viranomaisten resurssitarpeiden arviointiin ja tehtävien taktiseen ja tekniseen suorittamiseen. Toimintaa johtava taho voi pyytää tai määrätä Hätäkeskuslaitoksen suorittamaan lisää tukipalveluja kuten hälyttämään lisää voimavaroja. Myös voimavarojen uudelleenohjausta voi tapahtua, jos on useita kiireellisiä tehtäviä päällekkäin. Viranomaisten hälytysohjeiden tulisi kattaa nämä tilanteet (etusijajärjestys) tai uudelleen ohjaus tapahtuu toimivaltaisen viranomaisen määräyksestä.

Muita viranomaisten tehtäviin liittyviä tukipalveluja ovat hätäkeskustoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n 2 momentin mukaan rekisterikyselyt ja tiedonhau, yhteystietojen selvittäminen, tukipyynnöiden välittäminen toimintaa johtavan viranomaisen pyynnöstä, operatiiviseen viestiliikenteeseen liittyvät tehtävät, järjestelmien toimivuuden testaamiseen liittyvät

kokeilut, tehtävien, tietojen ja suoritteiden kirjaaminen sekä osallistuminen toimivaltaisen viranomaisen päätökseen perustuvan hätäpaikannuksen suorittamiseen. Näitä tehtäviä hoidetaan, mikäli niitä ei ole perusteltua hoitaa pelastustoimen, poliisitoimen tai sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten omin toimenpitein. Käytännössä tehtävänjaosta on sovittava sen mukaan kuin on toiminnallisesti tarkoituksenmukaista.

Hätäkeskuslaitos antaa tukipalveluja riippumatta siitä, saadaanko viranomaisen välittömiä toimenpiteitä edellyttävä tieto Hätäkeskuslaitoksen välityksellä vai onko kyseessä viranomaisen oma-aloitteinen tehtävä. Viranomaisen oma-aloitteisilla tehtävillä tarkoitetaan tehtäviä, joihin Hätäkeskuslaitoksen yhteistyöviranomainen ryhtyy oma-aloitteisesti. Tällaisia tehtäviä on erityisesti poliisilla. Tehtävät voivat olla esimerkiksi henkilön noutamista kuulusteluun, partion osallistumista oikeudenistunnon turvaamiseen, nopeusvalvontaa tai kouluvierailua. Hätäkeskuslaitoksesta erillisiä ovat viranomaisten omat johto- ja tilannekeskukset, jotka hoitavat viranomaisten johtamistoimintoja ja voivat antaa myös organisaatioidensa sisällä tukipalveluja. Viranomaisen eli lähinnä poliisin oma-aloitteisia tehtäviä oli vuonna 2018 noin 445 000. Näitä ei ole tilastoitu hätäilmoituksiksi. Meripelastustoimen tehtäviä numeroon 112 tulee vuosittain noin 300.

Tukipalveluja ovat lisäksi väestöhälyttimien käyttäminen vaaratilanteessa, erilaisten tietojen selvittäminen sekä virka-apupyyntöjen välittäminen sekä operatiivisen tiedottamisen ja hoitolaitosten tiedottamisen tukeminen. Työturvallisuuteen liittyvien varotietojen hakeminen ja välittäminen kuuluu ydintoimintaan samoin kuin hätäkeskuksen suorittama tehtävän seuranta. Hätäkeskuslaitoksesta erillisiä ovat viranomaisten valvomot ja muun muassa poliisin tilannekeskukset, jotka hoitavat poliisin johtamistoimintoihin liittyviä tehtäviä. Hätäkeskuslaitoksen tukipalvelut ovat muita kuin poliisin tilannekeskusten poliisille antamat tukipalvelut. Helsingin poliisilaitoksen valtakunnallinen johto- ja viestikeskus toimii Helsingin tilannekeskuksena ja ylläpitää poliisin valtakunnallista tilannekuvaa.

Hätäkeskuslaitos kehittää toimintatapojaan ja -menetelmiään erityisesti operatiivisen salityöskentelyn ja viranomaisten välisen yhteistyön kannalta, jotta toimintaympäristön vaatimuksiin voitaisiin vastata. Hätäkeskuslaitoksen valvonta sisältää sekä ennakollista valvontaa että jälkikäteistä valvontaa kuten esimerkiksi kanteluiden käsittelemistä. Valvonnalla huolehditaan tehtävien onnistumisesta ja virheiden ennaltaehkäisemisestä.

Hätäkeskuslain 4 §:n 3 momentin mukaan Hätäkeskuslaitoksen ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnan lisäksi Hätäkeskuslaitos voi turvallisuuden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi hoitaa sen toimialaan soveltuvia muita tehtäviä sekä muulla tavoin avustaa viranomaisia. Hätäkeskuslaitos saa lisäksi hoitaa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) soveltamisalaa kuuluvia vartioimistehtäviksi katsottavia valvontatehtäviä ja hälytystehtäviä kuitenkin vain, jos tärkeä yleinen etu sitä edellyttää.

Lain 4 §:n 4 momentin mukaan Hätäkeskuksen muista tehtävistä sekä viranomaisten avustamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Hätäkeskustoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n 4 momentin mukaan Hätäkeskuslaitos voi hoitaa muita sille soveltuvia tehtäviä, jos siitä ei ole ilmeistä haittaa hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Muista tehtävistä ei tosiasiaa ole säädetty tarkemmin laissa eikä asetuksessa. Asetuksen 3 §:n 5 momentin mukaan Hätäkeskuslaitoksen meripelastustoimeen liittyvistä tehtävistä säädetään meripelastuslaissa (1145/2001).

Hätäkeskuslaitos tukee lisäksi Säteilyturvakeskusta (STUK) säteilyvalvonnassa, pelastustointa palovalvontalentojen seurannassa, vastaa kadonneiden lasten numerosta (116 000), välittää

ensi- ja jatkotiedotteita julkisilta osiltaan Ilmatieteen laitoksen ja tieliikennekeskusten järjestelmiin sekä välittää Onnettomuustutkintakeskukselle ensitiedotteita. Häätäkeskuslaitos myös suorittaa palo ilmoittimien hälytysten testausta sopimusperusteisesti.

Hätäkeskuslaitoksen palveluksessa olevalla on velvollisuus tehdä tarvittaessa ilmoitus henkilön sosiaalihuollon tuen tarpeen arvioimista varten. Lastensuojelulain (417/2007) 25 §:n mukaan ilmoitus on tehtävä viipymättä salassapitosäännösten estämättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos hätäkeskuslaitoksen työntekijä tehtävässään on saanut tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:ssä veloitetaan vastaavasti tekemään ilmoitus henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, ohjaamaan henkilö hakemaan sosiaalipalveluja tai henkilön antaessa suostumuksensa, ottamaan yhteyttä kunnallisesta sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen tuen tarpeen arvioimista varten. Jos suostumusta ei voida saada ja henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, tai lapsen etu sitä välttämättä vaatii, on viipymättä tehtävä ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta salassapitosäännösten estämättä. Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012, vanhuspalvelulaki) 25 §:ssä on velvoite salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa viipymättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle viranomaiselle, jos on työssään saanut tiedon sosiaali- tai terveydenhuollon tarpeessa olevasta iäkkästä henkilöstä, joka on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan. Nämä edellä mainitut ilmoitusvelvollisuudet koskevat Häätäkeskuslaitoksen lisäksi kaikkia häätäkeskustoimintaan osallistuvia viranomaisia.

Hätäkeskuslaitoksella on turvallisuustutkintalain (525/2011) 16 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuus ilmoittaa onnettomuudesta Onnettomuustutkintakeskukselle. Pykälän mukaan muun muassa onnettomuuspaikalla pelastustoimiin osallistuvan viranomaisen sekä sen, joka on vastaanottanut onnettomuus- tai vaaratilannetta koskevan ilmoituksen, tulee viipymättä ilmoittaa Onnettomuustutkintakeskukselle tapahtumasta, joka ilmoittajan arvion mukaan voi tulla tutkittavaksi turvallisuustutkintalain mukaan. Turvallisuustutkinnan tarkoituksena on yleisen turvallisuuden lisääminen, onnettomuuksien ja vaaratilanteiden ehkäiseminen sekä onnettomuuksista aiheutuvien vahinkojen torjuminen. Turvallisuustutkinnan suorittaa oikeusministeriön yhteydessä toimiva Onnettomuustutkintakeskus, joka tutkii Suomessa tapahtuvat suuronnettomuudet sekä vakavat ilmailu-, vesiliikenne- ja raideliikenneonnettomuudet.

Liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017) Häätäkeskuslaitokselle on säädetty velvollisuus ilmoittaa tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalveluiden tarjoajalle tietyistä liikenteen häiriötilanteista automaattisesta rajapinnan kautta tai muutoin sähköisesti. Edelleen Häätäkeskuslaitos avustaa tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalvelun tarjoajaa sen suorittaessa tehtäviään antamalla tarvittavia tietoja tai muuta tukea, jos se tilanteen vakavuus ja erityisluonne huomioon ottaen on tarpeen ja jollei avustamiselle ole viranomaisten tehtäviin liittyvää estettä.

Sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) perusteella häätäkeskus välittää teleyritykselle pelastus-, poliisi tai rajavartiolaitosviranomaisen tai eräiden muiden viranomaisten antaman kohdenetun viranomaistiedotteen. Tiedotteita käytetään, kun viranomainen varoittaa väestöä tai torjuttaessa huomattavia omaisuus- tai ympäristövahinkoja. Viestintämarkkinoihin liittyvästä varautumisvelvollisuudesta ja viranomaistiedotteiden välittämisen velvollisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (838/2003) mukaan häätäkeskuksella on vastaava tehtävä joukkoviestintäverkkoissa välitettäviä tiedotteita välitettäessä.

Hätäkeskuslaitoksen virka-alue, johtaminen ja henkilöstö

Hätäkeskuslain 5 §:n mukaan Hätäkeskuslaitoksen virka-alueena on koko maa. Ahvenanmaan maakunta ei kuulu virka-alueeseen, sillä hätäkeskustoiminta järjestetään maakunnan oman lainsäädännön mukaisesti. Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta yleistä järjestystä ja turvallisuutta, palo- ja pelastustointia sekä terveyden- ja sairaanhoitoa koskevissa asioissa lukuun ottamatta Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia asioita. Ulkomailla hätätilanteita hoitavat asianomaisen maan viranomaiset.

Hätäkeskuslaitoksessa on hätäkeskuksia, esikuntatoimintoja hoitava yksikkö ja tarpeen mukaan muita yksiköitä. Sisäministeriöllä on toimivalta päättää hätäkeskuksen perustamisesta, lakkauttamisesta ja sijaintipaikasta asiaan liittyvien sisäiseen turvallisuuteen liittyvien näkökohtien takia. Sisäministeriö päättää myös esikuntatoimintoja hoitavan yksikön sijaintipaikasta.

Lain 6 §:n mukaan Hätäkeskuslaitosta johtaa ja sille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta vastaa Hätäkeskuslaitoksen johtaja. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin johtajan tehtävistä. Asetuksen 4 §:n mukaan Hätäkeskuslaitoksen johtajan tehtävänä on vastata Hätäkeskuslaitoksen: 1) hallinnon ja toiminnan järjestämisestä; 2) yleisestä ohjauksesta; 3) talousarviolainsäädännössä säädettyistä tehtävistä ja 4) toimintaedellytyksiä koskevista periaatteellisesti tärkeistä ja laajakantoisista asioista.

Lain 7 §:n mukaan asiat ratkaisee Hätäkeskuslaitoksen johtaja tai muu virkamies, jolle sellainen toimivalta on työjärjestyksessä annettu. Käytännössä laitoksen johtaja ei ota ratkaistavakseen päivystysalissa operatiiviseen toimintaan liittyviä tehtäviä. Toisaalta laitoksen johtajan päätösvaltaan on katsottava kuuluvan asian merkittävyyden takia häiriötilanteissa päätöksen tekemisen toiminnan järjestelyistä hätäkeskusten välillä.

Hätäkeskuslain 8 §:n mukaan Hätäkeskuslaitoksen johtajan nimittää valtioneuvosto. Hätäkeskuslaitoksen johtaja nimittää lähtökohtaisesti laitoksen koko muun henkilöstön. Päivystystehtävää hoitavan henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Asetuksen 5 §:n mukaan päivystystehtävää hoitavalta henkilöstöltä vaaditaan hätäkeskuspäivystäjän tutkinto tai vastaava aikaisempi tutkinto taikka poliisin perustutkinto tai vastaava aikaisempi tutkinto.

Hätäkeskuslaitoksen henkilötyövuositoteuma vuonna 2018 oli 584,5 htv, joista hätäkeskuspäivystystehtävää hoitavien osuus oli 468,2 htv. Hätäkeskuspäivystäjistä poliisin koulutuksen saaneita oli 82. Päivystystehtävää hoitavan henkilöstön virkanimikkeenä voi olla hätäkeskuspäivystäjä, ylipäivystäjä, varavuoromestari tai vuoromestari. Poliisitaustaisilla virkamiehillä voi olla poliisin virkanimike. Vuonna 2021 Hätäkeskuslaitoksen henkilötyövuositoteuma oli 598 htv

Hätäkeskuspäivystäjätutkintoon johtavaa koulutusta järjestetään Pelastusopistolla Kuopiossa. Koulutus kestää 1,5 vuotta ja opintoihin sisältyy työssäoppimista koskeva opintojakso Hätäkeskuslaitoksen hätäkeskuksessa. Poliisin perustutkintoon ei sisälly hätäkeskuspäivystämistä koskevia opintoja. Poliisin koulutuksen saaneen henkilön perehdyttäminen hätäkeskuspäivystäjän tehtäviin Hätäkeskuslaitoksessa vie noin kolme kuukautta, jonka jälkeen henkilö voi alkaa itsenäisesti hoitamaan hätäpuheluja.

Hätäkeskuspäivystäjätutkintoon sisältyvä työssäoppimisjakso suoritetaan Hätäkeskuslaitoksessa. Harjoittelu perustuu Pelastusopiston ja työpaikan väliseen kirjalliseen sopimukseen. Poliisin hallinnosta annetun asetuksen (158/1996) nojalla Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 24 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa oleva opiskelija voidaan nimittää määräaikaiseen nuoremman konstaapelin virkasuhteeseen opintoihin kuuluvan harjoittelun ajaksi sekä harjoittelun jälkeen yhteensä enintään vuoden ajaksi. Näin henkilöllä on toimivalta suorittaa tehtäviä, jotka voivat sisältää julkisen vallan käyttämistä ja hän on virkavastuun alainen.

Lain 9 §:n mukaan Hätäkeskuslaitoksen toimintojen järjestämisestä, organisaatiosta kuten muista yksiköistä kuin hätäkeskuksista, hätäkeskusten ja muiden yksiköiden sekä henkilöstön tehtävistä määrätään Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksessä. Hätäkeskuslaitoksen johtaja päättää työjärjestyksen sisällöstä. Määräaikaisesta virantoimituksesta erottamisesta säädetään lain 10 §:ssä. Pykälä koskee myös Hätäkeskuslaitoksen johtajaa.

2.4 Hätäkeskustoiminta

Yleinen hätänumero 112 ja hätäilmoitus

Hätäkeskuslaitoksen toiminta on verkottunutta, ja yleiseen hätänumeroon 112 tehtyihin hätäpueluihin voidaan vastata mistä tahansa 6 hätäkeskuksesta. Hätäilmoitusten vastaanottoon on kehitetty 112 Suomi sovellus, jonka välityksellä voi suorittaa hätäpuhelun sovelluksen tarjotessa tarkan paikannuksen.

Yleiseen hätänumeroon 112 lähetettyihin hätätekstiviesteihin vastataan tällä hetkellä Turun hätäkeskuksesta. Hätäilmoituksen tekeminen tekstiviestinä edellyttää ennakkorekisteröitymistä palveluun hätäkeskuslain 13 b §:n nojalla. Hätäilmoituksia tehdään hätätekstiviestien muodossa vuosittain noin 4000 ja palveluun on rekisteröitynyt noin 3900 käyttäjää. Hätätekstiviestien määrä on ollut nousussa.

Hätäilmoituksen voi tehdä suomalaisella viittomakielellä vuoden kestävä kokeilun aikana (15.6.2021-15.6.2022). Tulkkaus suoritetaan ulkopuolisen palveluntuottajan, Kansaneläkelaitoksen (KELA) toimesta ja nämä hätäilmoitukset käsitellään Turun hätäkeskuksessa. Palvelu on käytössä arkipäivisin klo 08-16 välillä. Viittomakielisen palvelun käyttäminen tapahtuu 112 Suomi sovelluksen avulla, joka käyttäjän tulee ladata puhelimeensa. Käyttäjä saa sovelluksen avulla yhteyden KELAn viittomakielisen tulkkauspalveluun, josta tulkki ottaa yhteyttä hätäkeskukseen. Yhteys palvelun käyttäjän ja tulkkeskuksen välillä sisältää ääniyhteyden sekä myös tekstitysmahdollisuuden chat:in avulla. Yhteys tulkin ja hätäkeskuksen välillä tapahtuu puheen välityksellä. Tulkkauspalvelukokeilun alussa on ilmennyt käyttäjien tekemiä yhteydenottoja, joilla vain testataan palvelun toimivuutta. 16.8.2021 mennessä viittomakieliseen tulkkauspalveluun on otettu yhteyttä 72 kertaa. Näistä 4 tapauksessa ilmoitus on yhdistetty hätäkeskukseen todellisena hätäilmoituksena.

Hätäkeskuslaitoksessa lähtökohtana on, että suomen-, ruotsin- ja englanninkieliset puhelut käsitellään ilman tulkkausta. Hätäkeskuspäivystäjä voi käyttää tulkkauspalvelua apuna hätäilmoitusten käsittelyssä. Vuonna 2020 tulkkauspalvelua käytettiin 212 kertaa ja käytettyjä kieliä oli 15. Kielet, joihin hätäkeskuspäivystäjät käyttivät tulkkausapua tammi-kesäkuussa 2021 olivat arabia, dari, espanja, italia, latvia, persia, portugali, ranska, romania, saksa, somali, sorani, thai, tigrinja, turkki, ukraina, venäjä, vietnam ja viro.

Hallituksen esityksessä (HE xx/2022), jolla toimeenpannaan esteettömyysdirektiivi Suomessa, esitetään muutettavaksi myös hätäkeskustoiminnasta annettua lakia. Hätäkeskustoiminnasta annetun lain muutoksen mukaan Hätäkeskuslaitoksen olisi vastattava yleiseen hätänumeroon 112 tehtyihin hätäilmoituksiin, jotka on tehty käyttämällä reaaliaikaista puhetta tai tekstiä. Lisäksi Hätäkeskuslaitos voisi vastata hätäilmoitukseen, joka on tehty muuta hätäilmoituksen tekijän ja Hätäkeskuslaitoksen välisen vuorovaikutuksen mahdollistavaa tapaa käyttäen. Hätäkeskuslaitoksen olisi vastattava yleiseen hätänumeroon 112 asianmukaisesti käyttämällä samaa kommunikaatiotapaa, kuin millä hätänumeroon on otettu yhteyttä. Jos yhteydenottotapana tarjottaisiin videokuvaa, olisi siihen vastattava interaktiiviseksi synkronoidulla puheella, tekstillä sekä videokuvalla. Yleiseen hätänumeroon vastaamisesta voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Yleiseen hätänumeroon 112 vastaamisen esteettömyyden valvonnasta vastaisi sisäministeriö. Samassa yhteydessä hätätekstiviestiä ja hätätekstiviestin käyttäjärekisteriä koskeva sääntely kumottaisiin. Tämä tukee EU direktiivin 2018/1972 109 artiklan 5 kohdan mukaista jäsenvaltioiden veloitetta siitä, että on varmistettava, että hätäpalvelut ovat hätäviestien välityksellä vammaisten loppukäyttäjien saatavilla muiden loppukäyttäjien käyttömahdollisuuksia vastaavalla tavalla tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimukset yhdenmukaistavan unionin lainsäädännön mukaisesti. Muutoksella varmistettaisiin, että matkustaessaan toisessa jäsenvaltiossa vammaiset loppukäyttäjät voivat käyttää hätäpalveluja vastaavin edellytyksin kuin muut loppukäyttäjät ilman ennakkorekisteröintiä. Ehdotettu hätäkeskustoiminnasta annetun lain muutos on hyväksyttävä 28.6.2022 mennessä ja se on tarkoitettu tulemaan voimaan 28.6.2025. Yleiseen hätänumeroon vastaaminen olisi saatettava voimaan vuoden kuluessa lain voimaantuloista.

Päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtävät

Päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtävistä säädetään hätäkeskuslain 12 §:ssä. Päivystystehtävää suorittavan virkamiehen keskeinen tehtävä on vastaanottaa hätätilanteisiin liittyviä ilmoituksia, arvioida ilmoituksen perusteella tehtävän kiireellisyys ja tilanteen edellyttämät toimet ja välittää tehtävä niille viranomaisille, joille sen hoitaminen kuuluu.

Päivystystehtävää hoitava henkilöstö käyttää ja soveltaa viranomaisen antamaa ohjetta tilannearvioon perusteella ilmoitusta arvioidessaan ja tehtävää välitettäessä. Päivystäjällä on oikeus tehdä välittämättä tai hälyttämättä jättämistä koskeva ratkaisu, mikäli ilmoitus ei edellytä hälyttämistä. Tästä ratkaisusta ei tehdä erillistä päätöstä. Päivystäjä voi tehdä erillisen ratkaisun ilmoitusta koskevan yhteydenoton lopettamisesta, jos kysymyksessä ei ole ollut varsinainen hätäilmoitus. Yhteydenoton keskeyttämisestä ja lopettamisesta ilmoitetaan ilmoituksen tekijälle. Päivystäjän tehtäviin sisältyy myös mahdollisuus neuvoa ja ohjata ilmoituksen tekijää hätätilanteeseen liittyvän yhteydenoton aikana. Kysymys on lähinnä tapauksista, joissa annetaan toimintaohjeita hätätilanteessa olevalle ennen avun saapumista tapahtumapaikalle. Muita kiireellisiä laitokselle kuuluvia tehtäviä voivat olla väestön varoittamiseen liittyvät tehtävät äkillisissä vaaratilanteissa. Hätäkeskuslaitoksella on myös mahdollisuus, mutta ei velvollisuutta, siirtää sille kuulumatonta ilmoitusta mahdollisuuksiensa mukaan asianomaiselle viranomaiselle tai muulle taholle.

Lain 13 § mahdollistaa oikeuden rajoittaa vastaanotetun ilmoituksen käsittelyä. Säännös koskee käytännössä ilkivaltaista toimintaa tai häirintätarkoituksessa luotavaa ruuhkatilannetta, mitkä estävät hätäkeskuspalvelujen antamisen ja vaarantavat väestön turvallisuuden. Lain 13 a §:ssä säädetään Hätäkeskuslaitoksen oikeudesta siirtää vastaanotettu ilmoitus erilliseen jonoon odottamaan vastausta. Edellytyksenä jonoon siirtämiselle on, että ilmoitus tulee sellaisesta laitteesta tai liittymästä, jota ei pystytä tunnistamaan tai ilmoitus tulee sellaisesta laitteesta tai liittymästä

paikantamaan tai ilmoitus on sen sisältöinen, että on perusteluta epäillä sen olevan 13 §:ssä tarkoitettu häirintä tai ilkivalta.

Hätäkeskuspäivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtäviin ja toimenpiteisiin ei sovelleta hallintolain (434/2003) 8 §:ä. Hallintolain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Edelleen viranomaisen on pyrittävä opastamaan asiakas toimivaltaiseen viranomaiseen. Etenkin hallintolain 8 §:n tarkoittamissa viranomaisen neuvontavelvollisuutta koskevissa asioissa on edellytetty muutakin kuin hätäilmoitukseen liittyvää palvelua. Päivystyssalin operatiivisen toiminnan tehokas järjestäminen edellyttää, että neuvontaa annetaan vain ilmoituksen käsittelyn yhteydessä ja mahdollisuuksien mukaan. Tällä varmistetaan tehokas hätätilanteiden hoitaminen ja viranomaisten tukeminen. Hallintolain säännöksiä liittyen hallinnon oikeusperiaatteisiin, palveluperiaatteeseen ja palvelun asianmukaisuuteen sekä hyvän kielenkäytön vaatimuksiin ja viranomaisten yhteistyöhön kuitenkin sovelletaan päivystystoimintaan. Hallinnon oikeusperiaatteet koskevat hallinnossa asioiden tasapuolista kohtelua ja toimivallan käyttämistä hyväksyttäviin tarkoituksiin, viranomaisen toimien puolueettomuutta ja suhteellisuutta päämääriin nähden.

Yhteistyö ja muiden viranomaisten ohjeet ja suunnitelmat

Pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen yhteisessä hätäkeskustoiminnassa viranomaiset ohjeistavat Hätäkeskuslaitosta. Hätäkeskuslain 14 §:n 1 momentin mukaan sisäministeriö asettaa Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisen yhteistyöryhmän viranomaisten ja palvelujen tuottajien yhteistoiminnan tehostamiseksi. Hätäkeskustoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n mukaan Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisen yhteistyöryhmän tehtävänä on valtakunnan tasolla riskiarvio- ja tehtävien käsittelyohjeistusten sekä yhteistoimintaa koskevien ja hätäkeskuksen teknisiä toimintatapoja koskevien asioiden käsittely ja toimintamallien koordinointi valtakunnan tasolla.

Hätäkeskuslain 14 §:n 2 momentin mukaan hätäkeskustoimintaan osallistuva viranomainen antaa toimialaansa liittyvät tehtävien käsittelyä ja välittämistä ja muuta ilmoituksen tai tehtävän hoitamista koskevat ohjeet ja suunnitelmat Hätäkeskuslaitokselle. Valtakunnalliset suunnitelmat ja ohjeet käsitellään ja sovitetaan yhteen ennen niiden käyttöönottoa Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä. Hätäkeskustoimintaan osallistuva viranomainen ohjaa Hätäkeskuslaitosta yksittäisen hätäkeskuksen sijasta omaa toimialaansa koskevissa asioissa niin, että valtakunnalliset toimintalinjaukset otetaan huomioon ja yhteen sovitetaan muiden viranomaisten ohjeistusten kanssa. Hätäkeskuslaitoksella on oltava tehtävien suorittamiseksi tiedot käytettävistä olevista poliisi-, pelastus-, sosiaali- ja terveystoimen voimavaroista, hälytys- ja käyttöperiaatteista, asiantuntijoista sekä johtamisjärjestelyistä. Lisäksi tulee olla tiedot edellä lueteltujen voimavarojen toimintavalmiudesta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) annettua lakia sovelletaan 1.1.2023 alkaen. Kyseisen lain 8 §:n mukaan hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta. Järjestämisvastuun sisällöstä säädetään hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 7 §:ssä.

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 39 §:n mukaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on järjestettävä alueensa ensihoitopalvelu. Ensihoitopalvelu on suunniteltava ja toteutettava yhteistyössä päivystävien terveydenhuollon toimipisteiden kanssa siten, että nämä ja muut sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan kotona annettavat päivystykselliset lähipalvelut yhdessä muodostavat

alueellisesti toiminnallisen kokonaisuuden. Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä voi järjestää ensihoitopalvelun alueellaan tai osassa sitä hoitamalla toiminnan itse, järjestämällä ensihoitopalvelun yhteistoiminnassa alueen pelastustoimen tai toisen sairaanhoidopiirin kuntayhtymän kanssa taikka hankkimalla palvelun muulta palvelun tuottajalta. Terveydenhuoltolain 46 §:n mukaan erityisvastuualueen sairaanhoidopiirien kuntayhtymien on sovittava ensihoitokeskuksen tehtävien järjestämisestä erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksessa. Ensihoitokeskuksen yhtenä tehtävänä on sovittaa yhteen Hätäkeskuslaitokselle annettavat terveystoimen hälytysohjeet.

Sosiaalihuoltolain (1031/2014) 29 a §:n mukaan sosiaalipäivystystä on järjestettävä terveydenhuoltolain 50 §:n 3 momentissa tarkoitetun laajan ympärivuorokautisen päivystysyksikön yhteydessä ja 4 momentissa tarkoitetun perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystyksen yhteydessä. Sosiaalipäivystyksen järjestämisestä vastaavat yhteistyössä sairaanhoidopiirien kanssa ne kunnat, joiden alueella tässä momentissa tarkoitetut terveydenhuollon yksiköt sijaitsevat. Pykälän 4 momentin 1 kohdan mukaan alueen sosiaalipäivystyksen tehtävänä on yhteistyössä terveydenhuoltolain 46 §:ssä tarkoitetun ensihoitokeskuksen kanssa sovittaa yhteen Hätäkeskuslaitokselle annettavat paikalliset ja alueelliset sosiaalitoimen hälytysohjeet ottaen huomioon terveystoimen hälytysohjeet.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöön sekä eräihin muihin lakeihin tehtävistä muutoksista hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevasta lainsäädännöstä johtuen (HE 56/2021 vp) esitetään muutoksia myös terveydenhuoltolakiin. Esityksen mukaan terveydenhuoltolain 39 §:ssä säädettäisiin, että hyvinvointialueen ja Uudellamaalla HUS-yhtymän on järjestettävä alueensa ensihoitopalvelu. Sosiaalihuoltolain 29 a §:ä ei ehdoteta muutettavan. Sosiaalipäivystyksen järjestämisestä vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain mukaan hyvinvointialue.

Pelastuslain (379/2011) 33 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten sekä Hätäkeskuslaitoksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä. Hälytysohjeessa tulee ottaa huomioon myös pelastuslaitosten 44 §:n mukainen yhteistoiminta ja 45 §:n mukainen avunanto. Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä alueelta ne ovat. Pelastuslaitosten on huolehdittava hälytysohjeiden valtakunnallisesta yhteensovittamisesta sekä pelastuslaitosten kesken että Hätäkeskuslaitoksen kanssa.

Poliisilaisissa ei ole edellisiä vastaavaa säännöstä. Poliisi on valtakunnallisesti johdettu valtiollinen organisaatio, jossa sisäministeriön alainen Poliisihallitus toimii poliisin ylijohdona. Poliisilaitokset ovat Poliisihallituksen alaisia paikallishallintoviranomaisia. Poliisitoimintaa koskevat määräykset ja ohjeistukset ovat pääsääntöisesti valtakunnallisia.

Hätäkeskuslain 2 a §:n mukaan Hätäkeskuslaitoksen ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta säädetään hätäkeskuslaissa ja meripelastuslaissa (1145/2001). Hätäkeskuslaitos osallistuu meripelastustoimeen siten kuin meripelastuslain 4 §:ssä säädetään. Hätäkeskuslain 14 a §:ssä säädetään Rajavartiolaitoksen antamista ohjeista Hätäkeskuslaitokselle. Meripelastuslain 4 §:n mukaan Hätäkeskuslaitos on Rajavartiolaitoksen ohella velvollinen osallistumaan korvauksetta meripelastustoimen tehtäviin, jos se on sen toimialaan kuuluvien tehtävien kannalta perusteltua taikka jos se vaaratilanteen vakavuus tai erityisluonne huomioon ottaen on tarpeen eikä meripelastustoimen tehtävän suorittaminen merkittävällä tavalla vaaranna kyseisen viranomaisen muun tärkeän lakisääteisen tehtävän suorittamista. Hätäkeskuslaitos osallistuu etsintä- ja pelastusyksiköiden sekä meripelastustoimen tehtäviin osallistuvan henkilöstön hälyttämiseen sen mukaan kuin siitä erikseen sovitaan.

Käytännössä kukin viranomainen määrittää resurssiensa hälyttämisen kriteerit kuten yksiköt, tehtävälajin ja kiireellisyysluokan ohjeistuksissaan ja suoraan ERICA-hätäkeskustietojärjestelmään. Keskeistä eri osapuolten oikeusturvan kannalta on merkinnän jääminen järjestelmään siitä, kun toimivaltainen viranomainen määrittää tietoja järjestelmään. Vastuuviranomaiset ja Häätäkeskuslaitos säätävät ohjeistuksia kokemuksen perusteella niin, että lopputuloksena olisi tarkoituksenmukainen resurssien käyttö kuhunkin tilanteeseen. Tärkeää on käytännön yhteistyö ja tarvittaessa valtakunnallisen tason kiinteä yhteistyö yhtenäisten linjausten saamiseksi.

Vastuun siirto

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 11 §: n mukaan vastuu välitetystä ilmoituksesta tai tehtävästä siirtyy vastaanottavalle viranomaiselle, sen tehtäviä hoitavalle yksikölle tai muulle päivystyspisteelle, kun tämä on vastaanottanut ilmoituksen tai tehtävän. Kun tehtävä kerran siirtyy viranomaiselle, niin se siirtyy samalla kyseisen viranomaisen vastuulle. Vastuu tehtävästä, omaaloitteiset tehtävät mukaan lukien, eivät siirry tehtävän ottavalta viranomaiselta Häätäkeskuslaitokselle missään tilanteissa. Vastuun siirryttyä Häätäkeskuslaitos vastaa omalta osaltaan tukipalveluiden antamisesta.

Hätäkeskuslaitoksen on huolehdittava ilmoitusten tai tehtävien välittämiseen liittyvistä toimenpiteistä, mikä voi sisältää muun muassa avun hälyttämisen tai muita toimenpiteitä. Vastuu ilmoituksesta tai tehtävästä siirtyy, kun asianomaisen viranomaisen vastuutaho kentällä on vastaanottanut Häätäkeskuslaitoksen toimittaman tehtävän tai ilmoituksen esimerkiksi kenttäjohtajajärjestelmäänsä. Sosiaali- ja terveystoimen ensihoidon kenttäjohtamisjärjestelmässä vastaanottaminen todennetaan kuittauksella tai muulla soveliaalla tavalla.

Hätäkeskuslaitoksen vastuu tehtävästä lakkaa, kun kysymys ei ole Häätäkeskuslaitokselle kuuluvasta tehtävän seurannasta tai lisävoimavarojen hälyttämisestä tai muista Häätäkeskuslaitoksen viranomaisille antamista tukipalveluista. Häätäkeskuslaitoksen tehtävänä on tarvittaessa siirtää tehtäviä odotukselle ja huolehtia niiden jakamisesta viranomaisten vapautuneille yksiköille viranomaisten riskinarvio-ohjeistuksen kiireellisyysmäärittelyn mukaan. Toimialoilla on kuitenkin vastuu omien resurssiensa riittävydestä, jolloin voimavarojen riittämättömyys ei ole peruste jättää vastaanottamatta ilmoitusta tai tehtävää. Johtovastuu operatiivisella tasolla tilanteen hoitamisesta kentällä on käytännössä tehtävän vastaanottaneen viranomaisen tilanteen aikaisella johtajalla viranomaisen johtamisjärjestelmän mukaisesti. Olosuhteiden vaatiessa vastaanottavan viranomaisen on asetettava tehtävät tärkeys- ja kiireellisyysjärjestykseen. Käytännössä kenttätoiminnasta vastaava tai sitä johtava taho kuten pelastustoiminnan johtaja, poliisin yleisjohtaja, kenttäjohtaja tai partiojohtaja tai lääkinnällisen tilanteen johtaja huolehtii priorisoinnista ja antaa tarvittaessa Häätäkeskuslaitokselle lisäohjeita tehtävien priorisoinnin suhteen. Keskeistä on Häätäkeskuslaitoksen ja viranomaisen kenttäjohtajien yhteistyö tilannekuvan ylläpidon kannalta. Häätäkeskuslaitoksella organisaationa ei ole mahdollisuutta vaikuttaa oman tehtäväkonaisuutensa ulkopuoliseen tilanteen hoitamiseen ja sen johtamiseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus- ja neuvontapalvelua (Päivystysapu 116 117) ollaan kehittämässä valtakunnalliseksi palveluksi. Palvelun yhtenä keskeisenä tavoitteena on, että se tukee hätäkeskustoimintaa ottamalla toimialan asiantuntemusta ja taustatietoja vaativia tehtäviä hoidon tarpeen arviointiin sekä tehostaa ja kohdentaa tarkoituksenmukaisemmin resurssien käyttöä matalariskisissä sosiaali- ja terveydenhuollon hälytystehtävissä. Päivystysapu 116 117 -palvelun tarkoituksena on palvella asiakkaita siten, että hätäpuheluita ja 116 117 neuvontanumeroon tulleita puheluita on mahdollista siirtää keskenään mahdollisimman joustavasti.

Päivystysapu 116 117 voidaan katsoa hätäkeskuslain 11 §:n mukaiseksi muuksi päivystyspisteeksi. Kun hätäkeskuspäivystäjä terveydenhuollon riskiarvion ja ohjeiden perusteella riskinarviossaan toteaa, että perusteita kiireelliselle ensihoitotehtävälle tai toisaalta suoraan N-tehtävälle ei ole, hän voi siirtää hoidon tarpeen arvioon 116 117 palveluun eli muuhun päivystyspisteeseen. Vastuu tehtävästä siirtyy samalla, kun hätäkeskuspäivystäjä siirtää puhelun päivystysapuun.

Hätäkeskustoimintaa koskeva laki lähtee siitä, että kiireelliset ilmoitukset ja tehtävät välitetään lain 11 §:ssä määritellyille tahoille. Hätäkeskuslain 12 §:n mukaisesti päivystäjä arvioi tehtävän kiireellisyyden ja voi arvionsa perusteella tarvittaessa siirtää puhelun 116 117 päivystysapuun tarkemaan arviointiin. Tehtävien siirtoon 116 117-palvelun ja hätäkeskuksen välillä liittyy teknisiä kysymyksiä, joita selvitetään mm. pilottikohteiden avulla kansallisessa 116 117-hankkeessa. Tavoite on luoda kansalliset toimintamallit.

Viestintäverkkoja koskevat säännökset

Lain 15 § on informatiivinen. Viestintämarkkinalakia (393/2003) sovelletaan viestintämarkkinoihin, joilla tarkoitetaan verkkopalvelun ja viestintäpalvelun sekä näihin liittyvien palveluiden tarjontaa koskevia markkinoita. Laki sisältää myös säännökset yleisestä hätänumerosta 112 ja muista erityisistä poliisille tai pelastustoimelle osoitettavista hätänumeroista ja yhteyden saamisesta niihin sekä teleyritysten viranomaisten avustamiseen liittyvistä velvollisuuksista. Sähköisen viestinnän tietosuojalaki (516/2004) turvaa sähköisen viestinnän luottamuksellisuutta ja yksityisyyden suojaa sekä edistää sähköisen viestinnän tietoturvallisuutta. Laissa säädetään paikkatiedoista ja tietojen luovuttamisesta.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 278 §:ssä säädetään yleisestä hätänumerosta. Pykälän 1 momentin mukaan teleyritys on velvollinen osaltaan huolehtimaan siitä, että käyttäjät saavat puhelimitse, tekstiviestillä sekä muulla hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa (692/2010) säädetyllä tavalla yhteyden maksutta yleiseen hätänumeroon 112.

2.5 Hätäkeskustietojärjestelmä

Hätäkeskuslaitoksessa on vuosien 2018-2019 aikana otettu käyttöön valtakunnallinen hätäkeskustietojärjestelmä (ERICA). Hätäkeskuslain 16 §:n 1 momentin mukaan hätäkeskustietojärjestelmä on pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveysviranomaisten ja Hätäkeskuslaitoksen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä valtakunnallinen tietojärjestelmä. Rajavartiolaitoksella on oikeus käyttää hätäkeskustietojärjestelmää sekä tallettaa sinne omaa toimialaansa koskevia tietoja siten kuin siitä säädetään hätäkeskuslaissa. Pykälän 2 momentin mukaan Hätäkeskuslaitos on hätäkeskustietojärjestelmän päävastuullinen rekisterinpitäjä ja poliisin osalta hätäkeskustietojärjestelmän rekisterinpitäjä on Poliisihallitus. Pykälän 3 momentin mukaan Hätäkeskuslaitos valvoo henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten noudattamista ja huolehtii hätäkeskustietojärjestelmään sisältyvien tietojen suojaamisesta. Rekisterinpitäjät vastaavat rekisteriin talletamiensa tietojen virheettömyydestä sekä tietojen käsittelyn laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa. Lisäksi muut hätäkeskustietojärjestelmän käyttäjät vastaavat osaltaan tietojen käsittelyn laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa.

Hätäkeskustietojärjestelmään talletettavista tiedoista säädetään hätäkeskuslain 17 §:ssä. Tietojen tallentamisen edellytyksenä on, että ne ovat tarpeellisia lain 4 §:ssä säädetyjen tehtävien kannalta. Lain 17 ja 4 §:n 1 momentin mukaisesti tallennettavia tehtäviä ovat Hätäkeskuslaitoksen lakisääteisten tehtävien kannalta tarpeelliset tiedot eli hätäkeskuspalvelujen tuottaminen,

tukipalvelujen tuottaminen ja hätäkeskuspalveluihin liittyvien tehtävien ja toimintatapojen kehittäminen ja valvonta sekä 4 §:n 3 momentin mukaiset Hätäkeskuslaitoksen muut tehtävät ja turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) soveltamisalaan kuuluvat vartioimistehtäviksi kuuluvat valvonta- ja hälytystehtävät. Edelleen hätäkeskustietojärjestelmään tallennetaan lain 17 ja 4 §:n 2 momentin mukaiset pelastustoimen, poliisitoimen ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen hätäkeskuspalveluiden hoitamisen kannalta tarpeelliset tiedot.

Tietojen tallentaminen on rajattu niin, että pykälässä listataan tyhjentävästi ne tiedot, jotka voidaan tallentaa järjestelmään (HE 262/2009, s. 28). Rekisteriin talletetaan viranomaisten yksiköihin liittyviä tietoja, tiedot hätäilmoituksista ja niiden sisällöstä, liittymän tunnistetiedot, ilmoitusten vastaanottamisesta, yksiköiden hälyttämisestä ja muista toimintaan liittyvistä keskeisistä seikoista. Sääntely sisältää myös henkilön omalle turvallisuudelle ja hälytettävien tahojen työturvallisuudelle välttämättömät tiedot, joiden tulee olla kaikille viranomaisille yhteisiä. Tiedot ovat välttämättömiä operatiivisten yksiköiden työn kannalta, jotta toimenpiteisiin voidaan varautua ja ryhtyä oikealla tavalla. Näitä varotietoja voivat olla esimerkiksi tiedot paikasta, jossa oleskelee vaarallinen henkilö. Vaarallisuus voi käsittää esimerkiksi vaarallisen tarttuvan taudin tai ilmetä käyttäytymisessä erityisenä aggressiivisuutena. Varotieto voi olla myös tieto kohteen räjähdysvaarasta tai vaarallisesta säteilystä.

Henkilön terveydentilaa, rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta tai sosiaalihuoltoa koskevia tietoja ei voida tallettaa yleisesti käytettäväksi. Henkilötietolain (523/1999) 11 §:n nojalla tiedot ovat arkaluonteisia. Tällöin tietojen käsittely on kielletty, ellei laissa toisin säädetä tai henkilötietolain 12 §:ssä säädetyn tavoin ole poikkeamisperustetta.

Hätäkeskuslain 17 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan viranomaisen oma-aloitteiset tehtävät voi ja pitää, toimijan ne ilmoittaessa, kirjata hätäkeskustietojärjestelmään. Oma-aloitteiset tehtävät kirjataan hätäkeskustietojärjestelmään tilannekuvan ylläpitämiseksi, jotta Hätäkeskuslaitos tietää, mitä viranomaisen resursseja on käytettävissä. Tehdessään riskinarviota Hätäkeskuslaitos ottaa huomioon myös oma-aloitteisia tehtäviä ottaneet yksiköt ja välittää niille tarkoituksenmukaisesti kiireellisiä tehtäviä. Hätäkeskustoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n mukaisesti Hätäkeskuslaitoksen tehtävänä on muun muassa tehtävien, tietojen ja suoritteiden kirjaaminen sekä kiireellisten tukipalvelujen antaminen riippumatta siitä, saadaanko viranomaisen välittömiä toimenpiteitä edellyttävä tieto Hätäkeskuslaitoksen välityksellä vai onko kyseessä viranomaisen oma-aloitteinen tehtävä.

Hätäkeskuslain 17 §:n 2 momentin mukaan rekisteriä pitävien ja käyttävien viranomaisten palveluksessa olevat henkilöt ovat oikeutettuja näkemään ja käsittelemään teknisen käyttöyhteyden, sähköisen tiedonsiirron tai muun soveltuvan tavan avulla ainoastaan toimivaltuuksiensa rajoissa oman toimialansa tietoja ja tehtäviä Hätäkeskuslaitoksen kanssa sovittavalla tavalla. Pykälän 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuja tietoja pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomainen tai viranomaisen tehtäviä hoitava yksikkö tai palveluksessa oleva henkilö saa käsitellä ainoastaan toimialansa tehtävään liittyen, jos se on yksittäisen tehtävän suorittamiseksi tarpeellista. Kyseiset tiedot käsittävät henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot, kuten tieto kohteen tai henkilön vaarallisuudesta tai arvaamattomuudesta; henkilötiedot, jotka kuvaavat tai on tarkoitettu kuvaamaan rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta taikka henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia taikka tiedot sosiaalihuollon toimenpiteistä saadaan kuitenkin tallettaa vain siltä osin kuin se on välttämätöntä henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta. Tietojen käyttäjään ja käsittelijään sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

Hätäkeskuslain 17 §:n 3 momentin mukaan tieto tulee poistaa henkilörekisteristä, kun se ei ole enää rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellinen, kuitenkin viimeistään viiden vuoden kuluttua ilmoituksen vastaanottamisesta. Henkilön omaan turvallisuuteen tai työturvallisuuteen liittyviä 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuja tietoja ei kuitenkaan poisteta, jos tietojen edelleen säilyttäminen on todettu tietojen käyttötarkoituksen kannalta tarpeelliseksi viiden vuoden kuluessa niiden tallentamisesta tai edellisestä tietojen tarpeellisuuden toteamisesta. Tietojen tarpeellisuuden toteamisesta on tehtävä merkintä.

Hätäkeskuslain 17 §:n 4 momentin mukaan rekisteröidyn oikeuksista hätäkeskustietojärjestelmän poliisin pitämiin tietoihin on voimassa, mitä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (761/2003) säädetään.

Lain 18 §:ssä säädetään viranomaisten velvollisuudesta huolehtia operatiivisessa toiminnassa tarvittavien tietojen, kuten vaste-ehdotusten, valmiustietojen, johtosuhteiden ja yksiköiden kokoa koskevien tietojen tallettamisesta järjestelmään. Vaste-ehdotuksella tarkoitetaan viranomaisen ohjeen mukaan hälytettäviä yksiköitä tai muita toimenpiteitä. Käytännössä säännös merkitsee mahdollisuutta muun muassa hälytysohjeiden tietojen ajantasaiseen päivittämiseen, mihin viranomaisilla on myös velvollisuus. Hätäkeskuslaitos ei huolehdi muiden viranomaisten tietojen tallettamisesta järjestelmään.

Lain 19 §:ssä säädetään Hätäkeskuslaitoksen henkilöstöön kuuluvan oikeudesta saada tarpeellisia tietoja säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi. Hätäkeskuslaitoksen henkilöstö välittää ilmoituksia, hälyttää yksiköitä ja tukee poliisin, pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten toimintaa myös välittämällä tietoja kentällä toimiville yksiköille, jos näillä ei ole omaa etäkäyttöyhteyttä tarvittaviin rekistereihin tai operatiivisen toiminnan tukeminen tilanteessa sitä vaatii. Kyseisten viranomaisten kenttätöiminnassa tarvittavat tiedot voivat sisältyä useampaan kuin yhteen rekisteriin. Tietotarve on myös erilainen eri toimialojen viranomaisilla. Hätäkeskuslaitoksen henkilöstöön kuuluvat saavat tietoja tehtäviensä suorittamiseksi laissa yksilöidyistä rekistereistä. Tietoja välitetään toimialoittain. Lisäksi pykälä sisältää viittauksen lakiin henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa (579/2005). Rajavartiolaitos saa luovuttaa rajavartiolaitoksen henkilörekistereistä salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai konekielisessä muodossa tietoja, jotka ovat tarpeen Hätäkeskuslaitokselle hätäkeskuslaissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi. Tiedot ovat alkutoimenpiteiden tai työturvallisuuden varmistamiseksi taikka asianomaisen yksikön tukemiseksi tarpeellisia tietoja.

Tietojen luovuttamisesta säädetään lain 20 §:ssä. Pykälän nojalla hätäkeskustietojärjestelmästä saadaan luovuttaa tietoja sisäministeriölle ja sosiaali- ja terveysministeriölle toiminnan suunnittelu- ja kehittämistehtäviä sekä valvontatehtäviä varten. Vastaavat tiedot saadaan luovuttaa aluehallintovirastolle. Tehtävät voivat liittyä yleiseen toiminnan valvontaan tai yksittäisten kanteluiden tai muun yksittäisen asian käsittelyyn. Aluehallintovirasto huolehtii pelastustoimen valvonnasta.

Laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) säädetään salassa pidettävistä tiedoista. Hätäkeskuslaitos saa tietoja ilmoitusten perusteella, kentän yksiköiltä ja eri rekistereistä. Tietoja voidaan luovuttaa kentällä toimiville yksiköille salassapitosäännösten estämättä. Luovutus on toimialakohtaista. 17 §:ään sisältyy säännös hälytettäessä kaikille hälytetyille tahoille automaattisesti luovutettavista tiedoista. Luovutettavien tietojen luettelo on tyhjentävä, ja tietoihin sisältyy myös henkilön vaarallisuutta tai työturvallisuutta koskevat tiedot. Viimeksi mainitut tiedot ovat 17 §:n nojalla myös viranomaisten yhteisessä kyselykäytössä. Hallinnonala-kohtaisesti tietoja voidaan Hätäkeskuslaitoksesta välittää asianomaisille rekisterinpitäjille. Hengen tai terveyden suojaamiseksi tarpeellinen tieto voidaan aina luovuttaa salassapito- ja vai- tiolovelvollisuuden estämättä.

Lain 21 §:ssä säädetään luovutettujen tietojen käytöstä. Tietojen saaja, jolle hätäkeskustietojärjestelmästä on luovutettu tietoja, saa käyttää tietoja vain siihen tarkoitukseen, johon tiedot on luovutettu. Henkilötietolain 7 §:ssä on säädetty käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta, jonka mukaisesti hätäkeskustietojärjestelmästä luovutettuja tietoja saa käyttää vain siihen tarkoitukseen, johon ne on luovutettu. Tietojen edelleen luovutus on lähtökohtaisesti kielletty. Muussa laissa saatetaan kuitenkin säätää luovutettujen tietojen edelleen käytöstä. Muun muassa pelastuslain 91 §:ssä säädetään hätäkeskustietojärjestelmästä luovutettavien tietojen tallettamisesta toiseen rekisteriin ja asianomaisen rekisterin tietojen käyttämisestä.

Lain 22 § sisältää säännöksen hätäkeskustietojärjestelmään talletettujen tietojen käsittelystä pidettävästä käyttäjärekisteristä, rekisterin tietosisällöstä ja sen tietojen säilytysajasta. Säännös täydentää henkilötietolain 32 §:ssä olevia tietojen suojaamista koskevia säännöksiä. Hätäkeskustietojärjestelmää voivat käyttää muutkin kuin Hätäkeskuslaitoksen henkilöstö. Käyttäjärekisterin rekisterinpitäjänä toimii Hätäkeskuslaitos. Käyttäjärekisteri on henkilötietolain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitetun määritelmän mukainen henkilörekisteri. Rekisteröidyllä tarkoitetaan tässä tapauksessa sitä henkilöä, jolle on myönnetty hätäkeskustietojärjestelmän käyttöoikeus. Käyttäjä voi olla ulkopuolisen käyttäjäorganisaation palveluksessa oleva henkilö.

Hätäkeskuslaitoksen on pidettävä teknisen käyttöyhteyden, sähköisen tiedonsiirron tai muun soveliaan tavan avulla tapahtuvasta tietojärjestelmän tietojen käsittelystä käyttäjärekisteriä. Tietojen käsittelyllä tarkoitetaan säädöksessä kaikkea sellaista käsittelyä, josta on säädetty henkilötietolain 3 §:n 2 kohdassa. Säännöksessä määritellään käyttäjärekisteriin talletettavat tiedot.

Käyttäjärekisteriin voidaan tallettaa tiedot käyttäjän täydellisestä nimestä ja henkilötunnuksesta ja käyttöoikeuden yksilöintiä koskevat tiedot. Käyttöoikeuden yksilöintiä koskevilla tiedoilla tarkoitetaan käyttäjäidentiteetin tunnistetietoja, joita voisivat olla esimerkiksi käyttäjätunnus ja salasana tai asiointikortilla tai vastaavalla alustalla olevat käyttäjää koskevat varmennetiedot. Edelleen käyttäjärekisteriin voidaan tallettaa käyttöoikeuden sisältöä ja laajuutta koskevat tiedot. Käyttöoikeuden sisältöä ja laajuutta koskevilla tiedoilla tarkoitetaan tietoja siitä, mihin tietokantoihin, sovelluksiin ja ohjelmistoihin sekä tietoryhmiin tai tietoihin käyttäjällä olisi käyttöoikeus. Lisäksi käyttäjärekisteriin voidaan tallettaa järjestelmän tietojen väärinkäytön seuraamuksena käyttäjälle asetettu käyttöoikeuden rajoitus tai käyttökielto. Kysymys on tietojen käyttöä ja suojausta koskevien ehtojen vastaisesta menettelystä, joka on todettu joko hallinnollisessa tai rikosoikeudellisessa menettelyssä. Näiden tietojen tallettaminen on tarpeellista, jotta väärinkäytökseen syyllistynyt käyttäjä ei voi jatkaa menettelyään hakemalla uutta käyttöoikeutta.

Käyttäjärekisteriin voidaan tallettaa myös käyttäjän edustamaa organisaatiota koskevat tiedot. Käyttäjäorganisaatiota koskevilla tiedoilla tarkoitetaan organisaation ja sen asianomaisen toimintayksikön nimeä, yhteystietoja sekä yksilöintitietoja. Lisäksi käyttäjärekisteriin voidaan tallettaa käyttöoikeuspäätöstä tai -ratkaisua koskevat tiedot. Käyttöoikeuspäätöksellä tai -ratkaisulla tarkoitetaan viranomaisen tekemää hallinnollista päätöstä tai muuta ratkaisua käyttöoikeudesta, sen laajuudesta ja ehdoista.

Tietoja säilytetään käyttäjärekisterissä vähintään kaksi vuotta. Tietojen vähimmäissäilytysaika vastaa tietosuojavaltuutetun toimiston käyttäjälökin tietojen käsittelystä antamassa ohjeessa (Asiaa tietosuojasta 1/2003, 10.2.2003) mainittua säilytysaikaa. Tiedot poistetaan 10 vuoden kuluttua käyttöoikeuden päättymisestä. Enimmäissäilytysaika kymmenen vuotta määrittyy saatavan vanhentumisen yleisen määräajan mukaan, mikä voi olla mahdollisessa laskutuksessa tarpeellinen tieto. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä käyttäjärekisterin tietosisällöstä.

Lain 23 §:ssä säädetään käyttäjärekisterin tietojen käyttötarkoituksesta. Käyttäjärekisteriin talletettuja tietoja saadaan käyttää vain pykälässä säädettyihin käyttötarkoituksiin, kuten hätäkeskustietojärjestelmän tietojen käsittelyn hallintaa, seurantaa, valvontaa ja suojausta varten. Edelleen tietoja saa käyttää käyttäjärekisteriin talletettuja tietoja tietojärjestelmän tietojen käytön määrän ja laajuuden sekä kustannusten seurannan ja jaon selvittämistä varten. Lisäksi talletettuja tietoja saa käyttää käyttöä koskevan mahdollisen laskutuksen hoitamista varten. Edellä olevissa tapauksissa on kysymys käyttäjärekisterin käyttötarkoitukseen ja olemassaoloon liittyvästä perustarpeesta tai käyttöominaisuudesta. Käyttäjärekisteriin talletetut tiedot ovat tarpeen myös hätäkeskustietojärjestelmän toimivuuden varmistamista ja parantamista sekä tietojen käyttöä koskevien ongelmien selvittämistä varten.

Käyttöoikeuden rajoitusta tai käyttökieltoa koskevia tietoja saa käyttää vain tietojen käsittelyn hallintaa, seurantaa, valvontaa ja suojausta varten. Rajoitus perustuu siihen, että kysymys on henkilötietolain 11 §:n 3 kohdassa tarkoitetun arkaluonteisen tiedon kaltaisesta tiedosta.

Hätäkeskuslaitos saa luovuttaa käyttäjärekisteriin talletettuja asianomaisen toimialan tietoja asianomaiselle pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaiselle sekä rajavartiolaitokselle oman toimialansa toiminnan seurantaa ja valvontaa varten. Ennen luovuttamista Hätäkeskuslaitos voi tarvittaessa vaatia selvityksen siitä, kuinka luovutettujen tietojen käyttö ja suojaus on tarkoitus järjestää.

Lain 24 §:ssä säädetään automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidettyyn hätäkeskustietojärjestelmään talletettujen tietojen käsittelystä pidettävästä lokirekisteristä, rekisterin tietosisällöstä ja sen tietojen säilytysajasta. Säännös täydentää henkilötietolain 32 §:ssä olevia tietojen suojaamista koskevia säännöksiä. Säännös ei kuitenkaan koske pelkästään teknisiä tarkoituksia varten luotuja lokeja ja niiden käyttöä, koska nämä lokit sisältävät vain tietojen käsittelyn teknistä hallintaa koskevaa informaatiota eikä niissä käsitellä henkilötietoja. Lokirekisterin rekisterinpitäjänä toimii Hätäkeskuslaitos. Lokirekisteri on henkilötietolain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitetun määritelmän mukainen henkilörekisteri. Rekisteröidyllä tarkoitetaan tässä tapauksessa hätäkeskustietojärjestelmän tietoja käsitellyttä henkilöä. Säännöksessä määritellään tiedot, jotka voidaan tallettaa lokirekisteriin.

Lokirekisteriin talletetaan sen organisaation tunnistetiedot, jonka nimissä käsittely tapahtuu. Kysymys on tietojen käytöstä vastuussa olevasta organisaatiosta, josta tulisi tallettaa ainakin organisaation ja sen asianomaisen toimintayksikön nimi sekä tarvittaessa yksilöintitieto. Edelleen lokirekisteriin voidaan tallettaa käyttäjän tunnistetieto. Käyttäjällä tarkoitetaan sellaista edellä mainitun organisaation palveluksessa olevaa henkilöä, jolle on myönnetty käyttöoikeus tietojen käsittelyyn. Käyttäjän tunnistetiedolla tarkoitetaan tietoa, jonka avulla käyttäjät eroteltaisiin toisistaan ja jonka perusteella käyttäjän henkilöllisyys olisi mahdollista yksiselitteisesti selvittää. Tällaisia tietoja voisivat olla esimerkiksi käyttäjätunnus tai asiointikortin varmenne-tieto.

Lokirekisteriin voidaan tallettaa myös käytetyn sovelluksen, ohjelman tai niiden teknisesti itsenäisen osan nimi tai muu näitä koskeva yksilöintitieto sekä tieto käsittelyn ajankohdasta kuten esimerkiksi kyselytapahtuman suorittamisen alkamis- ja loppuhetken päivämäärä ja kellonaika. Myös käsitellyt tai käsittelyn kohteena olleet järjestelmän tiedot tai tietoryhmät voidaan tallettaa rekisteriin. Rekisteriin talletetut tiedot säilytetään vähintään kaksi vuotta niiden tallettamisajankohtaa seuraavan kalenterivuoden alusta. Tiedot on poistettava viimeistään viiden vuoden kuluessa niiden tallettamisesta. Viiden vuoden enimmäissäilytysaika vastaa mahdollisia vääriinkäytöksiä koskevan syyteoikeuden yleistä vanhentumisaikaa.

Lain 25 §:ssä säädetään siitä, mihin tarkoituksiin Häätäkeskuslaitos saa käyttää lokirekisteriin talletettuja tietoja toiminnassaan. Lokirekisteristä laadittuja tilastoja ja muita lukumääräselvityksiä, joista yksittäistä käyttäjää tai käytön kohdetta koskevat tiedot eivät ole selvitettävissä, on mahdollista käyttää myös tietojen luovutusta koskevaan toimintaan ja sen kehittämiseen. Käyttökohteet on määritelty tyhjentävästi.

Pelastuslain 89 §:ssä säädetään pelastusviranomaisen oikeudesta salassapitosäännösten estämättä saada maksutta pelastustoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa sekä pelastustoimelle säädettyjen valvontatehtävien hoitamisessa tarpeellisia tietoja. Pykälän 2 momentin 9 kohdan mukaan edellä mainitussa tarkoituksessa pelastusviranomaisella on oikeus saada tietoja sekä valvontatehtävien hoitamista että pelastustoiminnan suunnittelua ja toteutusta varten häätäkeskustietojärjestelmästä häätäkeskustoiminnasta annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettuja häätäkeskustietojärjestelmään tallennettuja pelastusviranomaisen turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeellisia työturvallisuustietoja.

Pelastuslain 89 a §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan pelastustoimintaa öljy- ja aluskemikaalivahingoissa johtavalla viranomaisella on oikeus vaaratilanteessa saada salassapitosäännösten estämättä maksutta öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjumiseksi tarpeellisia tietoja häätäkeskustietojärjestelmästä vahingon häätäilmoitusta ja vaaratilannetta koskevia tietoja. Pykälän 2 momentin 8 kohdan mukaan tiedonsaantioikeus koskee myös Rajavartiolaitoksen meripelastusrekisterissä olevia häätäilmoituksia ja vaaratilannetta koskevia tietoja.

Pelastuslain 91 §:ssä säädetään toimenpiderekisteristä. Pykälän 1 momentin mukaan pelastuslaitos saa pitää pelastustoimen seurantaa ja kehittämistä varten henkilökisteriä, johon saadaan tallentaa ne häätäkeskustoiminnasta annetun lain 16 §:ssä tarkoitettuun häätäkeskustietojärjestelmään tallennettavat tiedot, jotka häätäkeskus on luovuttanut pelastusviranomaisen vastuulliselle rekisterinpitäjälle häätäkeskustoiminnasta annetun lain 20 §:n nojalla. Rekisterin teknisestä ylläpidosta huolehtii Pelastusopisto. Pykälän 5 ja 6 momentissa säädetään lisäksi tietojen luovuttamisesta ja 7 momentissa henkilötietojen poistamisesta.

Asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) annetun lain 4 luvussa säädetään sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta salassa pidettäviin tietoihin ja virka-apuun. Lain 20 §:n 1 momentin mukaan valtion ja kunnan viranomaisella sekä muu julkisoikeudellinen yhteisö, kansaneläkelaitos, eläketurvakeskus, eläkesäätiö ja muu eläkelaitos, vakuutuslaitos, koulutuksen järjestäjä, sosiaalipalvelun tuottaja, terveyden- ja sairaanhoitotoimintaa harjoittava yhteisö tai toimintayksikkö sekä terveydenhuollon ammattihenkilö ovat velvollisia antamaan sosiaalihuollon viranomaiselle sen pyynnöstä maksutta ja salassapitosäännösten estämättä hallussaan olevat sosiaalihuollon asiakassuhteeseen olennaisesti vaikuttavat tiedot ja selvitykset, jotka viranomaiselle laissa säädetyn tehtävän vuoksi ovat välttämättömiä asiakkaan sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi, sosiaalihuollon järjestämiseksi ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi sekä viranomaiselle annettujen tietojen tarkistamista varten.

Lain 22 §:n mukaan sosiaalihuollon viranomaisella on oikeus saada laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi tarpeellista virka-apua muilta viranomaisilta. Virka-avun antajan tulee salassapitovelvollisuuden estämättä ilmaista sosiaalihuollon viranomaiselle virka-aputehtävän edellyttämät tiedot.

Erinäiset säännökset

Häätäkeskuslain 5 luku sisältää erinäiset säännökset. Lain 26 §:n mukaan sisäasiainministeriön asetuksella voidaan säätää ilmoituksen tai tehtävän välittämistä tai hälyttämiseen käytettävistä

teknisistä järjestelmistä tai menetelmistä. Lain 27 §:ssä säädetään Hätäkeskuslaitoksen henkilöstön velvollisuudesta käyttää virkapukua ja pykälä sisältää sisäasiainministeriön asetuksenantovaltuutuksen virkapuvuista ja virka-asematunnuksista.

2.6 Pelastustoimen järjestämistä koskeva lainsäädäntö

Voimassa olevan pelastuslain (379/2011) 24 §:n mukaan kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa pelastustoimen alueilla (alueen pelastustoimi) Valtioneuvosto päättää maan ja kamisesta pelastustoimen alueisiin ja vahvistetun aluejaon muuttamisesta. Pelastustoimen alueeseen kuuluvilla kunnilla tulee olla sopimus pelastustoimen järjestämisestä.

Laki pelastustoimen järjestämisestä (613/2021) ja laki sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla (615/2021) tulevat voimaan 1.1.2023. Näiden lakien voimaan tullessa pelastustoimen järjestämisestä vastaavat hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki.

Pelastustoimen uudistuksessa pelastustoimen järjestäminen siirretään kunnilta hyvinvointialueille, 22 kuntien ja kuntayhtymien ylläpitämää pelastuslaitosta lakkautetaan ja hyvinvointialueet perustavat itse omat viranomaisorganisaationsa. Pelastuslaitokset hoitavat jatkossakin pelastustoimen käytännön tehtävät alueellaan. Pelastustoimen lisäksi pelastuslaitokset voivat hoitaa ensivaste- ja ensihoitotehtäviä, jos hyvinvointialue niin päättää.

Pelastustoimen järjestämislain 5 §:n mukaan, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaatavuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella, seuraavia pelastustoimeen kuuluvia hyvinvointialueen tehtäviä voidaan koota hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla suurempiin kokonaisuuksiin yhden tai useamman hyvinvointialueen järjestettäväksi: 1) valtakunnalliset ja alueelliset tilanne- ja johtokeskusjärjestelyt ja muu pelastustoiminnan johtamisen edellytyksenä oleva erityisvalmius; 2) kemiallisten ja säteilytilanteiden ja muun vaativan pelastustoiminnan edellytyksenä oleva erityisvalmius; 3) merellinen pelastustoiminta; 4) öljyvahinkojen torjunta merialueen rannikolla ja saaristossa sekä laajoilla sisävesialueilla; 5) pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun antamisen tai vastaanottamisen edellytyksenä oleva erityisvalmius; 6) pelastustoimen poikkeusoloihin varautumisen edellytyksenä olevat materiaaliset valmiudet ja poikkeusolojen toiminnan etukäteisvalmisteluiden alueellinen koordinaatio.

2.7 Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskeva lainsäädäntö

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) (jatkossa *sote järjestämislaki*) ja laki sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla tulevat voimaan 1.1.2023. Vuoden 2023 alusta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaavat hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki sekä HUS-yhtymä. Sote järjestämislain 9 §:n mukaan osa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävistä voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin yhden tai useamman hyvinvointialueen järjestettäväksi, jos se on välttämätöntä palvelujen tai muiden toimenpiteiden saatavuuden, laadun tai asiakkaiden oikeuksien varmistamiseksi tehtävän vaatavuuden, harvinaisuuden tai siitä aiheutuvien suurten kustannusten vuoksi. Suurempiin kokonaisuuksiin koottavista tehtävistä ja niihin liittyvästä työnjaosta säädetään erikseen.

Vuoden 2023 alusta sote järjestämislain 58 §:n perusteella hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomainen on luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetussa Euroopan parla-

mentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 tarkoitettu rekisterinpitäjä sen järjestämisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneille sekä sille kuntien ja kuntayhtymien hallinnasta siirtyneille sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastiedoille.

Sote järjestämislain 35 ja 36 §:n mukaan hyvinvointialueiden järjestämisen sosiaali- ja terveydenhuollon alueellista yhteensovittamista, kehittämistä ja yhteistyötä varten on viisi sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöaluetta. Kuhunkin yhteistyöalueeseen kuuluvat hyvinvointialueet säädetään valtioneuvoston asetuksella siten, että 34 §:ssä tarkoitettuihin yliopistollisiin sairaaloihin ja läpikäytävään hyvinvointialueeseen ja HUS-yhtymään kuuluvat kukin eri yhteistyöalueeseen. Yhteistyöalueiden on oltava maantieteellisesti yhtenäisiä sekä alueen väestön sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja tuottamisen, asiakas- ja potilasturvallisuuden ja palvelujen saavutettavuuden kannalta toiminnallisia kokonaisuuksia.

Samaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden on tehtävä yhteistyösopimus valtuustokausittain. Yhteistyösopimuksen tarkoituksena on varmistaa yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden työnjako, yhteistyö ja yhteensovittaminen siltä osin kuin se on tarpeellista hyvinvointialueiden lakisääteisten tehtävien toteutumisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikuttavuuden turvaamiseksi.

Yhteistyösopimuksen on edistettävä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikuttavuutta, tuottavuutta, laatua, asiakas- ja potilasturvallisuutta, tarpeenmukaisuutta, yhdenvertaista saatavuutta, kielellisiä oikeuksia sekä palvelukokonaisuuksien toimivuutta. Sopimuksessa on lisäksi varmistettava, että yhteistyösopimuksen perusteella sosiaali- ja terveydenhuoltoa antavassa toimintayksikössä on tehtävän hoitamiseksi riittävät taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä osaaminen. Yhteistyösopimuksessa on sovittava muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon päivystyksestä ja terveydenhuollon päivystyksestä.

Voimassa olevan sosiaalihuoltolain 29 a §:n mukaan sosiaalipäivystystä on järjestettävä terveydenhuoltolain 50 §:n 3 momentissa tarkoitetun laajan ympärivuorokautisen päivystysyksikön yhteydessä ja 4 momentissa tarkoitetun perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystyksen yhteydessä. Sosiaalipäivystyksen järjestämisestä vastaavat yhteistyössä sairaanhoitopiirien kanssa ne kunnat, joiden alueella tässä momentissa tarkoitetut terveydenhuollon yksiköt sijaitsevat. Pykälän 4 momentin 1 kohdan mukaan alueen sosiaalipäivystyksen tehtävänä on yhteistyössä terveydenhuoltolain 46 §:ssä tarkoitetun ensihoitokeskuksen kanssa sovittaa yhteen hätäkeskuslaitokselle annettavat paikalliset ja alueelliset sosiaalitoimen hälytysohjeet ottaen huomioon terveystoimen hälytysohjeet.

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 39 §:n mukaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on järjestettävä alueensa ensihoitopalvelu. Ensihoitopalvelu on suunniteltava ja toteutettava yhteistyössä päivystävien terveydenhuollon toimipisteiden kanssa siten, että nämä ja muut sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan kotona annettavat päivystykselliset lähipalvelut yhdessä muodostavat alueellisesti toiminnallisen kokonaisuuden. Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä voi järjestää ensihoitopalvelun alueellaan tai osassa sitä hoitamalla toiminnan itse, järjestämällä ensihoitopalvelun yhteistoiminnassa alueen pelastustoimen tai toisen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kanssa taikka hankkimalla palvelun muulta palvelun tuottajalta. Terveydenhuoltolain 46 §:n mukaan erityisvastuualueen sairaanhoitopiirien kuntayhtymien on sovittava ensihoitokeskuksen tehtävien järjestämisestä erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksessa. Ensihoitokeskuksen yhtenä tehtävänä on sovittaa yhteen hätäkeskuslaitokselle annettavat terveystoimen hälytysohjeet.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöön sekä eräihin muihin lakeihin tehtävistä muutoksista hyvinvointialueiden perustamista

ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevasta lainsäädännöstä johtuen (HE 56/2021 vp) esitetään muutoksia muun muassa terveydenhuoltolakiin. Esityksen mukaan terveydenhuoltolain 39 §:ssä säädettäisiin, että hyvinvointialueen ja Uudellamaalla HUS-yhtymän olisi järjestettävä alueensa ensihoitopalvelu. Hyvinvointialueet ja HUS-yhtymä voisivat päättää ensihoitopalvelun tuottamisesta noudattaen, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa ja pelastuslaissa säädetään. Hyvinvointialueet ja HUS-yhtymä tekevät ensihoidon palvelutasopäätökset.

2.8 Tietosuojalaki

Tietosuojalalla täsmennetään ja täydennetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus), jäljempänä *tietosuoja-asetus*, ja sen kansallista soveltamista. Laki sisältää säännöksiä muun muassa käsittelyn lainmukaisuudesta, erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta käsittelystä, valvontaviranomaisesta ja tämän tehtävistä ja toimivaltuuksista, oikeusturvasta ja seuraamuksista, henkilötunnuksen käsittelystä sekä henkilötietojen käsittelystä tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia sekä tilastollisia tarkoituksia varten.

Tietosuojalakea sovelletaan tietosuoja-asetuksen soveltamisalasäännöksen mukaisesti. Tietosuojalain nojalla tietosuoja-asetusta sovelletaan sen eräitä säännöksiä lukuun ottamatta myös esimerkiksi sellaiseen henkilötietojen käsittelyyn, joka ei kuulu Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisalaan, jollei muualla laissa toisin säädetä. Tietosuojalakea ei kuitenkaan sovelleta sellaiseen henkilötietojen käsittelyyn, josta säädetään henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettavassa laissa (HE 31/2018 vp).

2.9 Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) (jatkossa *tiedonhallintalaki*) 3 §:n mukaan lakia sovelletaan tiedonhallintaan ja tietojärjestelmien käyttöön, kun viranomaiset käsittelevät tietoaineistoja, jollei muualla laissa toisin säädetä. Lain 4 §:n mukaan laissa tarkoitettuja tiedonhallintayksiköitä ovat muun muassa valtion virastot ja laitokset sekä kunnat ja kuntayhtymät. Tiedonhallintayksikön on huolehdittava siitä, että tiedonhallinnan vastuut ja roolit on määriteltävä ja että on järjestetty riittävä valvonta tiedonhallintaan liittyvien säädösten, määräysten ja ohjeiden noudattamisesta.

Lain 16 §:ssä säädetään tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinnasta. Pykälän mukaan tietojärjestelmästä vastuussa olevan viranomaisen on määriteltävä tietojärjestelmän käyttöoikeudet. Käyttöoikeudet on määriteltävä käyttäjän tehtäviin liittyvien käyttötarpeiden mukaan, ja ne on pidettävä ajantasaisina. Pykälän tarkoituksena on hallituksen esityksen perustelujen mukaan varmistaa tietojärjestelmiin pääsy vain niille, joilla on oikeus käsitellä tietojärjestelmän tietoaineistoja ja vain siltä osin kuin kunkin käyttäjän käyttötarpeet sitä edellyttävät. Pykälän mukaan tietojärjestelmässä vastuussa olevan viranomaisen olisi määriteltävä tietojärjestelmän käyttöoikeudet. Käyttöoikeudet olisi määriteltävä kuhunkin tietojärjestelmään käyttäjän tehtäviin liittyvien tarpeiden mukaisella tavalla ja ne olisi pidettävä ajantasaisena. Säännös edellyttäisi, että käyttöoikeudet on määriteltävä ennalta kullekin tietojärjestelmän käyttäjälle. Käyttöoikeudet määräytyisivät käyttäjän tyypillisten työtehtävien mukaisesti. Käyttöoikeudet olisi pidettävä myös ajantasaisena, jotta tietoihin pääsy voidaan asianmukaisissa tilanteissa varmistaa ja toisaalta estää vanhentuneiden käyttöoikeuksien perusteella tiedonsaanti laajemmin kuin käyttäjän tehtävät edellyttäisivät. Tietojärjestelmien ylläpito ja siihen liittyvät vastuut tulisi määritellä tiedonhallintamalleissa. Siten niistä myös ilmenisi, kenen vastuulle käyttöoikeuksien määrittely ja

käyttöoikeuksien ylläpito kuuluisivat. Tietojärjestelmästä vastuussa oleva viranomainen ei välttämättä ylläpitäisi käyttöoikeuksia, vaan tietojärjestelmää käyttävä viranomainen voisi olla vastuussa käyttöoikeuksien ajan tasalla pitämisestä. Tyypillisesti tällaisia tietojärjestelmien käyttöoikeuksien vastuiden jakamista tapahtuu verkottuneissa usean viranomaisen yhteiskäytössä olevissa tietojärjestelmissä esimerkiksi palvelukeskuksiin organisoiduissa palveluntuotantomalleissa. Siten palvelukeskus määritteli käyttöoikeudet tietojärjestelmän vastuuviranomaisena, mutta tietojärjestelmää käyttävä viranomainen ylläpitäisi käyttöoikeuksia ajantasaisina.

Lain 17 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava, että sen tietojärjestelmien käytöstä ja niistä tehtävistä tietojen luovutuksista kerätään tarpeelliset lokitiedot, jos tietojärjestelmän käyttö edellyttää tunnistautumista tai muuta kirjautumista. Lokitietojen käyttötarkoituksena on tietojärjestelmissä olevien tietojen käytön ja luovutuksen seuranta sekä tietojärjestelmän teknisten virheiden selvittäminen. Lainkohdan perustelujen mukaan lokitiedot tulisi kerätä, jos tietojärjestelmän käyttö edellyttäisi tunnistautumista tai muuta kirjautumista. Lokitiedot tulisi kerätä tietojärjestelmän käytöstä ja tietojen luovutuksista, mutta tietojen kerääminen olisi sidottu tarpeellisuuteen. Jos tietojärjestelmästä luovutetaan rajapintojen tai katseluyhteyden avulla salassa pidettäviä tietoja tai henkilötietoja, tulisi luovuttavassa järjestelmässä kerätä luovutuslokiteidot sen varmistamiseksi, että tietojen luovuttamiselle on ollut laillinen perusteensa. Lisäksi käyttölokiteidot tulisi kerätä ainakin tietojärjestelmistä, joissa käsitellään salassa pidettäviä tietoja. Käyttölokiteitojen keräämisen tarve tulisi arvioida puolestaan sillä perusteella, tarvitaanko niitä virheselvittelyjä varten tai yksilön etujen, oikeuksien ja velvollisuuksien sekä oikeusturvan toteuttamiseksi taikka virkavastuun todentamiseksi. Erityisesti näistä näkökulmista tulisi arvioida käyttölokiteitojen tarpeellisuutta, kun tietojärjestelmässä käsitellään muita kuin salassa pidettäviä tietoja taikka tietoja, joilla voisi olla merkitystä yksilön oikeusturvan toteuttamisen näkökulmasta.

Lokitietojen tarpeellisuusarviointiin vaikuttaa myös tietosuoja-asetuksessa säädetyt vaatimukset teknisten ja organisatoristen toimenpiteiden toteuttamiseksi henkilötietojen suojaamiseksi. Lokitietojen kerääminen perustuisi tarpeeseen, jonka määrittelee se viranomainen, joka on vastuussa tietojärjestelmästä. Se, missä laajuudessa ja mitä lokitietoja kerätään, perustuu tarpeellisuusarviointiin. Lokitiedot voidaan jättää keräämättä, jos niiden keräämiselle ei ole tiedonhallintalain tai muussa säädöksessä tarkoitettua perustetta.

Lokitiedot ovat pääosin henkilötietoja, joten niiden sääntelyssä on otettava huomioon tietosuojan yleissääntely. Lokitiedot ovat osa viranomaisten tietojärjestelmien tietoturvajärjestelyjä, joten ne ovat vakiintuneen oikeuskäytännössä esitetyn tulkinnan perusteella (KHO 2014:69 ja KHO 27.5.2015 t. 1419) salassa pidettäviä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 kohdan nojalla, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna turvajärjestelyjen tarkoituksen toteutumista. Lokitietojen keräämisen tarkoituksena ja perusteena on toteuttaa viranomaisten tietojärjestelmien tietoturvallisuutta siten, että lokitietojen perusteella voidaan selvittää virhetilanteita ja valvoa tietojärjestelmien käyttöä muun muassa oikeusturvan toteuttamiseksi ja virkavastuun todentamiseksi. Lokitietojen tarkoituksena on myös dokumentoida tietojärjestelmistä tehtävät luovutukset ja samalla osaltaan varmistaa, että luovutuksille on ollut olemassa lainmukainen peruste. Näistä syntyvät tietojärjestelmien käyttölokiteidot ja luovutuslokiteidot. Lokirekisteri on tietojärjestelmien ja käyttäjien toimintaa kuvaava pääsääntöisesti henkilötietoja sisältävä rekisteri. Lokitietoja kerätään tietojärjestelmien käytöstä, jolla tarkoitetaan tietojen tallentamista, muuttamista, poistamista, katselua tai muuta tietoihin kohdistuvaa toimenpidettä.

Tiedonhallintalain 17 §:ssä ei säädetä lokitietojen tiedonsaannista, vaan se ratkaistaan julkisuuslain tai erityislakien perusteella. Pykälä ei sisältäisi myöskään lokitietojen säilytysaikaa koskevaa säännöstä, vaan lokitietojen säilytysaika määritellään tarpeellisuusvaatimus huomioon ottaen siten kuin muukin tietojen säilyttäminen. Yleisesti lokitietojen säilytysaika on tyypillisesti

vähintään viisi vuotta viranomaistoiminnassa rikosoikeudellisten vanhentumisaikojen vuoksi. Erityislainsäädännössä voi olla säädettyä erikseen lokitietojen säilytysajoista erityisesti, jos lokitietoja säilytetään pidempää aikaa kuin on tarpeen viranomaisella olevien velvollisuuksien toteuttamiseksi. Pykälässä ei säädetä myöskään siitä sisällöstä, jota lokitiedoissa tulisi kerätä, vaan lokitietojen käyttötarve määrittelee sen, mitä tietoja lokitietoina voidaan kerätä tietystä tietojärjestelmästä.

Lain 22 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan avulla viranomaisten välillä, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Lain 23 §:n mukaan viranomaisella voi avata katseluyhteyden toiselle viranomaiselle tietovarannon sellaisiin tietoihin, joihin katseluoikeuden saavalla viranomaisella on tiedonsaantioikeus.

2.10 Euroopan unionin oikeus

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 16 artiklan 1 kohdan sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklan mukaan jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. Tietojen käsittely on oltava asianmukaista ja sen on tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten ja asianomaisen henkilön suostumuksella tai muun laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla. Jokaisella on oikeus tutustua niihin tietoihin, joita hänestä on kerätty, ja saada ne oikaistuksi. Riippumaton viranomaisvalvoo näiden sääntöjen noudattamista. Perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvataan yksityiselämän suoja. Artiklan mukaan jokaisella on oikeus siihen, että hänen yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiaan sekä viestejään kunnioitetaan.

Euroopan komissio on vammaisten henkilöiden oikeuksista tehtyä YK:n yleissopimusta täysimääräisesti kunnioittaen sitoutunut turvaamaan vammaisten yhtäläiset mahdollisuudet. Oikeuksiin sisältyy muun muassa fyysisen ympäristön ja liikennevälineiden, tieto- ja viestintäteknologian ja -järjestelmien sekä muiden toimintojen ja palveluiden esteettömyys.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/882 tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/882 tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista (*esteettömyysdirektiivi*) tuli voimaan 17.4.2019. Esteettömyysdirektiivissä määrätään toiminnalliset esteettömyysvaatimukset pakollisiksi. Tavoitteena on, että vammaisilla henkilöillä on muiden kanssa yhdenvertainen mahdollisuus saada palveluja ja tuotteita. Esteettömyyttä ja kaikkia palvelevaa suunnittelua on tulkittava vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean laatiman yleisen huomautuksen nro 2 (2014) 9 artiklan (Esteettömyys) mukaisesti.

Esteettömyysdirektiivin 2 artiklan 3 kohdan mukaan direktiiviä sovelletaan eurooppalaiseen hätänumeroon ”112” saapuviin hätäviesteihin vastaamiseen. Esteettömyysdirektiivin toimeenpanosta löytyy informaatiota osoitteesta <https://hankeikkuna.vnv.fi/app#/lainsaadanto/68362/kuvaukset>.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/1972 eurooppalaisesta sähköisen viestinnän säännöstöstä

EU direktiivin 2018/1972 109 artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että hätäpalvelut ovat hätäviestien välityksellä vammaisten loppukäyttäjien saatavilla muiden loppukäyttäjien käyttömahdollisuuksia vastaavalla tavalla tuotteiden ja palvelujen esteettömyys-

vaatimukset yhdenmukaistavan unionin lainsäädännön mukaisesti. Tämä edellyttää toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että matkustaessaan toisessa jäsenvaltiossa vammaiset loppukäyttäjät voivat käyttää hätäpalveluja vastaavin edellytyksin kuin muut loppukäyttäjät, mahdollisuuksien mukaan ilman ennakorekisteröintiä.

EU:n yleinen tietosuoja-asetus

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) (jatkossa *tietosuoja-asetus*) on suoraan sovellettavaa oikeutta ja sellaisenaan velvoittavaa lainsäädäntöä jäsenvaltioissa. Tietosuoja-asetus tulee sovellettavaksi sekä julkisella että yksityisellä sektorilla.

Tietosuoja-asetus velvoittaa ennen kaikkea rekisterinpitäjää, mutta myös henkilötietojen käsitteijän on sitouduttava noudattamaan määräyksiä, mikäli käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän puolesta. Niin rekisterinpitäjän kuin henkilötietojen käsitteijän tulee henkilötietojen käsittelyssä oma-aloitteisesti noudattaa huolellisuutta ja hyvää tietojenkäsittelytapaa. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista. Niitä ovat henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus-, kohtuullisuus- ja läpinäkyvyysvaatimus, käyttötarkoitussidonnaisuus, tietojen minimointi, henkilötietojen täsmällisyys ja henkilötietojen säilytyksen rajaaminen. Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta säädetään tarkemmin asetuksen 6 artiklassa. Viranomaisten osalta keskeisimmät henkilötietojen käsittelyn perusteet ovat 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti lakisääteisten velvoitteiden noudattaminen (c alakohta), yleistä etua koskevan tehtävän suorittaminen (e alakohta) ja rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttäminen (e alakohta).

EU:n rikosasioiden tietosuojadirektiivi

Direktiivi (EU) 2016/680 luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisen viranomaisen suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytöitä tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta (rikosasioiden tietosuojadirektiivi). Rikosasioiden tietosuojadirektiivi on pantu täytäntöön lailla henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018). Rikosasioiden tietosuojadirektiivissä on yhdeksän lukua. Luvut käsittelevät yleisiä säännöksiä, periaatteita, rekisterinpitäjää ja henkilötietojen käsitteijää, henkilötietojen siirtoja kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille, riippumattomia valvontaviranomaisia, yhteistyötä, oikeussuojakeinoja, vastuuta ja seuraamuksia, direktiivin täytäntöönpanoa sekä direktiivin loppusäännöksiä. Rikosasioiden tietosuojadirektiivissä säädetyn mukaisesti jäsenvaltioiden on annettava ja julkaistava direktiivin noudattamisen edellyttämät lainsäädäntötoimenpiteet.

3 Nykytilan arvio

Yleiset säännökset

Voimassa oleva hätäkeskuslaki sisältää säännöksiä henkilötietojen käsittelystä hätäkeskustoitinnassa. Tätä ei kuitenkaan ole todettu lain soveltamisalassa. Rajavartiolaitoksen asema hätäkeskustoitinnassa ja hätäkeskuslain soveltamisalaa tältä osin olisi tarpeen selkeyttää.

Lain soveltamisalassa ei mainita hätäkeskustoimintaa. Tästä johtuen hätäkeskustoiminta tulkitaan eri viranomaistoimijoiden keskuudessa eri tavoin. Hätäkeskustoiminta sekä muut määritelmät, kuten hätäilmoitus, hätäkeskuspalvelut, kiireelliset tukipalvelut, tukipalvelut ja hätäkeskustietojärjestelmä, olisi lain luottavuuden ja tulkinnan selkeyttämiseksi perusteltua määritellä erillisessä määritelmä pykälässä.

Hätäkeskuslaitos

Sisäministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön rooli Hätäkeskuslaitosta ohjaavana ja valvovana ministeriönä on toimiva. Tarve Hätäkeskuslaitoksen toiminnallisen ohjauksen yhteistyöryhmän (ylijohtajakokous) olemassaololle katsotaan edelleen tarpeelliseksi.

Hätäkeskuslaitoksen tehtävät ja rooli hätäkeskustoiminnassa nyky muodossaan on toimiva. Olisi kuitenkin tärkeä selkeyttää Hätäkeskuslaitoksen ydintehtävien priorisointia, koska Hätäkeskuslaitos voi niiden lisäksi hoitaa sen toimialaan soveltuvia muita tehtäviä ja muulla tavoin avustaa viranomaisia. Voimassa olevassa hätäkeskuslain mukaan muista tehtävistä ja muulla tavalla viranomaisen avustamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksessa hätäkeskustoiminnasta ei kuitenkaan ole säädetty Hätäkeskuslaitoksen muista tehtävistä tai viranomaisten avustamisesta tarkemmin. Perustuslain mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja myös julkisen hallintotehtävän suorittaminen edellyttää laissa ja asetuksessa säädettyä toimivaltaa. Hätäkeskuslaitoksen jo nyt tekemistä muista tehtävistä ja viranomaisten avustamisesta olisi säädetty tarkemmin asetuksessa.

Konsulipalvelulaisissa (498/1999) säädetään niistä konsulisuhteita koskevan Wienin yleissopimuksen (SopS 50/1980) 5 artiklassa tarkoitetuista konsulitehtävistä, joita Suomen ulkomaanedustukseen kuuluvat diplomaattiset edustustot ja konsuliedustustot (edustusto) voivat hoitaa yksityisen henkilön tai yhteisön avustamiseksi tai niiden etujen ja oikeuksien valvomiseksi ja joiden hoitaminen kuuluu ulkoasiainhallinnon tehtäviin tämän lain tai muun lainsäädännön nojalla (konsulipalvelu). Kyseiset avustavat asiakaspalvelutehtävät ovat ulkoministeriön ohjeiden mukaan annettavia avustavia neuvontatehtäviä, joihin ei sisälly harkinta- eikä päätöksentekovaltaa, eivätkä ne siten sisällä julkisen vallan käyttöä. Hätäkeskuslaitos on ulkoministeriön kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella hoitanut avustavia asiakaspalvelutehtäviä jo useamman vuoden ajan. Käytännössä kansalaiset ovat puhelimitse yhteydessä päivystysnumeroon, johon vastataan sopimuksen nojalla Hätäkeskuslaitoksen johtokeskuksesta. Johtokeskuksessa on ympärivuorokautinen päivystys, kun ulkoministeriössä päivystystä hoidettiin aiemmin virkamiesten varallaolona. Ulkoministeriön avustaminen kyseisissä ulkoministeriön lakisääteisissä julkisissa hallintotehtävissä on perusteltua ja se sopii Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin, mutta tehtävistä tulisi säätää lailla ja asetuksella.

Turvallisuustutkintalain 16 §:n mukainen onnettomuusilmoitusten vastaanottoon liittyvä päivystys on hoidettu Onnettomuustutkintakeskuksessa vapaamuotoisena varallaolona. Päivystäjä voi ilmoituksen saapuessa olla hoitamassa muita toimia, jotka ovat ilmoituksen vastaanottamisen ajaksi keskeytettävä. Hätäkeskuslaitoksen johtokeskuksessa on ympärivuorokautinen päivystys, joka pystyy nopeasti ja tietoturvallisesti ottamaan vastaan onnettomuusilmoituksia, kirjaamaan ne Onnettomuustutkintakeskuksen järjestelmään sekä hälyttämään tarvittavat Onnettomuustutkintakeskuksen tutkijat. Hätäkeskuslaitos on avustanut Onnettomuustutkintakeskusta ilmoitusten vastaanottamisessa niiden välillä tehdyn sopimuksen perusteella vuodesta 2021 alkaen. Onnettomuustutkintakeskuksen lakisääteisissä tehtävissä avustamisesta ilmoitusten vastaanottamisessa Hätäkeskuslaitoksen toimesta sopii Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin. Koska kyseessä on Onnettomuustutkintakeskukselle laissa säädetystä julkisesta hallintotehtävästä, sen siirtämisestä Hätäkeskuslaitokselle tulisi säätää lailla ja asetuksella.

Hätäkeskuslaitoksen johtajaa vastaavia virkanimikkeitä muissa valtion laitoksissa ovat muun muassa ylijohdaja ja pääjohtaja. Hätäkeskuslaitoksen johtajan nimike olisi peruteltua muuttoa ylijohdajaksi vastaamaan tehtävän asemaa laitoksen ylimpänä johtajan. Tällä hetkellä nimike voidaan sekoittaa laitoksen muihin esimiehiin, jotka toimivat myös johtaja nimikkeellä.

Hätäkeskuslaitoksen päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtäviä koskeva sääntely vastaa nykytilaa. Päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtäviä tulisi kuitenkin tarkentaa niin, että tehtävät ovat tarkkarajaisia ja tehtävänä ei voisi siten olla yleisluonteisesti määritelty huolehtiminen Hätäkeskuslaitokselle kuuluvista muista kiireellisistä tehtävistä. Tällainen sääntely ei vastaa perustuslain mukaista lainsäädännön tarkkarajaisuutta. Lisäksi, jos kyseiset tehtävät sisältävät julkista hallintotehtävää, tulisi niistä säätää lailla tai asetuksella.

Rekisterinpitäjä

Voimassa oleva sääntely henkilötietojen käsittelystä on sidottu tietojärjestelmään. Tietosuojaan liittyvän kehityksen johdosta henkilötietojen käsittely hätäkeskustoiminnassa olisi perustellumpaa sitoa tosiasiallisiin henkilötietojen käsittelytarkoituksiin. Hätäkeskustoiminnassa käsitellään tosiasiallisesti henkilötietoja Hätäkeskuslaitoksen lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi sekä pelastustoimen, poliisitoimen ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten ja Rajavartiolaitoksen välittömien toimenpiteiden tehokkaaseen ja tarkoituksenmukaiseen käynnistämiseen ja suorittamiseen, jotta hätäkeskuspalvelujen saatavuus ja laatu voidaan turvata kansalaisille koko maassa. Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus perustuu yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 c kohtaan eli käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Tietosuoja-asetuksen 4 artiklassa määritellään rekisteri, jolla tarkoitetaan mitä tahansa jäsenltyä henkilötietoja sisältävää tietojoukkoa, josta tiedot ovat saatavilla tietyin perustein, oli tietojoukko sitten keskitetty, hajautettu tai toiminnallisin tai maantieteellisin perustein jaettu. Tietosuoja-asetuksen 4 artiklassa määritellään lisäksi muun muassa käsittely, rekisterinpitäjä ja käsitelijä. Näitä määritelmiä ei siten ole tarve määritellä hätäkeskuslaissa.

Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaan rekisterinpitäjä yksin tai yhdessä toisen kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jos henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä. Silloinkin kun rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelytarkoitukset ja keinot täsmennetään laissa, lähtökohtana määrittelyssä tulee pitää sitä, että rekisterinpitäjäksi voidaan osoittaa ainoastaan sellainen taho, joka tosiasiallisesti käyttää rekisterinpitäjälle kuuluvaa määräysvaltaa ja voi toteuttaa rekisterinpitäjälle kuuluvat velvoitteet. Kansallisesti ei ole mahdollista säätää tosiasiallisesta tilanteesta poikkeavasti.

Tietosuoja-asetuksen 26 artiklan mukaan yhteisrekisterinpitäjät määrittävät yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Ne määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastualueen velvoitteidensa noudattamiseksi ja rekisteröidyn oikeuksien käytön mahdollistamiseksi.

Käytännössä on myös ilmennyt epäselvyyttä siitä, kuka on rekisterinpitäjä henkilötietojen osalta ja mistä rekisterinpitäjä alkaa. Rekisterinpitäjistä säättäminen hätäkeskuslaissa on mahdollista tietosuoja-asetuksen perusteella, ja se on perusteltua usean viranomaisen käytössä olevan tietojärjestelmän johdosta. Yleinen tietosuoja-asetus ei tunne voimassa olevan hätäkeskuslain mu-

kaista päävastuullista rekisterinpitäjää. Voimassa olevan lain mukaiset rekisterinpitäjät Häätäkeskuslaitos ja Poliisihallitus eivät kuitenkaan ole tietosuoja-asetuksen mukaan yhteisrekisterinpitäjiä, koska ne käsittelevät henkilötietoja häätäkeskustoiminnassa eri tarkoituksiin, eivätkä ne määrittele yhdessä henkilötietojen käsittelytarkoitusta. Häätäkeskuslaki olisi saatettava tietosuoja-asetuksen mukaiseksi niiltä osin, kuin se on ristiriidassa yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa, vaikka normihierarkian näkökulmasta ristiriitatilanteiden ratkaiseminen asetuksen eduksi on selkeää.

Pelastustoimi, poliisi, sosiaali- ja terveystoimi ja Rajavartiolaitos määrittävät kukin omalta osaltaan henkilötietojen käsittelytarkoituksen häätäkeskustoiminnassa eli mitä tietoja kyseinen toimiala tarvitsee, että ilmoituksen tai tehtävän voidaan katsoa kuuluvan kyseisen viranomaisen tehtäväksi sekä mille yksikölle ja millä kiireellisyysluokalla tehtävä välitetään. Jokainen häätäkeskustoimintaan osallistuva viranomainen antaa toimialaansa liittyvät tehtävien käsittelyä ja välittämistä ja muuta ilmoituksen tai tehtävän hoitamista koskevat ohjeet ja suunnitelmat Häätäkeskuslaitokselle. Häätäkeskuslaitos vastaanottaa ja arvioi häätäilmoituksen ja välittää tehtävän viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti. Häätäkeskustoimintaan osallistuvat viranomaiset määrittävät henkilötietojen käsittelytarkoituksen häätäkeskustoiminnassa, jotta ne voivat toteuttaa lakisääteiset velvoitteensa. EU tietosuoja-asetuksen nojalla Häätäkeskustoimintaan osallistuvat edellä mainitut viranomaiset ovat siten rekisterinpitäjiä omien tietojensa osalta. Tietosuoja-asetuksen nojalla rekisterinpitäisyys alkaa kunkin viranomaisen osalta häätäilmoituksen alusta lähtien.

Tällä hetkellä häätäkeskustietojärjestelmässä poliisiin tehtävätiedot sisältävät vastaanotetun ilmoituksen lisäksi tietoja, joita poliisi käsittelee häätäilmoituksen perusteena olevalla poliisitehtävällä. Poliisi tallentaa häätäkeskustietojärjestelmään myös oma-aloitteiset tehtävänsä ja niihin liittyvät tiedot, jotka eivät edellytä Häätäkeskuslaitoksen toimenpiteitä. Lisäksi poliisi tallentaa häätäkeskustietojärjestelmään häätäilmoituksen liittyvät tehtävää tai toimenpiteitä koskevat tiedot (esimerkiksi tapahtuma- ja toimenpideseloste, aika, paikka, tehtävän kiireellisyysluokka ja vaarallisuus, tiedot tehtävän suorittamiseen osallistuvista ja osallistuneista henkilöistä, tehtävän viestiliikenne Häätäkeskuslaitoksen ja tehtävää suorittavan viranomaisen välillä). Poliisipartiot tallentavat järjestelmään myös tapahtumapäiväkirjaan liittyvät tehtävälomakkeet, suoritteita ja aikaleimoja, joita voidaan hyödyntää toiminnan kehittämisessä ja tulostavoitteita määrittäessä.

Hallintovaliokunta on poliisiin henkilötietolain uudistusta käsitellessään todennut, että poliisiin henkilötietolakia sovelletaan täydentävästi poliisiin tehtävien suorittamiseksi tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn siltä osin kuin erityislainsäädäntöön ei sisälly poliisiin henkilötietolaista poikkeavia säännöksiä (HaVM 39/2018 vp, s. 9). Häätäkeskustietojärjestelmään tallennettuja tietoja käsitellään siten häätäkeskuslain lisäksi myös poliisiin henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön mukaisesti. Tämän lisäksi rekisteröidyn oikeuksista häätäkeskustietojärjestelmän poliisiin pitämiin tietoihin säädetään henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018) 4 luvussa ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 6 luvussa. Poliisihallitus vastaa jo tällä hetkellä tosiasiaa rekisterinpitäjänä rekisteröityjen oikeuksien suojaamisesta ja oikeuksien toteutumisesta poliisiin tietojen osalta ja tekee päätökset myös tietojen luovuttamisesta.

Henkilötietojen käsittelytarkoitus pelastustoimen osalta on häätäilmoitusten vastaanottaminen ja arviointi sekä häätäilmoituksen tai tehtävän välittäminen pelastustoimen antamien ohjeiden mukaisesti pelastuslaitokselle tai sen tehtäviä hoitavalle sopimuspalokunnalle. Tällä hetkellä häätäkeskustietojärjestelmässä pelastuslaitosten tehtävätiedot sisältävät vastaanotetun ilmoituksen lisäksi muun muassa tietoja, joita käytetään pelastustoimen tehtävien hoitamiseen eli pelastustoi-

minnan toteuttamiseen, tilannekuvan ylläpitoon ja seurantaan, raportointiin ja tilastointiin, valvontatehtäviä ja hallinnollisia tehtäviä varten, kuten laskutusta varten, pelastustoiminnan johtamiseen, väestönsuojelun toteuttamiseen, valmiuden ylläpitoon, palotutkintaan, paloilmoitinkohteisiin sekä automaattisiin sammutuslaitteistoihin liittyvien tietojen käsittelyyn, oman toiminnan seuraamiseen ja kehittämiseen ja työturvallisuustietojen hallintaan. Toimiala pitää lisäksi järjestelmässä yllä muun muassa tietoja riskianalyseista, vastemalleista, riskiarvioista, resurssi- ja ominaisuustiedoista.

Koska kunta vastaa alueen pelastustoimen järjestämisestä, se myös vastaa tosiasiaassa rekisterinpitäjän velvoitteista pelastustoimen tietojen osalta tietosuoja-asetuksen mukaan. 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueet (yhteensä 21) ja Helsingin kaupunki vastaavat pelastustoimen järjestämisestä alueellaan ja siten pelastustoimen tietojen rekisterinpitäjyydestä alueellaan. Hätäkeskustoimintaan osallistuva pelastusviranomainen antaa toimialaansa liittyvät tehtäväkäsittelyohjeet tai tehtävän hoitamista koskevat ohjeet Hätäkeskuslaitokselle. Valtakunnalliset suunnitelmat ja ohjeet yhteensovitetaan ennen niiden käyttöönottoa Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä. Näin ollen pelastustoimen järjestämisestä vastaavat 21 hyvinvointialuetta ja Helsingin kaupunki toimivat yhteisrekisterinpitäjinä pelastustoimen tietojen osalta, koska ne määrittävät henkilötietojen käsittelytarkoituksen ja keinot toimialansa osalta yhdessä.

Henkilötietojen käsittelytarkoitus sosiaali- ja terveystoimen osalta on hätäilmoitusten vastaanottaminen ja arviointi sekä hätäilmoituksen tai tehtävän välittäminen sosiaali- ja terveystoimen antamien ohjeiden mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Vuoden 2023 alusta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä vastaavat hyvinvointialueet vastaavat sosiaali- ja terveyspalvelujen henkilötietojen rekisterinpitäjyydestä. Uudenmaan alueella rekisterinpitäjyydestä vastaavat myös Helsingin kaupunki ja HUS -yhtymä. Hätäkeskustoimintaan osallistuva sosiaali- ja terveydenhuollon viranomainen antaa toimialaansa liittyvät tehtävän käsittelyohjeet tai tehtävän hoitamista koskevat ohjeet Hätäkeskuslaitokselle. Valtakunnalliset suunnitelmat ja ohjeet yhteensovitetaan ennen niiden käyttöönottoa Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä. Näin ollen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaavat 21 hyvinvointialuetta, Helsingin kaupunki ja HUS -yhtymä toimivat yhteisrekisterinpitäjinä, koska ne määrittävät henkilötietojen käsittelytarkoituksen ja keinot toimialansa osalta yhdessä.

Myös Rajavartiolaitos antaa Hätäkeskuslaitokselle ohjeet ja suunnitelmat meripelastuslaissa tarkoitettujen tehtävien sekä muiden Rajavartiolaitokselle kuuluvien, välittömiä toimenpiteitä edellyttävien tehtävien suorittamiseksi ja siirtämiseksi Rajavartiolaitoksen käsiteltäviksi. Rajavartiolaitos tallentaa tietoja itse suoraan järjestelmään. Samoja tietoja on osittain myös Rajavartiolaitoksen omissa rekistereissä. Kuitenkin ne Rajavartiolaitoksen yksiköitä koskevat tiedot, jotka on syötetty muiden viranomaisten vasteisiin, ovat ainoastaan hätäkeskustietojärjestelmässä. Hätäkeskustietojärjestelmässä Rajavartiolaitoksen tehtävätiedot sisältävät tietoja vastaanotetun ilmoituksen käsittelyyn meripelastukseen osallistuvien yksiköiden valmius-, paikka- ja suorituskykytietojen siirtämiseen meripelastuksen tietojärjestelmään (vrt. meripelastuslain 14 §) sekä Rajavartiolaitoksen yksiköiden hälyttämiseen muiden viranomaisten johtovastuulle kuuluvan tehtävän hoitamiseksi ja tukemiseksi sen mukaan kuin kyseisen tehtävän vasteessa on sovittu. Näin ollen Rajavartiolaitos toimii rekisterinpitäjänä Rajavartiolaitoksen tietojen osalta.

Tehtävä tai toimenpide voi olla myös viranomaisen oma-aloitteinen, jolla on vaikutusta Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin ja hätäkeskuspalveluihin. Oma-aloitteiset tehtävät kirjataan järjestelmään tilannekuvan ylläpitämiseksi, jotta Hätäkeskuslaitos tietää mitä resursseja kyseisellä viranomaisella on käytettävissä. Riskiarviossa Hätäkeskuslaitos huomioi oma-aloitteisia tehtäviä ottaneet yksiköt ja välittää niille tarkoituksenmukaisia kiireellisiä tehtäviä. Esimerkiksi poliisin

tehtäviä suorittavat poliisin hälytettävät yksiköt. Jotta kiireelliselle poliisin toimenpiteitä edellyttävälle tehtävälle voidaan hälyttää lähin yksikkö, on hätäkeskustietojärjestelmässä oltava käytössä tieto myös oma-aloitteisella tehtävällä olevista poliisin yksiköiden paikkatiedoista, jotka ovat hälytettävissä kiireellisemmälle tehtävälle.

Jokaisella hätäkeskustoimintaan osallistuvalla viranomaisella on tarve käsitellä hätäkeskustietojärjestelmässä tietoja viranomaisten oman toiminnan tai antamiensa ohjeiden noudattamisen valvontaan sekä toiminnan seuraamiseen ja kehittämiseen.

Hätäkeskuslaitos vastaa hätäkeskustietojärjestelmästä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) mukaisesti. Hätäkeskuslaitos on lisäksi hätäkeskustietojärjestelmän tekninen ylläpitäjä sekä määrittää omien tietojensa käsittelytarkoitukset. Hätäkeskuslaitos on tietojen rekisterinpitäjä näiden tietojen osalta.

Hätäkeskuslakia tulisi päivittää myös henkilötietojen käsittelyn osalta. Tietosuoja-asetus ei tunne käsittelyä siten kuin voimassa olevassa hätäkeskuslaissa on säädetty. Henkilötietojen käsittelijällä tarkoitetaan tietosuoja-asetuksen mukaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun. Käsitteellä puolestaan tarkoitetaan toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin joko automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen tai manuaalisesti, kuten tietojen keräämistä, tallentamista, järjestämistä, jäsentämistä, säilyttämistä, muokkaamista tai muuttamista, hakua, kyselyä, käyttöä, tietojen luovuttamista siirtämällä, levittämällä tai asettamalla ne muutoin saataville, tietojen yhteensovittamista tai yhdistämistä, rajoittamista, poistamista tai tuhoamista.

Henkilötietojen käsittelytarkoituksen määrittää kukin viranomainen ohjeissaan. Hätäkeskuslaitos toimii hätäilmoituksen vastaanottaessaan, kirjatessaan sen järjestelmään ja välittäessään tehtävän toimivaltaiselle viranomaiselle kyseisen viranomaisen tietojen käsittelijänä. Hätäkeskuslaitos toimii käsittelijänä myös, kun se etsii, hakee tai luovuttaa tietoja rekisterinpitäjän lukuun.

Tiedonhallinta

Lähtökohtana lainvalmistelussa on, että lakiehdotukset laaditaan perustuslain ja yleislakien mukaisiksi ja lainsäädäntö on pyrittävä säilyttämään selkeänä Lähtökohtaisesti yleislaista ei poiketa ja yleislakeja kunnioittamalla hillitään normitulvaa. Yleislaista poikkeamiseen tarvitaan aina erityinen, painava syy.

Tiedonhallintalaki on yleislaki, jossa luodaan perusta yhtenäisille menettelytavoille, joilla julkinen hallinto käsittelee hallussaan olevia tietoja. Hätäkeskuslaitoksella on tiedonhallintalain mukaisesti vastuu huolehtia siitä, että tiedonhallinnan vastuut ja roolit on määritelty ja että on järjestetty riittävä valvonta tiedonhallintaan liittyvien säädösten, määräysten ja ohjeiden noudattamisesta. Hätäkeskuslakiin olisi kuitenkin tarpeen lisätä viittaus tiedonhallintalain mukaiseen vastuuseen nykytilanteen selkeyttämiseksi.

Tiedonhallintalain 16 §:n mukaan tietojärjestelmästä vastuussa olevan viranomaisen on määriteltävä tietojärjestelmän käyttöoikeudet, joten hätäkeskustietojärjestelmän käyttäjärekisteristä ja käyttäjärekisterin tietojen käytöstä ei ole tarvetta säätää erikseen hätäkeskuslaissa. Hätäkeskustietojärjestelmän ylläpitäjä eli järjestelmästä vastuussa oleva viranomainen on Hätäkeskuslaitos. Edelleen tiedonhallintalain mukaisesti käyttöoikeudet on määriteltävä käyttäjän tehtäviin liittyvien käyttötarpeiden mukaan, ja ne on pidettävä ajantasaisina. Hätäkeskuslaitoksen olisi jatkossakin määriteltävä tietojärjestelmän käyttöoikeudet tietojärjestelmään käyttäjän tehtäviin

liittyvien tarpeiden mukaisella tavalla. Tietojärjestelmän ylläpito ja siihen liittyvät vastuut tulisi määrittellä tiedonhallintamalleissa. Tietojärjestelmää käyttävä viranomainen ylläpitäisi itse käyttöoikeuksia ajantasaisina.

Hätäkeskustietojärjestelmän käyttö edellyttää tunnistautumista tai muuta kirjautumista, joten suoraan tiedonhallintalain 17 §:n nojalla tietojärjestelmän käytöstä ja tehtävistä tietojen luovutuksista tulee kerätä tarpeelliset lokitiedot. Lokitietoja tarvitaan myös tietojärjestelmän teknisten virheiden selvittämiseen. Koska hätäkeskustietojärjestelmästä luovutetaan rajapintojen tai katseluyhteyden avulla salassa pidettäviä tietoja tai henkilötietoja, tulee luovuttavassa järjestelmässä kerätä luovutuslokiteidot sen varmistamiseksi, että tietojen luovuttamiselle on ollut laillinen peruste. Lisäksi tulee kerätä käyttölokiteidot, koska hätäkeskustietojärjestelmässä käsitellään salassa pidettäviä tietoja ja käyttölokiteitoja tarvitaan virheselvittelyjä varten ja yksilön etujen, oikeuksien ja velvollisuuksien sekä oikeusturvan toteuttamiseksi ja virkavastuun todentamiseksi. Lokitietojen kerääminen perustuu tiedonhallintalain mukaisesti tarpeeseen, jonka määrittelee se viranomainen, joka on vastuussa tietojärjestelmästä. Hätäkeskustietojärjestelmän lokitietojen keräämisen määrittelee siten Hätäkeskuslaitos, joka vastaa tietojärjestelmästä. Lokiteidot ovat pääosin henkilötietoja, joten niiden sääntelyssä on otettava huomioon tietosuojan yleissääntely.

Tiedonhallintalaissa ei säädetä lokitietojen tiedonsaannista, joten siitä tulisi säätää hätäkeskuslaissa. Jokaisella hätäkeskustietojärjestelmän rekisterinpitäjällä tulisi olla oikeus saada lokiteidot oman toimialansa tietojen käsittelyn osalta. Tämä on edellytyksenä, jotta toimiala voi tarkistaa, että esimerkiksi sen toimialan tietojen käsittelylle ja luovuttamiselle on ollut laillinen peruste. Lokitietoja tarvitaan myös, jotta kyseinen rekisterinpitäjä voi selvittää virheitä sekä varmistaa yksilön etujen, oikeuksien, velvollisuuksien ja oikeusturvan toteutumisen sekä valvoa viranomaisten virkavastuuta.

Lokitietojen säilytysaika tulee määrittellä tarpeellisuusvaatimus huomioon ottaen siten kuin muukin tietojen säilyttäminen. Yleisesti lokitietojen säilytysaika on tyyppillisesti vähintään viisi vuotta viranomaistoiminnassa rikosoikeudellisten vanhentumisaikojen vuoksi. Erityislainsäädännössä voi olla säädettyä erikseen lokitietojen säilytysajoista erityisesti, jos lokitietoja säilytetään pidempiä aikoja kuin on tarpeen viranomaisella olevien velvollisuuksien toteuttamiseksi. Hätäkeskuslaissa ei ole tarvetta säätää edellä mainittua pidemmästä lokitietojen säilytysajasta.

Tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan avulla viranomaisten välillä ei ole tarve säätää erikseen hätäkeskuslaissa, koska siitä on säädetty tiedonhallintalaissa. Tiedonhallintalain 22 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan avulla viranomaisten välillä. Sen mukaan viranomaisten on muun muassa toteutettava säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen sähköinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen tietojen sähköinen luovuttaminen voidaan toteuttaa muulla tavalla, jos teknisen rajapinnan toteuttaminen tai käyttö ei ole teknisesti tai taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Viranomainen voi avata teknisen rajapinnan tiedonsaantiin oikeutetulle viranomaiselle myös muissa tilanteissa. Asiakirjojen ja tietojen antamisesta muulla tavalla säädetään erikseen. Lisäksi tiedonhallintalain 23 §:n mukaan viranomainen voi avata katseluyhteyden toiselle viranomaiselle tietovarannon sellaisiin tietoihin, joihin katseluoikeuden saavalla viranomaisella on tiedonsaantioikeus. Pykälässä säädetään myös edellytyksistä katseluyhteyden avaamiselle.

Tiedonsaantioikeus, tietojen luovutus ja tietojen toisiokäyttö

Tiedonsaantioikeutta ja tietojen luovutusta koskeva sääntely on tarpeen päivittää hätäkeskustoinnissa syntyvän henkilörekisterin rekisterinpitäjyyden tarkennuksista johtuen. Myös rekisterinpitäjien välisestä tietojen luovutuksesta ja tietojen toisiokäytöstä tulisi säätää.

Hätäkeskuslaitoksella tulisi olla jatkossa tiedonsaantioikeudet eri viranomaisrekisteristä saatavien tietojen lisäksi hätäkeskustietojärjestelmästä tietyissä tilanteissa silloinkin, kun Hätäkeskuslaitos ei ole tietojen ja henkilötietojen osalta rekisterinpitäjä. Hätäkeskuslaitoksen laillisuusvalvontaa varten on välttämätöntä, että laitos saa tarvitsemansa tiedot henkilötietojen rekisterinpitäjältä. Hätäkeskuslaitos tarvitsee tiedonsaantioikeudet lisäksi työnantajan valvontaoikeuden toteuttamista varten.

Poliisilla, pelastustoimella, sosiaali- ja terveystoimella ja Rajavartiolaitoksella tulisi olla oikeus saada tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tehtävää tai toimenpiteitä koskevat tiedot, henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot sekä tiedot tehtävän suorittamiseen osallistuvista yksiköistä Hätäkeskuslaitokselta, poliisilta, pelastustoimelta sosiaali- ja terveystoimelta ja Rajavartiolaitokselta. Nämä tiedot annetaan tällä hetkellä Hätäkeskuslaitoksen harkinnalla viranomaisille.

Sisäministeriö ohjaa ja valvoo Hätäkeskuslaitosta sekä vastaa yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa Hätäkeskuslaitoksen toiminnallisesta ohjauksesta. Kyseisillä ministeriöillä tulisi olla oikeus saada välttämättömät tiedot laillisuusvalvontaa varten sekä myös hätäkeskustietojärjestelmästä oman toimialansa toiminnan johtamista, ohjausta, suunnittelu- ja kehittämistehtäviä sekä valvontatehtäviä varten. Voimassa olevan lain sanamuoto mahdollistaa, että Hätäkeskuslaitos voi harkita mitä tietoja se antaa ministeriöille.

Käytännössä kukin hätäkeskustoimintaan osallistuva viranomainen määrittää resurssiensa hälyttämisen kriteerit kuten yksiköt, tehtävälajin ja kiireellisyysluokan ohjeistuksissaan. Voimassa oleva sääntely ei kuitenkaan velvoita ohjeiden tallentamista hätäkeskustietojärjestelmään. Hätäkeskuslaitoksen toiminnan kannalta on kuitenkin välttämätöntä, että viranomaiset velvoitetaan tallentamaan ohjeet tietojärjestelmään.

EU:n tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa on säädetty käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta. Kyseisen periaatteen mukaan henkilötiedot tulee kerätä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kannalta yhteensopimattomalla tavalla.

Jokaisella hätäkeskustoimintaan osallistuvalla viranomaisella on tarve käsitellä tietoja myös muuhun, kuin siihen tarkoitukseen, mihin tiedot on alun perin kerätty. Tietojen niin sanotun toisiokäytön tarve liittyy viranomaisten oman toiminnan valvontaan, seuraamiseen ja kehittämiseen. Viranomaisten oman toiminnan valvonta, seuranta ja kehittäminen ovat yhteensopiva käsittelytarkoitukset tietojen keräämistarkoituksen kanssa, koska kansalainen ottaa yhteyttä yleiseen hätänumeroon saadakseen asianmukaista apua ja tietojen toisiokäytöllä varmistetaan, että viranomaisen hätäkeskustoiminta vastaa kansalaisten tarpeeseen mahdollisimman tehokkaasti ja laadukkaasti ja samalla kansalaisten henkilötietojen suojasta huolehditaan ja henkilötietojen suojaa valvotaan tehokkaasti.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki ei sisällä erityistä Hätäkeskustoimintaan tai hätäilmoituksiin liittyvää sääntelyä. Hätäkeskuslaitos vastaanottaa arviolta 3000 - 4000 hätäilmoitusta koskevaa tietopyyntöä vuodessa. Suurin osa tietopyynnöistä tulee yksityishenkilöiltä

ja muilta viranomaisilta kuten poliisilta, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta (Valvira), aluehallintovirastoilta, ylimmiltä laillisuusvalvojilta ja Onnettomuustutkintakeskukselta. Tietopyyntöjä tulee vähäisessä määrin myös medialta, vakuutusyhtiöiltä ja muilta kaupallisilta toimijoilta. Suurin osa tietopyynnöistä koskee poliisin ja ensihoidon tehtäviä. Hätäkeskuslaitos siirtää poliisin tehtäviä koskevat tietopyynnöt Poliisihallitukselle, joka käsittelee ja ratkaisee tietopyynnöt. Hätäkeskuslaitos arvioi muissa kuin poliisin tehtäviä koskevissa tietopyynnöissä tapauskohtaisesti, onko hätäilmoitus julkinen vai salassa pidettävä. Hätäilmoitus voi olla salassa pidettävä vain osittain. Vaikka hätäpuhelutallenteen leikkaaminen on teknisesti mahdollista, sen seurauksena ei yleensä muodostu ymmärrettävää kokonaisuutta. Hätäilmoitusten läpikäyminen ja salassapitoperusteiden arviointi on usein työlästä ottaen huomioon salassapitoperusteiden suuri määrä. Käytännössä Hätäkeskuslaitos luovuttaa hätäpuhelutallenteita yksityishenkilöille vain silloin, jos henkilö on soittanut hätäkeskukseen itseään koskevassa asiassa ja puhelu ei koske toisia henkilöitä. Hätäilmoituksissa on kuitenkin aina tunnistettavissa joko ilmoituksen tekijä, päivystäjä tai henkilö, josta ilmoitus tehdään.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti henkilötietojen käsittelyä koskee muun muassa käyttötarkoitussidonnaisuus ja tietojen minimointi. Henkilötietoja käsitellään hätäkeskustoiminnassa viranomaisen lainmukaisten tehtävien hoitamiseen ja kansalaisen avun saamiseen. Hätäilmoituksen salassa pidettävyyttä koskeva sääntely edistäisi yhtenäistä soveltamiskäytäntöä tilanteessa, jossa useat eri rekisterinpitäjät ratkaisevat hätäilmoitusten salassa pitoa koskevia kysymyksiä. Vaikka hätäilmoitus ei sisältäisi laissa salassa pidettäväksi säädettyä tietoa, on perusteltua suojata ihmisten luottamusta siihen, että heidän hätäkeskukseen tekemät ilmoitukset viranomaiselle pysyvät luottamuksellisina. Ehdotettu sääntely suojaisi ilmoituksen tekijän, ilmoituksen kohteena olevan sekä hätäpuhelun vastaanottaneen hätäkeskuspäivystäjän yksityisyyttä.

Yhteiskunnallisesti merkityksellisten tapahtumien kohdalla voi olla julkinen intressi saada tietoa siitä, onko hätäilmoitusta tehty, milloin se on tehty, mikä taho sen on tehnyt ja mitä tietoja viranomaisella on hätäilmoituksen perusteella ollut käytettävissään. Tiedon antaminen hätäilmoituksen tekemisestä ja sen sisällöstä, jos tiedon antaminen ei vaarantaisi tärkeää yleistä tai yksityistä etua, olisi siten perusteltua. Sääntelyn myötä viranomaiselle jäisi harkintavaltaa sen osalta, mitä tietoja hätäilmoituksesta olisi missäkin tilanteessa mahdollista antaa.

Vanhentuneet viittaukset

Laissa olevat maininnat sisäasiainministeriöstä tulisi korjata sisäministeriöksi ja vanhentuneet viittaukset tietoyhteiskuntakaareen tulisi muuttaa viittauksiksi lakiin sähköisen viestinnän palveluista.

4 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on Hätäkeskuslaitoksen ydintehtävien selkeyttäminen sekä muista tehtävistä ja muiden viranomaisten avustamisesta säätäminen laissa ja asetuksessa perustuslain vaatimusten mukaisesti. Hätäkeskuslaitoksen muiden viranomaisten avustamistehtävistä säädettäisiin konsulipalvelulaissa ja turvallisuustutkintalaissa sekä valtioneuvoston asetuksessa hätäkeskustoiminnasta. Valtioneuvoston asetuksessa säädettäisiin tarkkarajaisesti myös muista Hätäkeskuslaitoksen tehtävistä, jotka sisältävät julkisen vallan käyttöä tai julkisen hallintotehtävän hoitamista.

Esityksen tavoitteena on hätäkeskuslain päivittäminen henkilötietojen suojan ja käsittelyn osalta. Hätäkeskustoiminnassa käsiteltävien henkilötietojen rekisterinpitäjyys on tarpeen päivittää vastaamaan EU:n yleisen tietosuojasetuksen vaatimuksia ja tämänhetkistä tosiasiallista tilannetta huomioiden vuoden 2023 alusta voimaan tuleva pelastustoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun muutos. Hätäkeskustoiminnassa käsiteltävien tietojen rekisterinpitäjät sekä heidän vastuunjakoaan selkeytettäisiin. Esityksen tarkoituksena on selkeyttää henkilötietojen lainmukaista käsittelytarkoitusta hätäkeskustoiminnassa ja erottaa henkilötietojen käsittely tietojärjestelmäsidoonaisuudesta. Samanaikaisesti päivitetäisiin tiedonhallintaan, tiedonsaantioikeuksiin, rekisterinpitäjien väliseen tietojen luovuttamiseen ja toisiokäyttöön liittyvää sääntelyä.

Esityksen tavoitteena on edistää yksityiselämän suojan, luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan sekä henkilötietojen suojan toteutumista.

Esityksen tavoitteena on lisäksi poistaa turhaa päällekkäistä sääntelyä tietosuojasetuksen ja tiedonhallintalain kanssa.

5 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

5.1 Keskeiset ehdotukset

Esitys sisältää soveltamisalasäännöksen, jonka mukaan lakia sovellettaisiin Hätäkeskuslaitoksen toimintaan sekä pelastustoimen, poliisitoimen, sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen hätäkeskuspalveluihin ja hätäkeskustoimintaan sekä henkilötietojen käsittelyyn hätäkeskustoiminnassa.

Esitys sisältää säännöksen määritelmistä. Määritelmät koottaisiin erilliseen pykälään ja ne sisältäisivät nykyisten määritelmien (hätäilmoitus, hätäkeskuspalvelut) lisäksi hätäkeskustoiminnan, oma-aloitteisen tehtävän ja hätäkeskustietojärjestelmän ja tukipalvelut määriteltäisiin kiireellisten ja muiden tukipalvelujen osalta erikseen. Hätäkeskustoiminnalla tarkoitettaisiin hätäkeskuspalveluja ja niihin liittyvää pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen ja Rajavartiolaitoksen välittömiä toimenpiteitä edellyttävien tehtävien hoitamista Hätäkeskuslaitoksen tuella. Kiireellisillä tukipalveluilla tarkoitettaisiin hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liittyvää pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten ja Rajavartiolaitoksen kiireellisen toiminnan välttämätöntä tukemista asianomaisen viranomaisen määräyksen tai ohjeen perusteella. Muilla tukipalveluilla tarkoitettaisiin pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten ja Rajavartiolaitoksen lakisäateisten tehtävien tukemiseen liittyviä Hätäkeskuslaitoksen toimia, mikäli viranomaisen ei toiminnallisista syistä pysty tuottamaan niitä omin toimenpitein ja tukipalvelujen hoitaminen ei aiheuta ilmeistä haittaa hätäkeskuspalvelujen ja kiireellisten tukipalvelujen hoitamiselle. Oma-aloitteisella tehtävällä tarkoitettaisiin pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen tai Rajavartiolaitoksen oma-aloitteista ilman Hätäkeskuslaitoksen toimenpiteitä käynnistämää tehtävää, jossa käytetään hätäkeskustoimintaa varten hätäkeskustietojärjestelmässä olevia viranomaisen resursseja. Hätäkeskustietojärjestelmällä tarkoitettaisiin tietojenkäsittelylaitteista, ohjelmistoista ja muusta tietojenkäsittelystä koostuvaa kokonaisjärjestelyä, jota on tarkoitettu käytettävän henkilötietojen sähköiseen käsittelyyn, asiakasasiakirjojen tallentamiseen ja ylläpitoon hätäkeskustoiminnan mahdollistamiseksi, toteuttamiseksi ja turvaamiseksi.

Laissa säädettäisiin tarkkarajaisesti Hätäkeskuslaitoksen ydintehtävistä, joita ovat hätäkeskuspalvelujen tuottaminen, hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liittyvien kiireellisten tukipalvelujen ja muiden tukipalvelujen tuottaminen, hätäkeskustietojärjestelmän ylläpitäminen ja kehittä-

minen ja hätäkeskuspalveluihin liittyvien tehtävien ja toimintatapojen kehittäminen, kouluttaminen ja valvonta. Esityksen mukaan Hätäkeskuslaitos voisi hoitaa muita Hätäkeskuslaitoksen toimialaan soveltuvia tehtäviä ja avustaa viranomaisia sellaisissa palveluissa, jotka soveltuvat annettaviksi Hätäkeskuslaitoksessa, vain jos niistä ei ole haittaa perustehtävien hoitamiseksi. Esityksen kanssa yhtä aikaa esitetään muutettavaksi valtioneuvoston asetusta hätäkeskustoiminnasta. Kyseiseen asetukseen lisättäisiin tarkkarajainen ja tyhjentävä luettelo Hätäkeskuslaitoksen muista tehtävistä ja muiden viranomaisten avustamisesta.

Esityksessä tarkennettaisiin, että Hätäkeskuslaitoksen virka-alueella tarkoitettaisiin hallinnollista aluetta. Esityksen mukaan Hätäkeskuslaitos voisi jatkossa päättää esikuntayksikkönsä sijainnista. Myös Hätäkeskuslaitoksen johtajan nimike muutettaisiin ylijohantajaksi.

Päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtävien kirjoitusasua selkeytettäisiin esityksellä. Sisällöllisesti päivystäjän tehtävät eivät tosiasiaassa muuttuisi.

Esityksen mukaan hätäkeskustoimintaan osallistuvalla viranomaisella olisi velvollisuus antaa toimialaansa liittyvät tehtävien käsittelyä ja välittämistä ja muuta ilmoituksen tai tehtävän hoitamista koskevat ohjeet ja suunnitelmat Hätäkeskuslaitokselle. Lisäksi pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten ja Rajavartiolaitoksen olisi talletettava hätäkeskustietojärjestelmään suunnitelmat, ohjeet ja niiden sisältämät vaste-ehdotukset, jotka sisältävät pelastus-, poliisi- ja sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen tehtäviä suorittaviin yksiköihin tai tahoihin liittyviä tietoja.

Vanhentuneet viittaukset sisäasiainministeriöön korjattaisiin sisäministeriöksi ja viittaukset tietoyhteiskunta-alueen korjattaisiin viittauksiksi lakiin sähköisen viestinnän palveluista.

Laissa säädettäisiin henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta hätäkeskustoiminnassa. Esityksen mukaan henkilötietoja saisi käsitellä vain, jos se on tarpeen hätäkeskustoiminnan ja laissa toimivaltaiselle viranomaiselle säädetyin tehtävien suorittamiseksi. Lisäksi erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja ja henkilötunnusta saisi käsitellä vain, jos käsittely on käsittelytarkoituksen kannalta välttämätöntä.

Henkilötiedoista muodostuvan henkilötietorekisterin rekisterinpitäjänä toimisi esityksen mukaisesti poliisin tehtävätietojen osalta Poliisihallitus, sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävätietojen osalta hyvinvointialue ja Helsingin kaupunki sekä HUS -yhtymä, pelastustoimen tehtävätietojen osalta hyvinvointialue ja Helsinki ja Rajavartiolaitoksen tehtävätietojen osalta Rajavartiolaitoksen esikunta. Esityksen mukaan Hätäkeskuslaitos toimisi rekisterinpitäjänä lain 4 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen Hätäkeskuslaitoksen tehtävien hoitamista varten tarkoitettujen tietojen osalta. Hätäkeskuslaitos toimisi rekisterinpitäjänä myös niiden tietojen osalta, jotka eivät kuulu viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin ja jotka koskevat vahinko-, häirintä- ja väärinkäytösyhteydenottoja sekä tietojärjestelmä- tai verkkoliikennehäiriöitä. Säännökseen lisättäisiin myös informatiivinen viittaus siitä, että Hätäkeskuslaitos vastaa hätäkeskustietojärjestelmästä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain mukaisesti.

Esityksen mukaisesti hätäkeskustoiminnassa käsiteltävistä henkilötiedoista säädettäisiin tyhjentävästi ja tarkkarajaisesti. Henkilötietojen käsittelyä ei enää sidottaisi tietojärjestelmään vaan hätäkeskustoiminnan ja Hätäkeskuslaitoksen tehtävien kannalta tarpeellisiin tietoihin. Pykälän kirjoitusasua selkeytettäisiin. Ilmoitinlaitteiden osalta täsmennettäisiin, että myös palo- ja rikosilmoitinlaitteiden kohde-, sijainti- ja paikkatiedot sekä testaustoiminnan ja vikatilanteiden tiedot ovat tietoja, joita voidaan käsitellä lain perusteella.

Esityksen mukaan henkilötietojen poistamista koskeva sääntely erotettaisiin omaksi pykäläksi.

Hätäkeskuslaitoksen tietojensaantioikeutta viranomaisten rekistereistä päivitetäisiin vastaamaan nykytilaa ja nykyistä tarvetta.

Esitys sisältäisi säännökset viranomaisten tiedonsaantioikeudesta. Esityksen mukaan sisäministeriöllä ja sosiaali- ja terveysministeriöllä olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä hätäkeskustietojärjestelmästä tietoja oman toimialansa johtamista, ohjausta ja valvontaa sekä suunnittelu- ja kehittämistehtäviä varten maksutta. Myös aluehallintovirastolla olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä hätäkeskustietojärjestelmästä tietoja pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen valvontatehtäviään varten. Hätäkeskuslaitoksella olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä hätäkeskustietojärjestelmästä tietoja Hätäkeskuslaitoksen sisäistä laillisuusvalvontaa ja työnantajan työnjohto- ja valvon toteuttamista varten. Poliisilla, pelastustoimella, sosiaali- ja terveystoimella ja Rajavartiolaitoksella olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta hätäkeskustietojärjestelmästä tehtäviensä hoitamiseksi tehtävää tai toimenpiteitä koskevat tiedot, tiedot henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden turvaamiseksi sekä tiedot tehtävän suorittamiseen osallistuvista yksiköistä muilta hätäkeskustietojärjestelmän rekisterinpitäjiltä. Lisäksi Tullilla olisi oikeus saada hätäkeskustietojärjestelmästä tietoja henkilön oman turvallisuuden tai Tullin virkamiehen työturvallisuuden turvaamiseksi Tullin lakisääteisen tehtävän suorittamisen yhteydessä.

Esityksessä säädettäisiin rekisterinpitäjien välisestä tietojen luovuttamisesta. Hätäkeskuslaitoksella olisi oikeus luovuttaa muille rekisterinpitäjille rekisteristään tietoja, jotka se on saanut muiden viranomaisten rekistereistä. Tältä osin esitys vastaa nykytilaa. Lisäksi rekisterinpitäjät saisivat luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja toisilleen laillisuusvalvonta-, analyysi-, suunnittelu- ja kehittämistoimintaa varten, pseudonymisoituja tietoja koulutustoimintaan ja, jos tiedon ilmaiseminen on yksittäistapauksessa välttämätön hengen tai terveyden suojaamiseksi, huomattavan ympäristö- tai omaisuusvahingon välttämiseksi tai on syytä epäillä jonnekin olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

Lakiin lisättäisiin uusi sääntely koskien henkilötietojen käsittelyä muussa kuin niiden alkuperäisessä käsittelytarkoituksessa eli niin sanotusta tietojen toisiokäytöstä. Esityksen mukaan poliisi, pelastustoimi, sosiaali- ja terveystoimi, Rajavartiolaitos ja Hätäkeskuslaitos saisivat käsitellä oman rekisterinpitonsa alaisia tehtävätietojaan myös muissa, kuin niiden alkuperäisessä käsittelytarkoituksessa. Tietojen toisiokäyttö olisi mahdollista laillisuus- ja laadunvalvonnassa, analyysi-, suunnittelu- ja kehittämistoiminnassa ja koulutustoiminnassa, kuitenkin niin, että henkilötiedot on pseudonymisoitu eli tietoja ei voida yhdistää tiettyyn rekisteröityyn käyttämättä lisätietoja. Lisäksi poliisin ja Rajavartiolaitoksen osalta tehtäisiin viittaukset kyseisten viranomaisten omaan lainsäädäntöön, jonka perusteella ne voivat käsitellä omia tietojaan muussa kuin alkuperäisessä käsittelytarkoituksessa.

Esitys sisältää uuden säännöksen rekisteröidyn oikeuksista. Säännöksellä poissuljettaisiin tietosuojasetuksen 18 artiklan soveltaminen eli rekisteröidyn oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen ei sovelleta hätäkeskus tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn. Lisäksi lisättäisiin tarkennukset siitä, että henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain mukaisen rekisteröidyn tarkastusoikeuden ja yleisen tietosuojasetuksen 15 artiklassa tarkoitetun rekisteröidyn tietoon pääsyn toteuttamista koskevan pyynnön esittämiseen sovelletaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia, kun pyyntö koskee poliisin rekisterinpidossa olevia tietoja, ja henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettua lakia, kun pyyntö koskee Rajavartiolaitoksen rekisterinpidossa olevia tietoja. Samalla tehtäisiin viittaussäännös henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa (639/2019) annettuun lakiin.

Esityksen mukaan Häätäkeskuslaitos toimisi lokitietojen keräämisestä vastaavana viranomaisena. Rekisterinpitäjillä olisi oikeus saada oman toimialansa lokitiedot toimialansa toiminnan seurantaan ja valvontaa varten.

Turvallisuustutkintalaki

Esityksen mukaan Häätäkeskuslaitos voisi avustaa Onnettomuustutkintakeskusta ilmoitusten vastaanottamisessa. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä Häätäkeskuslaitoksen tehtävästä avustaa Onnettomuustutkintakeskusta ilmoitusten vastaanottamisessa.

Konsulipalvelulaki

Esityksen mukaan Häätäkeskuslaitos voisi avustaa ulkoministeriötä konsulipalveluihin liittyvissä avustavissa asiakaspalvelutehtävissä, jotka soveltuvat annettaviksi Häätäkeskuslaitoksessa ja jotka eivät edellytä palvelun antamista asianomaisessa valtiossa. Häätäkeskuslaitoksen konsulipalveluihin liittyvistä avustavista tehtävistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pelastuslaki

Toimenpiderekisteriä koskevan pykälän viittaukset hätäkeskustoiminnasta annettuun lakiin päivitettäisiin vastaamaan tähän esitykseen liittyviä hätäkeskuslain muutoksia.

5.2 Pääasialliset vaikutukset

5.2.1 Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset

Esitys vahvistaa EU:n perusoikeuskirjan 8 artiklan mukaista henkilötietojen suojaa. Kyseisen artiklan mukaan jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan ja tällaisten tietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja sen on tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten ja asianomaisen henkilön suostumuksella tai muun laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla. Lisäksi jokaisella on oikeus tutustua niihin tietoihin, joita hänestä on kerätty, ja saada ne oikaistuksi.

Suomen perustuslain 2 luku sisältää luettelon perustuslaissa turvatuista perusoikeuksista. Esityksessä oleva sääntelyehdotus vahvistaa erityisesti yksityiselämän suojaa (10 §). Häätäkeskustietojärjestelmässä käsitellään henkilötietoja, jotka voivat olla arkaluonteisia tai muutoin hyvin henkilökohtaisia ja syvälle yksityisyyden piiriin meneviä yksilöiviä tietoja. Häätäkeskuspalveluja tarvitsevien ja hätäkeskukseen yhteyttä ottavien kansalaisten henkilötietojen suoja selkeytyy ja vahvistuu, kun hätäkeskuslaki päivitetään vastaamaan tietosuojasetusta. Esitys selkeyttää hätäkeskustietojärjestelmän rekisterinpitäjyydet ja sitä myöten on selvempää kuka vastaa rekisterinpitäjän velvoitteista rekisteröityä kohtaan. Myös tietojen käsittelytarkoituksen, tiedonsaanti-oikeuksien, tietojen luovutuksen sekä tietojen toisiokäyttöä koskevan sääntelyn tarkentaminen vahvistavat yksityisten henkilöiden henkilötietojen suoja.

5.2.2 Taloudelliset vaikutukset

Julkinen talous

Säädösehdotus liittyen henkilötietojen rekisterinpitäjyyteen koskee ja sen vaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti viranomaisiin eli Hätäkeskuslaitokseen, Rajavartiolaitokseen ja pelastustoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä vastuussa oleviin hyvinvointialueisiin. Esityksen mukaan rekisterinpitäjyys olisi jatkossa edellä mainituilla viranomaisilla omien tietojensa osalta. Poliisihallituksen osalta esitys ei poikkea nykytilasta.

Hätäkeskustietojärjestelmään kohdistuu mahdollisia teknisiä muutostarpeita rekisterinpitäjyyden muutoksesta johtuen. Uusia rekisterinpitäjiä tulisi esityksen mukaan 21 pelastustoimen järjestämistä vastuussa olevaa hyvinvointialuetta ja Helsingin kaupunki, enintään 21 sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä vastuussa olevaa hyvinvointialuetta, Helsingin kaupunki ja HUS -yhtymä sekä Rajavartiolaitoksen esikunta. Taloudelliset kustannusvaikutukset riippuvat hätäkeskustietojärjestelmään vaadittavien muutosten toteutustavoista ja rekisterinpitäjien tosiasiallisesta määrästä.

Välttämättömien tietoteknisten muutosten kustannukset

Hätäkeskustietojärjestelmää käytetään kahden eri käyttäjäsovelluksen avulla, Erica -client ja Eric -portal. Erica -client on päivystyssovellus, jota käytetään hätäkeskuspäivystyksessä sekä johto- ja tilannekeskuksissa. Erica -client sovellus asennetaan työasemaan, jossa on myös toimivat viestiliikenneyhteydet (puhelin-, ja Virve). Jokaiselle Erica -client käyttäjälle näytetään kaikki toimialan omat tiedot ja Erica -clientin kautta esimerkiksi kaikki viestiyhteydet ovat käytettävissä. Tällä hetkellä näkyvyydet on rajoitettu toimialoittain. Tämä tarkoittaa, että jokainen toimiala näkee omat tietonsa, mutta ei toisen toimialan tietoja. Erica -portal on puolestaan tietoverkkoyhteyden kautta internet-selaimella käytettävä sovellus. Erica -portal on nettisovellus, jota käytetään verkkoyhteyden kautta. Sitä käytetään tietojen tallennukseen ja hallintaan sekä tapahtumatilastojen katseluun. Erica -portal käyttäjä pystyy hallinnoimaan toimialansa tietoja (esimerkiksi resurssit), mutta ei pysty suorittamaan päivystystoimintoja. Erica -portal käyttäjä pystyy katselemaan oman toimialansa tallentamia tietoja ja toimialansa tapahtumia (tilastotieto).

Hätäkeskustietojärjestelmään talletettavien tietojen käyttötarkoitus ja -laajuus säilyvät nykyisenlaisina. Hätäkeskuspäivystäjien näkyvyydet pysyvät esityksen mukaan nykyisellään eikä viestiliikennetallennuksiin esitetä muutoksia. Rekisterinpitäjien määrä kasvaisi enimmillään nykyisestä kahdesta (Hätäkeskuslaitos ja Poliisihallitus) 47:ään rekisterinpitäjään. Ne toimialat, joilla tulisi olemaan useampia rekisterinpitäjiä, voisivat toteuttaa oman toimialansa henkilötietojen käsittelyn yhteisrekisterinpitäjinä. Esimerkiksi 21 pelastustoimen järjestämistä vastuussa olevaa hyvinvointialuetta ja Helsingin kaupunki määrittävät rekisterinpitäjinä yhdessä pelastustoimen henkilötietojen käsittelytarkoitukset hätäkeskustoiminnassa.

Erica -client näkyvyydet tulee säilyttää jatkossakin vain toimialoittain rajattuna, eikä näkyvyyksiä voida rajoittaa alueellisesti. Pelastustoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon henkilötietojen rekisterinpitäjät toimivat omalla toimialallaan yhteisrekisterinpitäjinä. Erica -client näkyvyyksiä ei voida tosiasiaassa rajoittaa alueellisesti niin, että jokainen toimialan erillinen rekisterinpitäjä näkisi vain oman alueensa tiedot. Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöön sekä eräihin muihin lakeihin tehtävistä muutoksista hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämi-

sen uudistusta koskevasta lainsäädännöstä johtuen (HE 56/2021 vp) sisältää muun muassa muutoksia pelastuslakiin, joiden on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2023. Pelastuslain 33 § ehdotetaan muutettavan niin, että pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten sekä Häätäkeskuslaitoksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä. Hälytysohjeessa tulee ottaa huomioon myös pelastuslaitosten hyvinvointialueesta annetun lain 8 luvussa tarkoitettuun sopimukseen perustuva yhteistoiminta ja 45 §:ssä pelastuslaitokselle säädetty velvollisuus antaa apua toiselle pelastuslaitokselle. Hälytysohje on laadittava siten, että häätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat. Pelastuslain 46 §:n muutoksen mukaan valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti. Edellä mainitussa tarkoituksessa myös hyvinvointialueen sekä kunnan ja kuntayhtymien eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset varautuvat ja osallistuvat pelastustoimintaan tehtävälueensa, keskinäisen työnjakonsa ja niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti. Onnettomuustilanteissa on siis lakiin perustuvia viranomaisten yhteistyövelvoitteita ja pelastustoimintaan voi osallistua eri viranomaisia yli hyvinvointialuerajojen. Tästä syystä myös valtakunnallinen tilannekuvan ylläpito toimialoilla on välttämätöntä säilyttää. Esimerkiksi isossa metsä- tai maastopalossa tai suuronnettomuudessa pelastustoimen tai ensihoidon yksiköitä hälytettäessä toiselle hyvinvointialueelle, kaikkien eri hyvinvointialueilta tehtävään osallistuvien toimialan yksiköiden on nähtävä oman toimialansa yksikkö- ja tehtävä-tiedot Ericassa. Lisäksi muun muassa pelastustoimen tuleville yhteistyöalueille on valmisteilla 5 johto- ja tilannekeskusta sekä valtakunnallinen johto- ja tilannekeskus. Näiden johtokeskusten toiminta usean hyvinvointialueen alueella tapahtuvassa onnettomuudessa tai valtakunnallisessa tilanteessa on välttämätöntä varmistaa. Tästä syystä Erica -client näkyvyyksien on säilyttävä entisellään ja esityksestä ei aiheudu tietoteknisiä muutostarpeita eikä lisäkustannuksia.

Vaikka rekisterinpitäjien määrä lisääntyy, ei sillä ole välittömiä vaikutuksia häätäkeskustietojärjestelmän yhtäaikaisten käyttäjien määrään, eikä se siten edellyttää Erica -clienttien lisäämistä. Poliisin, pelastustoimen ja Rajavartiolaitoksen osalta ei ole tarvetta lisäkäyttäjille, koska niille on jo luotu Erika -client oikeudet. Rekisterinpitäjyys ei edellytä Erica -client oikeutta, jos rekisterinpitäjä ei hoida päivystystoimintaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon osalta ensihoitokeskuksilla on jo käytössään 5 client oikeutta, koska ne hoitavat päivystystoimintaa. Muutoin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuussa olevilla hyvinvointialueilla ei ole rekisterinpitäjän ominaisuudessa välttämätöntä saada Erica -client oikeuksia. Rekisterinpitäjälle riittää Erica -portal oikeudet rekisterinpitäjän velvoitteiden hoitamiseen.

Vastaavasta syystä, kuin Erica -client näkyvyyksiä ei voida rajoittaa, Erica -portal näkyvyydet on säilytettävä ennallaan. Näkyvyydet säilyisivät jatkossakin toimialoittain rajattuina ja toimialan sisäisiä rajauksia voidaan tarvittaessa toteuttaa organisaation sisällä. Esityksestä ei aiheudu tältä osin tietoteknisiä muutostarpeita tai lisäkustannuksia.

Erica häätäkeskustietojärjestelmä sisältää myös puhelutallenteet. Tallenteiden luovutus voidaan toteuttaa nykytilan mukaisesti eli, että Häätäkeskuslaitos luovuttaa tallenteet rekisterinpitäjille pyynnöstä. Kun puhelutallenteet pyydetään Häätäkeskuslaitoksen kautta, voivat he suodattaa muiden viranomaisten yksilöivät tiedot, joita muut tahot eivät saisi kuulla. Tällä voidaan varmistaa tietojen suojaaminen myös moniviranomaistehtävissä. Mikäli poliisi, syyttäjä tai Onnettomuustutkintakeskus pyytää tallennetta erityislainsäädännön nojalla, tällöin edellä mainitut olisivat oikeutettu saamaan koko tallenteen tiedonsaantioikeutensa nojalla. Tämä ei aiheuta muutostarpeita tietojärjestelmään eikä lisäkustannuksia.

Hätäkeskuslaitos vastaa hätäkeskustietojärjestelmän lokirekisteristä tällä hetkellä ja esityksen mukaan myös jatkossa. Lokirekisteri on tietojärjestelmän ja käyttäjien toimintaa kuvaava pääsääntöisesti henkilötietoja sisältävä rekisteri. Lokitietoja kerätään tietojärjestelmien käytöstä, jolla tarkoitetaan tietojen tallentamista, muuttamista, poistamista, katselua tai muuta tietoihin kohdistuvaa toimenpidettä. Lokitietojen keräämisen tarkoituksena ja perusteena on toteuttaa viranomaisien tietojärjestelmien tietoturvasuutta siten, että lokitietojen perusteella voidaan selvittää virhetilanteita ja valvoa tietojärjestelmien käyttöä muun muassa oikeusturvan toteuttamiseksi ja virkavastuun todentamiseksi. Lokitietojen tarkoituksena on myös dokumentoida tietojärjestelmistä tehtävät luovutukset ja samalla osaltaan varmistaa, että luovutuksille on ollut olemassa lainmukainen peruste. Tiedonhallintalain mukaisesti Hätäkeskuslaitos vastaa tiedonhallintayksikkönä hätäkeskustietojärjestelmän lokirekisteristä ja esityksen mukaan rekisterinpitäjillä on oikeus oman toimialansa lokitietoihin, jotta ne voivat valvoa rekisterinpitäjän veloituksia ja henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta. Lokirekisterin käytönvalvonnan työkalu on käytössä tällä hetkellä vain Hätäkeskuslaitoksella. Nykytila on mahdollista säilyttää ennallaan niin, että Hätäkeskuslaitos hakee käytönvalvontaan liittyvät tiedot ja toimittaa ne rekisterinpitäjälle pyynnöstä. Tämä ei aiheuta muutostarpeita tietojärjestelmään eikä lisäkustannuksia. Lokirekisterin käytönvalvonnan työkalun toteuttaminen jokaiselle rekisterinpitäjälle aiheuttaisi noin 0,35 miljoonan euron lisäkustannuksen.

Esityksen mukaan Hätäkeskuslaitos voi muun muassa käsitellä, tallentaa, hakea ja luovuttaa tietoja Hätäkeskustietojärjestelmästä käsittelijän roolissa rekisterinpitäjille. Tämä ei aiheuta lisäkustannuksia tietojen hakemisen ja luovuttamisen osalta. Esitys ei vaikuta tietopyyntöjen määrään, vaikka rekisterinpitäjien määrä kasvaa. Hätäkeskuslaitos toteuttaa jo tällä hetkellä vastaavat toimenpiteet ja vastaa tietopyyntöihin poliisin tietoja lukuunottamatta.

Hätäkeskuslaitokselle aiheutuu lisätyötä puhelutallenteiden sekä lokitietojen koostamiseen ja luovutusten käsittelyyn liittyvästä työstä. Näiden määrä riippuu rekisterinpitäjien tekemistä työpöytäpyynnöistä Hätäkeskuslaitokselle. Arviolta tämä työ aiheuttaa 1 henkilötyövuoden lisästarpeen Hätäkeskuslaitokseen.

Esityksestä aiheutuvat kertaluontoiset kustannukset ovat arviolta noin 0,35 miljoonaa euroa.

Tietotekniset muutuskustannukset, mikäli rekisterinpitäjät niitä erikseen vaativat

Mikäli yhteisrekisterinpitäjät haluaisivat jatkossa, että jokainen rekisterinpitäjä kykenee näkemään omat tehtävänsä hätäkeskustietojärjestelmästä ja syöttämään omat hätäkeskustoimintaan tarvittavat tietonsa järjestelmään, aiheutuisi siitä noin 0,5 miljoonan euron lisäkustannukset. Mikäli kaikki rekisterinpitäjät haluaisivat jatkossa, että kukin toimiala voi kuunnella omaan tehtäväänsä kuuluvat hätäpuhelutallenteet, tämä muutos aiheuttaa noin 0,5 miljoonan euron lisäkustannukset. Lokirekisterin käytönvalvonnan työkalun toteuttaminen jokaiselle rekisterinpitäjälle aiheuttaisi noin 300 000 euron lisäkustannuksen.

Hätäkeskustietojärjestelmään tehtävät edellä mainitut muutokset aiheuttaisivat lisäksi henkilötyövuosikustannuksia tieto- ja katselurajauksen työstämisessä. Tästä arvioidaan aiheutuvan henkilötyökustannuksina Hätäkeskuslaitokselle arviolta 350 000 euron, sosiaali- ja terveystoimelle arviolta 280 000 euron ja pelastustoimelle noin 280 000 euron lisäkustannukset.

Mikäli sosiaali- ja terveystoimien järjestämisvastuussa olevat hyvinvointialueet tarvitsisivat olemassa olevan 5 Erica -client oikeutensa lisäksi uusia Erica -clientteja, tarkoittaisi se sekä -client käyttäjälisenssejä, että clientien tarvitsemien tietoliikenneyhteyksien rakentamista. Yh-

den Erica -client käyttäjälisenssin hinta on 10 000 euroa ja yhdestä client -tietoliikenneyhteydestä aiheutuu laskennallisesti noin 25 000 euron vuotuinen verkko- ja infrastruktuurimaksu. Verkko- ja infrastruktuurimaksu aiheutuu Suomen Turvallisuusverkon rakentamis- ja ylläpitokuluista ja ERICA-clientien osalta nämä maksut kohdentuvat Häätäkeskuslaitokselle. Maksut jakautuvat käyttäjäorganisaatioille käytössä olevien yhteyksien prosentiosuuksien suhteessa, joten niiden tarkkaa kustannusvaikutusta on vaikea arvioida. Client oikeuksien lisäämistarve on riippuvainen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä vastuussa olevien hyvinvointialueiden toiminnasta eli tarvitsevatko ne häätäkeskustietojärjestelmää päivystystoimintaansa ja keskittävätkö ne mahdollisesti järjestämistä vastuutaan. Tämän lisäksi jokainen toimialan vastaa itse käyttöpisteidensä yhteyksien (TUVE-yhteydet ja EDU-verkko) rakentamisesta. Näitä yhteyksiä Häätäkeskuslaitos ei ole rakentanut, joten kustannuksia tältä osin ei ole voitu arvioida.

Muuta

Häätäkeskuslaitoksen Onnettomuustutkintakeskuksen avustavat tehtävät eivät aiheuta lisäkustannuksia valtion talousarvioon. Oikeusministeriön talousarviossa ei ole erikseen arvioitu sitä, millainen henkilöstöresurssi ja taloudellinen kulu Onnettomuustutkintakeskuksen vastaanottamien onnettomuusilmoitusten hoitamisesta aiheutuu. Onnettomuustutkintakeskuksen arvon mukaan sen vastaanottamien ilmoitusten käsittelyyn on kulunut noin 50 henkilötyötuntia vuodessa. Päivystysilmoituksiin vastaaminen on Onnettomuustutkintakeskuksessa perinteisesti hoidettu vapaamuotoisena varallaolona, josta ei ole aiheutunut lisäkustannuksia. Häätäkeskuslaitoksen johtokeskuksessa on ympärivuorokautinen päivystys, joka nopeasti ja tietoturvallisesti ottaa vastaan onnettomuusilmoituksia, kirjaa ne Onnettomuustutkintakeskuksen järjestelmään sekä hälyttää tarvittavat Onnettomuustutkintakeskuksen tutkijat. Marraskuussa 2021 Häätäkeskuslaitos vastaanotti 10 ilmoitusta, jotka vaativat johtokeskuspäivystäjän toimenpiteitä. Näistä kolme tehtävää välitettiin Onnettomuustutkintakeskuksen tutkijoille SMS tekstiviestillä. Seitsemän ilmoituksen osalta tiedot kirjattiin tarkemmin ilmoituksen välittämisen yhteydessä. Onnettomuusilmoitusten vastaanottaminen Häätäkeskuslaitoksessa sopii Häätäkeskuslaitoksen tehtäviin ja tehtävä voidaan hoitaa Häätäkeskuslaitoksen olemassa olevilla resursseilla.

Häätäkeskuslaitos on ulkoministeriön kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella hoitanut avustavia asiakaspalvelutehtäviä jo useamman vuoden ajan. Sopimuksen mukaan ulkoministeriö on sitoutunut siirtämään Häätäkeskuslaitokselle laskennallisena korvauksena sopimuksessa yksilöityjen tehtävien hoitamisesta kuutta henkilötyötuntia (6 htv) vastaavan määrärahan vuodessa. Nykyinen sopimus määrärahan siirrosta on sovittu suoritettavaksi vuoden 2023 loppuun saakka. Esityksellä on vaikutus valtion talousarvioon ja Häätäkeskuslaitoksen ulkoministeriölle suorittamat avustavat tehtävät edellyttävät jatkossakin määrärahan siirtoa momentilta 24.01.01 momentille 26.30.02..

5.2.3 Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei arvioida olevan välittömiä tai välillisiä ympäristövaikutuksia, koska esitys ei sisällä muutoksia itse häätäkeskuspalveluihin tai häätäkeskustoimintaan.

5.2.4 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset ihmisiin ja viranomaisten toimintaan

Esitys ei vaikuta häätäkeskuspalvelujen tarpeeseen, saatavuuteen tai saavutettavuuteen tai kansalaisten asiointiin viranomaisten kanssa hätätilanteessa, koska esityksellä ei muuteta, poisteta, perusteta tai järjestetä uudella tavalla kansalaisille tarjottavia häätäkeskuspalveluja. Samasta

syystä esitys ei vaikuta eri viranomaisten toimintaprosesseihin ja niiden sujuvuuteen hätäkeskustoiminnassa.

Säännösehdotus vaikuttaa Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin siltä osin, että muut hätäkeskustoimintaan osallistuvat viranomaiset vastaavat jatkossa hätäkeskustietojärjestelmässä olevien tietojen rekisterinpitäjyydestä omien tietojensa osalta. Esityksellä on vaikutuksia hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten keskinäisiin tiedonsaantioikeuksiin ja niihin liittyviin menettelytapoihin. Säännösehdotus sisältää muutoksia tiedonsaantioikeuksiin ja selkeyttää hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten toimintaa tietosuojan osalta.

Hätäkeskuslaitoksen ydintehtävien hoitaminen jatkuu ennallaan säännösehdotuksen mukaan, mutta laitoksen muiden tehtävien osalta esitys selkeyttää tulkintaerimielisyyksiä ja Hätäkeskuslaitoksen ydintehtävien priorisointia. Jatkossakin Hätäkeskuslaitoksessa vastaanotetaan hätäilmoituksia ja päivystäjällä on oikeus ja mahdollisuus toimia kuten tälläkin hetkellä arvioidessaan ilmoitusta ja välittäessään tehtävää toimivaltaiselle viranomaiselle. Esityksellä kuitenkin selkeytetään tietosuojasääntelyä, joka osaltaan selkeyttää ja sitä myöten helpottaa myös päivystäjien tehtäviä. Esitys mahdollistaa jatkossakin Hätäkeskuslaitoksen oman sisäisen toiminnan kehittämisen, mutta varmistaa samalla perustuslain mukaisen toiminnan, kun julkista valtaa tai julkisia hallintotehtäviä sisältäviä muita tehtäviä tai toiselle viranomaiselle lailla säädettyjä tehtäviä voidaan avustaa vain lain ja asetuksen säätämässä rajoissa.

Säännösehdotus vaikuttaa Hätäkeskuslaitoksen sekä ulkoministeriön ja Onnettomuustutkintakeskuksen viranomaistoiminnan voimavarojen kohdentumiseen ja viranomaisten yhteistyöhön. Ehdotetut konsulipalvelulain mukaiset avustavat tehtävät ja Onnettomuustutkintakeskuksen avustaminen sopivat Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin ja jälkimmäinen tehtävä voidaan hoitaa Hätäkeskuslaitoksen nykyisillä resursseilla.

Ilmoitusten tekeminen Onnettomuustutkintakeskukselle Hätäkeskuslaitoksen avustuksella lisääisi Hätäkeskuslaitoksen työtä nimellisesti. Yhden kirjauksia vaativan ilmoituksen käsittelyyn kuluu Hätäkeskuslaitoksessa noin 10-15 minuuttia johtokeskuspäivystäjän työaika. Niiden ilmoitusten käsittelyyn, jotka voidaan välittää Onnettomuustutkintakeskukselle ilman kirjauksia, aikaa kuluu vähemmän. Hätäkeskuslaitokselle ilmoitusten vastaanottamisesta aiheutuisi arviolta noin kaksi henkilötyötuntia kuukaudessa eli 24 henkilötyötuntia vuodessa. Määrä on niin vähäinen, että Hätäkeskuslaitos on pystynyt hoitamaan tehtävän muun työnsä ohessa eikä lisähenkilöstön palkkaaminen ole ollut tarpeen. Onnettomuustutkintakeskus on voinut puolestaan luopua varallaolosta onnettomuusilmoitusten vastaanottamisessa. Hätäkeskuslaitoksen avustaminen Onnettomuustutkintakeskukselle tehtävien ilmoitusten vastaanottamisessa ja välittämisessä parantaisi ilmoitusten vastaanottoa. Esityksen mukaa ilmoitukset vastaanotettaisiin tietoturvallisissa toimisto-olosuhteissa Hätäkeskuslaitoksen johtokeskuksessa, jossa toimii ympäri-vuorokautinen päivystys.

Esitys aiheuttaa vaikutuksia viranomaisten tiedonhallinnan menettelytapoihin. Tietosuoja-asetukseen liittyvä rekisterinpitäjyyden muutos lisää henkilökunnan koulutustarpeita. Toisaalta tietosuoja-asetus ja tiedonhallintalaki ovat jo voimassa olevaa lainsäädäntöä Suomessa, ja viranomaisten tulisi osata niiden asettamat vaatimuksen säännösesityksestä huolimatta.

Hätäpuhelutallenteiden ja muiden hätäilmoitusten säätäminen salassa pidettäviksi helpottaisi tietopyyntöjä käsittelevien viranomaisten työtä, sillä salassa pitoa koskeva peruste selkeytyisi. Tietopyyntöjä käsittelevillä viranomaisilla olisi kuitenkin yhä harkintavaltaa sen suhteen, mitä tietoja hätäpuhelutallenteista ja muista hätäilmoituksista olisi mahdollista antaa. Annettavat tiedot eivät saisi olla salassa pidettäviä muiden lainkohtien nojalla.

Tiedonsaantioikeuksien kannalta esityksellä ei olisi vaikutusta viranomaisten toimintaan. Niillä viranomaisilla, jotka toiminnassaan tarvitsevat hätäpuhelutallenteita ja muita hätäilmoituksia, on jo voimassa olevan erityislainsäädännön nojalla oikeus saada ilmoitukset salassapitosäännösten estämättä.

Hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki

1.1.2023 alkaen hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki ja HUS -yhtymä vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki pelastustoimen järjestämisestä alueellaan. Esitys ei luo uusia tehtäviä hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille tai HUS -yhtymälle. Hätäkeskustoiminnassa syntyvien henkilötietojen rekisterinpitäjäyys täsmennetään vastaamaan tietosuoja-asetusta ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa määriteltyä rekisterinpitäjäyttä. Esityksen mukaan hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki ja HUS -yhtymä vastaavat myös rekisterinpitäjän velvoitteista edellä mainittujen toimialojen hätäkeskustoiminnan tietojen osalta.

Jo nyt Helsingin kaupungilta HUS:lta ja jatkossa hyvinvointialueilta edellytetään juridista osamista tietosuojaan liittyvistä velvoitteista, kuten esimerkiksi henkilötietojen käsittelystä, rekisterinpitäjäydestä ja tietosuojasta.

Tiedonhallinnan muutosten arviointi

Esityksellä on suoria vaikutuksia tiedonhallintaan. Vaikutusarviota sisältyy osin myös tämän hallituksen esityksen perusteluihin.

Tiedonhallintalaissa on säädetty tiedonhallintayksikön ja viranomaisten välisistä tehtävistä ja vastuista. Esityksellä yhdenmukaistettaisiin hätäkeskuslaki vastaamaan tiedonhallintalakia ja poistettaisiin turha päällekkäistä sääntelyä. Koska yleislakina sovellettavaksi tulevassa tiedonhallintalaissa on säädetty edellytyksistä, joilla tekninen rajapinta tai katseluyhteys voidaan avata, ei tällaisesta tiedon luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden kautta enää säädetä erikseen hätäkeskuslaissa. Vastaavasti hätäkeskustietojärjestelmän käyttäjärekisterin erillisestä sääntelystä luovuttaisiin, koska käyttäjärekisteristä säädetään tiedonhallintalaista. Lokirekisterin osalta hätäkeskuslakiin jätettäisiin vain sääntelyä siltä osin, kuin mitä ei ole säädetty tiedonhallintalaissa. Tältä osin esitys ei vaikuta tarvetta päivittää toimintatapoja tai ohjeistusta.

Tiedonhallinnan järjestäminen ja vastuut selkeytettäisiin esityksessä. Hätäkeskuslaitos tiedonhallintayksikkönä on vastuussa hätäkeskustietojärjestelmästä tiedonhallintalain mukaisesti. Hätäkeskuslaitoksella on jo voimassa olevan tiedonhallintalain mukaisesti vastuu huolehtia siitä, että tiedonhallinnan vastuut ja roolit on määritelty ja että on järjestetty riittävä valvonta tiedonhallintaan liittyvien säädösten, määräysten ja ohjeiden noudattamisesta. Esityksen mukaan tähän tiedonhallinnan järjestämiseen ja vastuuseen liittyen lakiin lisättäisiin viittaussäännös tiedonhallintalakiin ja todettaisiin Hätäkeskuslaitoksen vastuu. Tämä selkeyttäisi myös sitä, että Hätäkeskuslaitoksella on oikeus ja myös velvollisuus esimerkiksi varmistaa hätäkeskustietojärjestelmän toimivuus sekä selvittää ja ratkaista esiintyvät häiriöt järjestelmässä. Tietojärjestelmän toimivuuden ja tietoturvan varmistaminen ei edellytä muiden järjestelmää käyttävien viranomaisten erillistä suostumusta. Muutosehdotus ei vaikuta Hätäkeskuslaitoksen toimintatapoihin tai ohjeistukseen.

Esityksessä säädetäisiin viranomaisten välisestä rinnakkaisesta rekisterinpidosta hätäkeskustoiminnassa käsiteltävien tietojen osalta ja samalla tehtäisiin muutoksia rekisterinpitäjien väli-

siin tiedonsaantioikeuksiin. Esityksessä on varmistettu mitä tietoja kullakin hätäkeskustoimintaan osallistuvalla viranomaisella on oikeus saada toisiltaan sähköisesti teknisten rajapintojen tai katseluyhteyksien avulla. Laissa ei kuitenkaan enää säädetä tietojen luovutusoikeuksista, vaan tiedot saavan oikeudesta saada tiedot. Erillinen sääntely tiedonsaantioikeudesta on tarpeen säätää hätäkeskuslaissa, koska tiedonsaannin kohteena on lähtökohtaisesti salassa pidettävät tiedot, eikä tiedonsaanti ole pääsääntöisesti mahdollista julkisuuslaissa säädetyn perusteella. Tiedonsaantioikeus on kuitenkin säädetty salassapitosäännösten estämättä vain välttämättömään tai tarpeelliseen tiedonsaanti-intressiin, joka on välttämätöntä hätäkeskustoimintaan osallistuvalla viranomaiselle joko kyseisen viranomaisen oman lakisääteiseen toiminnan suorittamiseksi tai toiminnan kehittämiseksi, arvioimiseksi ja valvomiseksi. Lisäksi rekisterinpitäjäys vaikuttaa Hätäkeskuslaitokseen, joka ei esityksen mukaan vastaisi jatkossa rekisterinpitäjyydestä hätäilmoitusten osalta, eikä olisi oikeutettu automaattisesti hätäilmoitusten tietoihin jälkikäteen. Hätäkeskuslaitos toimisi kuitenkin edelleen tietojen käsittelijänä myös hätäilmoitusten osalta ja laitoksella olisi oikeus seurata työnjohto-oikeuden nojalla päivystäjän toimintaa myös hätäilmoitusten vastaanottamisessa ja tehtävän välittämisessä. Muutos aiheuttaa tarpeen päivittää hätäkeskustoimintaan osallistuvien ja hätäkeskustietojärjestelmää käyttävien viranomaisten tiedonsaantia ja tietojen luovutusta koskevat toimintatavat ja ohjeistukset.

Esityksellä ei ole välittömiä vaikutuksia hätäkeskustietojärjestelmän käyttöoikeuksiin. Myös jatkossa hätäkeskustietojärjestelmään pääsy varmistetaan vain niille hätäkeskustoimintaan osallistuville viranomaisille, joilla on oikeus käsitellä tietojärjestelmän tietoaineistoja ja vain siltä osin kuin kunkin käyttäjän käyttötarpeet sitä edellyttävät. Tietojärjestelmästä vastuussa oleva Hätäkeskuslaitos määrittelee jatkossakin tietojärjestelmän käyttöoikeudet käyttäjän tyypillisten työtehtävien mukaisesti. Tietojärjestelmän ylläpito ja siihen liittyvät vastuut tulee määritellä tiedonhallintamalleissa jatkossakin. Tietojärjestelmää käyttävä ja hätäkeskustoimintaan osallistuva viranomainen puolestaan vastaa jatkossakin käyttöoikeuksien ajan tasalla pitämisestä.

Ministeriöiden ja aluehallintoviraston tiedonsaantioikeus olisi sidottu kyseisten viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamiseen ja valvontaan. Tiedonsaantioikeuden tarkentaminen aiheuttaa tarpeen päivittää ohjeistusta Hätäkeskuslaitoksessa.

Säädösmuutoksilla on vaikutuksia hätäkeskustietojärjestelmässä oleviin tietoaineistoihin sekä asiakirjojen julkisuuteen ja salassapitoon. Kun henkilötietojen rekisterinpitäjäys määrittellään tietosuoja-asetuksen mukaisesti ja rekisterinpitäjinä esityksen mukaan toimisivat Hätäkeskuslaitoksen ja Poliisihallituksen lisäksi hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki ja HUS -yhtymä sekä Rajavartiolaitos, on tietojärjestelmään tehtävä muutoksia, joilla varmistetaan tietojen tietosuoja ja salassapito. Nämä muutosesitykset aiheuttavat suoria muutostarpeita ja sitä myöten vaikutuksia hätäkeskustietojärjestelmään sekä viranomaisten omaan ohjeistukseen.

Hätäkeskustoiminnassa sovelletaan julkisuuslaissa säädettyjä asiakirjajulkisuutta ja -salaisuutta koskevia säännöksiä, mutta tietopyynnöt on aina arvioitava tapauskohtaisesti. Hätäkeskustietojärjestelmässä käsitellään pääasiassa henkilötietoja. Hätäkeskustietojärjestelmään tallennetaan kaikki hätäkeskuksille tehtyt hätäilmoitukset sisältäen yksittäisen kansalaisen puhelut ja tekstiviestit. Käytännössä tietopyynnöt hätäilmoitusten osalta arvioidaan salassapidettäväksi, koska ne sisältävät tietoa hyvin usein esimerkiksi yksittäisestä henkilöstä ja hänen terveyden- tai sosiaalihuollon tarpeestaan tai epäilystä rikoksesta. Kansalaisen on voitava luottaa siihen, että hänen soittaessaan hätänumeroon, tehtyä hätäilmoitusta ei anneta julkisuuslain nojalla ulkopuolisille. Tästä syystä esitys sisältää muutosehdotuksen julkisuuslakiin, mikä aiheuttaa tarpeen päivittää rekisterinpitäjien omaa sisäistä ohjeistusta.

Esityksen mukaisista tietojensaantioikeuksista sekä rekisterinpitäjyydestä johtuen tietojärjestelmän kohdistuu teknisiä muutostarpeita. Hätäkeskustietojärjestelmän rekisterinpitäjyyden uudistuksella on vaikutus tietojärjestelmää käyttävien viranomaisten yhteisiin rajapintoihin ja tietovarantoihin. Tätä asiaa on käsitelty tarkemmin taloudellisissa vaikutuksissa.

Lokirekisterin osalta hätäkeskuslakiin jätettäisiin vain sääntely siltä osin, kuin siitä ei ole sääntelyä tiedonhallintalaissa. Tältä osin esitys ei vaikuta tarvetta päivittää toimintatapoja tai ohjeistusta. Rekisterinpitäjyyden muutos aiheuttaa tarpeen säätää erikseen lokitietojen tiedonsaantioikeuksista.

Vaikutukset tietosuojaan

Esitykseen sisältyvä henkilötietojen käsittely kuuluu tietosuoja-asetuksen soveltamisalan piiriin. Tietosuojaan liittyvää vaikutusarviota sisältyy myös hallituksen esityksen perusteluihin.

Tietosuoja-asetus on suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä ja sitoo sellaisenaan kaikkia rekisterinpitäjiä ja tietojen käsittelijöitä. Esityksessä ei toisteta tietosuoja-asetuksessa olevaa sääntelyä, mutta esitys sisältää tarkempia säännöksiä rinnakkaisista rekisterinpitäjistä ja tiedonsaantioikeuksista. Tietosuoja-asetusta täydentävä kansallinen sääntely on sallittua ja perusteltua tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakodan nojalla.

Rekisterinpitäjyys on esitetty säädettävän tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaisesti ja vaikutusarviota on tältä osin tehty esityksen nykytilan kuvauksessa, vaihtoehtoisissa toteuttamistavoissa sekä säännöskohtaisissa perusteluissa. Henkilötietojen käsittely hätäkeskustoiminnassa on tarpeen hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten lakisääteisten velvoitteiden noudattamiseen. Tietoja käsitellään, jotta Hätäkeskuslaitos, poliisi, pelastustoimi, sosiaali- ja terveystoimi sekä Rajavartiolaitos voivat hoitaa niille kuuluvat lakisääteiset tehtävänsä myös kiireellisissä hätätilanteissa. Koska hätäkeskustietojärjestelmää käyttää ja rekisterinpidosta vastaa useampi viranomainen, on selkeyden varmistamiseksi ja tulkintaepäselvyyksien poistamiseksi perusteltua säätää hätäkeskuslaissa tarkemmin rekisterinpitäjyydestä. Rekisterinpitäjyyteen on kohdistunut tulkintaerimielisyyksiä eri toimijoiden keskuudessa voimassa olevan lain aikana. Erityisesti, kun huomioidaan että tietojärjestelmässä käsitellään yksittäisten kansalaisten arkaluonteisiakin tietoja sekä hyvin henkilökohtaisia tietoja, on tarkemmalla kansallisella sääntelyllä varmistettava, että kaikki tietojärjestelmän käyttäjät ymmärtävät vastuunsa tietosuojan turvaamisessa. Lisäksi julkisen sektorin henkilötietojen käsittelyltä edellytetään kansallista lainsäädäntöä käsittelyn oikeusperusteen osalta. Samalla on tarpeen selkeyttää rekisterinpitäjien välistä tiedonsaantioikeutta. Esitetty sääntely on yhdenmukainen tietosuoja-asetuksen ja EU sääntelyn kanssa.

Henkilötietojen lainmukaisen käsittelytarkoituksen määrittely sisältyy muutosehdotuksen uutena sääntelynä. Tietojen minimointiin pyritään säilyttämällä tyhjentävä sääntely hätäkeskustoiminnassa käsiteltävistä tiedoista, joiden tulee olla aina tarpeellisia sekä Hätäkeskuslaitoksen tehtävien että hätäkeskustoiminnan kannalta. Koska tietoja voidaan käsitellä vain edellä mainituissa tarkoituksissa, esitetään esitykseen lisäksi sääntelyä tietojen toisiokäytöstä.

Esityksellä ei poiketa tietosuoja-asetuksen velvoitteista muutoin, kuin että rekisteröidyillä ei olisi oikeutta henkilötietojen käsittelyn rajoittamiseen hätäkeskustietojärjestelmässä.

6 Muut toteuttamisvaihtoehdot

6.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Yksi rekisterinpitäjä

Hätäkeskuslaitoksen määrittäminen ainoaksi henkilötietojen rekisterinpitäjäksi on arvioitu yhtenä vaihtoehtona. Esitys on perustunut esiselvityksen yhteydessä nostettuun näkemykseen siitä, että hätäkeskustietojärjestelmässä henkilötietoja käsiteltäisiin vain Hätäkeskuslaitoksen vastaanottaman hätäilmoituksen vastaanottamiseen, arviointiin ja tarvittaessa asian välittäminen eteenpäin asianomaiselle viranomaiselle. Tällä perusteella on katsottu, että Hätäkeskuslaitoksen määrittelemisen rekisterinpitäjäksi vaikuttaisi ilmeiseltä ja Poliisihallituksen rooli henkilötietojen käsittelyssä ei vaikuttaisi täyttävän rekisterinpitäjän tehtävän määritelmää.

Hätäkeskustoiminnassa toteutettava henkilötietojen käsittelytarkoitus on tosiasiaa laajempi, kuin vain Hätäkeskuslaitoksen toiminnan varmistaminen. Henkilötietojen käsittelytarkoitus ei myöskään ole tosiasiaa riippuvainen tietojärjestelmästä, koska samoja tietoja käsitellään myös esimerkiksi pelastustoimen omissa tietojärjestelmissä ja viranomaisten kenttäjohtojärjestelmässä. Henkilötietoja tallennetaan hätäkeskustietojärjestelmään eli tosiasiaa käsitellään kaikkien hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Poliisi, pelastus- sekä sosiaali- ja terveystoimi ja Rajavartiolaitos määrittävät hätäkeskustoiminnassa henkilötietojen käsittelytarkoituksen eli mitä tietoja tarvitaan, että ilmoituksen tai tehtävän voidaan katsoa kuuluvan kyseisen viranomaisen lakisääteiseksi tehtäväksi, mille yksikölle tehtävä välitetään ja millä kiireellisyysluokalla, jotta oikea apu saadaan tehokkaasti ja nopeasti kansalaiselle. Esimerkiksi poliisin tehtävätiedot sisältävät myös vastaanotetun ilmoituksen lisäksi tietoja, joita poliisi käsittelee hätäilmoituksen perusteena olevalla poliisitehtävällä.

Kaikki hätäkeskustoimintaan osallistuvat viranomaiset tarvitsevat hätäkeskustoiminnassa käsiteltäviä tietoja myös esimerkiksi viranomaisen tehtävään liittyvään tilannekuvan ylläpitoon ja seurantaan, raportointiin ja tilastointiin, valvontaan, valmiuden ylläpitoon ja oman toiminnan seuraamiseen ja kehittämiseen. Pelastus-, poliisi-, sekä sosiaali- ja terveystoimi tallentavatkin hätäkeskustietojärjestelmään hätäkeskuslain 17 §:n perusteella laajasti yksityiskohtaista tietoa muun muassa oman toimialansa kalustosta, yhteystiedoista, henkilöstöstä, työvuoroista ja erityisosaamisesta. Tätä kokonaisuutta on käsitelty edellä kohdassa 2.3. Nykytilan arvio, Rekisterinpitäjäyys. Hätäkeskus kirjaa hätäkeskustietojärjestelmään muiden viranomaisten tehtäviin liittyvät tiedot niiden antamien ohjeiden mukaisesti.

Poliisihallituksen roolista rekisterinpitäjänä on säädetty voimassa olevassa hätäkeskuslaissa, mutta rekisterinpitäjän rooli määräytyy myös Poliisihallitukselle tosiasiallisesti kuuluvien tehtävien perusteella. Rekisterinpitäjän tehtävän tosiasiallisuus tarkoittaa, että hätäkeskustietojärjestelmään tallentuvat poliisin tehtävätiedot, joita vain poliisilla on oikeus käsitellä, joiden käsittelytarkoituksista määrää Poliisihallitus ja joiden osalta Poliisihallitus huolehtii rekisterinpitäjälle kuuluvista tehtävistä rikosasioiden tietosuojalain mukaan. Poliisin tehtävien osalta asian käsittely ei pääsääntöisesti myöskään pääty Hätäkeskuslaitoksen vastaanottamaan ja välittämään tehtävään, vaan tehtävästä saattaa seurata esimerkiksi esitutkinnan aloittaminen. Poliisille on tärkeää tiedon jatkokäyttö ja tiedon hyödyntäminen esimerkiksi todisteena.

Jos Hätäkeskuslaitos olisi ainoa henkilötietojen rekisterinpitäjä, erityisesti poliisin tehtäviin liittyvien tietojen käsitteleminen hätäkeskustoiminnassa olisi minimoitava nykyisestä, jotta poliisin toiminta ja poliisin tehtäviin liittyvä tietojen käyttö poliisin henkilötietolain mukaisesti voi-

taisiin turvata esitutkinna, rikostiedustelun ja operatiivisen toiminnan suuntaamiseksi. Häätäkeskuslaitoksen rekisterinpitöön jäisivät vain hätäpuheluun liittyvät tiedot kuten tieto siitä, mikä partio hälytettiin ja milloin. Tiedot tulisi poistaa rekisteristä käytännössä heti, kun Häätäkeskuslaitoksen peruste käsittelä henkilötietoja lakkaa. Poliisin tehtävätietöjen osalta kaikki muu lisätieto tulisi tällöin tallentaa johonkin muuhun poliisin henkilörekisteriin, mikä aiheuttaisi merkittäviä lisäkustannuksia ja resurssitarvetta poliisin päivistystehtäviin. Lisäksi poliisille tulisi säätää laajat tiedonsaantioikeudet hätäpuhelutallenteisiin. Toisaalta tallenteiden tietöihin saattaa liittyä moninaisia tietöjen salassapitöön liittyviä intressejä, joita on kykenevä arvioimaan vain poliisi (todistajiin vaikuttaminen, ilmoittajille kostaminen jne.).

Hallintovalioikunta on todennut poliisin henkilötietölain uudistusta käsitellessään, että poliisin henkilötietölakia sovelletaan täydentävästi poliisin tehtävien suorittamiseksi tapahtuvaan henkilötietöjen käsittelyyn siltä osin kuin erityislainsäädäntöön ei sisälly poliisin henkilötietölaista poikkeavia säännöksiä (HaVM 39/2018 vp, s. 9). Häätäkeskustoiminnassa käsiteltäviä tietöjä käsitellään siten häätäkeskustoiminnasta annetun lain lisäksi myös poliisin henkilötietöjen käsittelyä koskevan lainsäädännön mukaisesti, mikä perustelee osaltaan poliisin rekisterinpitäjyyttä.

Poliisin lisäksi myös pelastus- sekä sosiaali- ja terveystoimi ja Rajavartiolaitos määrittävät häätäkestietöjärjestelmässä henkilötietöjen käsittelytarkoituksen eli mitä tietöjä tarvitaan, että ilmoituksen tai tehtävän voidaan katsoa kuuluvan kyseisen viranomaisen tehtäväksi, mille yksikölle tehtävä välitetään ja millä kiireellisyysluokalla, jotta oikea apu saadaan tehokkaasti ja nopeasti kansalaiselle. Tätä kokonaisuutta on käsitelty edellä kohdassa 2.3. Nykytilan arvio, Rekisterinpitäjyys.

Yksin Häätäkeskuslaitokselle keskitetty rekisterinpitäjyys ei noudata EU:n yleisen tietosuojasetuksen säännöksiä rekisterinpitäjän määrytymisestä. Häätäkeskuslaitos ei määrittele mitä tietöjä eri häätäkeskustoimintaan osallistuvat viranomaiset tarvitsevat näiden lakisäateisten tehtävien hoitamiseen. Esimerkiksi, kun Häätäkeskuslaitos tuottaa tukipalveluja, hakee se viranomaisen tarvitsemia tietöjä, kuten esimerkiksi työturvallisuuteen liittyviä varotietöjä, rekisterikyselyjä ja yhteystietöjen selvittämistä kyseisen viranomaisen pyynnöstä.

Kaksi rekisterinpitäjää

Häätäkeskuslain uudistamista koskevan esiselvityksen sekä uudistamistyön käynnistyessä lähtökohtana oli, että rekisterinpitäjänä tulisi säilyttää Häätäkeskuslaitos ja Poliisihallitus.

Tietosuojasetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaan rekisterinpitäjä yksin tai yhdessä toisen kanssa määrittelee henkilötietöjen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Silloinkin kun rekisterinpitäjä ja henkilötietöjen käsittelytarkoitukset ja keinot täsmennetään laissa, lähtökohtana määrittelyssä tulee pitää sitä, että rekisterinpitäjäksi voidaan osoittaa ainoastaan sellainen taho, joka tosiasiallisesti käyttää rekisterinpitäjälle kuuluvaa määräysvaltaa ja voi toteuttaa rekisterinpitäjälle kuuluvat velvoitteet.

Häätäkeskustoiminnassa henkilötietöjen käsittelytarkoituksena on tosiasiallisesti hätäilmoitusten vastaanottaminen ja arviointi sekä hätäilmoituksen tai tehtävän välittäminen pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen ja Rajavartiolaitoksen antamien ohjeiden mukaisesti asianomaiselle viranomaiselle tai viranomaisen tehtäviä sopimuksen perusteella hoitavalle. Henkilötietöjen käsittelytarkoitus on lisäksi häätäkeskustoimintaan osallistuvan viranomaisen lakisäateisten tehtävien hoitaminen yhteistyössä Häätäkeskuslaitoksen kanssa ja Häätäkeskuslaitoksen muiden tehtävien hoitaminen.

Henkilötietojen käsittelytarkoituksen määrittävät kaikki toimialat omien tehtäviensä osalta, jolloin vaikuttaa siltä, että kaikki toimialat ovat jo nyt rekisterinpitäjiä omien tietojensa osalta tietosuoja-asetuksen nojalla. Kansallisesti ei ole mahdollista säätää tosiasiallisesta tilanteesta poikkeavasti. Näin ollen Häätäkeskuslaitoksen ja Poliisihallituksen yhteisrekisterinpitäjäyys ei vastaa tosiasiallista tilannetta, eikä se ole siten mahdollista tietosuoja-asetuksen nojalla.

Valmistelussa on arvioitu myös Häätäkeskuslaitoksen ja Poliisihallituksen erillistä eli rinnakkaista rekisterinpitäjäyttä. Tämä edellyttäisi lakiin sisällytettävien säännökset siitä, missä tarkoituksissa kumpikin rekisterinpitäjä saa käsitellä henkilötietoja häätäkeskustoiminnassa. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus Häätäkeskuslaitoksella on käytännössä häätäilmoitusten ja muiden kiireellistä apua vaativien ilmoitusten vastaanottaminen sekä Häätäkeskuslaitoksen häätäkeskuspalvelujen ja tukipalvelujen tarkoituksenmukainen hoitaminen. Poliisihallituksen osalta henkilötietojen käsittelyn tarkoitus on poliisin toimenpiteitä edellyttävien häätäilmoitusten vastaanottaminen sekä poliisille kuuluvien lakisääteisten tehtävien suorittaminen. Kumpikin rekisterinpitäjä vastaisi oman rekisterinpitonsa osalta tosiasiallisesta määräysvallasta ja tietosuoja-asetuksesta seuraavista velvoitteista sekä henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta omassa toiminnassaan. Häätäkeskuslaitos vastaisi häätäkeskustietojärjestelmän teknisestä toteutuksesta ja lakiin tarkennettaisiin Häätäkeskuslaitoksen vastuu tietojärjestelmästä ja sen tietoturvallisuudesta julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) mukaisesti.

Myös pelastus-, sosiaali- ja terveystoimi ja Rajavartiolaitos määrittävät henkilötietojen käsittelytarkoituksen eli mitä tietoja tarvitaan, että ilmoituksen tai tehtävän voidaan katsoa kuuluvan kyseisen viranomaisen tehtäväksi, mille yksikölle tehtävä välitetään ja millä kiireellisyysluokalla, jotta oikea apu saadaan tehokkaasti ja nopeasti kansalaiselle. Tätä tarkoitusta varten häätäkeskustoimintaan osallistuva viranomainen antaa Häätäkeskuslaitokselle voimassa olevan häätäkeskuslain 14 §:n 2 momentin mukaan toimialaansa liittyvät tehtävien käsittelyä ja välittämistä ja muuta ilmoituksen tai tehtävän hoitamista koskevat ohjeet ja suunnitelmat. Tietosuoja-asetuksen nojalla vaikuttaakin siltä, että kaikki häätäkeskustoimintaan osallistuvat viranomaiset ovat omien tietojensa osalta rekisterinpitäjiä. Tästä syystä kahden erillisen rekisterinpitäjän malli ei ole mahdollinen, koska se ei vastaa tosiasiallista tilannetta.

Vaikka häätäkeskuslakia ei muutettaisi, tietosuoja-asetus on lainsäädännön hierarkkisuudesta johtuen ensisijaisesti sovellettavaa lainsäädäntöä, kun kansallinen lainsäädäntö on asetuksen kanssa ristiriidassa.

Pelastustoimen tietojen rekisterinpitäjäyys

Pelastustoimen tietojen rekisterinpitäjäyhdelle on arvioitu Häätäkeskuslaitoksen lisäksi vaihtoehtoina Pelastusopistoa, 21 hyvinvointialuetta ja Helsingin kaupunkia ja sisäministeriötä. Edellä on kuvattu, miksi Häätäkeskuslaitos ei voi olla rekisterinpitäjä pelastustoimen tietojen osalta.

Pelastusopisto on sisäministeriön alainen laitos, josta säädetään laissa pelastusopistosta (607/2006). Pelastusopiston pääasiallisena tehtävänä on pelastustoimen ja häätäkeskustoiminnan koulutuksen ja opetuksen järjestäminen sekä huolehtia osaltaan pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoiminnasta. Lisäksi opiston tehtävänä on hoitaa kansainväliseen pelastustoimintaan kuuluvia tehtäviä. Pelastusopisto ei johda tai ohjaa operatiivista pelastustoimintaa eivätkä pelastuslaitokset toimi Pelastusopiston alaisuudessa. Pelastusopisto ei määritä tietojen käsittelytarkoituksia, eikä voi olla rekisterinpitäjä pelastustoimen tietojen osalta.

Sisäministeriö on osa valtioneuvostoa. Perustuslain ja sisäministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan sisäministeriöllä on kolme päätehtävää: 1) valmistella poliisia, pelastustoimea, hätäkeskustoimintaa, rajavalvontaa, meripelastusta ja maahanmuuttoa koskeva lainsäädäntö, 2) tulosohtajana sisäministeriön alaisia virastoja ja laitoksia ja 3) käsitellä ministeriön toimialaan kuuluvat kansainväliset ja EU-asiat.

Pelastuslain 23 §:n mukaan sisäministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustoimea ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa, huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä, yhteensovittaa eri ministeriöiden ja toimialojen toimintaa pelastustoimessa ja sen kehittämisessä sekä huolehtii muista sisäministeriölle pelastuslaissa säädettyistä tehtävistä. Lisäksi Aluehallintovirasto valvoo pelastustointia sekä pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa toimialueellaan. Hallituksen esityksen pelastuslaiksi ja laiksi meripelastuslain 23 §:n muuttamisesta (HE 257/2010, s. 44) mukaan ” Sisäasiainministeriö huolehtii nykyäänkin pelastustoimen hallinnonalan asianmukaisesta toiminnasta antamalla muun muassa pelastustoimen viranomaisille pelastustoimen palvelutasoa, pelastustoimintaa sekä tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisyä koskevia ohjeita. Pelastuslaissa säädettäväksi ehdotettu nimenomainen velvollisuus ohjata pelastustointia ja yhteensovittaa sen kehittämistä korostaisi näiden tehtävien merkitystä hallinnonalan asianmukaisen toiminnan varmistamisessa.” Lähtökohtaisesti pelastuslaitokset eivät kuitenkaan toimi hallinnollisesti sisäministeriön alaisuudessa. Sisäministeriöllä on tiedonsaantioikeus muun muassa pelastuslain 23 §:ssä mainittujen valtakunnallisten pelastustoimen johto-, ohjaus- ja valvontatehtäviensä hoitamista varten. Tätä tarkoitusta varten ministeriö tarvitsee tiedot reaaliaikaisesta tilannekuvasta jo meneillään olevan onnettomuuden osalta. Sisäministeriö ei kuitenkaan vastaa pelastustoimen hätäkeskustoiminnasta, eikä siten määrittele henkilötietojen käsittelytarkoitusta hätäkeskustoiminnassa pelastustoimen osalta. Sisäministeriö ei siten voi toimia hätäkeskustoimintaan liittyvien pelastustoimen tietojen osalta rekisterinpitäjänä.

Henkilötietojen käsittelytarkoitus pelastustoimessa on hätäilmoitusten vastaanottaminen ja arviointi sekä tehtävän välittäminen pelastustoimen antamien ohjeiden mukaisesti pelastustoimen viranomaiselle tai sen tehtäviä hoitavalle sopimuspalokunnalle. Pelastuslain (379/2011) 33 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten sekä Hätäkeskuslaitoksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä. Hälytysohjeessa tulee ottaa huomioon myös pelastuslaitosten 44 §:n mukainen yhteistoiminta ja 45 §:n mukainen avunanto. Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä alueelta ne ovat. Pelastuslaitosten on huolehdittava hälytysohjeiden valtakunnallisesta yhteensovittamisesta sekä pelastuslaitosten kesken että Hätäkeskuslaitoksen kanssa. Pelastuslaitosten on huolehdittava hälytysohjeiden valtakunnallisesta yhteensovittamisesta sekä pelastuslaitosten kesken että Hätäkeskuslaitoksen kanssa.

Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöön sekä eräihin muihin lakeihin tehtävistä muutoksista hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevasta lainsäädännöstä johtuen (HE 56/2021) sisältää pelastuslain 33 §:n muutoksen. Esityksen mukaan pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten sekä Hätäkeskuslaitoksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä. Hälytysohjeessa tulee ottaa huomioon myös pelastuslaitosten hyvinvointialueesta annetun lain 8 luvussa tarkoitettuun sopimukseen perustuva yhteistoiminta ja jäljempänä 45 §:ssä pelastuslaitokselle säädetty velvollisuus antaa apua toiselle pelastuslaitokselle. Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat. Pelastuslain 46 §:n muutoksen mukaan valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset

ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti. Edellä tarkoituksessa valtion eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset, hyvinvointialueen sekä kunnan ja kuntayhtymien eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset varautuvat ja osallistuvat pelastustoimintaan tehtäväalueensa, keskinäisen työnjakonsa ja niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti.

Koska vuoden 2023 alusta hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki vastaavat alueensa pelastustoimen järjestämisestä, vastaavat ne omalla alueellaan pelastustoimen hätäkeskustoiminnassa käsiteltävien tietojen rekisterinpitäjyydestä. Hätäkeskuslaisissa pelastustoimen tietojen rekisterinpitäjyyttä ei voida keskittää joillekin yhteistyöalueille, koska pelastustoimen järjestämislaki ei mahdollista tätä. Pelastustoimen järjestämisestä vastaavat 21 hyvinvointialuetta ja Helsingin kaupunki toimivat yhteisrekisterinpitäjinä pelastustoimen tietojen osalta, koska ne määrittävät henkilötietojen käsittelytarkoituksen ja keinot toimialansa osalta yhdessä.

Sosiaali- ja terveystoimen tietojen rekisterinpitäjyys

Hätäkeskustoiminnassa henkilötietojen käsittelytarkoitus sosiaali- ja terveystoimea koskevien tietojen osalta on hätäilmoitusten vastaanottaminen ja arviointi sekä hätäilmoituksen tai tehtävän välittäminen sosiaali- ja terveystoimen antamien ohjeiden mukaisesti sosiaalipäivystykseen tai terveydenhuollon päivystykseen. Vuoden 2023 alusta hyvinvointialue, Helsingin kaupunki ja HUS -yhtymä vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan. Nämä hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki ja HUS -yhtymä toimivat yhteisrekisterinpitäjinä, koska ne määrittävät henkilötietojen käsittelytarkoituksen ja keinot toimialansa osalta yhdessä.

Hyvinvointialueiden on mahdollista sopia sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävistä, jotka koottaisiin suurempiin kokonaisuuksiin yhden tai useamman hyvinvointialueen järjestettäväksi, jos se on välttämätöntä palvelujen tai muiden toimenpiteiden saatavuuden, laadun tai asiakkaiden oikeuksien varmistamiseksi tehtävän vaativuuden, harvinaisuuden tai siitä aiheutuvien suurten kustannusten vuoksi.

Viiden sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueen on tehtävä yhteistyösopimus, jossa on sovitava muun muassa sosiaalipäivystyksestä ja terveydenhuollon päivystyksestä.

Mikäli sosiaalipäivystys ja terveydenhuollon päivystys keskitettäisiin hyvinvointialueiden päätöksellä tietyille hyvinvointialueille tai yhteistyöalueille, olisi silloin mahdollista keskittää myös rekisterinpitäjyys näille. Tällä hetkellä ei ole mahdollista säätää hätäkeskuslaisissa sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen rekisterinpitäjyyttä keskitetysti myöskään yhteistyöalueelle, koska yhteistyöalueen hyvinvointialueet sopivat yhteistyöstä, mutta eivät sosiaali- ja terveystoimien järjestämisvastuun siirtämisestä yhteistyöalueelle.

Ensihoitokeskukset eivät ole oikeushenkilöitä, joten ne eivät voi toimia rekisterinpitäjinä terveydenhuollon tietojen osalta hätäkeskustoiminnassa.

Turvallisuustutkintalain mukaiset tehtävät

Vaihtoehtoinen toteuttamistapa olisi säätää Hätäkeskuslaitokselle lakisääteinen velvollisuus vastaanottaa ja välittää Onnettomuustutkintakeskukselle tehtävät ilmoitukset. Ilmoitusten vastaanottaminen ja välittäminen Onnettomuustutkintakeskukselle ei kuitenkaan ole Hätäkeskuslaitoksen ydintehtävä. Hätäkeskuslaitoksen ydintehtäviä ovat muun muassa yleiseen hätänumeroon 112 vastaaminen ja hätäkeskuspalvelujen tuottaminen. Koska Hätäkeskuslaitoksen tulee

priorisoida ydintehtäviään, on tarkoituksenmukaista, ettei Häätäkeskuslaitoksen lakisääteisiä tehtäviä laajennettaisi. Häätäkeskuslaitoksen tulisi voida avustaa Onnettomuustutkintakeskusta ilmoitusten vastaanottamisessa vain siinä tapauksessa, ettei siitä olisi haittaa sen pääasiallisten tehtävien hoitamiseksi.

6.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Joulukuusta 2008 lähtien missä tahansa Euroopan Unionin alueella on saanut yhteyden hätäpalveluihin numeroon 112 soittamalla. Yleiseurooppalaisen hätänumerorinnalla on käytössä myös kansallisia numeroita. Häätäkeskusjärjestelyt organisaatiotasolla vaihtelevat.

Euroopan unionin alueella yleiseen hätänumeroon 112 vastaa pääsääntöisesti terveys-, pelastus- tai poliisiviranomainen. Jäsenmaista vain Suomessa, Virossa, Islannissa ja Liettuassa on olemassa itsenäinen häätäkeskusviranomainen. Euroopan Unionin ulkopuolisista maista Georgiassa on toteutettu erillisen häätäkeskusviranomaisen malli. Näissä maissa häätäkeskuslaitokset ovat itsenäisiä valtion viranomaisia, jotka vastattuaan hätäpuheluun ja tehtyään riskinarvion, hälyttävät tarvittavat viranomaiset.

Niissä maissa, joissa ei ole erillistä häätäkeskusviranomaista, puheluihin vastaajat ovat viranomaisia niille kuuluvien toimivaltuuksin. Isossa Britanniassa ja Irlannissa teleoperaattori tai kaupallinen yritys vastaa hätäpuheluun, minkä jälkeen se siirretään hälyttämistä varten viranomaisen omaan häätäkeskukseen.

Ruotsissa häätäkeskustoimintaa hoitaa valtion ja kuntien yhdessä omistama osakeyhtiö SOS Alarm, joka vastaa koko maassa 112-numeroon soitettuihin hätäpuheluihin. Toiminta on verkottunutta eli puheluun voi vastata mistä tahansa 15 häätäkeskuksesta. Keskukset on jaettu kolmeen tuotantoalueeseen ja alueiden valtakunnallisesta ohjauksesta ja johtamisesta vastaa Tukholmassa sijaitseva tilannekeskus. Yleiseen hätänumerorinnalla 112 kautta saa kiireellistä apua pelastustoimen ja terveystoimen tehtävissä, mutta poliisitehtävien osalta puhelu ohjataan poliisin omaan hälytyskeskukseen riskinarvioita ja hälyttämistä varten. SOS Alarm vastaanottaa myös hälytyksiä tekstiviesteinä kuulovammaisilta ja muilta erityisryhmiltä, jotka ovat ennakkorekisteröityneet tähän palveluun. Kaikkiaan Ruotsissa toimii tällä hetkellä 40 erilaista hätä- tai hälytyskeskusta, jotka osallistuvat eri tavoin hätäilmoitusten käsittelyyn.

SOS Alarm tuottaa myös eri viranomaisille ja yhteisölle ei kiireellisiä palveluita, josta se voi sopia asianomaisten organisaation kanssa. Sen tiloissa päivystää mm. kättilöitä, lääkäreitä, pappeja, erilaisia terveydenhoidon ammattilaisia, eläinlääkäreitä ym. Asianomaiset organisaatiot vastaavat kaikista siitä aiheutuneista kustannuksista. SOS Alarm hoitaa myös vuodesta 2013 lukien yleistä kriisineuvontaa. Soittamalla numeroon 11313 kansalaisilla on mahdollisuus saada tietoa vakavista liikenne- ja muista onnettomuuksista ja neuvontaa luonnononnettomuuksista ja muista suurista yhteiskunnallisista kriiseistä. Häätäkeskus jakaa kuitenkin vain viranomaisilta tullutta ja sen vahvistamaa tietoa, joka on tullut kunnista, lääninhallitukselta, valtion valtakunnallisilta tai vastaavilta viranomaisilta. SOS Alarm huolehtii myös EU:n Kadonneiden lasten numeron 116 000 päivystyksestä kuten Häätäkeskuslaitos Suomessa.

Norjassa poliisilla, pelastustoimella ja sairaankuljetuksella on omat hätänumerot. Yleinen hätänumero 112 on käytössä poliisilla ja numeroon tulevat muille viranomaisille tarkoitetut hätäpuhelut siirretään toimivaltaiselle viranomaiselle. Koska jokainen viranomainen ja alue vastaavat itse häätäkeskustoiminnasta, keskusten ja erilaisten teknisten ratkaisujen lukumäärä suuri. Joillakin alueilla on aloitettu yhteisten häätäkeskusten suunnittelu siten, että vastuuviranomaiset työskentelisivät samoissa tiloissa. Mitään valtakunnallisia ratkaisuja ei kuitenkaan ole tehty.

Erilaisia hätäilmoitusten käsittelyyn osallistuvia hätä- tai hälytyskeskuksia on Norjassa kaikkiaan 65.

Tanskassa poliisi vastaa yleiseen hätänumeroon 112 soitettuihin puheluihin ja siirtää muille viranomaisille kuuluvat puhelut niille. Jokaisella viranomaisella on oma hätäkeskuksensa, mistä hälytykset tehdään. Kööpenhaminassa ja sen ympäristössä toimii oma terveystoimen hätänumero 1813.

Islannissa toimii yhdistetty pelastustoimen, poliisin ja hätäkeskus.

Virossa hätäkeskusjärjestelmä on samankaltainen Suomen Hätäkeskuslaitoksen kanssa. Viron Hätäkeskuslaitos (Häirekeskus) on sisäministeriön alainen itsenäinen viranomainen, joka vastaa neljästä eri hätäkeskuksesta verkottuneesti 112- hätäpuheluihin, tekee riskinarvion ja hälyttää asianomaisen viranomaisen. Hätäkeskuslaitos palvelee palo- ja pelastustointia, kiireellistä sairaankuljetusta sekä koko poliisitointia ja meripelastusta. Poliisin toiminta on kuitenkin eriytetty sen omaan johtoon, vaikka nämä toiminnot ovat Häirekeskuksen kanssa fyysisesti samassa tilassa. Viron hätäkeskuslaitoksella on Suomeen verrattuna myös muita tehtäviä, kuten palvelunumero Tallinnan kaupungin alueelle sekä neuvontaa ympäristöasioissa. Hätäkeskuslaitos on järjestänyt myös palvelunumeron ulkomailta tulevia yhteydenottoja varten tilanteissa, joissa hätätilanne on Virossa. Hätäkeskuspäivystäjien koulutusjärjestelmä on hyvin samankaltainen kuin Suomessa.

Eri maiden hätäkeskusten tietojenkäsittelystä ja tietosuojasta tai, henkilötietojen rekisterinpitäjyydestä ei ole saatavilla virallista tietoa. Vertailua ei tästä syystä ole mahdollista tehdä.

7 Lausuntopalaute

(Lausuntopalaute tulee tähän.)

8 Säännöskohtaiset perustelut

8.1 Laki hätäkeskustoiminnasta

1 §. Soveltamisala. Esityksen mukaan luovuttaisiin lain tarkoituksypykälästä ja laki aloitettaisiin soveltamisalasäännöksellä. Tavoitesäännökset ovat ongelmallisia, koska ne eivät ole velvoittavia. Esityksen mukaan lakia sovellettaisiin voimassa olevaa 2 §:ää vastaavasti Hätäkeskuslaitoksen toimintaan sekä pelastustoimen, poliisitoimen, sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskuspeluluihin. Lisäksi soveltamisalaan lisättäisiin Rajavartiolaitos, hätäkeskustoiminta sekä henkilötietojen käsittely hätäkeskustietojärjestelmässä.

Hätäkeskuslaitos huolehtii pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen välittömiä toimenpiteitä edellyttävistä ilmoituksista ja tehtävän tai ilmoituksen välittämisestä sekä hälyttämisestä ja tilanteen johdosta hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten tukipalvelusta. Hätäkeskuslaitos voi hälyttää myös Rajavartiolaitoksen yksiköitä silloin, kun niitä hälytetään poliisitoimen, sosiaali- ja terveystoimen tai pelastustoimen yksiköinä näiden toimialojen tehtäviin asianomaisia viranomaisia koskevan lainsäädännön mukaan. Hätäkeskuslaitos ja Rajavartiolaitos voivat tarvittaessa sopimuksen perusteella täsmentää yhteistyön menettelyjä tai muotoja. Hätäkeskuslaitokseen otetaan yhteyttä myös muissa kuin hätätilanteissa tai kiireellisissä tilanteissa, jotka kuuluvat muulle viranomaiselle.

Pykälän 2 momentin mukaan Hätäkeskuslaitoksen meripelastustoimeen liittyvistä tehtävistä säädettäisiin tämän lain lisäksi meripelastuslaissa (1145/2001). Sääntely vastaa voimassa olevan lain 2 a §:ää, mutta asia esitetään siirrettäväksi soveltamisalapykälään. Hätäkeskuslaitos ja Rajavartiolaitos tekevät tiiviisti yhteistyötä meripelastustoimessa. Merellisiä hätätilanteita koskevia ilmoituksen siirtoja tehdään hätäkeskuksista merivartioston johtokeskuksiin noin 300—400 vuodessa.

Meripelastuslain 4 §:n mukaan Hätäkeskuslaitos on muu meripelastusviranomainen ja Rajavartiolaitoksen ohella velvollinen osallistumaan korvauksetta meripelastustoimen tehtäviin, jos se on sen toimialaan kuuluvien tehtävien kannalta perusteltua taikka jos se vaaratilanteen vakavuus ja erityisluonne huomioon ottaen on tarpeen, eikä meripelastustoimen tehtävän suorittaminen merkittävällä tavalla vaaranna Hätäkeskuslaitoksen muun tärkeän lakisääteisen tehtävän suorittamista. Säännöksen mukaan Hätäkeskuslaitos osallistuu etsintä- ja pelastusyksiköiden sekä meripelastustoimen tehtäviin osallistuvan henkilöstön hälyttämiseen sen mukaan kuin siitä erikseen sovitaan. Osallistumisen tarkemmat yksityiskohdat on määritelty Rajavartiolaitoksen ja Hätäkeskuslaitoksen välisessä yhteistoimintasopimuksessa.

Pykälän 3 momentin mukaan vaaratiedotteiden vastaanottamisesta ja välittämisestä sekä avustamisesta niiden kääntämisessä toiselle kansalliskielelle säädettäisiin vaaratiedotteesta annetussa laissa (466/2012). Sisällöllisesti asia vastaa voimassa olevan lain 4 a §:ää, mutta soveltamisalan selventämisen vuoksi myös vaaratiedotteiden välittäminen ja kääntäminen esitetään siirrettäväksi soveltamisalapykälään.

2 §. Määritelmät. Pykälässä säädettäisiin lain määritelmistä. Hätäilmoituksen ja hätäkeskuspalvelujen määritelmät vastaisivat voimassa olevan lain 4 §:ssä olevia määritelmiä. Lisäksi määritelmiin lisättäisiin kiireellisten tukipalvelujen ja muiden tukipalvelujen määritelmät. Voimassa olevan lain 4 §:ssä määritellään vain tukipalvelut yleisesti ja valtioneuvoston asetuksessa hätäkeskustoiminnasta määritellään kiireelliset tukipalvelut ja muut tukipalvelut. Eri tukipalvelujen määrittäminen lain tasolla selkeyttäisi hätäkeskuslaitoksen tehtäviä ja tukipalvelujen käsitteitä.

Uutena määritelmänä lakiin lisättäisiin hätäkeskustoiminta. Hätäkeskustoiminnan määrittely selkeyttää lain soveltamista, koska hätäkeskustoimintaa ei ole tällä hetkellä määritelty laissa. Tämä on johtanut erilaisiin tulkintoihin siitä, mitä hätäkeskustoiminnalla tarkoitetaan. Hätäkeskustoiminnalla tarkoitettaisiin esityksen mukaan hätäkeskuspalveluja ja siihen liittyvää pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen ja Rajavartiolaitoksen välittömiä toimenpiteitä edellyttävien tehtävien hoitamista. Hätäkeskuslaitos tukee hätäkeskustehtäviä hoitavia viranomaisia hätäkeskuspalvelujen lisäksi tuottamalla kiireellisiä ja muita tukipalveluja. Määritelmä vastaa nykytilaa siitä, mitä hätäkeskustoiminta käytännössä ja tosiasiaissa on.

Erottelu kiireellisiin ja muihin tukipalveluihin esitetään säilytettävän nykyisen kaltaisena. Kiireellisten tukipalvelujen pitäminen erillään muista tukipalveluista selkeyttää Hätäkeskuslaitoksen ydintehtävien priorisointia. Kiireelliset tukipalvelut liittyisivät hätäkeskustoiminnan tukemiseen ja ne olisi annettava viivytyksettä, koska tukipalveluna saatava tieto voi vaikuttaa esimerkiksi viranomaisten resurssitarpeiden arviointiin ja tehtävien taktiseen ja tekniseen suorittamiseen. Myös muita tukipalveluja on annettava, kun viranomainen ei esimerkiksi itse pysty tuottamaan niitä ja siitä ei aiheudu ilmeistä haittaa hätäkeskuspalvelujen ja kiireellisten tukipalvelujen hoitamiseksi. Sisällöllisesti kiireelliset tukipalvelut ja muut tukipalvelut vastaavat voimassa olevaa valtioneuvoston asetuksessa olevaa sääntelyä ja käytäntöä.

Määritelmäpykälä sisältäisi uutena määritelmänä myös oma-aloitteiset tehtävät. Oma-aloitteisilla tehtävillä tarkoitettaisiin pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen viran-

omaisen ja Rajavartiolaitoksen oma-aloitteista ilman Häätäkeskuslaitoksen toimenpiteitä käynnistämää tehtävää, jossa käytetään häätäkeskustoimintaa varten häätäkeskustietojärjestelmässä olevia viranomaisen resursseja. Häätäkeskuslaitoksella on oltava tehtävien suorittamiseksi tiedot käytettävissä olevista häätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten voimavaroista, hälytys- ja käyttöperiaatteista, asiantuntijoista sekä johtamisjärjestelyistä. Lisäksi tulee olla tiedot edellä lueteltujen voimavarojen toimintavalmiudesta. Oma-aloitteisia tehtäviä on erityisesti poliisilla. Tehtävät voivat olla esimerkiksi henkilön noutamista kuulusteluun, partion osallistumista oikeudenistunnon turvaamiseen, nopeusvalvontaa tai kouluvierailua. Kyseiset yksiköt voidaan esimerkiksi tarvittaessa hälyttää häätäilmoituksen perusteella kiireelliselle tehtävälle.

Poliisi tallentaa poliisitehtävästä oma-aloitteisen tehtävän häätäkeskustietojärjestelmään, koska poliisitehtävään voi sisältyä työturvallisuusriskejä, tehtävästä voi tulla yleisöilmoitus tai oma-aloitteinen tehtävä poistaa poliisipartion määrittelemättömäksi ajaksi pois hälytysvalmiudesta ja häätäkeskuksen käytössä olevista resursseista. Lisäksi oma-aloitteinen tehtävä tulee ilmoittaa ja tallentaa, jos tutkinnalliset syyt tai muut painavat syyt, kuten esimerkiksi poliisin tai poliisin kohdehenkilön oikeusturva, edellyttää tehtävän tallentamista.

Oma-aloitteinen tehtävä voi myös vaikuttaa laajasti muiden häätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten toimintaan. Tällainen tehtävä voi olla esimerkiksi valtiovierailuun liittyvä liikenteenohjaus- ja saattuehtävä, jossa liikenteen pääväyliä on suljettu muulta liikenteeltä. Liikenteen pääväylien sulkeminen voi vaikuttaa esimerkiksi ensihoitopalvelun sekä pelastuslaitoksen toimintaan.

Oma-aloitteiset tehtävät eivät vaikuta kiireellisten hälytystehtävien hoitamiseen. Poliisiin tulee käydä oma-aloitteisten tehtävien hoitamisesta kaksisuuntaista keskustelua häätäkeskuksen kanssa, jotta hälytystehtävät hoidettaisiin kiireellisyysjärjestyksessä. Tähän on kiinnitetty huomiota myös laillisuusvalvontakäytännössä.

Lakiin esitetään määriteltäväksi häätäkeskustietojärjestelmä. Häätäkeskustietojärjestelmän määrittelyllä selkeytettäisiin järjestelmän ja henkilötiedoista muodostuvan henkilötietorekisterin eroa.

2 a §. *Yhteistoiminta rajavartiolaitoksen kanssa.* Pykälä esitetään kumottavaksi ja sen sisältö siirrettäväksi lain 1 §:än.

3 §. *Häätäkeskuslaitos ja sen ohjaus.* Pykälän 1 momentissa oleva sisäasiainministeriö ehdotetaan muutettavan sisäministeriöksi ja kieliasua tarkistettaisiin. Lisäksi sisäministeriölle kuuluva Häätäkeskuslaitoksen ohjaus ja valvonta muutettaisiin muotoon yleinen ohjaus ja valvonta, millä tarkoitetaan ministeriön lainsäädännöllistä ja toiminnallista ohjausta ja laillisuusvalvontaa.

4 §. *Häätäkeskuslaitoksen tehtävät.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Häätäkeskuslaitoksen pääasiallisista tehtävistä. Häätäkeskuslaitoksen tehtävät vastaisivat tosiasiallista nykytilaa, mutta pykälää päivitettäisiin, koska häätäilmoitusta, häätäkeskuspalveluja ja tukipalveluja koskevat määritelmät ehdotetaan siirrettävän uuteen määritelmä pykälään.

Häätäkeskuslaitoksen tehtäviin lisättäisiin häätäkeskustietojärjestelmän ylläpitäminen ja kehittäminen. Sääntely vastaa nykytilaa. Tämä lisäys kuitenkin selkeyttäisi Häätäkeskuslaitoksen roolia ja vastuuta häätäkeskustietojärjestelmän ylläpitäjänä, koska henkilötietojen rekisterinpitäjyyttä koskevaa sääntelyä esitetään samalla muutettavan. Rekisterinpitäjyyden muutos ei muuta Häätäkeskuslaitoksen tehtäviä tietojärjestelmän ylläpitäjänä ja kehittäjänä. Häätäkeskustietojärjestel-

män ylläpitäminen sisältää tietojärjestelmään tai verkkoyhteyksiin liittyvien häiriöiden selvittämisen ja korjaamisen, kuten tälläkin hetkellä. Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin lisättäisiin myös hätäkeskuspalveluihin liittyvä kouluttaminen.

Pykälän 2 momentti vastaa osin voimassa olevan pykälän 3 momenttia. Hätäkeskuslaitos voisi esityksen mukaan jatkossakin hoitaa turvallisuuden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) soveltamisalaan kuuluvat vartioimistehtäviksi katsottavat valvontatehtävät ja hälytystehtävät, jos tärkeä yleinen etu sitä edellyttää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Hätäkeskuslaitoksen muista tehtävistä ja viranomaisen avustamisesta. Esityksen mukaan voimassa olevaan sääntelyyn lisättäisiin, että muiden tehtävien ja viranomaisen avustamisen olisi sovellettava annettaviksi Hätäkeskuslaitoksessa. Lisävaatimuksena olisi myös, että muut tehtävät ja viranomaisen avustaminen eivät saisi haitata Hätäkeskuslaitoksen 1 momentissa säädettyjä pääasiallisia tehtäviä.

Kiireellisistä tukipalveluista ja muista tukipalveluista sekä Hätäkeskuslaitoksen toimialaan soveltuvista muista tehtävistä ja viranomaisen avustamisesta olisi säädettävä tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Samalla muutettaisiin valtioneuvoston asetusta hätäkeskustoiminnasta ja asetuksessa määriteltäisiin ne muut tehtävät ja viranomaisen avustamistehtävät, joita Hätäkeskuslaitos voisi hoitaa. Voimassaolevassa asetuksessa ei ole määritelty muita Hätäkeskuslaitoksen tehtäviä. Koska viranomaisen tehtävistä on säädettävä laissa tai asetuksessa, mahdollisista tulevista uusista Hätäkeskuslaitoksen muista tehtävistä tulisi jatkossa säätää laissa tai asetuksessa ennen kyseisten tehtävien aloittamista.

4 a §. Vaaratiedotteiden välittäminen ja kääntäminen. Pykälä esitetään kumottavan ja voimassa olevan pykälän sisältö siirrettävän 1 §:n 3 momenttiin.

5 §. Hätäkeskuslaitoksen virka-alue ja yksiköt. Pykälän yksi momenttia täsmennettäisiin niin, että Hätäkeskuksen virka-alueella tarkoitettaisiin hallinnollista virka-aluetta. Käytännössä virka-alue laajenisi toiminnallisesti nykyisestä eli sääntelyn mukaisesti olisi mahdollista ottaa vastaan ilmoituksia myös muualta kuin Suomesta. Lisäksi pykälän tarkentaminen olisi tarpeen, koska Hätäkeskuslaitoksella olisi esitetyn 4 §:n 3 momentin, konsulipalvelulain sekä hätäkeskustoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan mahdollisuus avustaa ulkoasianhallintoa asiakaspalvelutehtävissä. Hätäkeskuksissa voitaisiin vastata ulkomailta tuleviin puheluihin ja antaa asiakaspalveluneuvontaa.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että sisäministeriö ei enää päättäisi Hätäkeskuslaitoksen esikuntatoimintoja koskevan yksikön sijaintipaikasta. Esityksen mukaan Hätäkeskuslaitos voisi jatkossa määrätä työjärjestyksessään laitoksen muiden yksiköiden, myös esikuntayksikön, perustamisesta, lakkauttamisesta ja sijaintipaikasta. Tämä mahdollistaisi Hätäkeskuslaitoksen hallinnollisen toiminnan, sisäisen kehittämisen ja johtamisen Hätäkeskuslaitoksen nykyisen johtajan, esityksen mukaisen ylijohdajan johdolla.

6 §. Hätäkeskuslaitoksen johtaminen. Esityksen mukaan Hätäkeskuslaitoksen johtaja muutettaisiin ylijohdajaksi. Hätäkeskuslaitosta vastaavien muiden itsenäisten valtion virastojen ja laitosten johtamisesta vastaavat ylijohdajat ja pääjohtajat. Hätäkeskuslaitoksen johtajan nimike muutettaisiin ylijohdajaksi vastaamaan tehtävän asemaa. Nimekemuutos erottaisi ylijohdajan Hätäkeskuslaitoksen osastopäälliköistä, joiden tehtävänimikkeenä on johtaja. Muilta osin pykälä vastaa voimassa oleva sääntelyä.

7 §. Asioiden ratkaiseminen. Esityksen mukaan Hätäkeskuslaitoksen johtaja muutettaisiin ylijohdajaksi. Muilta osin pykälä vastaa voimassa oleva sääntelyä.

8 §. Nimittäminen ja kelpoisuusvaatimukset. Esityksen mukaan Häätäkeskuslaitoksen johtaja muutettaisiin ylijohtajaksi. Muilta osin pykälä vastaa voimassa olevaa sääntelyä.

9 §. Työjärjestys. Esityksen mukaan Häätäkeskuslaitoksen johtaja muutettaisiin ylijohtajaksi. Muilta osin pykälä vastaa voimassa olevaa sääntelyä.

12 §. Päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtävät. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin teknisiä ja kieliopillisia kirjoitusasun tarkastuksia. Päivystäjän tehtäviin lisättäisiin yleiseen hätänumeroon 112 vastaaminen, koska esteettömyysdirektiivi edellyttää tiettyjä esteettömyysvaatimuksia nimenomaisesti yleiseen hätänumeroon 112 vastaamisessa. Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 278 §:ssä säädetään teleyritysten velvollisuudesta osaltaan huolehtia siitä, että käyttäjät saavat puhelimitse, tekstiviestillä sekä muulla hätäkeskuslaisissa säädettyllä tavalla yhteyden maksutta yleiseen hätänumeroon 112. Nyt esitetty sääntely päivystäjän tehtävästä vastata yleiseen hätänumeroon 112 sisältäisi kaikki erilaiset yhteydenottotavat, joilla hätäkeskukset ottavat vastaan hätäilmoituksia.

Yleiseen hätänumeroon 112 on esteettömyysdirektiivin johdosta jatkossa voitava ottaa yhteyttä vähintään reaaliaikaisella puheella ja reaaliaikaisella tekstillä. Häätäkeskuslaitoksen on varmistettava, että päivystäjä myös vastaa yleiseen hätänumeroon 112 tulleisiin yhteydenottoihin samaa kommunikaatiotapaa käyttäen, kuin sinne on otettu yhteyttäkin. Myös muunlaisia yhteydenottotapoja voidaan tarjota. Yleiseen hätänumeroon 112 vastaamisen esteettömyysvaatimukset toteutetaan hätäkeskuslain erillisellä muutoksella (HE xxx/2022 vp), ja lainmuutosten on tarkoitus tulla voimaan 28.6.2025. Siitä kuka numeroon vastaa, ei ole aikaisemmin säädetty lain tai asetuksen tasolla.

Käytännössä päivystäjä ei välitä itse hätäilmoitusta, vaan ilmoituksen perusteella tarvittavan tehtävän toimivaltaiselle viranomaiselle. Siksi 1 momentin 3 kohta muutettaisiin vastaamaan nykytilaa eli päivystyshenkilöstön tehtävänä on tehtävän välittäminen hätäilmoituksen tietojen perusteella toimivaltaiselle viranomaiselle ja tarvittaessa antaa välitettyyn tehtävään liittyen 4 kohdan mukaisesti tukipalveluja. Lainkohtaan lisättäisiin myös sääntely siitä, että 3 kohdan mukainen toiminta toteutetaan hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti. Voimassa olevan lain 14 ja 14 a §:n mukaan kukin hätäkeskustoimintaan osallistuva viranomainen antaa Häätäkeskuslaitokselle toimialaansa liittyvät tehtävien käsittelyä ja välittämistä ja muuta ilmoituksen tai tehtävän hoitamista koskevat ohjeet ja 4 §:n mukaan hätäilmoitukset välitetään näiden annettujen ohjeiden mukaisesti. Sääntely vastaa siten nykysääntelyä.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan tukipalvelut täsmennettäisiin tarkoittamaan kiireellisiä ja muita tukipalveluja ja kohtaan lisättäisiin Rajavartiolaitos. Häätäkeskuslaitos tuottaa tukipalveluja hätäkeskustoiminnassa myös Rajavartiolaitokselle.

Pykälän 1 momentin 5 kohta täsmennettäisiin niin, että päivystäjän tehtävänä olisi tehdä ratkaisu, että hätäilmoitus ei edellytä hälyttämistä tai tehtävän välittämistä. Säännöksen sisältö vastaa nykysääntelyä ja nykytilannetta. Jatkossakin päivystäjän tekemä ratkaisu tapahtuisi viranomaisen antamien ohjeiden mukaisesti.

Pykälän 1 momentin kohdan 6 kirjoitusasua selkeytettäisiin siten, että päivystäjän tehtävänä olisi keskeyttää ja lopettaa vastaanotettua ilmoitusta koskeva yhteydenotto, jos se ei kuulu Häätäkeskuslaitoksen tehtäviin. Säännöksen sisältö vastaa nykysääntelyä ja nykytilannetta.

Pykälän 2 momentti vastaisi voimassa olevaa sääntelyä.

Pykälän 3 momentin viittaus lain 14 a §:n poistettaisiin, koska kyseinen 14 a § esitetään kumottavaksi ja asiasisältö siirrettäväksi 14 §:ään. Kirjoitusasua selkeytettäisiin niin, että päivystäjä suorittaisi 1 momentin mukaisia tehtäviään viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti. Tämä vastaa tosiasiallista nykytilaa ja sitä, että rekisterinpitäjä määrittelee henkilötietojen käsittelytarkoitukset ja käsittelijä käsittelee tietoja rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti.

Pykälän 5 momentti vastaisi voimassa olevan lainkohdan 5 momenttia.

Kukin hätätilanteen hoitamiseen osallistuva viranomainen ylläpitää omaa tilannetietoisuuttaan hätäkeskustietojärjestelmän tai kenttäjohtojärjestelmiensä kautta ja vastaa tilannejohtamisesta. Tämä ei edellytä yksittäisten tehtävätietojen tarkastelua eikä tehtäviin liittyvien henkilötietojen käsittelyä Hätäkeskuslaitoksessa.

Hätäkeskuslain 8 §:n 3 momentin mukaan päivystystehtävää hoitavalla henkilöstöllä tarkoitetaan Hätäkeskuslaitoksen virkamiehiä, jotka hoitavat 12 pykälässä säädettyjä tehtäviä. Tämän lisäksi päivystäjiltä vaaditaan hätäkeskustoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen mukainen koulutus. Päivystyshenkilöstö toisin sanoen hoitaa tämän 12 pykälän mukaisia tehtäviä ja muista Hätäkeskuslaitoksen henkilöstön tehtävistä päättää Hätäkeskuslaitos. Esimerkiksi Hätäkeskuslaitoksen johtokeskuksessa hoidetaan muun muassa valtioneuvoston asetuksella säädettyjä Hätäkeskuslaitoksen muita tehtäviä ja muiden viranomaisten avustavia tehtäviä. Koska muut tehtävät ja viranomaisen avustaminen eivät ole päivystäjän tehtäviin kuuluvia tehtäviä, voi Hätäkeskuslaitos määrätä niiden hoitamiseen muitakin kuin päivystyshenkilöstön vaatimukset täyttäviä työntekijöitään. Muita tehtäviä ja viranomaisia avustavia tehtäviä hoitava henkilökunta ei ole päivystyshenkilöstöä elleivät he hoida myös tämän pykälän mukaisia päivystystehtäviä ja omaa vaadittavaa lain 8 §:ssä ja hätäkeskustoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:ssä säädettyä kelpoisuutta. Päivystäjän kelpoisuusvaatimuksena on edellä mainitun asetuksen mukaisesti hätäkeskuspäivystäjän tutkinto tai vastaava aikaisempi tutkinto taikka poliisin perustutkinto tai vastaava aikaisempi tutkinto.

14 §. Yhteistyöviranomaisten ohjeistus ja valtakunnallinen yhteistyöryhmä. Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa sääntelyä.

Pykälän 2 momenttia esitetään täsmennettävän siten, että pelastustoimella, poliisilla ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisella ja Rajavartiolaitoksella olisi velvoite antaa toimialaansa liittyvät tehtävien käsittelyä ja välittämistä ja muuta ilmoituksen tai tehtävän hoitamisesta koskevat ohjeet ja suunnitelmat Hätäkeskuslaitokselle. Tämä mahdollistaisi samalla 14 a §:n kumoamisen, kun Rajavartiolaitoksen ohjeista ja suunnitelmista säädettäisiin samassa yhteydessä.

Rajavartiolaitoksen toimialaan liittyvillä ohjeilla ja suunnitelmilla tarkoitetaan meripelastuslain 4 §:ssä säädetyn meripelastustoimen tehtävän käsittelyyn liittyviä ohjeita, kuten alkutoimenpiteiden suorittamista ja siirtämistä Rajavartiolaitoksen käsiteltäväksi. Ohjeet ja suunnitelmat sisältävät muun muassa vaste-ehdotukset hälytettävistä yksiköistä alkutoimenpiteitä varten. Hätäkeskuslaitos tekee meripelastustehtävässä osaltaan riskinarvion. Alkutoimenpiteenä voidaan välittää tehtävä myös hätäkeskustoimintaan osallistuvan viranomaisen kuten poliisin, pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen yksiköille siinä vaiheessa, kun ilmoitusta siirretään Rajavartiolaitokselle ja tilanne ja Rajavartiolaitoksen antama hälytysohjeistus sitä edellyttävät.

Rajavartiolaitoksen tehtäviin kuuluu meripelastustoimeen kuuluvien ilmoitusten vastaanottaminen ja tarvittavien yksiköiden hälyttäminen sekä meripelastustehtävän johtaminen. Hätätilanteita varten meripelastuksella on oma hälytysnumerosa 0294 1000, mutta myös numeroon 112 otetaan yhteyttä. Meripelastuslain 4 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan Hätäkeskuslaitoksella

on velvollisuus osallistua etsintä- ja pelastusyksiköiden sekä meripelastustoimen tehtäviin osallistuvan henkilöstön hälyttämiseen. Ohjeistuksen antaminen mainittuja tilanteita varten on myös Rajavartiolaitoksen velvollisuus. Meripelastuslain 3 §:n mukaan Rajavartiolaitos on johtava meripelastusviranomaisena, joka vastaa meripelastustoimen järjestämisestä. Tässä tarkoituksessa Rajavartiolaitos huolehtii meripelastustoimen suunnittelusta, kehittämisestä ja valvonnasta samoin kuin meripelastustoimeen osallistuvien viranomaisten ja vapaaehtoisten toiminnan yhteensovittamisesta. Ohjeet ja suunnitelmat vaste-ehdotuksineen laadittaisiin jatkossakin Rajavartiolaitoksen johdolla yhteistyössä poliisi-, pelastus-, sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa.

Rajavartiolaitokselle kuuluva muu kuin meripelastustointa koskeva ilmoitus siirrettäisiin jatkossakin käsiteltäväksi Rajavartiolaitokselle sen Häätäkeskuslaitokselle antamien ohjeiden ja suunnitelmien mukaan. Häätäkeskuslaitoksen tehtäviin ei kuitenkaan kuulu Rajavartiolaitoksen osalta arvioida ilmoituksen perusteella tilanteen edellyttämiä voimavaroja, kuten tehdään pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen ilmoitusten kohdalla. Ilmoitukset voivat olla muun muassa rajaturvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä. Ilmoitus siirretään suoraan Rajavartiolaitokselle, ellei se olisi muun viranomaisen kuten poliisin toimialaan kuuluva. Häätäkeskuslaitoksesta annetun lain 12 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan päivystyshenkilöstöön kuuluvalla on oikeus keskeyttää ja lopettaa vastaanotettua ilmoitusta koskeva yhteydenotto, jos asian laatu osoittaa, että se ei kuulu Häätäkeskuslaitoksen tehtäviin tai kysymyksessä ei ole hätäilmoitus. Mikäli tunnistettaisiin ilmoitus, joka kuuluisi Rajavartiolaitokselle, toteutettaisiin siirto. Häätäkeskuslaitokseen kytkeytyvän yleisen hätänumeron 112 tuntee 96 prosenttia väestöstä. Numeroon otetaan yhteyttä myös muissa kuin hätätilanteissa tai kiireellisissä tilanteissa, jotka kuuluvat muulle viranomaiselle. Häätäkeskuslaitos huolehtii pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen välittömiä toimenpiteitä edellyttävistä ilmoituksista (hätäilmoitus) ja tehtävän tai ilmoituksen välittämisestä sekä hälyttämisestä ja tilanteen johdosta häätäkeskuslaitokseen osallistuvien viranomaisten tukipalvelusta.

14 a §. *Yhteistyöviranomaisten ohjeistuksen tallentaminen.* Pykälän nimi ja sisältö esitetään muutettavan, koska voimassa olevan pykälän sääntely siirrettäisiin esityksen mukaisesti 14 §:ään.

Esitetyn pykälän 1 momentin mukaan pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten ja Rajavartiolaitoksen olisi talletettava häätäkeskustietojärjestelmään 14 §:n 2 momentissa tarkoitettut suunnitelmat, ohjeet ja niiden sisältämät vaste-ehdotukset, jotka sisältävät pelastus-, poliisi- ja sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen tehtäviä suorittaviin yksiköihin tai tahoihin liittyviä tietoja. Voimassa olevan lain 18 §:ssä säädetään viranomaisten ohjeiden ja suunnitelmien tallettamisesta häätäkeskustietojärjestelmään. Sisällöllisesti nykyisen 18 §:n sääntely siirrettäisiin 17 §:ään, jossa säädetään tietojärjestelmään tallettavista tiedoista.

Pykälän 2 momentin mukaan Häätäkeskuslaitos voisi tallentaa suunnitelmat, ohjeet ja niiden sisältämät vaste-ehdotukset viranomaisen pyynnöstä. Tällainen tilanne voi tulla kyseeseen esimerkiksi, kun viranomaisella ei voi itse tallentaa tietoja teknisen ongelman takia.

15 §. *Viestintäverkkoja koskevat säännökset.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täsmennettävän siten, että yleisestä hätänumerosta käytetään ilmaisua yleinen hätänumero 112 ja samalla korjataan viittaus kumottuun tietoyhteiskuntakaareen viittaukseksi lakiin sähköisen viestinnän palveluista (917/2014). Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 278 §:n 1 momentin mukaan teleyritys on velvollinen osaltaan huolehtimaan siitä, että käyttäjät saavat puhelimitse, tekstiviestillä sekä muulla häätäkeskuslaitoksesta annetussa laissa (692/2010) säädetyllä tavalla yhteyden maksutta yleiseen hätänumeroon 112. Edelleen kyseisen pykälän 2 momentin mukaan

teleyrityksen on viipymättä ilmoitettava hätäkeskukselle, meripelastuskeskukselle ja meripelastuskeskukselle 1 momentissa tarkoitettujen hätäilmoitusten välittämisen kannalta merkittävistä viestintäverkon, verkkopalvelun ja viestintäpalvelun vikatilanteista ja häiriötilanteista. Lainkohdan 3 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa säädetyn velvollisuuden täyttämiseksi välttämättömistä teknisistä toimenpiteistä.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain mukaisesti Traficom valvoo teleoperaattoreiden toimintaa myös yleisen hätänumeron 112 toimivuuden osalta.

4 luku. Henkilötietojen käsittely

16 §. *Henkilötietojen käsittelytarkoitus hätäkeskustoiminnassa.* Pykälässä säädettäisiin henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuusvaatimuksesta. Pykälän 1 momentin mukaan hätäkeskustoimintaan osallistuva viranomainen saisi käsitellä henkilötietoja vain, jos se on tarpeen hätäkeskustoiminnan ja laissa toimivaltaiselle viranomaiselle säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1, kohdan 1 mukaan henkilötiedoilla tarkoitetaan kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyviä tietoja. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan kohdan 1 c mukaan henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettava siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään.

Keskeinen henkilötietojen käsittelyn vastuutaho on käsittelijä. Henkilötietojen käsittely ja käsittelijä määritellään yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklassa. Henkilötietojen käsittelijällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista tai muuta elintä, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun. Käsittelijä voi suorittaa mitä tahansa henkilötietojen käsittelytoimia, kuten esimerkiksi tietojen keräämistä, tallentamista, muokkaamista tai luovuttamista. Toisin kuin rekisterinpitäjä, henkilötietojen käsittelijä ei määrittele henkilötietojen käsittelyn tarkoituksia ja keinoja. Henkilötietojen käsittelystä säädetään yleisen tietosuoja-asetuksen 28 artiklassa ja rikosasioiden tietosuojalain 17 §:ssä. Mikäli käsittelijä käyttää henkilötietoja johonkin muuhun tarkoitukseen kuin rekisterinpitäjän lukuun, hänestä itsestään tulee rekisterinpitäjä.

Viranomaisen lakisäätteisten velvoitteiden noudattaminen ja hätäkeskustoiminta sisältää operatiivista toimintaa hoitavien viranomaisten johtamisen ja tilannekuvan hätäkeskustoiminnassa sekä hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten oman valmiuden ja tilannekuvan ylläpitämisen. Hätäkeskuslaitoksen operatiivinen johtaminen eroaa muiden hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten operatiivisesta johtamisesta. Esimerkiksi poliisin on voitava käsitellä hätäkeskustoimintaan liittyviä tietoja poliisitehtävien operatiivisessa johtamisessa ja tilannekuvan ylläpitämisessä. Hätäkeskuslaitoksen operatiivisen toiminnan johtaminen tapahtuu käytännössä johto- ja tilannekeskuksessa. Hätäkeskuslaitoksen operatiivisen toiminnan johtaminen sisältää esimerkiksi sen, että Hätäkeskuslaitos seuraa kuinka paljon hätäilmoituksia tulee alueella, jotta kuormitustilanteessa tehtäviä voidaan jakaa eri hätäkeskuksiin tai tuleeko samasta tilanteesta päällekkäisiä ilmoituksia, jotta voidaan välttää saman tehtävän välittäminen useaan kertaan. Hätäkeskuslaitos ei kokoa ja jaa muiden viranomaisten tilannekuvaa.

Myös oma-aloitteisten tehtävien tietoja on voitava käsitellä hätäkeskustoiminnassa. Oma-aloitteiset tehtävät, eli tehtävät, joilla on vaikutusta hätäkeskustoiminnan resursseihin, tallennetaan hätäkeskustietojärjestelmään tilannekuvan ylläpitämiseksi. Tehdessään riskinarviota Hätäkeskuslaitos ottaa huomioon myös oma-aloitteisia tehtäviä ottaneet yksiköt ja välittää niille tarkoituksenmukaisesti kiireellisiä tehtäviä. Hätäkeskustoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n mukaisesti Hätäkeskuslaitoksen tehtävänä on muun muassa tehtävien, tietojen ja suoritteiden kirjaaminen sekä kiireellisten tukipalvelujen antaminen riippumatta siitä, saadaanko viranomaisen välittömiä toimenpiteitä edellyttävä tieto Hätäkeskuslaitoksen välityksellä, vai

onko kyseessä viranomaisen oma-aloitteinen tehtävä. Oma-aloitteisten tehtävien kirjaaminen ei kuitenkaan koske Rajavartiolaitosta. Häätäkeskuslaitoksella ei ole kaikilta osin tietoa, onko Rajavartiolaitoksen yksiköitä kiinni muissa tehtävissä. Rajavartiolaitos poikkeaa muista viranomaisista siinä, että viime kädessä Rajavartiolaitoksen johtokeskus tekee päätöksen Rajavartiolaitoksen yksikön käytöstä myös Häätäkeskuksesta tullessa tehtävällä.

Henkilötietoja voitaisiin käsitellä laissa säädettyjen Häätäkeskuslaitoksen tehtävien hoitamista varten. Henkilötietoja käsiteltäisiin siten sekä häätäilmoitusten vastaanottamiseen, häätäkeskuspalvelujen tuottamiseen ja valvonta- ja häätälystehtävien hoitamiseen sekä Häätäkeskuslaitoksen muiden tehtävien ja muiden viranomaisten avustamisen toteuttamiseen. Häätäkeskuslaitoksen muista tehtävistä ja muiden viranomaisten avustamisesta säädetäisiin tarkkarajaisesti valtioneuvoston asetuksessa häätäkeskustoiminnasta.

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja ja henkilötunnusta saisi pykälän 2 momentin mukaan käsitellä vain, jos käsittely on käsittelytarkoituksen kannalta välttämätöntä. Esimerkiksi henkilötunnus voi olla välttämätön tieto sairauskohtauksen hoitamisessa, mutta ei naapurin ilmoittaessa tulipalosta. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvat myös henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot, kuten tieto kohteen tai henkilön vaarallisuudesta tai arvaamattomuudesta sekä henkilötiedot, jotka kuvaavat tai on tarkoitettu kuvaamaan rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta taikka henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka hääneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia taikka tiedot sosiaalihuollon toimenpiteistä. Näitä tietoja saataisiin käsitellä häätäkeskustoiminnassa vain siltä osin kuin se on välttämätöntä henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta.

16 a §. Rekisterinpitäjät ja vastuunjako. Pykälä olisi uusi ja siinä säädetäisiin henkilötietojen muodostamien rekistereiden rekisterinpitäjistä ja tiedonhallinnan vastuusta. Henkilötietoja voitaisiin käsitellä 16 §:ssä säädetyn mukaisesti vain, jos se on tarpeen häätäkeskustoiminnan ja laissa toimivaltaiselle viranomaiselle säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1, kohdan 6 mukaan rekisterillä tarkoitetaan mitä tahansa jäseneltyä henkilötietojoukkoa, josta tiedot on saatavilla tietyin perustein. Esitetyllä säännöksellä selkeytetään tietoteknisen tietojärjestelmän ja henkilötietojen rekisterinpitäjyyden eroa sekä henkilötietojen käsitelijän ja rekisterinpitäjän eroa.

EU tietosuoja-asetuksen 5 artiklan mukaan rekisterinpitäjä vastaa ja sen on pystyttävä tarvittaessa osoittamaan, että 5 artiklan mukaisia henkilötietojen käsittelyn periaatteita on noudatettu. Kyseisen artiklan mukaan henkilötietojen käsittelyn tulee olla lainmukaista, kohtuullista ja läpinäkyvää, tietojen käsittelyssä on noudatettava käyttötarkoitussidonnaisuutta, tietojen käsittely on minimoitava, käsittelyn on oltava täsmällistä, tietojen säilytystä on rajoitettava ja on huolehdittava tietojen eheydestä ja luottamuksellisuudesta. EU:n tietosuoja-asetuksen III luvun mukaisista rekisteröidyn oikeuksista vastaa myös rekisterinpitäjä. Rekisterinpitäjä muun muassa toimittaa rekisteröidyn pyytäessä tälle 14 artiklassa mainitut henkilötiedot, oikaisee virheelliset henkilötiedot artiklan 16 ja poistaa tiedot 17 artiklan mukaan. EU:n tietosuoja-asetuksen IV luvun 24 artiklassa säädetään rekisterinpitäjän vastuista. Näitä vastuita on muun muassa, että rekisterinpitäjän on toteutettava tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla voidaan varmistaa ja osoittaa, että käsittelyssä noudatetaan tietosuoja-asetusta ja näitä toimenpiteitä tarkistetaan ja päivitetään.

Henkilötietoja käsitellään häätäkeskustoiminnassa kunkin toimialan lakisäätöisten tehtävien hoitamista varten ja toimialat määrittävät henkilötietojen käsittelytarpeen. Näin ollen rekisterinpitäjyys on jaettu toimialoittain.

Poliisin tietojen osalta rekisterinpitäjä toimisi Poliisihallitus ja tämä vastaisi voimassa olevaa lainsäädäntöä ja tilannetta. Häätakeskustietojärjestelmään tallennetaan myös varo- ja työturvallisuustiedot sekä poliisin oman PATJA-järjestelmän työturvallisuustiedot ilmoitukseen liittyvänä turvallisuustietona. Varo- ja työturvallisuustiedoilla on poliisin ja muiden viranomaisten työturvallisuuden kannalta tärkeä rooli. Poliisi tallentaa ja ylläpitää varo- ja turvallisuustietoja häätakeskustietojärjestelmässä. Esimerkiksi terveystoimelta tulevan ilmoituksen perusteella poliisi lisää varo- ja työturvallisuustiedon rekisteriin vasta oman harkintansa perusteella. Tämän vuoksi poliisi vastaa myös varo- ja työturvallisuustietojen rekisterinpitäjyydestä. Muut viranomaiset hakevat käyttöoikeudet varo- ja työturvallisuustietoihin poliisin kautta.

Häätakeskustoiminnassa käsiteltävien pelastustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen henkilötietojen rekisterinpitäjyydestä vastaisivat sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuussa olevat hyvinvointialueet sekä Uudenmaan osalta Helsinki ja HUS-yhtymä. Tästä syystä esityksellä päivitetäisiin häätakeskustietojärjestelmän rekisterinpitäjyys vastaamaan voimassa olevaa tilannetta ja tietosuoja-asetusta. Jollei lailla toisin säädetä, hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Hyvinvointialueet voivat sopimuksen nojalla hoitaa tehtäviään yhdessä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon osalta hyvinvointialueet toimivat yhteisrekisterinpitäjinä määrittäessään sosiaali- ja terveydenhuollon henkilötietojen käsittelytarkoitukset yhdessä. Tämä mahdollistaa, että hyvinvointialueet voivat halutessaan keskittää rekisterinpitäjyyden jollekin tai joillekin hyvinvointialueille. Vastaavasti pelastustoimen osalta hyvinvointialueet toimivat yhteisrekisterinpitäjinä.

Rajavartiolaitoksen tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimisi Rajavartiolaitoksen esikunta.

Kunkin toimialan tiedot sisältäisivät sekä toimialan resurssitiedot, kuten esimerkiksi henkilöstöä, ajoneuvoja ja viestiyhteyksiä koskevat tiedot, ja muut viranomaisen häätakeskustoimintaan liittyvät tiedot, kuten esimerkiksi toimialan antamat ohjeet tai viranomaisen tehtävätiedot. Tehtävätiedoilla tarkoitetaan muun muassa tietoja, joiden perusteella kyseinen viranomainen hälytetään hätäilmoituksen johdosta ja ne tiedot tehtävästä, jonka johtovastuussa kyseinen viranomainen on. Myös viranomaisen oma-aloitteisesti käynnistämän tehtävän tiedot ovat kyseisen viranomaisen omia tietoja. Viranomaisen tehtävätietoja ovat kaikki hätäilmoitukset, jotka välitetään kyseiselle viranomaiselle. Häätakeskustoiminta sisältää häätakeskuspalvelut eli hätäilmoitusten vastaanottamista ja arviointia sekä hätäilmoituksen tai tehtävän välittämistä sekä niihin liittyvää pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen ja Rajavartiolaitoksen välittömiä toimenpiteitä edellyttävien tehtävien hoitamista yhteistyössä Häätakeskuslaitoksen kanssa. Tämän mukaisesti jokainen 1 momentissa mainittu rekisterinpitäjä vastaisi siten myös hätäilmoituksista ja – tallenteista omien tehtävätietojensa osalta.

Viranomaisen rekisterinpitäminen kuuluvia tehtävätietoja olisivat myös ne hätäilmoitukset, joissa tehtävä kuuluu kyseiselle toimialalle, mutta hätäilmoitusta ei toimialan ohjeistuksen mukaan välitetä viranomaiselle. Esimerkiksi ilmoitus, joka kuuluu poliisin tehtäviin, mutta ei vaadi akuuttia hälytystarvetta, on poliisille kuuluva tehtävätieto. Tällaiset tehtävät jaotellaan teknisesti N- ja H-tehtäviin. N-tehtävällä tarkoitetaan toimialalle kuuluvaa tehtävää, johon Häätakeskuslaitoksen päivystystehtäviä hoitava virkamies on määritellyt kuuluvaksi toimialan tehtäviin, mutta toimialan antamiin ohjeisiin sisältyvien kriteerien mukaan päivystäjä voi jättää toimialan yksikön hälyttämättä. H-tehtävällä tarkoitetaan tehtävää, joka kuuluu tietylle toimialalle, mutta tehtävälle ei ole voitu määritellä tarkkaa tehtäväluokkaa.

H-tehtävä sisältää neuvontaa ja ohjaamista hätäkeskuksen saamien vihjetietojen ja puheluiden perusteella sekä Hätäkeskuslaitoksen tai toimialan tekemiä toimenpiteitä, joita ei ole tarkoitettukaan välitettäväksi toimialan yksiköille. Tällaisia ovat esimerkiksi hätäpaikannusta koskevat toimenpiteet ja tilastot, jotka liittyvät toimialaan. N- ja H-tehtävillä on merkitystä toimialan toimintaan ja siihen liittyvään oikeusturvaan ja vastuukysymysten selvittämiseen jälkikäteen. Tiedoilla voidaan selvittää, kuka on tehnyt toimenpiteen ja millä perusteella. Koska N- ja H-tehtävät liittyvät välittömästi toimialan tehtäviin, kuuluvat myös N- ja H-tehtäviä koskevat tiedot toimialan rekisterinpitoon.

Hätäkeskuslaitos toimisi muiden viranomaisten rekisterinpidossa olevien henkilötietojen käsittelijänä. Hätäkeskuslaitos toimisi tältä osin henkilötietojen käsittelijänä toimivaltaisen rekisterinpitäjän lukuun ottaessaan vastaan hätäilmoitukset, arvioidessaan ne ja välittäessään tehtävän toimivaltaiselle viranomaiselle näiden antamien ohjeiden perusteella. Käytännössä Hätäkeskuslaitos toteuttaisi rekisterinpitäjän pyynnöstä ja ohjeiden mukaisesti muun muassa tietojen tallentamisen, säilyttämisen, muokkaamisen, hakemisen ja luovuttamisen, kuten tälläkin hetkellä sekä toteuttaisi rekisterinpitäjän vastuulle kuuluvat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, kuten esimerkiksi teknisesti rekisteröidyn tarkastusoikeuden toteuttamisen, tietojen oikaisu ja poistot.

Hätäkeskustoiminta sisältää usein moniviranomaistehtäviä, jolloin kaikki tehtävälle hälytetyt yksiköt voivat olla esimerkiksi hätäpuhelutallenteen tai tehtävätietojen rekisterinpitäjiä. Ulkopuolisten tietojenluovutuspyynnöissä on huomioitava tiedon suojausintressit ja jokainen rekisterinpitäjä vastaa tietopyyntöihin oman rekisterinpitönsä alaisten tietojen osalta. Tämä edellyttää keskustelua ja tarvittaessa sopimista viranomaisten välillä, jotta voidaan varmistaa, että viranomainen ei luovuta toisen viranomaisen rekisteritietoja ilman toimivaltaa.

Pykälän 2 momentin mukaan Hätäkeskuslaitos toimisi rekisterinpitäjänä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) soveltamisalaan kuuluvien vartioimistehtäviksi katsottavien valvontatehtävien ja hälytystehtävien tietojen osalta. Lisäksi Hätäkeskuksen rekisterinpitäjän vastuulle kuuluisi tiedot, jotka liittyvät Hätäkeskuslaitoksen toimialaan soveltuviin muihin tehtäviin ja viranomaisen avustamiseen, joista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Hätäkeskuslaitos vastaisi lisäksi rekisterinpitäjyydestä vahinko-, häirintä- ja väärinkäytösyhteydenottojen osalta. Tällaisia yhteydenottoja ovat esimerkiksi puhelut, jotka on soitettu vahingossa, yhteydenotot, jotka eivät kuulu Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin ja voidaan lopettaa 12 §:n 1 momentin 6 kohdan nojalla sekä häirintä- ja väärinkäytöstapaukset, joita päivitysjäällä on oikeus rajoittaa 13 §:n nojalla. Mikäli myöhemmin kävisi ilmi, esimerkiksi uuden yhteydenoton jälkeen, että kyseessä olisi ollut hätäkeskustoimintaan osallistuvan viranomaisen tehtävä tai tehtävä pyydetään välittämään tietyille viranomaiselle, kyseinen viranomainen vastaisi rekisterinpitäjyydestä. Myös esimerkiksi konsulipalvelulain mukaisissa avustavissa asiakaspalvelutehtävissä voi tulla tietoja, joista käynnistyykin poliisitehtävä. Nämä tiedot kuuluisivat Poliisihallituksen rekisterinpitoon. Lisäksi Hätäkeskuslaitos toimisi rekisterinpitäjänä niiden tietojen osalta, jotka eivät kuulu viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin sekä tietojärjestelmä- tai verkkoliikennehäiriöitä. Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin kuulumattomat tehtävät ovat sellaisia, jotka eivät liity sen lakisääteisiin tehtäviin.

Pykälän 3 momentin mukaan Hätäkeskuslaitos vastaisi hätäkeskustietojärjestelmästä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) mukaisesti. Julkisen hallinnon tiedonhallintalaki on yleislaki, jossa luodaan perusta yhtenäisille menettelytavoille, joilla julkinen hallinto käsittelee hallussaan olevia tietoja. Hätäkeskuslakiin olisi kuitenkin tarpeen lisätä vastuiden selkeyttämisen vuoksi se, että Hätäkeskuslaitoksella on julkisen hallinnon tiedonhallintalain mukaisesti vastuu huolehtia siitä, että tiedonhallinnan vastuut ja roolit on määritelty ja että

on järjestetty riittävä valvonta tiedonhallintaan liittyvien säädösten, määräysten ja ohjeiden noudattamisesta.

17 §. *Hätäkeskustoiminnassa käsiteltävät henkilötiedot.* Pykälän otsikkoa esitetään muutettavan. Pykälässä säädettäisiin henkilötietojen käsittelystä hätäkeskustoiminnassa sen sijaan, että määriteltäisiin mihin tietojärjestelmään tietoja tallennetaan. Sääntely vastaisi yleistä kehitys-suuntaa siitä, että henkilötietojen käsittelyä ei sidota tietojärjestelmään tai rekisteriin vaan henkilötietojen käyttötarkoitukseen.

Pykälän 1 momentin mukaan pelastustoimi, poliisi ja sosiaali- ja terveystoimen viranomainen, Rajavartiolaitos ja Hätäkeskuslaitos saisi käsitellä hätäkeskustoiminnassa sekä hätäkeskuspalvelujen ja kiireellisten ja muiden tukipalvelujen tuottamisessa viranomaisen laissa säädettyjen tehtävien kannalta tarpeellisia tietoja. Pykälässä olisi lueteltu tyhjentävästi ja tarkkarajaisesti ne tiedot, joita hätäkeskustoiminnassa ja Hätäkeskuslaitoksen tuottamissa palveluissa voitaisiin käsitellä. Luettelo tiedoista vastaisi voimassa olevaa sääntelyä siitä, mitä hätäkeskustietojärjestelmään voidaan tällä hetkellä tallentaa.

1 momentin 1 ja 6 kohdista poistettaisiin esimerkkinä olevat listaukset. Kyseisen voimassa olevan 1 momentin 1 kohdassa luetellut hätäkeskustoimintaa suorittavien viranomaisten yksiköihin liittyvät tiedot, kuten valmius, viestiyhteys, kutsu, johtosuhteet, varustus, tehtäväalue, koko ja koostumus, ovat esimerkinomaisia, joten niiden sijoittaminen perustelutekstiin selkeyttäisi pykälää. Vastaavasti 1 momentin 6 kohdan tehtävää ja toimenpiteitä koskevat tiedot sisältävät voimassa olevassa lainkohdassa esimerkkiluettelon, joka on enemmän perustelutekstiä. jatkosakin tehtävää ja toimenpidettä koskevilla tiedoilla tarkoitettaisiin esimerkiksi tapahtuma- ja toimenpideselostetta, aikaa, paikkaa, tehtävän kiireellisyysluokkaa ja vaarallisuutta, tietoja tehtävän suorittamiseen osallistuvista ja osallistuneista henkilöistä ja tehtävän viestiliikennettä Hätäkeskuslaitoksen ja tehtävää suorittavan viranomaisen tai muun tahon välillä.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan sanamuotoa ”aikoineen” muokattaisiin muotoon ”ilmoituksen vastaanottoaika”.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa oleva ilmoitinlaitteiden tiedot siirrettäisiin omaksi uudeksi 8 kohdaksi. Samalla tarkennettaisiin, että hätäkeskustietojärjestelmään voitaisiin tallentaa palo-, sammutus- ja rikosilmoitinlaitteiden kohde-, sijainti- ja paikkatiedot sekä testaustoiminnan ja vikatilanteiden tiedot.

Voimassaolevan pykälän 2 momentti esitetään kumottavaksi. Henkilötietojen käsittelijästä säädetään EU:n tietosuojasetuksen 28 artiklassa. Henkilötietojen käsittelijä muun muassa suorittaa käsittelyä sopimuksella tai muulla lainsäädännön mukaisella oikeudella, henkilötietojen käsittelijää sitoo sopimukseen tai lainsäädäntöön perustuva salassapitovelvoite ja käsittelijä toteuttaa käsittelyn turvallisuuteen liittyvät artiklan 32 mukaiset toimenpiteet. Mikäli henkilötietojen käsittelijä käyttää henkilötietoa muuhun tarkoitukseen, kuin rekisterinpitäjän lukuun, tulee hänestä itse rekisterinpitäjä näiden tietojen osalta.

Nykysääntelystä poistettaisiin kaksinkertainen sääntely julkisen hallinnon tiedonhallintalain johdosta. Toisin sanoen julkisen hallinnon tiedonhallintalain yleissääntelystä johtuen enää ei ole tarve säätää erikseen siitä, miten tiedot talletetaan tai siirretään hätäkeskustietojärjestelmässä. EU:n yleisestä tietosuojasetuksesta johtuen henkilötietojen rekisterinpitäjä ja käsittelijä vastaavat tietojen käsittelyn lainmukaisuudesta, jolloin sitä ei ole tarve todeta kansallisessa lainsäädännössä. Myös asetuksenantovaltuutuksesta talletettavien tietojen osalta luovutettaisiin, koska henkilötietojen käsittelystä ja tietojärjestelmään talletettavista tiedoista säädettäisiin lailla.

Voimassa olevan pykälän 3 momentti, jossa säädetään tietojen poistamisesta henkilörekistereistä, esitetään siirrettäväksi omaan 18 pykälään.

Voimassa olevan pykälän 4 momentti, jossa säädetään rekisteröidyn oikeuksista poliisin pitämiin tietoihin, siirrettäisiin pykälään 23, jossa säädettäisiin rekisteröidyn oikeuksista.

18 §. Henkilötietojen poistaminen hätäkeskustietojärjestelmästä. Pykälän nimi ja sisältö esitetään muutettavan. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin hätäkeskustietojärjestelmässä käsiteltävien henkilötietojen poistamisesta. Henkilötietojen säilyttäminen voi olla tarpeen jopa 5 vuoden ajan esimerkiksi myöhemmin laillisuusvalvonnassa esiin tulevien seikkojen tarkistamiseksi. Sääntely vastaa sisällöllisesti voimassa olevaa 17 pykälässä olevaa sääntelyä. Esityksessä ei kuitenkaan toistettaisi EU:n yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 e kohdasta suoraan tulevaa velvoitetta henkilötietojen säilytyksen rajoittamisesta eli henkilötiedot tulee poistaa, kun ne eivät ole enää tarpeellisia.

Pykälän 2 momentti vastaisi voimassa olevan 17 §:n 3 momentin sääntelyä liittyen henkilön omaan turvallisuuteen tai työturvallisuuteen liittyviin tietoihin ja niiden pidempään säilyttämiseen.

19 §. Hätäkeskuslaitoksen tiedonsaantioikeus rekistereistä. Pykälän nimi esitetään muutettavan vastaamaan paremmin pykälän sisältöä.

Pykälän kirjoitusasua selkeytettäisiin korjaamalla 1 momentissa oleva listaus niin, että aikaisemmin kumotut kohdat sekä tarpeettomiksi jääneet tiedonsaantioikeudet poistettaisiin ja listauksen numerointi päivitetäisiin ajantasaiseksi. Hätäkeskuslaitoksella ei ole enää tarvetta saada tietoja tullin tai verohallinnon tietojärjestelmistä, Ahvenanmaan alusrekisteristä tai yritys- ja yhteisötietojärjestelmistä. Käytännössä esimerkiksi verohallinnon tietoja on aikaisemmin tarvittu poliisia ja Rajavartiolaitosta varten, mutta kyseiset viranomaiset ovat saaneet tarvitsemansa tiedot verohallinnon tietojärjestelmistä suoraan teknisen käyttöyhteyden kautta jo useamman vuoden ajan. Tästä syystä voimassa olevan pykälän 1 momentin 5, 7, 14 ja 15 kohta ehdotetaan kumottavaksi. Myös voimassa olevan momentin 10 kohdassa eli esitetyn 1 momentin 9 kohdassa oleva viittaus tietoyhteiskuntakaareen korjattaisiin viittaukseksi lakiin sähköisen viestinnän palveluista.

1 momentin listauksen päivityksen johdosta myös pykälän 2 momentissa olevat viittaukset pykälän 1 momentin kohtiin päivitetäisiin vastaamaan 1 momentin muutosta. Lisäksi 2 momentista esitetään poistettavan sääntely koskien tietojen luovutusta teknisen käyttöyhteyden, sähköisen tiedonsiirron tai muun soveltuvan tavan avulla, koska asiasta on säädetty laissa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta. Kyseisen tiedonhallintalain 22 pykälässä säädetään muun muassa tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan avulla viranomaisten välillä, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Säännöllisesti toistuva ja vakioisältöinen tietojen sähköinen luovuttaminen voidaan toteuttaa muulla tavalla, jos teknisen rajapinnan toteuttaminen tai käyttö ei ole teknisesti tai taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Kyseisen lain 23 pykälässä säädetään katseluyhteyden avaamisesta viranomaiselle sellaisiin tietoihin, joihin katseluoikeuden saavalla viranomaisella on tiedonsaantioikeus. Kyseisen lain 24 pykälässä puolestaan säädetään tietoaineistojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan avulla muille kuin viranomaisille.

20 §. Viranomaisten tiedonsaantioikeus. Pykälän nimi muutettaisiin, koska pykälässä esitetään säädettävän sisäministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja aluehallintovirastojen tiedonsaantioikeuksista ja esityksen mukaisten eri rekisterinpitäjien välisistä tiedonsaantioikeuksista. Tie-

donsaantioikeuksista ei viitattaisi erikseen välttämättömiin tietoihin, koska kaikessa henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava EU:n yleistä tietosuojasetusta ja asetuksen 5 artiklan kohdan 1 c mukaan henkilötietojen suhteen vaatimuksena on, että henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettava siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Tietojensaantioikeuden edellytys säädettäisiin jokaisen tiedonsaajan osalta pykälässä tyhjentävästi ja se olisi sidottu kyseiseen käsittelytarkoitukseen tarvittaviin tietoihin käyttötarkoitussidonnaisuuden mukaisesti.

Pykälän 1 momenttia muutettaisiin niin, että sisäministeriöllä ja sosiaali- ja terveysministeriöllä olisi oikeus saada hätäkeskustietojärjestelmästä oman toimialansa toiminnan johtamista, ohjausta ja valvontaa sekä suunnittelu- ja kehittämistehtäviä varten tarvittavat tiedot salassapitosäännösten estämättä maksutta. Voimassa oleva pykälä antaa tietojen luovutuksessa harkintavaltaa Hätäkeskuslaitokselle. Ministeriöiden edellä mainittujen tehtävien hoitaminen ei ole mahdollista, jos ministeriöllä ei ole oikeutta saada tarvittavia tietoja tehtävän hoitamiseksi. Esimerkiksi sisäministeriö ei voi toteuttaa pelastuslain 23 §:n mukaista valtakunnallista pelastustoimen johto, ohjaus ja valvonta tehtäväänsä ilman reaaliaikaista tilannekuvaa ja tietoa meneillään olevasta onnettomuustilanteesta. Sisäministeriö ei myöskään voi tosiasiaassa toteuttaa hätäkeskuslain mukaista Hätäkeskuslaitoksen ohjausta ja laillisuusvalvontaa, jos valvottavalla on mahdollisuus kieltäytyä tietojen luovutuksesta oman harkintavaltansa nojalla.

Vastaavasti aluehallintovirastolla olisi oikeus saada hätäkeskustietojärjestelmästä pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen valvontatehtäviään varten tarvittavat tiedot salassapitosäännösten estämättä maksutta. Aluehallintovirastoja koskeva osuus siirrettäisiin kuitenkin uudeksi 2 momentiksi. Voimassa olevan 2 momentin sisältö, joka koskee Hätäkeskuslaitoksen harkinnanvaraista tietojenluovutusmahdollisuutta, siirrettäisiin pykälään 21 siltä osin, kuin se on tarpeen esityksen mukaisen rekisterinpitäjyyden osalta.

Voimassa olevan pykälän 3 momentti esitetään kumottavan, koska esityksen mukaan jokainen toimiala vastaisi rekisterinpitäjyydestä omien tehtävätietojensa osalta. Esityksen mukaan uudessa 3 momentissa säädettäisiin Hätäkeskuslaitoksen oikeudesta saada hätäkeskustietojärjestelmästä Hätäkeskuslaitoksen sisästä laillisuusvalvontaa ja työnantajan työnjohto- ja valvontaoikeuden toteuttamista varten maksutta tarvittavat tiedot salassapitosäännösten estämättä. Välttämättömyyden on liityttävä kyseessä olevaan laillisuusvalvontatilanteeseen tai kyseiseen työnjohto tai -valvonta tilanteeseen.

Työnantajan työnjohto- ja valvontaoikeutta kutsutaan yleisesti myös direktio-oikeudeksi. Työnjohto-oikeus tarkoittaa, että työnantajalla on yksipuoleinen oikeus määrätä ainakin työn sisällöstä, suoritustavasta, työajasta ja työtekopaikasta. Työnantajalla on myös oikeus valvoa työntekijää työaikana. Käytännössä työntekijä voi työskennellä hyvinkin itsenäisesti ja valvonta voidaan järjestää seuraamalla työn tuloksia. Hätäkeskuslaitoksella tulee työnantajan roolissa olla mahdollisuus toteuttaa myös työnantajan direktio-oikeutta ja valvoa ja arvioida päivystäjän toimintaa tämän vastaanottaessa hätäilmoituksen, arvioidessaan sen ja välittäessään tehtävän tai tukipalveluiden hoitamisessa. Tässä tarkoituksessa työnantaja voi esimerkiksi kuunnella hätäilmoitustallenteen ja arvioida onko työntekijä toiminut Hätäkeskuslaitoksen ja toimivaltaisen viranomaisen antamien ohjeiden mukaisesti. Toimintatavoista voitaisiin sopia rekisterinpitäjän kanssa niin, että rekisterinpitäjä antaa käsittelijälle esimerkiksi oikeuden kuunnella hätäilmoitustallenne ilman erillistä pyyntöä.

Esityksen mukaan 4 momentissa säädettäisiin poliisin, pelastustoimen, sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen oikeudesta saada hätäkeskustietojärjestelmästä tehtäviensä hoitamiseksi tehtävää tai toimenpiteitä koskevat tiedot, 17 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitetut

henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot sekä tiedot tehtävän suorittamiseen osallistuvista yksiköistä Hätäkeskuslaitokselta, poliisilta, pelastustoimelta sosiaali- ja terveystoimelta ja Rajavartiolaitokselta salassapitosäännösten estämättä maksutta.

Voimassaolevan pykälän 4 momentissa oleva informatiivinen viittaussäännös meripelastuslain 14 §:ään ja henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 22 §:ään esitetään kumottavaksi. Viittaussäännökset eivät ole välttämättömiä, joten kyseisistä viittauksista luovuttaisiin. Meripelastuslain 14 §:ssä säädetään Rajavartiolaitoksen oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä maksutta muulta meripelastusviranomaiselta meripelastustoimen suunnittelua varten kyseisen viranomaisen toimintavalmiutta ja sijoittautumista koskevat tiedot sekä henkilöstön valmius-, tunnist- ja yhteystiedot. Rajavartiolaitoksella on oikeus saada vastaavat tiedot alus- ja ilmaliikennepalvelujen tarjoajilta sekä oikeus luovuttaa tietoja alus- ja ilmaliikennepalvelujen tarjoajille. Lisäksi Rajavartiolaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä korvauksetta tietoja meripelastustoimen valmiussuunnittelua ja vaaratilanteissa meripelastustoimen tehtävien suorittamista varten muun muassa hätäkeskustietojärjestelmästä, poliisin tehtäväilmoitusrekisteri mukaan lukien, hätäilmoitusta ja vaaratilannetta koskevia tietoja, tietoja henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden turvaamiseksi sekä meillä toimivien viranomaisten yksiköiden valmius- ja paikkatietoja.

Rajavartiolaitoksella on oikeus saada tehtäviensä suorittamista varten salassapitosäännösten estämättä henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 22 §:n mukaan myös hätäkeskustietojärjestelmästä tietoja henkilön oman turvallisuuden tai Rajavartiolaitoksen virkamiehen työturvallisuuden turvaamiseksi Rajavartiolaitoksen lakisääteisen tehtävän suorittamisen yhteydessä.

Pykälän 5 momentin mukaan Tullilla olisi oikeus saada hätäkeskustietojärjestelmästä tietoja henkilön oman turvallisuuden tai Tullin virkamiehen työturvallisuuden turvaamiseksi Tullin lakisääteisen tehtävän suorittamisen yhteydessä maksutta. Voimassa olevan lain 20 §:n nojalla näihin hätäkeskusjärjestelmässä oleviin tietoihin on oikeus vain niillä viranomaisilla, jotka Hätäkeskuslaitos on hälyttänyt tehtävään. Hätäkeskuslaitos ei hälytä Tullia hätäkeskuslaissa tarkoitetuille kiireellisille tehtäville ja Tullilla on oikeus saada näitä tietoja vain poliisilta ja Rajavartiolaitokselta voimassaolevan Tullin henkilötietolain perusteella. Hätäkeskuslaitos voi yksittäistapauksessa luovuttaa tietoja, kun tieto, jonka ilmaiseminen on yksittäistapauksessa välttämätön hengen tai terveyden suojaamiseksi tai huomattavan ympäristö- tai omaisuusvahingon välttämiseksi. Tullilla ei siis nykyinsäädännön perusteella ole oikeutta saada hätäkeskustietojärjestelmästä tietoja muuta kuin edellä mainituissa yksittäistapauksissa.

Esitys mahdollistaisi kenttäjohtamisjärjestelmään (KEJO) hätäkeskustietojärjestelmästä tulevien työturvallisuustietojen katseluoikeuden Tullille sen hoitaessa lakisääteisiä tehtäviään myös muilta viranomaisilta, kuin vain poliisilta ja Rajavartiolaitokselta. Tullin lakisääteiset tehtävät kattaisivat myös tilanteet, joissa Tulli antaa virka-apua toiselle viranomaiselle. Tullin tarve saada työturvallisuuteen liittyviä tietoja koskee lähinnä sitä, onko kohde vaarallinen vai ei. Tullin valvontatyötä tekevällä partiolla ei kuitenkaan ole käytettävissä tällä hetkellä tätä tietoa. KEJO:n toiminnallisuus on sellainen, että järjestelmä tarkistaa automaattisesti toimeksiannon kohteen tiedot ja tiedot tulevat tehtävälle määrätylle tai liittyvälle partiolle automaattisesti näkyviin. Samalla varotietoja sisältävä tehtävä näkyy kartalla myös muille partiolle erilaisena symbolina. Tällöin myös muut partiot tietävät, että toisella partiolla on tällainen ennakolta vaaralliseksi arvioitu tehtävä.

Pykälän 6 momentin mukaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella olisi oikeus saada hätäkeskustietojärjestelmästä 17 §:ssä tarkoitettuja sosiaali- ja terveydenhuollon tietoja Terveiden ja

hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain (668/2008) 5 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaisesti. Kyseistä terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annettua lakia on tarkoitus muuttaa samanaikaisesti siten, että Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella olisi hätäkeskustoiminnasta annetun lain 17 §:ssä säädettyjen sosiaali- ja terveystoimientiedonsaanti ja tietojen käsittelyoikeus. Esitys mahdollistaisi hätäkeskustietojärjestelmässä olevien sosiaali- ja terveyspalvelujen tietojen luovuttamisen suoraan hätäkeskustietojärjestelmästä Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle muun muassa ensihoitopalvelun toiminnan vaikuttavuuden ja tavoittamisaikojen seurantaa varten.

Myös muualla lainsäädännössä säädetään tietojensaantioikeuksista. Asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) annetun lain 4 luvun 20 §:n 1 momentin mukaan muun muassa valtion ja kunnan viranomaisen sekä muu julkisoikeudellinen yhteisö, terveyden- ja sairaanhoitotoimintaa harjoittava yhteisö tai toimintayksikkö sekä terveydenhuollon ammattihenkilö ovat velvollisia antamaan sosiaalihuollon viranomaiselle sen pyynnöstä maksutta ja salassapitosäännösten estämättä hallussaan olevat sosiaalihuollon asiakassuhteeseen olennaisesti vaikuttavat tiedot ja selvitykset, jotka viranomaiselle laissa säädetyn tehtävän vuoksi ovat välttämättömiä asiakkaan sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi, sosiaalihuollon järjestämiseksi ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi sekä viranomaiselle annettujen tietojen tarkistamista varten. Lain 22 §:n mukaan sosiaalihuollon viranomaisella on oikeus saada laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi tarpeellista virka-apua muilta viranomaisilta. Virka-avun antajan tulee salassapitovelvollisuuden estämättä ilmaista sosiaalihuollon viranomaiselle virka-aputehtävän edellyttämät tiedot.

21 §. Rekisterinpitäjien välinen tietojen luovuttaminen. Pykälän nimeä ja sisältöä muutettaisiin. Pykälässä ei enää säädettäisi luovutettujen tietojen käsittelystä, koska EU:n yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklan 1b kohdan mukaan henkilötietoja ei saa käsitellä myöhemmin muuhun käyttötarkoitukseen, kuin mihin niitä on nimenomaisesti kerätty. Tiedon saajan vaihtolovelvollisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 23 §:ssä.

Tietojen luovutuksessa ei viitattaisi välttämättömiin tietoihin, koska kaikessa henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava EU:n yleistä tietosuojasetusta ja asetuksen 5 artiklan kohdan 1 c mukaan henkilötietojen suhteen vaatimuksena on, että henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoituttava siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään.

Esitetyn pykälän 1 momentti sisältäisi ne tiedot, jotka Hätäkeskuslaitos on saanut muista rekistereistä 19 §:n nojalla tietoonsa ja saisi luovuttaa salassapitovelvollisuuden estämättä. Momentin listaus vastaa voimassa olevan 20 §:n 2 ja 5 momenttia siltä osin, kuin sääntely on tarpeen esitetyssä rekisterinpitäjyydessä. Koska jokainen hätäkeskustoimintaan osallistuva viranomaisen vastaisi omien tehtävätietojensa rekisterinpitäjyydestä, ei Hätäkeskuslaitos enää luovuttaisi juridisessa mielessä rekisterinpitäjälle tämän omia tietoja. Käytännössä Hätäkeskuslaitos voi konkreettisesti rekisterinpitäjän lukuun tietojen käsittelijänä toimiessaan etsiä ja luovuttaa tiedot rekisterinpitäjälle. Lisäksi viittaukset lain 19 §:n 1 momentin kohtiin päivitettäisiin vastaamaan kyseiseen pykälään tehtyjä päivityksiä ja muutoksia ja kirjoitusasua selkeytettäisiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin rekisterinpitäjien välisestä tietojen luovutusmahdollisuudesta. Rekisterinpitäjillä olisi esityksen mukaan mahdollisuus harkinnanvaraisesti luovuttaa tietoja toisilleen, mutta ainoastaan pykälässä säädettyjä tarkoituksia varten. Tiedonsaanti laillisuusvalvonta-, suunnittelu- ja kehittämistoimintaa varten rajautuu sellaisenaan koskemaan tietoja, joihin tiedon pyytjä itse liittyy (esim. ensihoidon tehtävä, joka liittyy poliisitehtävään). Tietoja ei näin ollen voisi luovuttaa tai pyytää muihin tehtäviin liittyen. Jos tietoja luovutettaisiin esimerkiksi toisen rekisterinpitäjän laillisuusvalvonnan suorittamista varten, ei kyseinen

tietojen saaja voi luovuttaa saamiaan tietoja sellaisenaan eteenpäin. Laillisuusvalvonnasta tehdyn selvityksen osalta on arvioitava yhdessä tietojen luovuttajan kanssa, miltä osin saadut tiedot voinaan sisällyttää julkisina esimerkiksi kanteluratkaisuun ja miltä osin tiedot tulee pitää salaisina.

Koulutustoiminnassa hyödynnetään usein hätäilmoituksia ja – tallenteita. Koulutustarkoituksiin luovutetuista tallenteista olisi esityksen mukaan peitettävä kaikki se tieto, mistä yksittäinen henkilö on tunnistettavissa. Tällä suojeltaisiin sekä yhteydenottajan että päivystäjän henkilötietoja.

Tietoja on mahdollista luovuttaa rekisterinpitäjien välillä myös, jos tiedon ilmaiseminen on yksittäistapauksessa välttämätön hengen tai terveyden suojaamiseksi, tai huomattavan ympäristö- tai omaisuusvahingon välttämiseksi tai on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi. Tältä osin sääntely vastaa osin voimassa olevan lain 20 §:n 4 momenttia, mutta tietojen luovutus mahdollistettaisiin kaikkien rekisterinpitäjien välillä.

Myös muussa lainsäädännössä on säännöksiä kyseessä olevien viranomaisten tietojensaantioikeuksista. Henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 22 §:n mukaan Rajavartiolaitoksella on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, oikeus saada tehtäviensä suorittamista varten salassapitosäännösten estämättä tietoja muun muassa hätäkeskustietojärjestelmästä henkilön oman turvallisuuden tai Rajavartiolaitoksen virkamiehen työturvallisuuden turvaamiseksi Rajavartiolaitoksen lakisääteisen tehtävän suorittamisen yhteydessä. Pelastuslain 89 §:n mukaan pelastusviranomaisella sen lakisääteisten tehtävien hoitamista varten saada pelastustoiminnan suunnittelu, toteutusta ja valvontatehtävien hoitamista varten tarpeelliset tiedot muun muassa hätäkeskustietojärjestelmästä hätäkeskustoiminnasta annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitetuista työturvallisuustiedoista. Pelastuslain 89 a §:n mukaan pelastustoimintaa öljy- ja aluskemikaalivahingoissa johtavalla viranomaisella on tiedonsaantioikeus muun muassa hätäkeskustietojärjestelmästä vahingon hätäilmoitusta ja vaaratilannetta koskeviin tietoihin. Lisäksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 17 §:n mukaan poliisin henkilörekistereihin saavat, siten kuin käytännön menettelyistä rekisterinpitäjän kanssa sovitaan, suorakäyttöisesti tallettamalla tai tietojoukkona tallettamista varten luovuttaa muun muassa hätäkeskusviranomaiset tietoja hätäkeskustietojärjestelmään tallettamansa henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden turvaamiseksi.

22 §. Henkilötietojen käsittely muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen. Pykälässä ei esityksen mukaan enää säädettäisi käyttäjärekisteristä. Julkisen hallinnon tiedonhallintalain 16 §:ssä säädetään tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinnasta. Kyseistä säännöstä sovelletaan myös hätäkeskustietojärjestelmään eikä käyttäjärekisteristä ole tarpeen säätää erikseen hätäkeskuslaissa.

Julkisen hallinnon tiedonhallintalain säännöksellä varmistetaan tietojärjestelmiin pääsy vain niille, joilla on oikeus käsitellä tietojärjestelmän tietoaineistoja ja vain siltä osin kuin kunkin käyttäjän käyttötarpeet sitä edellyttävät. Kyseisen lain pykälän säännökset ovat kohdistettuja viranomaiseen, mutta käytännössä tiedonhallintayksiköt antavat ohjeen käyttöoikeuksien hallinnoinnille sekä toteuttavat käyttöoikeuksien hallinnointia organisaatiossa. Hätäkeskuslaitos toimii tiedonhallintayksikkönä hätäkeskustietojärjestelmän osalta.

Tietojärjestelmässä vastuussa olevan viranomaisen eli Hätäkeskuslaitoksen olisi määriteltävä hätäkeskustietojärjestelmän käyttöoikeudet. Käyttöoikeudet olisi määriteltävä tietojärjestelmään käyttäjän tehtäviin liittyvien tarpeiden mukaisella tavalla ja ne olisi pidettävä ajantasaisena. Käyttöoikeudet on määriteltävä ennalta kullekin tietojärjestelmän käyttäjälle. Käyttöoikeudet määräytyisivät käyttäjän tyypillisten työtehtävien mukaisesti. Käyttöoikeudet olisi pidettävä myös ajantasaisena, jotta tietoihin pääsy voidaan asianmukaisissa tilanteissa varmistaa

ja toisaalta estää vanhentuneiden käyttöoikeuksien perusteella tiedonsaanti laajemmin kuin käyttäjän tehtävät edellyttäisivät. Hätäkeskuslaitos määritteli käyttöoikeudet tietojärjestelmän vastuuviranomaisena, mutta tietojärjestelmää käyttävä viranomainen ylläpitäisi käyttöoikeuksia ajantasaisina.

Esityksen mukaan pykälän 1 momentissa säädettäisiin tietojen toisiokäytöstä. Rekisterinpitäjä saisi salassapitosäännösten estämättä käsitellä hätäkeskustietojärjestelmässä olevia henkilötietoja vain 1 momentissa säädettyihin tarkoituksiin.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin poliisin oikeudesta käsitellä tietoja muussa kuin alkuperäisessä käsittelytarkoituksessa henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 13 §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin Rajavartiolaitoksen oikeudesta käsitellä tietoja muussa kuin alkuperäisessä käsittelytarkoituksessa henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 16 §:n mukaisesti. **23 §. Rekisteröidyn oikeudet.** Pykälän nimi ja sisältö muutettaisiin. Pykälässä ei esityksen mukaan enää säädettäisi käyttäjärekisterin tietojen käytöstä. Tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinnasta säädetään julkisen hallinnon tiedonhallintalain 16 §:ssä. Kyseisen säännöksen tarkoituksena on varmistaa tietojärjestelmiin pääsy vain niille, joilla on oikeus käsitellä tietojärjestelmän tietoa-aineistoja ja vain siltä osin kuin kunkin käyttäjän käyttötarpeet sitä edellyttävät. Pykälän säännökset kohdistuvat viranomaiseen, mutta käytännössä tiedonhallintayksiköt antavat ohjeen käyttöoikeuksien hallinnoinnille sekä toteuttavat käyttöoikeuksien hallinnointia organisaatiotasolla. Tietojärjestelmässä vastuussa olevan viranomaisen on määriteltävä tietojärjestelmän käyttöoikeudet. Käyttöoikeudet on määriteltävä kuhunkin tietojärjestelmään käyttäjän tehtäviin liittyvien tarpeiden mukaisella tavalla ja ne on pidettävä ajantasaisena. Käyttöoikeudet on määriteltävä ennalta kullekin tietojärjestelmän käyttäjälle. Käyttöoikeudet määräytyvät käyttäjän tyypillisten työtehtävien mukaisesti. Käyttöoikeudet on pidettävä myös ajantasaisena, jotta tietoihin pääsy voidaan asianmukaisissa tilanteissa varmistaa ja toisaalta estää vanhentuneiden käyttöoikeuksien perusteella tiedonsaanti laajemmin kuin käyttäjän tehtävät edellyttäisivät. Tietojärjestelmien ylläpito ja siihen liittyvät vastuut tulee määritellä tiedonhallintamalleissa. Siten niistä myös ilmenee, kenen vastuulle käyttöoikeuksien määrittely ja käyttöoikeuksien ylläpito kuuluisivat. Tietojärjestelmästä vastuussa oleva viranomainen ei välttämättä ylläpidä käyttöoikeuksia, vaan tietojärjestelmää käyttävä viranomainen voi olla vastuussa käyttöoikeuksien ajan tasalla pitämisestä. Tyypillisesti tällaisia tietojärjestelmien käyttöoikeuksien vastuiden jakamista tapahtuu verkottuneissa usean viranomaisen yhteiskäytössä olevissa tietojärjestelmissä, kuten esimerkiksi hätäkeskustietojärjestelmässä. Siten Hätäkeskuslaitos määrittelee käyttöoikeudet tietojärjestelmän vastuuviranomaisena, mutta tietojärjestelmää käyttävä viranomainen ylläpitää käyttöoikeuksia ajantasaisina.

Esitetyn pykälän 1 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta EU:n yleiseen tietosuojasetukseen. Esityksen mukaan rekisteröidyllä ei olisi oikeutta henkilötietojen käsittelyn rajoittamiseen, kun henkilötietoja käsiteltäisiin hätäkeskuslaissa säädetyssä tarkoituksessa.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin viittaukset henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettuun lakiin (1054/2018), henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin ja henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettuun lakiin.

24 §. Lokirekisteri. Pykälän 1 momentin mukaan Hätäkeskuslaitos toimisi lokitietojen keräämisestä vastaavana viranomaisena. Tämä vastaa voimassa olevaa sääntelyä. Pykälässä viitattaisiin kuitenkin selvytyden vuoksi lakiin julkisen hallinnon tiedonhallinnasta ja päällekkäinen sääntely tältä osin poistettaisiin.

Julkisen hallinnon tiedonhallintalain 17 §:ssä säädetään lokitietojen keräämisestä. Julkisen hallinnon tiedonhallintalain 17 §:n mukaan lokitiedot tulisi kerätä, jos tietojärjestelmän käyttö edellyttää tunnistautumista tai muuta kirjautumista. Lokitiedot tulisi siten kerätä hätäkeskustietojärjestelmän käytöstä ja tietojen luovutuksista, koska järjestelmässä käsitellään salassa pidettäviä tietoja ja henkilötietoja. Jos tietojärjestelmästä luovutetaan rajapintojen tai katseluyhteyden avulla salassa pidettäviä tietoja tai henkilötietoja, tulisi luovuttavassa järjestelmässä kerätä luovutuslokiteidot sen varmistamiseksi, että tietojen luovuttamiselle on ollut laillinen perusteensa.

Käyttölokiteitojen keräämisen tarve hätäkeskustietojärjestelmässä on olemassa sillä perusteella, että tietoja tarvitaan virheselvittelyjä varten tai yksilön etujen, oikeuksien ja velvollisuuksien sekä oikeusturvan toteuttamiseksi taikka virkavastuun todentamiseksi. Käyttölokiteitojen tarpeellisuus perustuu myös siihen, että hätäkeskustietojärjestelmässä käsitellään tietoja, joilla voisi olla merkitystä yksilön oikeusturvan toteuttamisen näkökulmasta. Myös yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetään vaatimuksista teknisten ja organisatoristen toimenpiteiden toteuttamiseksi henkilötietojen suojaamiseksi.

Lokitietojen kerääminen perustuu julkisen hallinnon tiedonhallintalain 17 §:n mukaisesti tarpeeseen, jonka määrittelee se viranomaisena, joka on vastuussa tietojärjestelmästä. Hätäkeskuslaitos vastaa hätäkeskustietojärjestelmästä, sen ylläpidosta ja kehittämisestä. Jatkossakin hätäkeskustietojärjestelmän lokirekisteriin voitaisiin tallettaa seuraavat tiedot: 1) sen organisaation tunnistetiedot, jonka nimissä käsittely tapahtuu; 2) käyttäjän tunnistetieto; 3) käytetyn sovelluksen, ohjelman tai niiden teknisesti itsenäisen osan nimi tai muu näitä koskeva yksilöintitieto; 4) tieto käsittelyn ajankohdasta; sekä 5) käsitellyt tai käsittelyn kohteena olleet järjestelmän tiedot tai tietoryhmät.

Lokitiedot ovat pääosin henkilötietoja, joten niiden sääntelyssä on otettava huomioon tietosuojan yleissääntely. Lokitiedot ovat osa viranomaisten tietojärjestelmien tietoturvajärjestelyjä, joten ne ovat vakiintuneen oikeuskäytännössä esitetyn tulkinnan perusteella (KHO 2014:69 ja KHO 27.5.2015 t. 1419) salassa pidettäviä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 kohdan perusteella, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna turvajärjestelyjen tarkoituksen toteutumista.

Lokitietojen käsittelystä vastaavat ensisijaisesti tehtävään nimetyt pääkäyttäjät. Seurattavuuden varmistamiseksi yksittäisillä pääkäyttäjillä ei tulisi olla muokkausoikeuksia keskitettyyn lokienhallintajärjestelmään. Lokitietojen käsittely edellyttää tarkoin harkittua pääsynvalvontaa. Lokitiedot ja niiden kirjauspalvelut voi suojata asiattomalta käytöltä parhaiten muusta tuotantoympäristöstä erillisellä lokiympäristöllä, jonka eheys eli muuttumattomuus on varmistettu.

Pykälän 2 momentin mukaan pelastus-, poliisi- ja sosiaali- ja terveystoimintayksiköillä ja Rajavartiolaitoksella olisi oikeus saada maksutta oman toimialansa lokitiedot toimialansa toiminnan seuranta- ja valvontaa varten. Sääntely on tarpeen, koska julkisen hallinnon tiedonhallintalaissa ei säädetä lokitietojen tiedonsaannista, vaan se ratkaistaan julkisuuslain tai erityislakien perusteella. Hätäkeskustoimintaan osallistuvilla viranomaisilla, jotka käyttävät hätäkeskustietojärjestelmää ja vastaavat rekisterinpitäjyydestä omien tietojensa osalta, on oltava tosiasiallinen mahdollisuus valvoa ja seurata omien käsittelijöidensä toimintaa lokirekisterin kautta. Kaikkien rekisterinpitäjien tulee voida varmistua, että heidän toimialansa tietojen luovuttamiselle on ollut laillinen perusteensa ja tietoja tarvitaan toimialan omia virheselvittelyjä varten tai yksilön etujen, oikeuksien ja velvollisuuksien sekä oikeusturvan toteuttamiseksi taikka virkavastuun todentamiseksi.

25 §. Lokirekisterin tietojen käyttö. Pykälä esitetään kumottavaksi, koska lokitietojen käyttötarkoitus on määritelty julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 17 §:ssä.

Lokirekisteri on tietojärjestelmien ja käyttäjien toimintaa kuvaava pääsääntöisesti henkilötietoja sisältävä rekisteri. Lokitietojen keräämisen tarkoituksena ja perusteena on toteuttaa viranomaisten tietojärjestelmien tietoturvaluutta siten, että lokitietojen perusteella voidaan selvittää virhetilanteita ja valvoa tietojärjestelmien käyttöä muun muassa oikeusturvan toteuttamiseksi ja virkavastuun todentamiseksi. Lokitietojen tarkoituksena on myös dokumentoida tietojärjestelmistä tehtävät luovutukset ja samalla osaltaan varmistaa, että luovutuksille on ollut olemassa lainmukainen peruste. Näistä syntyvät tietojärjestelmien käyttölokkit ja luovutuslokkit. Lokirekisteri on tietojärjestelmien ja käyttäjien toimintaa kuvaava pääsääntöisesti henkilötietoja sisältävä rekisteri. Lokitietoja kerätään tietojärjestelmien käytöstä, jolla tarkoitetaan tietojen tallentamista, muuttamista, poistamista, katselua tai muuta tietoihin kohdistuvaa toimenpidettä.

Käytännössä Häätäkeskuslaitos on käyttänyt voimassa olevan sääntelyn ja käyttäisi jatkossakin lokirekisteriin talletettuja tietoja 1) häätäkeskustietojärjestelmän tietojen käsittelyn seuranta ja valvontaa sekä tietoturvaluuden ylläpitoa varten; 2) häätäkeskustietojärjestelmän tietojen käytön määrän ja kustannusten seurannan ja jaon selvittämistä sekä laskutuksen hoitamista varten; 3) häätäkeskustietojärjestelmän tietojen luotettavuuden ja ajantasaisuuden selvittämistä varten; sekä 4) häätäkeskustietojärjestelmän toimivuuden varmistamista ja parantamista sekä tietojen käyttöä koskevien ongelmien selvittämistä varten.

Yleisesti lokitietojen säilytysaika on tyypillisesti vähintään viisi vuotta viranomaistoiminnassa rikosoikeudellisten vanhentumisaikojen vuoksi. Erityislainsäädännössä voi olla säädettyä erikseen lokitietojen säilytysajoista erityisesti, jos lokitietoja säilytetään pitempiä aikoja kuin on tarpeen viranomaisella olevien velvollisuuksien toteuttamiseksi. Häätäkeskustietojärjestelmässä lokitietojen säilytystarve on viisi vuotta, joten siitä ei ole tarpeen säätää erikseen häätäkeskuslaissa.

26 §. Hälyttäminen. Sisäasiainministeriö esitetään muutettavaksi sisäministeriöksi.

27 §. Virkapuku. Pykälän 2 momentissa sisäasiainministeriö esitetään muutettavaksi sisäministeriöksi.

8.2 Turvallisuuatutkintalaki

16 §. Ilmoitusvelvollisuus. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että Häätäkeskuslaitos voisi avustaa Onnettomuustutkintakeskusta sille tehtävien ilmoitusten vastaanottamisessa. Ilmoitusten vastaanottamisessa avustaminen pitäisi sisällään muun muassa Onnettomuustutkintakeskuksen päivystysnumeroon tai muuhun vastaavaan vastaamisen, ilmoituksen välittämisen Onnettomuustutkintakeskukselle sekä ilmoitusta koskevien tietojen kirjaamisen Onnettomuustutkintakeskuksen tietojärjestelmään. Säännöksellä ei annettaisi Häätäkeskuslaitokselle harkintavaltaa turvallisuuatutkinnan aloittamisesta, vaan päätöksen asiassa tekisi aina Onnettomuustutkintakeskus. Järjestelyllä parannettaisiin puhelimitse tulevien ilmoitusten käsittelyn tietoturvaa sekä toiminnan laatua. Onnettomuustutkintakeskus huolehtisi tarvittavan koulutuksen järjestämisestä ilmoitusten vastaanottamisesta ja välittämisestä.

Pykälään lisättäisiin asetuksenantovaltuutta koskeva uusi 3 momentti. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä Häätäkeskuslaitoksen tehtävästä avustaa Onnettomuustutkintakeskusta ilmoitusten vastaanottamisessa. Valtioneuvoston asetuksessa säädettäisiin, että tehtävän hoitamisesta sovittaisiin erikseen Onnettomuustutkintakeskuksen ja Häätäkeskuslaitoksen välillä.

8.3 Konsulipalvelulaki

9 § *Konsulipalvelujen järjestäminen ulkoasiainhallinnossa.* Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 4 momentti. Sen mukaan Häätäkeskuslaitos voisi avustaa ulkoministeriötä konsulipalveluihin liittyvissä avustavissa asiakaspalvelutehtävissä, jotka soveltuvat annettaviksi Häätäkeskuslaitoksessa ja jotka eivät edellytä palvelun antamista asianomaisessa valtiossa. Käytännössä ulkoministeriö ja Häätäkeskuslaitos tekisivät sopimuksen avustavista tehtävistä kuitenkin niin, että tehtävät voisivat sisältää vain ne tehtävät, joista olisi säädetty tarkkarajaisesti valtioneuvoston asetuksella.

8.4 Pelastuslaki

91 §. *Toimenpiderekisteri.* Pykälän 1 momentin lakiviittaukset päivitetäisiin vastaamaan häätäkeskustoiminnasta annettuun lakiin tehtäviä muutoksia.

9 Lakia alemman asteinen sääntely

Valtioneuvoston asetus häätäkeskustoiminnasta

Esitettyä sääntelykokonaisuutta täydennettäisiin muuttamalla valtioneuvoston asetusta häätäkeskustoiminnasta. Valtuudet valtioneuvoston asetukseen on annettu voimassa olevassa häätäkeskuslain 4 §:n 4 momentissa, ja vastaava asetuksen antovaltuutus sisältyy esityksessä häätäkeskuslain 4 §:n 3 momenttiin. Lisäksi esitykseen sisältyvään turvallisuustutkintalain 16 §:n 3 momenttiin ja konsulipalvelulain 9 §:n 4 momenttiin sisältyisi valtioneuvoston asetuksen antovaltuutus Häätäkeskuslaitoksen kyseisiä viranomaisia avustavista tehtävistä. Valtioneuvoston asetus on tarkoitus antaa niin, että se tulisi voimaan yhtä aikaa esitettyjen lainmuutosten kanssa.

Häätäkeskuslaitoksen tukipalveluja koskeva sääntely päivitetäisiin vastaamaan nykytilaa. Kiireellisiin tukipalveluihin lisättäisiin operatiiviseen viestiliikenteeseen liittyvät tehtävät, järjestelmien toimivuuden testaamiseen liittyvät kokeilut ja osallistuminen toimivaltaisen viranomaisen päätökseen perustuvan kiireellisen paikannuksen suorittamiseen.

Asetukseen mukaan Häätäkeskuslaitos voisi hoitaa pykälässä tyhjentävästi lueteltuja muita tehtäviä. Ilmoitinlaitteiden testausta laitteen haltijan kanssa tehdyn sopimuksen perusteella, kadonneiden lasten vihjepuhelinpalvelua, häätäkeskustoimintaan liittyvää kansainvälistä yhteyspiste-toimintaa, puhelinpalvelua ulkomailta tehtyyn ilmoitukseen, joka koskee Suomessa tapahtuvaa häätätilannetta ja Pelastusopistolle häätäkeskuspäivystäjien koulutukseen liittyvää työharjoittelua hoidetaan jo nyt Häätäkeskuslaitoksen johtokeskuksessa. Koska osassa tehtäviä on kyse häätäilmoituksiin verrattavasta ilmoitusten vastaanottamisesta ja julkisen hallintotehtävän hoitamista, olisi niistä säädetävä perustuslain vaatimusten mukaan vähintään asetuksen tasolla.

Asetuksen mukaan Häätäkeskuslaitos voisi avustaa ulkoministeriötä konsulipalveluihin liittyvissä avustavissa asiakaspalvelutehtävissä, jotka soveltuvat annettaviksi Häätäkeskuslaitoksessa ja jotka eivät edellytä palvelun antamista asianomaisessa valtiossa. Häätäkeskuslaitos voisi avustaa ulkoministeriötä ainoastaan momentissa tarkkarajaisesti määritellyissä avustavissa tehtävissä, joista on sovittu ulkoministeriön kanssa. Lisäksi Häätäkeskuslaitos voisi avustaa Onnettomuustutkintakeskusta turvallisuustutkintalain (525/2001) 16 §:n mukaisten onnettomuusilmoitusten vastaanottamisessa.

Hätäkeskuslaitoksen johtaja muutettaisiin muotoon Hätäkeskuslaitoksen ylläjohtaja, vastaamaan hätäkeskuslakiin esitettyä muutosehdotusta Hätäkeskuslaitoksen johtaja nimikkeeseen muuttamisesta Hätäkeskuslaitoksen ylläjohtajaksi.

10 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 2023 alussa. Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 16, 16 a ja 20 - 22 § ehdotetaan kuitenkin tulemaan voimaan 1.1.2024.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Esteettömyysdirektiivin täytäntöönpano

EU:n esteettömyysdirektiivi vaatii, että viranomaiset ja yksityinen sektori tekevät tietyt tuotteet ja palvelut esteettömiksi. Esteettömyysdirektiiviä sovelletaan myös eurooppalaiseen hätänumeroon ”112” saapuviin hätäviesteihin vastaamiseen. Direktiivi on laitettava kansallisesti toimeen jokaisessa EU-maassa 28.6.2022 mennessä. Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut hallituksen esitysluonnoksen eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annetun direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi. Esitysluonnos sisältää sisäministeriössä valmistellut muutosehdotukset hätäkeskuslakiin.

Esitysluonnoksen mukaan hätäkeskuslaitoksen olisi vastattava yleiseen hätänumeroon 112 tehtyihin hätäilmoituksiin, jotka on tehty käyttämällä reaaliaikaista puhetta tai reaaliaikaista tekstiä. Lisäksi Hätäkeskuslaitos voisi vastata hätäilmoitukseen, joka on tehty muuta hätäilmoituksen tekijän ja Hätäkeskuslaitoksen välisen vuorovaikutuksen mahdollistavaa tapaa käyttäen. Tämä mahdollistaisi tulevaisuudessa erilaisten yhteydenottotapojen käyttämisen tekniikan kehittyessä. Hätäkeskuslaitoksen olisi vastattava yleiseen hätänumeroon 112 asianmukaisesti käyttämällä samaa kommunikaatiotapaa, kuin millä hätänumeroon on otettu yhteyttä. Jos yhteydenottotapana tarjottaisiin videokuva, olisi siihen kuitenkin vastattava interaktiiviseksi synkronoidulla puheella, tekstillä sekä videokuvalla. Yleiseen hätänumeroon vastaamisesta voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Edelleen esityksen mukaan Hätäkeskuslaitos voisi toteuttaa yleiseen hätänumeroon 112 vastaamiseen liittyviä esteettömyysvaatimuksia Hätäkeskuslaitokselle parhaiten sopivalla tavalla. Tällä tarkoitetaan, että hätäviesteihin vastaamisen esteettömyyteen liittyvät toimenpiteet olisi toteutettava rajoittamatta hätäpalvelujen organisointia ja vaikuttamatta kyseisten palvelujen organisointiin, joka kuuluu edelleen jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan. Yleiseen hätänumeroon 112 vastaamisen esteettömyyden valvonnasta vastaisi sisäministeriö. Lisäksi esityksellä hätätekstiviestiä ja hätätekstiviestin käyttäjärekisteriä koskeva sääntely kumottaisiin. Hätätekstiviestin käyttö voi säilyä, mutta ennakorekisteröintivaihtoehto poistuisi. Tämä mahdollistaa vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden ja esteettömyyden lisäksi, että myös matkustaessaan Suomessa vammaiset loppukäyttäjät voivat käyttää hätäpalveluja vastaavin edellytyksin kuin muut suomalaiset loppukäyttäjät.

Hallituksen esitysluonnos on ollut lausunnolla 1.2.2022 saakka. Esteettömyysdirektiivin perusteella annettavat lait ja asetukset on annettava viimeistään 28.6.2022 ja säännöksiä tulee soveltaa 28.6.2025 alkaen. Hätäkeskustoiminnasta annetun lain muutos esitettäisiin tulevan voimaan 28.6.2025, mutta yleiseen hätänumeroon vastaaminen olisi saatettava lain mukaiseksi vuoden 2025 loppuun mennessä.

Pelastuslain uudistaminen

Sisäministeriö asetti 31.8.2021 pelastuslain uudistamishankkeen ajalle 1.9.2021-30.9.2022. Meneillään olevassa pelastuslain uudistuksessa (SM019:00/2021) pelastuslain 89 § sisältää ehdotuksen siitä, että pelastusviranomaisella olisi oikeus saada Häätäkeskuslaitokselta tietoja hätäkeskuksiin liitetyistä paloilmoittimista ja muista laitteistoista, joiden paloilmoitukset on liitetty hätäkeskukseen. Pelastusviranomaiset tarvitsevat lakisäätöiden tehtäviensä hoitamiseksi tietoja esimerkiksi laitteiston haltijasta, sijainnista ja yhteyshenkilöistä, sijainti-, tunniste- ja yhteystiedot rakennuksesta, laitteistosta, laitteiston haltijasta ja hälytystilanteissa tavoitettavista yhteyshenkilöistä. Laitteiston haltijan yhteystiedot pelastusviranomaisen saattaa tarvita myös erheellisten paloilmoitusten laskutusta varten.

Hallituksen esitys pelastuslain ja Pelastusopistosta annetun lain muuttamisesta on tarkoitus saada eduskunnan käsittelyyn vuonna 2023. Pelastuslain muutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2024.

Laki terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta

Sosiaali- ja terveysministeriön luonnos hallituksen esityksestä laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä ja siihen liittyvistä laeista on ollut lausunnona keväällä 2022. Lain tarkoituksena on yhdenmukaistaa asiakastietojen käsittelyä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen ja toteuttamisen käyttötarkoituksissa ja käytettäessä asiakastietoja muihin käyttötarkoituksiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelyä koskevan lakiesityksen yhteydessä muutetaan myös lakia Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta (668/2008). Lausuntopalautteen perusteella esitystä on tarkoitus täsmentää siten, että mahdollistettaisiin lisäksi hätäkeskustoiminnassa käsiteltävien sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen, muidenkin kuin asiakas- ja potilastietojen, luovutus Terveyden- ja hyvinvoinnin laitokselle. Kyseistä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annettua lakia on tarkoitus muuttaa siten, että varmistettaisiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tiedonsaantioikeus hätäkeskustoiminnasta annetun lain 17 §:ssä säädettyihin sosiaali- ja terveystoimen tietoihin sekä näiden tietojen käsittelyoikeus.

Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä ja siihen liittyvistä laeista on tarkoitus saada eduskunnan käsittelyyn syyskuussa 2022. Lainmuutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2023.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Määrärahatarpeet käsitellään vuosien 2023-2026 julkisen talouden suunnitelman käsittely yhteydessä.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämijärjestys

12.1 Ehdotuksen kannalta keskeiset perusoikeussäännökset

Perusoikeuksien vahvistaminen

Perustuslain 22 §:ssä julkiselle vallalle säädetään velvoite turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Ehdotus toteuttaa mainittua velvoitetta, sillä sen yhtenä tavoitteena on selkeyttää ja

vahvistaa Häätäkeskuslaitoksen perustehtävät ja sitä myöten turvata väestön turvallisuutta, järjestää häätäkeskuspalvelujen tuottaminen ja parantaa palvelujen saatavuutta ja laatua.

Esityksessä ehdotettu sääntely on valtiosääntöoikeudellisesti merkityksellistä erityisesti perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Häätäkeskustietojärjestelmässä käsitellään henkilötietoja, jotka voivat olla arkaluonteisia tai muutoin hyvin henkilökohtaisia ja syvälle yksityisyyden piiriin meneviä. Esityksen tavoitteena on häätäkeskuslainsäädännön päivittäminen vastaamaan EU:n yleisen tietosuojasetuksen vaatimuksia sekä tämänhetkistä tosiasiallista tilannetta.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Henkilötietojen käsittelyä koskevan laintasaisen sääntelyn tulee lisäksi olla kattavaa, täsmällistä ja tarkkarajaista (PeVL 14/2018 vp s. 2, PeVL 25/1998 vp s. 2).

Perustuslakivaliokunta on (PeVL 14/2018 vp) käytännössään katsonut, että henkilötietojen suojaan liittyvät sääntelyn kattavuuden, täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset voidaan joiltain osin täyttää myös yleisellä Euroopan unionin asetuksella tai kansalliseen oikeuteen sisältyvällä yleislailla. Lähtökohtaisesti riittävää on, että henkilötietojen suojaa ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopiva tietosuojasetuksen kanssa. Perustuslakivaliokunnan mukaan henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti tietosuojasetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Näin ollen erityislainsäädäntöön ei ole tietosuojasetuksen soveltamisalalla enää valtiosääntöisistä syistä välttämätöntä sisällyttää kattavaa ja yksityiskohtaista sääntelyä henkilötietojen käsittelystä. Kansallinen erityislainsäädäntö tulisi varata vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuojasetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi. (PeVL 14/2018 vp s. 3—4, PeVL 2/2018 vp, s. 4—8). Viranomaisten henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan yleislakina myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999, julkisuuslaki). Henkilötietojen käsittelyssä merkityksellisiä ovat erityisesti julkisuuslaissa olevat tietojen salassapitoa koskevat säännökset. Julkisuuslain nojalla määräytyy myös asianosaisen oikeus tiedonsaantiin.

Perustuslakivaliokunnalla ei ollut (PeVL 7/2019) huomauttamista ehdotukseen, että maahanmuuttohallinnon henkilötietolaki perustuisi käsittelytarkoitussidonnaiseen sääntelymalliin (ks. myös PeVL 62/2018 vp, s. 4). Ehdotettu maahanmuuttohallinnon henkilötietolaki hyväksyttiin eduskunnassa ja sitä sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn maahanmuuton hallinnonalalla. Lain soveltamisala ei ole sidottu mihinkään rekisteriin tai tietojärjestelmään vaan niihin tarkoituksiin, joissa henkilötietoja käsitellään.

Perustuslakivaliokunta piti esityksen (HE 224/2018 vp) laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi osalta lausunnossaan PeVL 62/2018 vp, säätämisjärjestyskysymyksenä muun muassa yhteisrekisterinpitäjyyttä ja siihen liittyvien tiedonsaantioikeuksia koskevan sääntelyn täsmentämistä. Valiokunta kiinnitti erityistä huomiota myös sääntelyn selkeyteen, eräisiin perustuslain 118 §:n virkavastuuse sääntöjen kannalta ongelmallisiin perustelulausumiin ja tuolloin ehdotetun salassapitosääntöjen suhteeseen viranomaistoiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (julkisuuslaki). Hallituksen esitys raukesi valtiopäivien päättymisen ja toimitettavien eduskuntavaalien johdosta (EK 56/2018 vp).

Häätäkeskuslaki päivitetäisiin henkilötietojen suojan ja sitä koskevan käsittelyn osalta vastaamaan tietosuojasetusta. Henkilötietojen käsittely sidottaisiin tietojärjestelmän sijasta henkilö-

tietojen käsittelyyn hätäkeskustoiminnassa sekä Hätäkeskuslaitoksen muiden tehtävien hoitamisessa. Esitykseen sisältyvä sääntely hätäkeskuslaissa on sallittua tietosuojasetuksen kannalta ja myös välttämätöntä, jotta henkilötietojen suoja voidaan varmistaa usean viranomaisen hätäkeskustoiminnassa, kun tietojen käsittely tapahtuu pääasiassa usean viranomaisen toimesta yhteisessä tietojärjestelmässä.

Esitys täyttää tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden vaatimuksen rekisterinpitäjien, heidän vastuunjakonsa, tiedonsaantioikeuksien, tietojen luovuttamisen sekä tietojen toisiokäytön osalta. Tiedonsaantioikeuksilla korvataan tietojen luovutusta koskeva sääntely ja tietoja voidaan luovuttaa toisiokäyttöön vain laissa säädettyihin tarkoituksiin. Hätäkeskuspalveluja tarvitsevien ja hätäkeskukseen yhteyttä ottavien kansalaisten henkilötietojen suoja selkeytyy ja vahvistuu, kun esityksessä selkeytetään kuka tosiasiallisesti vastaa rekisterinpitäjän velvoitteista rekisteröityä kohtaan.

Esityksellä yhdenmukaistetaan hätäkeskuslaki ja poistetaan turhaa päällekkäistä sääntelyä tiedonhallintalain kanssa. Myös tämä sääntely vahvistaa kansalaisten yksityiselämän suoja.

Sääntely ei sisällä yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia.

Julkisista hallintotehtävistä säätäminen

Perustuslain (731/1999) 2 §:n 3 momentissa säädetään, että julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja, että kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Julkisen vallan käyttöä sisältävien julkisten hallintotehtävien ohella myös julkisten palvelujen toteuttamista voidaan pitää perustuslain 124 §:n tarkoittamana julkisen hallintotehtävän hoitamisena. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään katsonut, että vaikka kyse ei ole tehtävistä, joihin kuuluu hallintopäätösten tekemistä, vaan lähinnä teknisluonteisesta ja operatiivisesta toiminnasta, kyse on silti toiminnasta, jota on pidettävänä julkisena hallintotehtävänä (PeVL 16/2002 vp ja PeVL 47/2005 vp.). Julkisen hallintotehtävän suorittaminen edellyttää laissa ja osin myös asetuksessa säädettyä toimivaltaa.

Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisussa (EOA 1806/2/05) todetaan, että julkisesta hallintotehtävästä on säädettävä lailla. Jos laki sallii, neuvontatehtävä voidaan sopimuksella ulkoistaa. EOA on todennut, että Ajoneuvohallintokeskus on ajoneuvoverolaissa säädetty viranomainen, jolle kuuluu veronkanto ja muu verotukseen liittyvistä toimenpiteistä huolehtiminen. Lain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. EOA katsoi, että Ajoneuvohallintokeskukselle veroviranomaisena kuuluva neuvontavelvollisuus on perustuslain 124 §:ssä tarkoitettu julkinen hallintotehtävä.

Oikeustieteen tohtori, hallinto-oikeuden professori Olli Mäenpää on antanut lausunnon vammaispalvelulain mukaisen neuvonnan ulkoistamisesta (20.5.2005). Vammaispalvelulain mukainen neuvonta sisältää vammaispalvelulakiin sekä asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin vastaamista. Kyseinen neuvonta ei sisällä yksittäisen asiakkaan palvelua koskevan päätöksen tekemistä. Mäenpää katsoo, että kyseinen neuvontapalvelu on perustuslain 124 §:n mukainen julkinen hallintotehtävä, mutta ei merkittävän julkisen vallan käyttöä. Näin ollen kyseinen palvelu olisi mahdollista siirtää myös yksityiselle toimijalle, mutta siitä tulisi säätää lailla.

Esityksessä muutettaisiin konsulipalvelulaki ja turvallisuustutkintalakia sekä valtioneuvoston asetusta hätäkeskustoiminnasta, jotta ulkoasianhallinnolle ja Onnettomuustutkintakeskukselle kuuluvia julkisia hallintotehtäviä voitaisiin hoitaa Hätäkeskuslaitoksessa. Esitys on tältä osin

yhdennukainen perustuslain 124 §:n vaatimusten kanssa ja Hätäkeskuslaitoksen muut tehtävät ja viranomaisten avustaminen on säännelty tyhjentävästi, täsmällisesti ja tarkkarajaisesti asetuksessa. Muita tehtäviä, jotka kuuluvat lain nojalla toiselle viranomaiselle tai jotka sisältävät julkisen vallan käyttöä tai julkisia hallintotehtäviä, ei voida ottaa Hätäkeskuslaitokselle.

Yhteenvedo arviosta

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotettu sääntely ei olisi ongelmallinen perustuslain 10 §:ssä säädetyn kannalta, kun otetaan kokonaisuutena huomioon sääntelyn tarkkarajaisuus ja täsmällisyys, sen tarpeellisuus yksilöiden ja yleisen turvallisuuden kannalta sekä se, että sääntely on yhdennukainen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa. Voimassa oleva hätäkeskuslaki sallii jo nyt laissa säädettyjen henkilötietojen käsittelyn hätäkeskustoiminnassa. Tämä on avun saamisen kannalta välttämätöntä ja siten perusteltua. Esityksellä ei perusteta uutta tietojärjestelmää tai rekisteriä ja lain soveltamisala ei ole sidottu mihinkään rekisteriin tai tietojärjestelmään vaan niihin tarkoituksiin, joissa henkilötietoja käsitellään.

Henkilötietojen käsittelyn muodostama riski yksityisen oikeuksille ja vapauksille hätäkeskustoimintaan osallistuvan viranomaisen käsitellessä tietoja hätäkeskustoiminnan turvaamistarkoituksessa ei eroa olennaisesti toisistaan. Jokaisen hätäkeskustoimintaan osallistuvan viranomaisen tarkoituksena on toteuttaa omat lakisääteiset tehtävänsä, jotta kiireellisen avun tarvitsija saa oikean avun mahdollisimman nopeasti viranomaisten resurssien tehokas käyttö huomioiden. Sääntelyratkaisu, jossa kaikki mainitut viranomaiset on määritelty rekisterinpitäjiksi, on siten perusteltua ja esitetty sääntely on yhteensopiva tietosuoja-asetuksen kanssa.

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotettu sääntely ei olisi ongelmallinen perustuslain 124 §:ssä säädetyn kannalta. Hätäkeskuslaitoksen muut tehtävät ja viranomaisten avustamistehtävät, mahdollistettaisiin konsulipalvelulaissa ja turvallisuustutkintalaissa sekä valtioneuvoston asetuksessa hätäkeskustoiminnasta. Esityksessä säädettäisiin laissa ja asetuksessa tarkkarajaisesti ja täsmällisesti perustuslain 124 §:n vaatimusten mukaisesti Hätäkeskuslaitoksen muista tehtävistä ja viranomaisten avustamisesta.

Esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan hallituksen käsityksen mukaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

häätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 2a ja 4 a § ja 25 sellaisina kuin 2 a § on laissa 1172/2016, 4 a § on laissa 467/2012 ja 25 § osin laissa 1172/2016,

muutetaan häätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 1 luku, 3-9 §, 12 §, 14-15 §, 4 luvun otsikko, 16-24 § ja 26 ja 27 §, sellaisina kuin 1 luku, 4 a, 12, 16, 18, 23 § ovat osin laissa 1172/2016, 8 § on laissa 285/2015, 15 ja 21 § on laissa 1172/2016, 17 § on osin laissa 621/2019, 19 § on osin laissa 1165/2019 ja 20 § on osin laissa 646/2019 sekä

lisätään 16 a § seuraavasti:

1 luku.

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Häätäkeskuslaitoksen toimintaan sekä pelastustoimen, poliisitoimen, sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen häätäkeskuspalveluihin ja häätäkeskustoimintaan. Lisäksi tätä lakia sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn häätäkeskustoiminnassa, kun henkilötiedot muodostavat henkilökisterin.

Häätäkeskuslaitoksen meripelastustoimeen liittyvistä tehtävistä säädetään tämän lain lisäksi meripelastuslaissa (1145/2001).

Vaaratiedotteiden vastaanottamisesta ja välittämisestä sekä avustamisesta niiden kääntämisessä toiselle kansalliskielelle säädetään vaaratiedotteesta annetussa laissa (466/2012).

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *häätäilmoituksella* häätätilanteita koskevia ja muita vastaavia pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen ja Rajavartiolaitoksen välittömiä toimenpiteitä edellyttäviä ilmoituksia;

2) *häätäkeskuspalvelulla* häätäilmoitusten vastaanottamista ja arviointia sekä häätäilmoituksen tai tehtävän välittämistä pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen ja Rajavartiolaitoksen antamien ohjeiden mukaisesti asianomaiselle viranomaiselle tai viranomaisen tehtäviä sopimuksen perusteella hoitavalle;

3) *häätäkeskustoiminnalla* häätäkeskuspalveluja ja niihin liittyvää pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen ja Rajavartiolaitoksen välittömiä toimenpiteitä edellyttävien tehtävien hoitamista Häätäkeskuslaitoksen tuella;

4) *kiireellisillä tukipalveluilla* hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liittyvää pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten ja Rajavartiolaitoksen kiireellisen toiminnan välttämätöntä tukemista asianomaisen viranomaisen määräyksen tai ohjeen perusteella;

5) *muilla tukipalveluilla* pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten ja Rajavartiolaitoksen lakisääteisten tehtävien tukemiseen liittyviä Hätäkeskuslaitoksen toimia, mikäli viranomainen ei toiminnallisista syistä pysty tuottamaan niitä omin toimenpitein ja tukipalvelujen hoitaminen ei aiheuta ilmeistä haittaa hätäkeskuspalvelujen ja kiireellisten tukipalvelujen hoitamiseksi;

6) *oma-aloitteisella tehtävällä* pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen tai Rajavartiolaitoksen oma-aloitteista ilman Hätäkeskuslaitoksen toimenpiteitä käynnistämää tehtävää, jossa käytetään hätäkeskustoimintaa varten hätäkeskustietojärjestelmässä olevia viranomaisen resursseja;

7) *hätäkeskustietojärjestelmällä* tietojenkäsittelylaitteista, ohjelmistoista ja muusta tietojenkäsittelystä koostuvaa kokonaisjärjestelyä, jota on tarkoitettu käytettäväksi henkilötietojen sähköiseen käsittelyyn, asiakasasiakirjojen tallentamiseen ja ylläpitoon hätäkeskustoiminnan mahdollistamiseksi, toteuttamiseksi ja turvaamiseksi.

3 §

Hätäkeskuslaitos ja sen ohjaus

Hätäkeskuspalveluja tuottaa sisäministeriön alainen Hätäkeskuslaitos. Hätäkeskuslaitoksen yleinen ohjaus ja valvonta kuuluu sisäministeriölle.

Sisäministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö vastaavat yhteistyössä Hätäkeskuslaitoksen toiminnallisesta ohjauksesta.

Toiminnallisen ohjauksen menettelytavoista voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Hätäkeskuslaitoksen tehtävät

Hätäkeskuslaitoksen tehtävänä on:

- 1) hätäkeskuspalvelujen tuottaminen;
- 2) hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liittyvien kiireellisten tukipalvelujen ja muiden tukipalvelujen tuottaminen;
- 3) hätäkeskustietojärjestelmän ylläpitäminen ja kehittäminen; sekä
- 4) hätäkeskuspalveluihin liittyvien tehtävien ja toimintatapojen kehittäminen, kouluttaminen ja valvonta.

Hätäkeskuslaitos voi turvallisuuden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi hoitaa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) soveltamisalaan kuuluvat vartioimistehtäviksi katsottavat valvontatehtävät ja hälytystehtävät, jos tärkeä yleinen etu sitä edellyttää.

Hätäkeskuslaitos voi hoitaa muita Hätäkeskuslaitoksen toimialaan soveltuvia tehtäviä ja avustaa viranomaisia sellaisissa palveluissa, jotka soveltuvat annettaviksi Hätäkeskuslaitoksessa, jos niistä ei ole haittaa 1 momentissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Kiireellisistä tukipalveluista ja muista tukipalveluista sekä Hätäkeskuslaitoksen toimialaan soveltuvista muista tehtävistä ja viranomaisen avustamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Hätäkeskuslaitoksen virka-alue ja yksiköt

Hätäkeskuslaitoksen hallinnollisena virka-alueena on koko maa Ahvenanmaan maakuntaa lukuun ottamatta. Valtioneuvosto voi päättää hätäkeskuspalvelujen ja viranomaisyhteistyön tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi hallinnollisen virka-alueen jakamisesta yhteistoiminta-alueisiin. Hätäkeskuslaitoksen toimivalta ei määräydy yhteistoiminta-aluejaon perusteella.

Hätäkeskuslaitoksessa on hätäkeskuksia ja tarvittaessa muita yksiköitä. Sisäministeriö päättää hätäkeskuksen perustamisesta, lakkauttamisesta ja sijaintipaikasta. Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksessä määrätään laitoksen muiden yksiköiden perustamisesta, lakkauttamisesta ja sijaintipaikasta.

6 §

Hätäkeskuslaitoksen johtaminen

Hätäkeskuslaitosta johtaa Hätäkeskuslaitoksen ylijohtaja.

Hätäkeskuslaitoksen ylijohtaja vastaa Hätäkeskuslaitoksen toiminnan tuloksellisuudesta ja laitokselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Ylijohtaja edustaa valtiota ja valvoo valtion etua ja oikeutta muussa viranomaisessa tai tuomioistuimessa, jollei Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksessä toisin määrätä.

Hätäkeskuslaitoksen ylijohtajan tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Asioiden ratkaiseminen

Hätäkeskuslaitokselle kuuluvat asiat ratkaisee Hätäkeskuslaitoksen ylijohtaja tai muu virkamies, jolle sellainen toimivalta on työjärjestyksessä annettu. Hätäkeskuslaitoksen ylijohtaja voi ottaa ratkaistavakseen yksittäistapauksessa asian, joka kuuluu Hätäkeskuslaitoksen muun virkamiehen ratkaistavaksi.

8 §

Nimittäminen ja kelpoisuusvaatimukset

Hätäkeskuslaitoksen ylijohtajan nimittää valtioneuvosto. Hätäkeskuslaitoksen muun henkilöstön nimittää Hätäkeskuslaitoksen ylijohtaja, jollei työjärjestyksessä toisin määrätä.

Päivystystehtävää hoitavan henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Päivystystehtävää hoitavalla henkilöstöllä tarkoitetaan Hätäkeskuslaitoksen virkamiehiä, jotka suorittavat 12 §:ssä säädettyjä tehtäviä.

9 §

Työjärjestys

Hätäkeskuslaitoksen hallinnon ja toimintojen järjestämisestä, organisaatiosta ja henkilöstön tehtävistä määrätään tarkemmin Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksessä. Työjärjestyksessä annetaan määräykset myös sijaisuuksista, asioiden käsittelystä ja ratkaisemisesta sekä henkilöstön nimittämisestä.

Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksestä päättää Hätäkeskuslaitoksen ylijohtaja.

12 §

Päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtävät

Hätäkeskuslaitoksen päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtävänä on:

- 1) yleiseen hätänumeroon 112 vastaaminen ja hätäilmoitusten vastaanottaminen;
- 2) arvioida hätäilmoituksen perusteella tehtävän kiireellisyys ja tilanteen edellyttämät voimavarat;
- 3) välittää tehtävä ilmoituksessa olevien tietojen perusteella sekä suorittaa siihen liittyvät muut välittömät toimenpiteet;
- 4) antaa välitettyyn tehtävään liittyen kiireellisiä ja muita tukipalveluja pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten ja Rajavartiolaitoksen tehtäviä hoitaville yksiköille tai hälytetyille tahoille sekä muulle viranomaisen ohjeessa mainitulle yksikölle;
- 5) tehdä ratkaisu, että hätäilmoitus ei edellytä hälyttämistä tai tehtävän välittämistä;
- 6) keskeyttää ja lopettaa vastaanotettua ilmoitusta koskeva yhteydenotto, jos kysymyksessä ei ole hätäilmoitus;
- 7) antaa mahdollisuuksien mukaan hätäilmoituksen tekijälle hätäilmoituksen käsittelyn yhteydessä hätätilanteeseen liittyen neuvontaa ja ohjausta.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu ilmoituksen tai tehtävän välittämättä jättämisestä sekä 6 kohdassa tarkoitettu yhteydenoton keskeyttämisestä ja lopettamisesta ei tehdä erillistä päätöstä. Yhteydenoton keskeyttämisestä tai lopettamisesta sekä ratkaisusta jättää ilmoitus tai tehtävä välittämättä on ilmoitettava ilmoituksen tekijälle.

1 momentin mukaisia tehtäviä ja toimenpiteitä suoritetaan asianomaisten viranomaisten Hätäkeskuslaitokselle antamien 14 §:n 2 momentissa tarkoitettujen ohjeiden mukaisesti.

Hallintolain (434/2003) 8 §:ää ei sovelleta tämän pykälän 1 momentin mukaisiin tehtäviin tai toimenpiteisiin.

14 §

Yhteistyöviranomaisten ohjeistus ja valtakunnallinen yhteistyöryhmä

Viranomaisten ja palvelujen tuottajien yhteistoiminnan tehostamiseksi sisäministeriö asettaa Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisen yhteistyöryhmän.

Hätäkeskustoimintaan osallistuvan viranomaisen tulee antaa toimialaansa liittyvät tehtävien käsittelyä ja välittämistä ja muuta ilmoituksen tai tehtävän hoitamista koskevat ohjeet ja suunnitelmat Hätäkeskuslaitokselle. Valtakunnalliset suunnitelmat ja ohjeet on käsiteltävä ja sovitettava yhteen ennen niiden käyttöönottoa Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin valtakunnallisen yhteistyöryhmän tehtävistä.

14 a §

Yhteistyöviranomaisten ohjeistuksen tallentaminen

Pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten ja Rajavartiolaitoksen on tallennettava hätäkeskustietojärjestelmään 14 §:n 2 momentissa tarkoitettut suunnitelmat, ohjeet ja niiden sisältämät vaste-ehdotukset, jotka sisältävät pelastus-, poliisi- ja sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen tehtäviä suorittaviin yksiköihin tai tahoihin liittyviä tietoja.

Hätäkeskuslaitos voi tallentaa suunnitelmat, ohjeet ja niiden sisältämät vaste-ehdotukset viranomaisen pyynnöstä.

15 §

Viestintäverkkoja koskevat säännökset

Yleisestä hätänumerosta 112 ja yhteyden saamisesta hätänumeroon, teleyrityksen tietojen luovuttamisesta, hätäilmoituksia vastaanottavien viranomaisten tiedonsaantioikeuksista, teleyrityksen velvollisuuksista avustaa viranomaisia ja välittää kohdennettuja viranomaistiedotteita sekä sijaintitietoihin liittyvistä asioista säädetään laissa sähköisen viestinnän palveluista (917/2014).

4 luku.

Henkilötietojen käsittely

16 §

Henkilötietojen käsittely hätäkeskustoiminnassa

Hätäkeskustoimintaan osallistuva viranomainen saa käsitellä henkilötietoja vain, jos se on tarpeen hätäkeskustoiminnan ja laissa toimivaltaiselle viranomaiselle säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja ja henkilötunnusta saa käsitellä vain, jos käsittely on käsittelytarkoituksen kannalta välttämätöntä.

16 a §

Rekisterinpitäjät ja vastuunjako

Tässä laissa tarkoitettujen henkilötietojen rekisterinpitäjänä poliisin tietojen osalta toimii Poliisihallitus, sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen osalta hyvinvointialue, Helsingin kaupunki ja HUS -yhtymä, pelastustoimen tehtävätietojen osalta hyvinvointialue ja Helsingin kaupunki ja Rajavartiolaitoksen tietojen osalta Rajavartiolaitoksen esikunta.

Hätäkeskuslaitos toimii rekisterinpitäjänä 4 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen Hätäkeskuslaitoksen tehtävien hoitamista varten tarkoitettujen tietojen osalta. Lisäksi Hätäkeskuslaitos toimii rekisterinpitäjänä niiden tietojen osalta, jotka eivät kuulu viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin ja jotka koskevat vahinko-, häirintä- ja väärinkäytösyhteydenottoja sekä tietojärjestelmä- tai verkkoliikennehäiriöitä.

Hätäkeskuslaitos vastaa hätäkeskustietojärjestelmästä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) mukaisesti.

17 §

Hätäkeskustoiminnassa käsiteltävät henkilötiedot

Pelastustoimi, poliisi ja sosiaali- ja terveystoimen viranomainen, Rajavartiolaitos ja Hätäkeskuslaitos saa käsitellä hätäkeskustoiminnassa sekä hätäkeskuspalvelujen ja kiireellisten ja muiden tukipalvelujen tuottamisessa seuraavia viranomaisen laissa säädettyjen tehtävien kannalta tarpeellisia tietoja:

- 1) pelastus-, poliisi-, sekä sosiaali- ja terveystoimen tehtäviä suorittaviin yksiköihin sekä Rajavartiolaitoksen yksiköihin liittyvät tiedot;
- 2) ilmoituksen teko-aika ja -tapa sekä sisältö puhelintunniste-, osoite- ja paikkatietoineen, ilmoituksen nauhoite sekä audiovisuaaliset ja vastaavat tekniset ja muut tallenteet;
- 3) sen liittymän tunniste sekä liittymän ja päätelaitteen sijaintitiedot, josta ilmoitus on tehty, ja tiedot liittymän tilaajasta, käyttäjästä ja asennusosoitteesta sekä ilmoituksen kohteena olevan henkilön käyttämän päätelaitteen ja liittymän sijainnin ilmaisevat yhteystiedot ja sijaintitiedot;
- 4) ilmoituksen, tehtävän tai toimenpiteen vastaanottajan ja tallettajan tiedoista nimi ja ilmoituksen, tehtävän tai toimenpiteen vastaanottanut yksikkö sekä ilmoituksen vastaanottoaika;
- 5) ilmoitukseen, tehtävään tai toimenpiteeseen liittyvän henkilön henkilöllisyyttä koskevista tiedoista nimi, henkilötunnus tai syntymäaika, sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, kotipaikka, osoite ja puhelinnumero tai muu vastaava tieto, liityntä asiaan ja kohteen yksilöintitiedot sijainti- tai paikkatietoineen;
- 6) tehtävää tai toimenpiteitä koskevat tiedot;
- 7) henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot, kuten tieto kohteen tai henkilön vaarallisuudesta tai arvaamattomuudesta sekä henkilötiedot, jotka kuvaavat tai on tarkoitettu kuvaamaan rikollista tekoa, rangastusta tai muuta rikoksen seuraamusta taikka henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia taikka tiedot sosiaalihuollon toimenpiteistä saadaan kuitenkin tallettaa vain siltä osin kuin se on välttämätöntä henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta;
- 8) palo-, sammutus- ja rikosilmoitinlaitteiden kohde-, sijainti- ja paikkatiedot sekä testaustoiminnan ja vikatilanteiden tiedot.

18 §

Henkilötietojen poistaminen

Hätäkeskustoiminnassa käsiteltävät henkilötiedot on poistettava viimeistään viiden vuoden kuluttua viimeisimmän tiedon merkitsemisestä.

Henkilön omaan turvallisuuteen tai työturvallisuuteen liittyviä 17 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuja henkilötietoja ei kuitenkaan poisteta, jos tietojen edelleen säilyttäminen on todettu tietojen käyttötarkoituksen kannalta tarpeelliseksi viiden vuoden kuluessa niiden tallentamisesta tai edellisestä tietojen tarpeellisuuden toteamisesta. Tietojen tarpeellisuuden toteamisesta on tehtävä merkintä.

19 §

Hätäkeskuslaitoksen tiedonsaantioikeus rekistereistä

Hätäkeskuslaitoksella ja sen henkilöstöön kuuluvalla on Hätäkeskuslaitokselle laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tehtävän alkutoimenpiteiden tai työturvallisuuden varmistamiseksi taikka asianomaisen tehtävää hoitavan viranomaisen tai yksikön tukemiseksi tarpeellisia tietoja maksutta asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitulla tavalla. Tässä tarkoituksessa Hätäkeskuslaitoksella ja sen henkilöstöön kuuluvalla on oikeus saada:

- 1) poliisin tietojärjestelmistä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 5, 6, 11 ja 12 §:ssä tarkoitettuja tietoja sekä tietoja mainitun lain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettua Schengenin tietojärjestelmän kansallisesta järjestelmästä;
- 2) ulkoasiainministeriön tietojärjestelmistä tietoja viisumi- sekä oleskelu- ja työ lupapäättök-sistä;

3) Maahanmuuttoviraston tietojärjestelmistä ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettujen asioiden käsittelyssä ja ulkomaalaislain noudattamisen valvonnassa tarvittavia tietoja;

4) liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017) tarkoitettuista liikenneasioiden rekisteristä tiedot, jotka ovat välttämättömiä Häätäkeskuslaitoksen laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi;

5) tietoja alueen pelastustoimen pelastusyksiköiden hälyttämisestä, tietoja pelastusyksiköiden suorittamista toimenpiteistä alueen pelastustoimen pitämistä toimenpiderekistereistä sekä tietoja alueen pelastustoimen paloturvallisuuden valvontaa ja tarkastamista varten pitämistä valvontarekistereistä;

6) väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13–17 §:ssä tarkoitettuja tietoja;

7) teleyritykseltä sen liittymän tunnisteen sekä liittymän ja päätelaitteen sijaintitiedot, josta hätäilmoitus on tehty, ja tiedot liittymän tilaajasta, käyttäjästä ja asennusosoitteesta sekä hätäilmoituksen kohteena olevan henkilön käyttämän päätelaitteen ja liittymän sijainnin ilmaisevat yhteystiedot ja sijaintitiedot noudattaen, mitä siitä laissa sähköisen viestinnän palveluista säädetään;

8) henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 33 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja tietoja;

9) Maanmittauslaitokselta kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetussa laissa (453/2002) tarkoitettuista kiinteistötietojärjestelmästä tietoja kiinteistöjen omistajista ja heidän yhteystiedoistaan sekä kiinteistöjen sijainnista ja tunnistetiedoista.

Oikeus saada tietoja 1 momentin 1–4 ja 8 kohdassa tarkoitetuista rekistereistä on tietosisällön ja käyttötarkoituksen osalta siten rajoitettu kuin poliisimiehen oikeudesta tietojen saamiseen ja käyttämiseen säädetään kuitenkin niin, että tarpeelliset tiedot 4 kohdassa tarkoitettuista rekistereistä ajoneuvon omistajista tai haltijoista osoite- ja muine yhteystietoineen sekä tiedot ajoneuvon teknisistä tiedoista ja yksilöintitiedoista on oikeus saada myös pelastustoimen yksikköä varten. Vastaavasti oikeus saada tietoja pelastusviranomaisen tietojärjestelmästä koskee vain pelastusyksikön hälyttämisessä ja avustamisessa tarpeellisia tietoja.

20 §

Viranomaisten tiedonsaantioikeus

Sisäministeriöllä ja sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä hätäkeskustietojärjestelmästä tarvittavat tiedot oman toimialansa johtamista, ohjausta ja valvontaa sekä suunnittelu- ja kehittämistehtäviä varten maksutta.

Aluehallintovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä hätäkeskustietojärjestelmästä tarvittavat tiedot pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen valvontatehtäviään varten maksutta.

Hätäkeskuslaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä hätäkeskustietojärjestelmästä tarvittavat tiedot Häätäkeskuslaitoksen sisäistä laillisuusvalvontaa ja työnantajan työ- ja valvontaoikeuden toteuttamista varten maksutta.

Poliisilla, pelastustoimella, sosiaali- ja terveystoimella ja Rajavartiolaitoksella tai muulla taholla, jonka Häätäkeskuslaitos on hälyttänyt tai jota varten tieto on pyynnöstä hankittu on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta hätäkeskustietojärjestelmästä tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tehtävää tai toimenpiteitä koskevat tiedot, 17 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettut tiedot henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden turvaamiseksi sekä tiedot tehtävän suorittamiseen osallistuvista yksiköistä maksutta.

Tullilla on oikeus saada hätäkeskustietojärjestelmästä tietoja henkilön oman turvallisuuden tai Tullin virkamiehen työturvallisuuden turvaamiseksi Tullin lakisääteisen tehtävän suorittamisen yhteydessä maksutta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella on oikeus saada hätäkeskustietojärjestelmästä 17 §:ssä tarkoitettuja sosiaali- ja terveydenhuollon tietoja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain (668/2008) 5 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaisesti.

21 §

Rekisterinpitäjien välinen tietojen luovuttaminen

Hätäkeskuslaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä rekisteristään 19 §:ssä tarkoitettuja tietoja poliisitoimen, pelastustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen yksikölle ja Rajavartiolaitykselle sekä muulle yksikölle ja taholle, jonka Hätäkeskuslaitos on hälyttänyt tai jota varten tieto on pyynnöstä hankittu. Tiedot, jotka Hätäkeskuslaitos on saanut 19 §:n 1 momentin 1–4, ja 8 kohdan nojalla, saadaan kuitenkin luovuttaa vain poliisin toimintayksikölle tai Rajavartiolaityksen virkamiehelle ja 19 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla saadut tiedot saadaan luovuttaa vain pelastustoimen yksikölle. Tiedot ajoneuvon omistajista tai haltijoista osoite- ja muine yhteystietoineen sekä tiedot ajoneuvon teknisistä tiedoista ja yksilöintitiedoista, jotka Hätäkeskuslaitos on saanut liikenneasioiden rekisteristä 19 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla, saadaan luovuttaa myös pelastustoimen yksikölle.

Hätäkeskuslaitos, poliisi, pelastustoimi, sosiaali- ja terveystoimi sekä Rajavartiolaityksella saa luovuttaa rekisteristään salassapitosäännösten estämättä tarvittavia tietoja toisilleen:

- 1) laillisuusvalvonta-, suunnittelu- ja kehittämistoimintaa varten;
- 2) koulutustoimintaan, kuitenkin niin, että henkilötietoja ei voida yhdistää tiettyyn rekisteröityyn käyttämättä lisätietoja;
- 3) jos tiedon ilmaiseminen on yksittäistapauksessa välttämätön hengen tai terveyden suojaamiseksi, huomattavan ympäristö- tai omaisuusvahingon välttämiseksi tai on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

22 §

Henkilötietojen käsittely muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen

Rekisterinpitäjä saa salassapitosäännösten estämättä käsitellä hätäkeskustietojärjestelmän tietoja myös seuraavasti:

- 1) laillisuus- ja laadunvalvonnassa;
- 2) suunnittelu- ja kehittämistoiminnassa;
- 3) koulutustoiminnassa, kuitenkin niin, että henkilötietoja ei voida yhdistää tiettyyn rekisteröityyn käyttämättä lisätietoja.

Poliisi saa käsitellä edellä 16 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja poliisin tietoja muussa kuin alkuperäisessä käsittelytarkoituksessa noudattaen henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 13 §:n 1 ja 2 momenttia.

Rajavartiolaityksella saa käsitellä edellä 16 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja Rajavartiolaityksen rekisterinpidossa olevia tietoja muussa kuin alkuperäisessä käsittelytarkoituksessa noudattaen henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaityksessä annetun lain (639/2019) 16 §:ää.

23 §

Rekisteröidyn oikeudet

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 18 artiklaa rekisteröidyn oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen ei sovelleta tässä laissa tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn.

Henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018) 23 §:ssä tarkoitetun rekisteröidyn tarkastusoikeuden ja yleisen tietosuojasetuksen 15 artiklassa tarkoitetun rekisteröidyn tietoon pääsyn toteuttamista koskevan pyynnön esittämiseen sovelletaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 41 §:ää, kun pyyntö koskee poliisin rekisterinpidossa olevia tietoja, ja henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 50 §:ää, kun pyyntö koskee Rajavartiolaitoksen rekisterinpidossa olevia tietoja.

24 §

Lokirekisteri

Hätäkeskuslaitos toimii hätäkeskustietojärjestelmän lokitietojen keräämisestä vastaavana viranomaisena julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain mukaisesti.

Rekisterinpitäjällä on oikeus saada maksutta oman toimialansa lokitiedot toimialansa toiminnan seurantaan ja valvontaa varten.

26 §

Hälyttäminen

Sisäministeriön asetuksella voidaan säätää ilmoituksen tai tehtävän välittämiseen tai hälyttämiseen käytettävistä teknisistä järjestelmistä tai menetelmistä.

27 §

Virkapuku

Hätäkeskuslaitoksen henkilöstöllä on velvollisuus käyttää virkatehtävissään virkapukua, jollei Hätäkeskuslaitos virkatehtävän laatu tai luonne huomioon ottaen muuta päättä.

Sisäministeriön asetuksella voidaan säätää virkapuvusta ja siihen liittyvistä virka-asetatunuksista.

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 16, 16 a ja 20 - 22 § tulee kuitenkin voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

turvallisuustutkintalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan turvallisuustutkintalain (525/2011) 16 § sellaisena kuin se on osin laissa 584/2018
ja osin laissa 187/2019, seuraavasti:

16 §

Ilmoitusvelvollisuus

Onnettomuuspaikalla pelastustoimiin osallistuvan viranomaisen tulee viipymättä ilmoittaa Onnettomuustutkintakeskukselle tapahtumasta, joka ilmoittajan arvion mukaan voi tulla tutkitavaksi tämän lain mukaan. Häätakeskuslaitos voi avustaa Onnettomuustutkintakeskusta ilmoitusten vastaanottamisessa. Jos ilmoituksesta puuttuu tutkinnantarpeen arvioinnissa tarvittavia tietoja, edellä tarkoitetun viranomaisen on saatettava ilmoitus ajan tasalle heti, kun puuttuvat tiedot ovat saatavilla.

Ilmoitusvelvollisuus on myös:

- 1) Liikenne- ja viestintävirastolla;
- 2) Väylävirastolla;
- 3) aluehallintovirastolla;
- 4) muulla turvallisuutta valvovalla viranomaisella omalla toimialallaan;
- 5) sillä, joka on vastaanottanut onnettomuus- tai vaaratilannetta koskevan ilmoituksen;
- 6) sellaisella oikeushenkilöllä, joka on 2 §:n 1 momentin 2–4 kohdassa tarkoitetussa liikenne-
muodossa tapahtuneen onnettomuuden tai vaaratilanteen osallinen tai joka ilmeisesti kärsii vahinkoa tällaisen onnettomuuden johdosta;
- 7) oikeushenkilöllä, joka huolehtii liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) I osan 1 luvun 2 §:n 10 kohdassa tarkoitetusta liikenteen ohjaus- ja hallintapalveluiden tarjoamisesta.

Tuomioistuimen, joka on vastaanottanut merilain (674/1994) 18 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitetun aluksen päällikön ilmoituksen meriselityksen antamisesta, on välitettävä ilmoitus viivytyksettä Onnettomuustutkintakeskukselle sekä varattava keskukselle mahdollisuus osallistua meriselitystä koskevaan istuntoon ja esittää siellä kysymyksiä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Häätakeskuslaitoksen tehtävästä avustaa Onnettomuustutkintakeskusta ilmoitusten vastaanottamisessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

konsulipalvelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konsulipalvelulain (498/1999) 9 § sellaisena kuin se on laissa 970/2014,
seuraavasti:

9 §

Konsulipalvelujen järjestäminen ulkoasiainhallinnossa

Tämän lain ja muun lainsäädännön mukaisia konsulipalveluita antavat suurlähetystöt, lähetystöt, pääkonsulaatit, konsulaatit, varakonsulaatit ja konsulitoimipaikat. Tasavallan presidentin asetuksella voidaan säätää, että jonkin edustuston konsulipalvelut tai osan niistä antaa toinen edustusto kuin se, joka muutoin olisi toimivaltainen palvelun antamaan. Palvelut hädänalaisessa asemassa oleville sekä muut vastaavat konsulipalvelut antaa kuitenkin se edustusto, jota kulloinkin kyseessä olevan tilanteen vakavuus ja kiireellisyys edellyttää.

Jos konsulipalvelua tarvitaan maassa, joka ei kuulu minkään edustuston toimipiiriin, ulkoasiainministeriö määrää konsulipalvelun antamisesta.

Ulkoasiainministeriö voi antaa sellaisia konsulipalveluja, jotka eivät edellytä palvelun antamista asianomaisessa valtiossa ja palvelu muutoinkin soveltuu annettaviksi ulkoasiainministeriössä. Tarkempia säännöksiä ulkoasiainministeriön antamista konsulipalveluista voidaan antaa tasavallan presidentin asetuksella.

Hätäkeskuslaitos voi avustaa ulkoministeriötä konsulipalveluihin liittyvissä avustavissa asiakaspalvelutehtävissä, jotka soveltuvat annettaviksi Hätäkeskuslaitoksessa ja jotka eivät edellytä palvelun antamista asianomaisessa valtiossa. Hätäkeskuslaitoksen konsulipalveluihin liittyvistä avustavista tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

pelastuslain 91 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pelastuslain (379/2011) 91 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on laissa 1171/2016,
seuraavasti:

91 §

Toimenpiderekisteri

Pelastuslaitos saa pitää pelastustoimen seuranta- ja kehittämistä varten henkilörekisteriä, johon saadaan tallentaa ne hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuun hätäkeskustietojärjestelmään tallennettavat tiedot, jotka hätäkeskus on luovuttanut pelastusviranomaisen vastuulliselle rekisterinpitäjälle hätäkeskustoiminnasta annetun lain 20 ja 21 §:ien nojalla. Rekisterin teknisestä ylläpidosta huolehtii Pelastusopisto.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä xx päivänä kuuta 20xx

Pääministeri

Sanna Marin

Sisäministeri Krista Mikkonen

LUONNOS

1.

Laki

hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 2 a ja 4 a § ja 25 sellaisina kuin 2 a § on laissa 1172/2016, 4 a § on laissa 467/2012 ja 25 § osin laissa 1172/2016,
muutetaan hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 1 luku, 3-9 §, 12 §, 14-15 §, 4 luvun otsikko, 16-24 § ja 26 ja 27 §, sellaisina kuin 1 luku, 4 a, 12, 16, 18, 23 § ovat osin laissa 1172/2016, 8 § on laissa 285/2015, 15 ja 21 § on laissa 1172/2016, 17 § on osin laissa 621/2019, 19 § on osin laissa 1165/2019 ja 20 § on osin laissa 646/2019 sekä
lisätään 16 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

1 §

1 §

Lain tarkoitus

Sovelletamisala

Tämän lain tarkoituksena on edistää väestön turvallisuutta, järjestää hätäkeskuspalvelujen tuottaminen ja parantaa palvelujen saatavuutta ja laatua.

Tätä lakia sovelletaan Hätäkeskuslaitoksen toimintaan sekä pelastustoimen, poliisitoimen, sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen hätäkeskuspalveluihin ja hätäkeskustoimintaan. Lisäksi tätä lakia sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn hätäkeskustoiminnassa, kun henkilötiedot muodostavat henkilörekisterin.

[ks. 2 a §]

Hätäkeskuslaitoksen meripelastustoimeen liittyvistä tehtävistä säädetään tämän lain lisäksi meripelastuslaissa (1145/2001).

[ks. 4 a §]

Vaaratiedotteiden vastaanottamisesta ja välittämisestä sekä avustamisesta niiden kääntämisessä toiselle kansalliskielelle säädetään vaaratiedotteesta annetussa laissa (466/2012).

Soveltamisala

Määritelmät

Tätä lakia sovelletaan pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskuspalveluihin ja Hätäkeskuslaitokseen.

[ks. ehdotuksen 1 §:n 1 mom.]

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *hätäilmoituksella* hätätilanteita koskevia ja muita vastaavia pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen ja Rajavartiolaitoksen välittömiä toimenpiteitä edellyttäviä ilmoituksia;

2) *hätäkeskuspalvelulla* hätäilmoitusten vastaanottamista ja arviointia sekä hätäilmoituksen tai tehtävän välittämistä pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen ja Rajavartiolaitoksen antamien ohjeiden mukaisesti asianomaiselle viranomaiselle tai viranomaisen tehtäviä sopimuksen perusteella hoitavalle;

3) *hätäkeskustoiminnalla* hätäkeskuspalveluja ja niihin liittyvää pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen ja Rajavartiolaitoksen välittömiä toimenpiteitä edellyttävien tehtävien hoitamista Hätäkeskuslaitoksen tuella;

4) *kiireellisillä tukipalveluilla* hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liittyvää pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten ja Rajavartiolaitoksen kiireellisen toiminnan välttämätöntä tukemista asianomaisen viranomaisen määräyksen tai ohjeen perusteella;

5) *muilla tukipalvelulla* pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten ja Rajavartiolaitoksen lakisääteisten tehtävien tukemiseen liittyviä Hätäkeskuslaitoksen toimia, mikäli viranomainen ei toiminnallisista syistä pysty tuottamaan niitä omin toimenpitein ja tukipalvelujen hoitaminen ei aiheuta ilmeistä haittaa hätäkeskuspalvelujen ja kiireellisten tukipalvelujen hoitamiselle;

6) *oma-aloitteisella tehtävällä* pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen tai Rajavartiolaitoksen oma-

aloitteista ilman Häätäkeskuslaitoksen toimenpiteitä käynnistämää tehtävää, jossa käytetään häätäkeskustoimintaa varten häätäkeskus-tietojärjestelmässä olevia viranomaisen re-sursseja;

7) häätäkeskustietojärjestelmällä tietojenkäsittelylaitteista, ohjelmistoista ja muusta tietojenkäsittelystä koostuvaa kokonaisjärjestelyä, jota on tarkoitettu käytettäväksi henkilötietojen sähköiseen käsittelyyn, asiakasasiakirjojen tallentamiseen ja ylläpitoon häätäkeskus-toiminnan mahdollistamiseksi, toteuttamiseksi ja turvaamiseksi.

2 a §

Yhteistoiminta rajavartiolaitoksen kanssa

(kumotaan)

Häätäkeskuslaitoksen ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta säädetään tässä laissa ja meripelastuslaissa (1145/2001).

[ks. ehdotuksen 1 §:n 2 mom.]

3 §

Häätäkeskuslaitos ja sen ohjaus

Häätäkeskuspalvelujen tuottamista varten on sisäasiainministeriön alainen Häätäkeskuslaitos. Sisäasiainministeriö ohjaa ja valvoo Häätäkeskuslaitosta.

Sisäasiainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö vastaavat yhteistyössä Häätäkeskuslaitoksen toiminnallisesta ohjauksesta.

Toiminnallisen ohjauksen menettelyta-voista voidaan säätää valtioneuvoston asetuk-sella.

4 §

Häätäkeskuslaitoksen tehtävät

Häätäkeskuslaitoksen tehtävänä on:

- 1) häätäkeskuspalvelujen tuottaminen;
- 2) häätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liit-tyvä pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosi-aali- ja terveystoimen viranomaisten toimin-nan tukeminen, kuten ilmoituksen tai tehtävän välittämiseen liittyvät toimenpiteet, viestikes-

3 §

Häätäkeskuslaitos ja sen ohjaus

Häätäkeskuspalveluja tuottaa sisäministeriön alainen Häätäkeskuslaitos. Häätäkeskuslaitok-sen yleinen ohjaus ja valvonta kuuluu sisämi-nisteriölle.

Sisäministeriö ja sosiaali- ja terveysministe-riö vastaavat yhteistyössä Häätäkeskuslaitok-sen toiminnallisesta ohjauksesta.

Toiminnallisen ohjauksen menettelyta-voista voidaan säätää valtioneuvoston asetuk-sella.

4 §

Häätäkeskuslaitoksen tehtävät

Häätäkeskuslaitoksen tehtävänä on:

- 1) häätäkeskuspalvelujen tuottaminen;
- 2) häätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liitty-vien kiireellisten tukipalvelujen ja muiden tu-kipalvelujen tuottaminen;

kustehtävät, väestön varoittamistoimenpiteiden käynnistäminen äkillisessä vaaratilanteessa sekä muut viranomaisten toiminnan tukemiseen liittyvät tehtävät, jotka Hätäkeskuslaitoksen on tarkoituksenmukaista hoitaa (tukipalvelut); sekä

3) hätäkeskuspalveluihin liittyvien tehtävien ja toimintatapojen kehittäminen ja valvonta.

Tässä laissa hätäkeskuspalveluilla tarkoitetaan hätätilanteita koskevien ja muita vastaavia pelastustoimen, poliisin tai sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen välittömiä toimenpiteitä edellyttävien ilmoitusten (hätäilmoitus) vastaanottamista ja arviointia sekä ilmoituksen tai tehtävän välittämistä viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti asianomaiselle viranomaiselle tai viranomaisen tehtäviä sopimuksen perusteella hoitavalle.

Hätäkeskuslaitoksen ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnan lisäksi Hätäkeskuslaitos voi turvallisuuden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi hoitaa sen toimialaan soveltuvia muita tehtäviä sekä muulla tavoin avustaa viranomaisia. Hätäkeskuslaitos saa hoitaa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) soveltamisalaan kuuluvia vartiointitehtäviksi katsottavia valvontatehtäviä ja hälytystehtäviä kuitenkin vain, jos tärkeä yleinen etu sitä edellyttää.

Tukipalveluista ja Hätäkeskuslaitoksen muista tehtävistä sekä viranomaisten avustamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

4 a §

Vaaratiedotteiden välittäminen ja kääntäminen

Hätäkeskuslaitos vastaanottaa ja välittää vaaratiedotteita sekä avustaa vaaratiedotteiden kääntämisessä toiselle kansalliskielelle, siten kuin siitä säädetään vaaratiedotteesta annetussa laissa (466/2012).

3) hätäkeskustietojärjestelmän ylläpitäminen ja kehittäminen; sekä

4) hätäkeskuspalveluihin liittyvien tehtävien ja toimintatapojen kehittäminen, kouluttaminen ja valvonta.

Hätäkeskuslaitos voi turvallisuuden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi hoitaa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) soveltamisalaan kuuluvat vartiointitehtäviksi katsottavat valvontatehtävät ja hälytystehtävät, jos tärkeä yleinen etu sitä edellyttää.

Hätäkeskuslaitos voi hoitaa muita Hätäkeskuslaitoksen toimialaan soveltuvia tehtäviä ja avustaa viranomaisia sellaisissa palveluissa, jotka soveltuvat annettaviksi Hätäkeskuslaitoksessa, jos niistä ei ole haittaa 1 momentissa säädettyjen tehtävien hoitamiselle. Kiireellisistä tukipalveluista ja muista tukipalveluista sekä Hätäkeskuslaitoksen toimialaan soveltuvista muista tehtävistä ja viranomaisen avustamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

(kumotaan)

[ks. ehdotuksen 1 §:n 3 mom.]

5 §

Hätäkeskuslaitoksen virka-alue ja yksiköt

Hätäkeskuslaitoksen virka-alueena on koko maa Ahvenanmaan maakuntaa lukuun ottamatta. Valtioneuvosto voi päättää hätäkeskuspalveluiden ja viranomaisyhteistyön tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi virka-alueen jakamisesta yhteistoiminta-alueisiin. Hätäkeskuslaitoksen toimivalta ei määräydy yhteistoiminta-aluejaon perusteella.

Hätäkeskuslaitoksessa on hätäkeskuksia, *esikuntatoimintoja hoitava yksikkö* ja tarvittaessa muita yksiköitä. Sisäasiainministeriö päättää hätäkeskuksen perustamisesta, lakkauttamisesta ja sijaintipaikasta sekä *esikuntatoimintoja hoitavan yksikön sijaintipaikasta*. Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksessä määrätään laitoksen muiden yksiköiden perustamisesta, lakkauttamisesta ja sijaintipaikasta.

6 §

Hätäkeskuslaitoksen johtaminen

Hätäkeskuslaitosta johtaa Hätäkeskuslaitoksen johtaja.

Hätäkeskuslaitoksen johtaja vastaa Hätäkeskuslaitoksen toiminnan tuloksellisuudesta ja laitokselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Johtaja edustaa valtiota ja valvoo valtion etua ja oikeutta muussa viranomaisessa tai tuomioistuimessa, jollei Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksessä toisin määrätä.

Hätäkeskuslaitoksen johtajan tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Asioiden ratkaiseminen

Hätäkeskuslaitokselle kuuluvat asiat ratkaisee Hätäkeskuslaitoksen johtaja tai muu virkamies, jolle sellainen toimivalta on työjärjestyksessä annettu. Hätäkeskuslaitoksen johtaja

5 §

Hätäkeskuslaitoksen virka-alue ja yksiköt

Hätäkeskuslaitoksen *hallinnollisena* virka-alueena on koko maa Ahvenanmaan maakuntaa lukuun ottamatta. Valtioneuvosto voi päättää hätäkeskuspalvelujen ja viranomaisyhteistyön tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi *hallinnollisen* virka-alueen jakamisesta yhteistoiminta-alueisiin. Hätäkeskuslaitoksen toimivalta ei määräydy yhteistoiminta-aluejaon perusteella.

Hätäkeskuslaitoksessa on hätäkeskuksia ja tarvittaessa muita yksiköitä. *Sisäministeriö* päättää hätäkeskuksen perustamisesta, lakkauttamisesta ja sijaintipaikasta. Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksessä määrätään laitoksen muiden yksiköiden perustamisesta, lakkauttamisesta ja sijaintipaikasta.

6 §

Hätäkeskuslaitoksen johtaminen

Hätäkeskuslaitosta johtaa Hätäkeskuslaitoksen *ylijohtaja*.

Hätäkeskuslaitoksen *ylijohtaja* vastaa Hätäkeskuslaitoksen toiminnan tuloksellisuudesta ja laitokselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. *Ylijohtaja* edustaa valtiota ja valvoo valtion etua ja oikeutta muussa viranomaisessa tai tuomioistuimessa, jollei Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksessä toisin määrätä.

Hätäkeskuslaitoksen *ylijohtajan* tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Asioiden ratkaiseminen

Hätäkeskuslaitokselle kuuluvat asiat ratkaisee Hätäkeskuslaitoksen *ylijohtaja* tai muu virkamies, jolle sellainen toimivalta on työjär-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

voi ottaa ratkaistavakseen yksittäistapauksessa asian, joka kuuluu Hätäkeskuslaitoksen muun virkamiehen ratkaistavaksi.

nestyksessä annettu. Hätäkeskuslaitoksen *ylivohtaja* voi ottaa ratkaistavakseen yksittäistapauksessa asian, joka kuuluu Hätäkeskuslaitoksen muun virkamiehen ratkaistavaksi.

8 §

8 §

Nimittäminen ja kelpoisuusvaatimukset

Nimittäminen ja kelpoisuusvaatimukset

Hätäkeskuslaitoksen johtajan nimittää valtioneuvosto. Hätäkeskuslaitoksen muun henkilöstön nimittää Hätäkeskuslaitoksen johtaja, jollei työjärjestyksessä toisin määrätä.

Hätäkeskuslaitoksen *ylivohtajan* nimittää valtioneuvosto. Hätäkeskuslaitoksen muun henkilöstön nimittää Hätäkeskuslaitoksen *ylivohtaja*, jollei työjärjestyksessä toisin määrätä.

Päivystystehtävää hoitavan henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Päivystystehtävää hoitavan henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Päivystystehtävää hoitavalla henkilöstöllä tarkoitetaan Hätäkeskuslaitoksen virkamiehiä, jotka suorittavat 12 §:ssä säädettyjä tehtäviä.

Päivystystehtävää hoitavalla henkilöstöllä tarkoitetaan Hätäkeskuslaitoksen virkamiehiä, jotka suorittavat 12 §:ssä säädettyjä tehtäviä.

9 §

9 §

Työjärjestys

Työjärjestys

Hätäkeskuslaitoksen hallinnon ja toimintojen järjestämisestä, organisaatiosta ja henkilöstön tehtävistä määrätään tarkemmin Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksessä. Työjärjestyksessä annetaan määräykset myös sijaisuuksista, asioiden käsittelystä ja ratkaisemisesta sekä henkilöstön nimittämisestä.

Hätäkeskuslaitoksen hallinnon ja toimintojen järjestämisestä, organisaatiosta ja henkilöstön tehtävistä määrätään tarkemmin Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksessä. Työjärjestyksessä annetaan määräykset myös sijaisuuksista, asioiden käsittelystä ja ratkaisemisesta sekä henkilöstön nimittämisestä.

Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksestä päättää Hätäkeskuslaitoksen johtaja.

Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksestä päättää Hätäkeskuslaitoksen *ylivohtaja*.

12 §

12 §

Päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtävät

Päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtävät

Hätäkeskuslaitoksen päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtävänä on:

Hätäkeskuslaitoksen päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtävänä on:

- 1) vastaanottaa hätäilmoituksia;
- 2) arvioida hätäilmoituksen perusteella tehtävän kiireellisyys ja tilanteen edellyttämät voimavarat;
- 3) välittää *ilmoitus tai* tehtävä *käytettävissä* olevien tietojen perusteella sekä suorittaa siihen liittyvät muut välittömät toimenpiteet;

- 1) *yleiseen hätänumeroon 112 vastaanminen ja hätäilmoitusten vastaanottaminen;*
- 2) arvioida hätäilmoituksen perusteella tehtävän kiireellisyys ja tilanteen edellyttämät voimavarat;
- 3) välittää tehtävä ilmoituksessa olevien tietojen perusteella sekä suorittaa siihen liittyvät muut välittömät toimenpiteet;

4) antaa välitettyyn ilmoitukseen tai tehtävään liittyen tukipalveluja pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten tehtäviä hoitaville yksiköille tai hälytetyille tahoille sekä muulle viranomaisen ohjeessa mainitulle, kuten rajavartiolaitoksen yksikölle;

5) tehdä ratkaisu ilmoituksen tai tehtävän välittämättä jättämisestä, mikäli ilmoitus tai tehtävä ei edellytä hälyttämistä tai muuta välittämistä;

6) keskeyttää ja lopettaa vastaanotettua ilmoitusta koskeva yhteydenotto, jos asian laatu osoittaa, että se ei kuulu Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin tai kysymyksessä ei ole hätäilmoitus;

7) antaa mahdollisuuksien mukaan ilmoituksen tekijälle hätäilmoituksen käsittelyn yhteydessä hätätilanteeseen liittyen neuvontaa ja ohjausta; sekä

8) huolehtia Hätäkeskuslaitokselle kuuluvista muista kiireellisistä tehtävistä.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetusta ilmoituksen tai tehtävän välittämättä jättämisestä sekä 6 kohdassa tarkoitetusta yhteydenoton keskeyttämisestä ja lopettamisesta ei tehdä erillistä päätöstä. Yhteydenoton keskeyttämisestä tai lopettamisesta sekä ratkaisusta jättää ilmoitus tai tehtävä välittämättä on ilmoitettava ilmoituksen tekijälle.

Suoritettaessa 1 momentin mukaisia tehtäviä ja toimenpiteitä on otettava huomioon asianomaisten viranomaisten Hätäkeskuslaitokselle antamat 14 §:n 2 momentissa ja 14 a §:ssä tarkoitetut ohjeet.

Hallintolain (434/2003) 8 §:ää ei sovelleta tämän pykälän 1 momentin mukaisiin tehtäviin tai toimenpiteisiin.

14 §

Yhteistyöviranomaisten ohjeistus ja valtakunnallinen yhteistyöryhmä

Viranomaisten ja palveluiden tuottajien yhteistoiminnan tehostamiseksi sisäasiainministeriö asettaa Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisen yhteistyöryhmän.

4) antaa välitettyyn tehtävään liittyen kiireellisiä ja muita tukipalveluja pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten ja Rajavartiolaitoksen tehtäviä hoitaville yksiköille tai hälytetyille tahoille sekä muulle viranomaisen ohjeessa mainitulle yksikölle;

5) tehdä ratkaisu, että hätäilmoitus ei edellytä hälyttämistä tai tehtävän välittämistä;

6) keskeyttää ja lopettaa vastaanotettua ilmoitusta koskeva yhteydenotto, jos kysymyksessä ei ole hätäilmoitus;

7) antaa mahdollisuuksien mukaan hätäilmoituksen tekijälle hätäilmoituksen käsittelyn yhteydessä hätätilanteeseen liittyen neuvontaa ja ohjausta.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetusta ilmoituksen tai tehtävän välittämättä jättämisestä sekä 6 kohdassa tarkoitetusta yhteydenoton keskeyttämisestä ja lopettamisesta ei tehdä erillistä päätöstä. Yhteydenoton keskeyttämisestä tai lopettamisesta sekä ratkaisusta jättää ilmoitus tai tehtävä välittämättä on ilmoitettava ilmoituksen tekijälle.

1 momentin mukaisia tehtäviä ja toimenpiteitä suoritetaan asianomaisten viranomaisten Hätäkeskuslaitokselle antamien 14 §:n 2 momentissa tarkoitettujen ohjeiden mukaisesti.

Hallintolain (434/2003) 8 §:ää ei sovelleta tämän pykälän 1 momentin mukaisiin tehtäviin tai toimenpiteisiin.

14 §

Yhteistyöviranomaisten ohjeistus ja valtakunnallinen yhteistyöryhmä

Viranomaisten ja palvelujen tuottajien yhteistoiminnan tehostamiseksi sisäministeriö asettaa Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisen yhteistyöryhmän.

Hätäkeskustoimintaan *osallistuva viranomaisen* antaa toimialaansa liittyvät tehtävien käsittelyä ja välittämistä ja muuta ilmoituksen tai tehtävän hoitamista koskevat ohjeet ja suunnitelmat Hätäkeskuslaitokselle. Valtakunnalliset suunnitelmat ja ohjeet käsitellään ja sovitetaan yhteen ennen niiden käyttöönottoa Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin valtakunnallisen yhteistyöryhmän tehtävistä.

14 a §

Rajavartiolaitoksen ohjeet

Rajavartiolaitos antaa Hätäkeskuslaitokselle ohjeet ja suunnitelmat meripelastuslain 4 §:ssä säädetyn meripelastustoimen tehtävän alkutoimenpiteiden suorittamisesta ja siirtämisestä rajavartiolaitoksen käsiteltäväksi.

Rajavartiolaitokselle kuuluva muu kuin meripelastustointia koskeva välittömiä toimenpiteitä edellyttävä ilmoitus siirretään käsiteltäväksi rajavartiolaitokselle rajavartiolaitoksen Hätäkeskuslaitokselle antamien ohjeiden ja suunnitelmien mukaisesti.

[ks. 18 § 1 mom.]

15 §

Viestintäverkkoja koskevat säännökset

Yleisestä hätänumerosta ja yhteyden saamisesta hätänumeroon, teleyrityksen tietojen

Hätäkeskustoimintaan *osallistuvan viranomaisen tulee* antaa toimialaansa liittyvät tehtävien käsittelyä ja välittämistä ja muuta ilmoituksen tai tehtävän hoitamista koskevat ohjeet ja suunnitelmat Hätäkeskuslaitokselle. Valtakunnalliset suunnitelmat ja ohjeet *on käsiteltävä ja sovitettava* yhteen ennen niiden käyttöönottoa Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin valtakunnallisen yhteistyöryhmän tehtävistä.

14 a §

Yhteistyöviranomaisten ohjeistuksen tallentaminen

Pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten *ja Rajavartiolaitoksen on tallennettava* hätäkeskustietojärjestelmään 14 §:n 2 momentissa tarkoitetut suunnitelmat, ohjeet ja niiden sisältämät vaste-ehdotukset, jotka sisältävät pelastus-, poliisi- ja sosiaali- ja terveystoimen *ja Rajavartiolaitoksen* tehtäviä suorittaviin yksiköihin tai tahoihin liittyviä tietoja.

Hätäkeskuslaitos voi tallentaa suunnitelmat, ohjeet ja niiden sisältämät vaste-ehdotukset viranomaisen pyynnöstä.

15 §

Viestintäverkkoja koskevat säännökset

luovuttamisesta, hätäilmoituksia vastaanottavien viranomaisten tiedonsaantioikeuksista, teleyrityksen velvollisuuksista avustaa viranomaisia ja välittää kohdennettuja viranomais-tiedotteita sekä sijaintitietoihin liittyvistä asi-oista säädetään *tietoyhteiskuntakaaressa*.

Yleisestä hätänumerosta 112 ja yhteyden saamisesta hätänumeroon, teleyrityksen tieto-jen luovuttamisesta, hätäilmoituksia vastaan-ottavien viranomaisten tiedonsaantioikeuk-sista, teleyrityksen velvollisuuksista avustaa viranomaisia ja välittää kohdennettuja viran-omaistiedotteita sekä sijaintitietoihin liitty-vistä asioista säädetään *laissa sähköisen vies-tinnän palveluista (917/2014)*.

4 luku.

Rekisterit

16 §

Hätäkeskustietojärjestelmä

Hätäkeskustietojärjestelmä on pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveysviranomaisten ja Hätäkeskuslaitoksen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä valtakunnallinen tietojärjes-telmä. Rajavartiolaitoksella on oikeus käyttää hätäkeskustietojärjestelmää sekä tallettaa sinne omaa toimialaansa koskevia tietoja sit-ten kuin siitä tässä laissa säädetään.

Hätäkeskuslaitos on hätäkeskustietojärjes-telmän päävastuullinen rekisterinpitäjä. Poliisin osalta hätäkeskustietojärjestelmän re-kisterinpitäjä on Poliisihallitus.

Hätäkeskuslaitos valvoo henkilötietojen kä-sittelyä koskevien säännösten noudattamista ja huolehtii hätäkeskustietojärjestelmään si-sältyvien tietojen suojaamisesta. Rekisterinpi-täjät vastaavat rekisteriin tallettamiensa tieto-jen virheettömydestä sekä tietojen käsittelyn laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa. Li-säksi muut hätäkeskustietojärjestelmän käyt-täjät vastaavat osaltaan tietojen käsittelyn laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa.

4 luku.

Henkilötietojen käsittely

16 §

Henkilötietojen käsittely hätäkeskustoimin-nassa

Hätäkeskustoimintaan osallistuva viran-omainen saa käsitellä henkilötietoja vain, jos se on tarpeen hätäkeskustoiminnan ja laissa toimivaltaiselle viranomaiselle säädetyn teh-tävän suorittamiseksi.

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia hen-kilötietoja ja henkilötunnusta saa käsitellä vain, jos käsittely on käsittelytarkoituksen kannalta välttämätöntä.

(uusi)

16 a §

Rekisterinpitäjät ja vastuunjako

Tässä laissa tarkoitettujen henkilötietojen rekisterinpitäjänä poliisin tietojen osalta toimii Poliisihallitus, sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen osalta hyvinvointialue, Helsingin kaupunki ja HUS -yhtymä, pelastustoimen tehtävietietojen osalta hyvinvointialue ja Helsingin kaupunki ja Rajavartiolaitoksen tietojen osalta Rajavartiolaitoksen esikunta.

Hätäkeskuslaitos toimii rekisterinpitäjänä 4 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen Hätäkeskuslaitoksen tehtävien hoitamista varten tarkoitettujen tietojen osalta. Lisäksi Hätäkeskuslaitos toimii rekisterinpitäjänä niiden tietojen osalta, jotka eivät kuulu viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin ja jotka koskevat vahinko-, häirintä- ja väärinkäytösyhteydenottoja sekä tietojärjestelmä- tai verkkoliikennehäiriöitä.

Hätäkeskuslaitos vastaa hätäkeskustietojärjestelmästä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) mukaisesti.

17 §

Hätäkeskustietojärjestelmään talletettavat tiedot

Hätäkeskustietojärjestelmään saa kerätä ja tallettaa 4 §:ssä säädettyjen tehtävien kannalta tarpeellisia tietoja seuraavasti:

1) pelastus-, poliisi-, sekä sosiaali- ja terveystoimen tehtäviä suorittaviin yksiköihin sekä rajavartiolaitoksen yksiköihin liittyviä tietoja, kuten valmius, viestiyhteys, kutsu, johdosuhteet, varustus, tehtäväalue, koko ja koostumus sekä muita vastaavia tietoja;

2) ilmoituksen teko-aika ja -tapa sekä sisältöpuhelintunniste-, osoite- ja paikkatietoineen, ilmoituksen nauhoite sekä audiovisuaaliset ja vastaavat tekniset ja muut tallenteet;

17 §

Hätäkeskustoiminnassa käsiteltävät henkilötiedot

Pelastustoimi, poliisi ja sosiaali- ja terveystoimen viranomainen, Rajavartiolaitos ja Hätäkeskuslaitos saa käsitellä hätäkeskustoiminnassa sekä hätäkeskuspalvelujen ja kiireellisten ja muiden tukipalvelujen tuottamisessa seuraavia viranomaisen laissa säädettyjen tehtävien kannalta tarpeellisia tietoja:

1) pelastus-, poliisi-, sekä sosiaali- ja terveystoimen tehtäviä suorittaviin yksiköihin sekä Rajavartiolaitoksen yksiköihin liittyvät tiedot;

2) ilmoituksen teko-aika ja -tapa sekä sisältöpuhelintunniste-, osoite- ja paikkatietoineen, ilmoituksen nauhoite sekä audiovisuaaliset ja vastaavat tekniset ja muut tallenteet;

3) sen liittymän tunniste sekä liittymän ja päätelaitteen sijaintitiedot, josta ilmoitus on tehty, ja tiedot liittymän tilaajasta, käyttäjästä ja asennusosoitteesta sekä ilmoituksen kohteena olevan henkilön käyttämän päätelaitteen ja liittymän sijainnin ilmaisevat yhteystiedot ja sijaintitiedot;

4) ilmoituksen, tehtävän tai toimenpiteen vastaanottajan ja tallettajan tiedoista nimi ja ilmoituksen, tehtävän tai toimenpiteen vastaanottanut yksikkö aikoineen;

5) ilmoitukseen, tehtävään tai toimenpiteeseen liittyvän henkilön henkilöllisyyttä koskevista tiedoista nimi, henkilötunnus tai syntymäaika, sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, kotipaikka, osoite ja puhelinnumero tai muu vastaava tieto, liityntä asiaan ja kohteen yksilöintitiedot sijainti- tai paikkatietoineen *sekä ilmoitinlaitteiden kohdetiedot sijainti- tai paikkatietoineen*;

6) tehtävää tai toimenpiteitä koskevat tiedot, kuten *tapahtuma- ja toimenpideseloste, aika, paikka, tehtävän kiireellisyysluokka ja vaarallisuus, tiedot tehtävän suorittamiseen osallistuvista ja osallistuneista henkilöistä, tehtävän viestiliikenne Häätäkeskuslaitoksen ja tehtävää suorittavan viranomaisen tai muun tahon välillä sekä muita yksittäiseen tehtävään liittyviä tarpeellisia tietoja*;

7) henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot, kuten tieto kohteen tai henkilön vaarallisuudesta tai arvaamattomuudesta; henkilötiedot, jotka kuvaavat tai on tarkoitettu kuvaamaan rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta taikka henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia taikka tiedot sosiaalihuollon toimenpiteistä saadaan kuitenkin tallettaa vain siltä osin kuin se on välttämätöntä henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta.

Rekisteriä pitävien ja käyttävien viranomaisten palveluksessa olevat henkilöt ovat oikeutettuja näkemään ja käsittelemään teknisen käyttöyhteyden, sähköisen tiedonsiirron tai muun soveltuvan tavan avulla ainoastaan toimivaltuuksiensa rajoissa oman toimialansa

3) sen liittymän tunniste sekä liittymän ja päätelaitteen sijaintitiedot, josta ilmoitus on tehty, ja tiedot liittymän tilaajasta, käyttäjästä ja asennusosoitteesta sekä ilmoituksen kohteena olevan henkilön käyttämän päätelaitteen ja liittymän sijainnin ilmaisevat yhteystiedot ja sijaintitiedot;

4) ilmoituksen, tehtävän tai toimenpiteen vastaanottajan ja tallettajan tiedoista nimi ja ilmoituksen, tehtävän tai toimenpiteen vastaanottanut yksikkö *sekä ilmoituksen vastaanottoaika*;

5) ilmoitukseen, tehtävään tai toimenpiteeseen liittyvän henkilön henkilöllisyyttä koskevista tiedoista nimi, henkilötunnus tai syntymäaika, sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, kotipaikka, osoite ja puhelinnumero tai muu vastaava tieto, liityntä asiaan ja kohteen yksilöintitiedot sijainti- tai paikkatietoineen;

6) tehtävää tai toimenpiteitä koskevat tiedot;

7) henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot, kuten tieto kohteen tai henkilön vaarallisuudesta tai arvaamattomuudesta *sekä* henkilötiedot, jotka kuvaavat tai on tarkoitettu kuvaamaan rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta taikka henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia taikka tiedot sosiaalihuollon toimenpiteistä saadaan kuitenkin tallettaa vain siltä osin kuin se on välttämätöntä henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta;

8) *palo-, sammutus- ja rikosilmoitinlaitteiden kohde-, sijainti- ja paikkatiedot sekä testaustoiminnan ja vikatilanteiden tiedot.*

tietoja ja tehtäviä hätäkeskuslaitoksen kanssa sovittavalla tavalla. Edellä 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuja tietoja pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen tai viranomaisen tehtäviä hoitava yksikkö tai palveluksessa oleva henkilö saa käsitellä ainoastaan toimialansa tehtävään liittyen, jos se on yksittäisen tehtävän suorittamiseksi tarpeellista. Tietojen käyttäjään ja käsitteijään sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

Tieto tulee poistaa henkilörekisteristä, kun se ei ole enää rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellinen, kuitenkin viimeistään viiden vuoden kuluttua ilmoituksen vastaanottamisesta. Henkilön omaan turvallisuuteen tai työturvallisuuteen liittyviä 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuja tietoja ei kuitenkaan poisteta, jos tietojen edelleen säilyttäminen on todettu tietojen käyttötarkoituksen kannalta tarpeelliseksi viiden vuoden kuluessa niiden tallentamisesta tai edellisestä tietojen tarpeellisuuden toteamisesta. Tietojen tarpeellisuuden toteamisesta on tehtävä merkintä.

Rekisteröidyn oikeuksista hätäkeskustietojärjestelmän poliisin pitämiin tietoihin säädetään henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018) 4 luvussa ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 6 luvussa.

18 §

Viranomaisten ohjeiden ja suunnitelmien tallettaminen hätäkeskustietojärjestelmään

Asianomaiset pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaiset tallettavat hätäkeskustietojärjestelmään teknisen käyttöyhteyden, sähköisen tiedonsiirron tai muun soveltuvan ja luotettavan tavan avulla 14 §:n 2 momentissa tarkoitettut suunnitelmat, ohjeet ja niiden sisältämät vaste-ehdotukset, jotka sisältävät pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen tehtäviä suorittaviin yksiköihin tai tahoihin liittyviä tietoja, kuten val-

[ks. ehdotuksen 18 §:n 1 mom.]

[ks. ehdotuksen 18 §:n 2 mom.]

[ks. ehdotuksen 23 §]

18 §

Henkilötietojen poistaminen

[ks. 14 a §:n 1 mom.]

mius, kutsu, johtosuhteet, varustus, tehtäväalue, koko ja koostumus sekä muita vastaavia tietoja.

Rajavartiolaitos tallettaa hätäkeskustietojärjestelmään teknisen käyttöyhteyden, sähköisen tiedonsiirron tai muun soveltuvan ja luotettavan tavan avulla rajavartiolaitoksen yksiköihin tai tahoihin liittyviä tietoja, kuten valmius, kutsu, johtosuhteet, varustus, tehtäväalue, koko ja koostumus sekä muita vastaavia tietoja sekä 14 a §:ssä tarkoitettut ohjeet ja suunnitelmat.

Tietojen tallettaja vastaa tallettamiensa tietojen luotettavuudesta ja ajantasaisuudesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin talletettavista tiedoista.

[ks. 17 §:n 3 mom.]

[ks. 17 §:n 3 mom.]

19 §

Tiedonsaantioikeus rekistereistä

Hätäkeskuslaitoksella ja sen henkilöstöön kuuluvalla on Hätäkeskuslaitokselle laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tehtävän alkutoimenpiteiden tai työturvallisuuden varmistamiseksi taikka asianomaisen tehtävää hoitavan viranomaisen tai yksikön tukemiseksi tarpeellisia tietoja maksutta asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitulla tavalla. Tässä tarkoituksessa Hätäkeskuslaitoksella ja sen henkilöstöön kuuluvalla on oikeus saada:

1) poliisin tietojärjestelmistä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 5, 6,

Hätäkeskustoiminnassa käsiteltävät henkilötiedot on poistettava viimeistään viiden vuoden kuluttua viimeisimmän tiedon merkitsemisestä.

Henkilön omaan turvallisuuteen tai työturvallisuuteen liittyviä 17 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuja *henkilötietoja* ei kuitenkaan poisteta, jos tietojen edelleen säilyttäminen on todettu tietojen käyttötarkoituksen kannalta tarpeelliseksi viiden vuoden kuluessa niiden tallentamisesta tai edellisestä tietojen tarpeellisuuden toteamisesta. Tietojen tarpeellisuuden toteamisesta on tehtävä merkintä.

19 §

Hätäkeskuslaitoksen tiedonsaantioikeus rekistereistä

Hätäkeskuslaitoksella ja sen henkilöstöön kuuluvalla on Hätäkeskuslaitokselle laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tehtävän alkutoimenpiteiden tai työturvallisuuden varmistamiseksi taikka asianomaisen tehtävää hoitavan viranomaisen tai yksikön tukemiseksi tarpeellisia tietoja maksutta asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitulla tavalla. Tässä tarkoituksessa Hätäkeskuslaitoksella ja sen henkilöstöön kuuluvalla on oikeus saada:

1) poliisin tietojärjestelmistä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 5, 6,

11 ja 12 §:ssä tarkoitettuja tietoja sekä tietoja mainitun lain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettusta Schengenin tietojärjestelmän kansallisesta järjestelmästä;

2) ulkoasiainministeriön tietojärjestelmistä tietoja viisumi- sekä oleskelu- ja työlupapäätöksistä;

3) Maahanmuuttoviraston tietojärjestelmistä ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettujen asioiden käsittelyssä ja ulkomaalaislain noudattamisen valvonnassa tarvittavia tietoja;

5) *Tullin tietojärjestelmistä tietoja rikosten ehkäisyä ja tutkintaa taikka ulkomaalaisasioiden käsittelyä sekä ulkomaalaisen maahantulon ja maastalähdön valvontaa varten;*

6) liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017) tarkoitettusta liikenneasioiden rekisteristä tiedot, jotka ovat välttämättömiä Häätäkeskuslaitoksen laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi;

7) *Verohallinnon tietojärjestelmistä verovelvollisten tuloja ja varallisuutta koskevia tietoja sekä muita verotustietoja, jotka rikoslain (39/1889) 2 a luvun 2 §:n mukaan ovat tarpeen päiväsakon rahamäärän määrittämistä varten;*

8) tietoja alueen pelastustoimen pelastusyksiköiden hälyttämisestä, tietoja pelastusyksiköiden suorittamista toimenpiteistä alueen pelastustoimen pitämistä toimenpiderekistereistä sekä tietoja alueen pelastustoimen paloturvallisuuden valvontaa ja tarkastamista varten pitämistä valvontarekistereistä;

9) väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13–17 §:ssä tarkoitettuja tietoja;

10) teleyritykseltä sen liittymän tunnisteen sekä liittymän ja päätelaitteen sijaintitiedot, josta hätäilmoitus on tehty, ja tiedot liittymän tilaajasta, käyttäjästä ja asennusosoitteesta sekä hätäilmoituksen kohteena olevan henkilön käyttämän päätelaitteen ja liittymän sijainnin ilmaisevat yhteystiedot ja sijaintitiedot noudattaen, mitä siitä tietoyhteiskuntakaarissa säädetään;

12) henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 33 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja tietoja;

11 ja 12 §:ssä tarkoitettuja tietoja sekä tietoja mainitun lain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettusta Schengenin tietojärjestelmän kansallisesta järjestelmästä;

2) ulkoasiainministeriön tietojärjestelmistä tietoja viisumi- sekä oleskelu- ja työlupapäätöksistä;

3) Maahanmuuttoviraston tietojärjestelmistä ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettujen asioiden käsittelyssä ja ulkomaalaislain noudattamisen valvonnassa tarvittavia tietoja;

4) liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017) tarkoitettusta liikenneasioiden rekisteristä tiedot, jotka ovat välttämättömiä Häätäkeskuslaitoksen laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi;

5) tietoja alueen pelastustoimen pelastusyksiköiden hälyttämisestä, tietoja pelastusyksiköiden suorittamista toimenpiteistä alueen pelastustoimen pitämistä toimenpiderekistereistä sekä tietoja alueen pelastustoimen paloturvallisuuden valvontaa ja tarkastamista varten pitämistä valvontarekistereistä; 6) väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13–17 §:ssä tarkoitettuja tietoja;

7) teleyritykseltä sen liittymän tunnisteen sekä liittymän ja päätelaitteen sijaintitiedot, josta hätäilmoitus on tehty, ja tiedot liittymän tilaajasta, käyttäjästä ja asennusosoitteesta sekä hätäilmoituksen kohteena olevan henkilön käyttämän päätelaitteen ja liittymän sijainnin ilmaisevat yhteystiedot ja sijaintitiedot noudattaen, mitä siitä *laissa sähköisen viestinnän palveluista* säädetään;

8) henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 33 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja tietoja;

14) Ahvenanmaan valtionviraston ylläpitämästä alusrekisteristä alusrekisterilain (512/1993) 9 §:ssä tarkoitetuista rekisteriin tehtävistä merkinnöistä;

15) yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetuista yritys- ja yhteisötietojärjestelmän tunnistetiedoista;

16) Maanmittauslaitokselta kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetussa laissa (453/2002) tarkoitettua kiinteistötietojärjestelmästä tietoja kiinteistöjen omistajista ja heidän yhteystiedoistaan sekä kiinteistöjen sijainnista ja tunnistetiedoista.

Oikeus saada tietoja 1 momentin 1–7, 11 ja 12 kohdassa tarkoitetuista rekistereistä on tietosisällön ja käyttötarkoituksen osalta siten rajoitettu kuin poliisimiehen oikeudesta tietojen saamiseen ja käyttämiseen säädetään kuitenkin niin, että tarpeelliset tiedot 6 kohdassa tarkoitettua rekisteristä ajoneuvon omistajista tai haltijoista osoite- ja muine yhteystietoineen sekä tiedot ajoneuvon teknisistä tiedoista ja yksilöintitiedoista on oikeus saada myös pelastustoimen yksikköä varten. Vastaavasti oikeus saada tietoja pelastusviranomaisen tietojärjestelmästä koskee vain pelastusyksikön hälyttämisessä ja avustamisessa tarpeellisia tietoja. Tiedot voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden, sähköisen tiedonsiirron tai muun soveltuvan tavan avulla.

20 §

Tietojen luovuttaminen

Hätäkeskustietojärjestelmästä saadaan luovuttaa sisäministeriölle ja sosiaali- ja terveysministeriölle toiminnan suunnittelu- ja kehittämistehtäviä sekä valvontatehtäviä varten välttämättömät tiedot viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä. Vastaavasti saadaan luovuttaa aluehallintovirastolle valvontatehtäviä varten välttämättömät tiedot.

Hätäkeskuslaitos saa luovuttaa viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä:

9) Maanmittauslaitokselta kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetussa laissa (453/2002) tarkoitettua kiinteistötietojärjestelmästä tietoja kiinteistöjen omistajista ja heidän yhteystiedoistaan sekä kiinteistöjen sijainnista ja tunnistetiedoista.

Oikeus saada tietoja 1 momentin 1–4 ja 8 kohdassa tarkoitetuista rekistereistä on tietosisällön ja käyttötarkoituksen osalta siten rajoitettu kuin poliisimiehen oikeudesta tietojen saamiseen ja käyttämiseen säädetään kuitenkin niin, että tarpeelliset tiedot 4 kohdassa tarkoitettua rekisteristä ajoneuvon omistajista tai haltijoista osoite- ja muine yhteystietoineen sekä tiedot ajoneuvon teknisistä tiedoista ja yksilöintitiedoista on oikeus saada myös pelastustoimen yksikköä varten. Vastaavasti oikeus saada tietoja pelastusviranomaisen tietojärjestelmästä koskee vain pelastusyksikön hälyttämisessä ja avustamisessa tarpeellisia tietoja.

20 §

Viranomaisten tiedonsaantioikeus

Sisäministeriöllä ja sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä hätäkeskustietojärjestelmästä tarvittavat tiedot oman toimialansa johtamista, ohjausta ja valvontaa sekä suunnittelu- ja kehittämistehtäviä varten maksutta.

Aluehallintovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä hätäkeskustietojärjestelmästä tarvittavat tiedot pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen valvontatehtäviään varten maksutta.

1) 17 §:ssä tarkoitettuja tietoja poliisitoimen, pelastustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen yksikölle ja muulle yksikölle ja taholle, jonka Häätäkeskuslaitos on hälyttänyt tai jota varten tieto on pyynnöstä hankittu 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tehtävässä;

2) 19 §:ssä tarkoitettuja tietoja poliisitoimen, pelastustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen yksikölle ja muulle yksikölle ja taholle, jonka Häätäkeskuslaitos on hälyttänyt tai jota varten tieto on pyynnöstä hankittu 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tehtävässä; tiedot, jotka Häätäkeskuslaitos on saanut 19 §:n 1 momentin 1–7, 11 ja 12 kohdan nojalla, saadaan luovuttaa vain poliisin toimintayksikölle tai rajavartiolaitoksen virkamiehelle, tiedot ajoneuvon omistajista tai haltijoista osoite- ja muine yhteystietoineen sekä tiedot ajoneuvon teknisistä tiedoista ja yksilöintitiedoista, jotka Häätäkeskuslaitos on saanut liikenneasioiden rekisteristä 19 §:n 1 momentin 6 kohdan nojalla, saadaan luovuttaa myös pelastustoimen yksikölle ja tiedot, jotka Häätäkeskuslaitos on saanut 19 §:n 1 momentin 8 kohdan nojalla, saadaan luovuttaa vain pelastustoimen yksikölle;

3) kaikille hälytetyille tahoille Häätäkeskuslaitoksen hälyttäessä tehtävään tehtävää tai toimenpiteitä koskevat tiedot ajasta, paikasta, kohteesta ja kiireellisyysluokasta sekä 17 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettut tiedot sekä tiedot tehtävän suorittamiseen osallistuvista yksiköistä.

Häätäkeskuslaitoksen poliisitoimen toimintayksiköltä vastaanottama tieto hälytystehtävän suorittamisesta saadaan sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, luovuttaa asianomaisen henkilörekisterin pitämisestä vastaavalle poliisiviranomaiselle. Samoin saadaan pelastustoimen toimintayksiköltä vastaanotettu tieto luovuttaa pelastusviranomaisen vastuulliselle rekisterinpitäjälle, pelastustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen toimintayksiköltä vastaanotettu sosiaali- ja terveystoimen tieto sosiaali- ja terveystoimen vastuulliselle rekisterinpitäjälle sekä rajavartiolaitoksen toimintayksiköltä vastaanotettu tieto rajavartiolaitoksen vastuulliselle rekiste-

Häätäkeskuslaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä häätäkeskustietojärjestelmästä tarvittavat tiedot Häätäkeskuslaitoksen sisäistä laillisuusvalvontaa ja työnantajan työnjohto- ja valvontaoikeuden toteuttamista varten maksutta.

Poliisilla, pelastustoimella, sosiaali- ja terveystoimella ja Rajavartiolaitoksella tai muulla taholla, jonka Häätäkeskuslaitos on hälyttänyt tai jota varten tieto on pyynnöstä hankittu on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta häätäkeskustietojärjestelmästä tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tehtävää tai toimenpiteitä koskevat tiedot, 17 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettut tiedot henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden turvaamiseksi sekä tiedot tehtävän suorittamiseen osallistuvista yksiköistä maksutta.

Tullilla on oikeus saada häätäkeskustietojärjestelmästä tietoja henkilön oman turvallisuuden tai Tullin virkamiehen työturvallisuuden turvaamiseksi Tullin lakisäätöisen tehtävän suorittamisen yhteydessä maksutta.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella on oikeus saada häätäkeskustietojärjestelmästä 17 §:ssä tarkoitettuja sosiaali- ja terveydenhuollon tietoja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain (668/2008) 5 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaisesti.

rinpitäjälle. Tiedot voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden, sähköisen tiedonsiirron tai muun soveltuvan tavan avulla.

Rajavartiolaitoksen oikeudesta saada tietoja hätäkeskustietojärjestelmästä säädetään tämän lain lisäksi meripelastuslain 14 §:ssä ja henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 22 §:ssä.

Salassapitovelvollisuuden estämättä saadaan luovuttaa tieto, jonka ilmaiseminen on yksittäistapauksessa välttämätön hengen tai terveyden suojaamiseksi tai huomattavan ympäristö- tai omaisuusvahingon välttämiseksi. Salassapitovelvollisuuden estämättä on Hätäkeskuslaitoksen palveluksessa olevalla myös oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos henkilö tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi. Tiedon saajan vaitiolovelvollisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 23 §:ssä.

21 §

Luovutettujen tietojen käsittely

Hätäkeskustietojärjestelmästä luovutettuja tietoja saa käsitellä vain siinä käyttötarkoituksessa, johon ne on luovutettu.

[ks. 20 §:n 2 mom.]

21 §

Rekisterinpitäjien välinen tietojen luovuttaminen

Hätäkeskuslaitos saa luovuttaa *salassapitosäännösten* estämättä rekisteristään 19 §:ssä tarkoitettuja tietoja poliisitoimen, pelastustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen yksikölle ja Rajavartiolaitokselle sekä muulle yksikölle ja taholle, jonka Hätäkeskuslaitos on hälyttänyt tai jota varten tieto on pyynnöstä hankittu. Tiedot, jotka Hätäkeskuslaitos on saanut 19 §:n 1 momentin 1–4, ja 8 kohdan nojalla, saadaan kuitenkin luovuttaa vain poliisin toimin-

tayksikölle tai Rajavartiolaitoksen virkamiehelle ja 19 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla saadut tiedot saadaan luovuttaa vain pelastustoimen yksikölle. Tiedot ajoneuvon omistajista tai haltijoista osoite- ja muine yhteystietoineen sekä tiedot ajoneuvon teknisistä tiedoista ja yksilöintitiedoista, jotka Hätaikeskuslaitos on saanut liikenneasioiden rekisteristä 19 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla, saadaan luovuttaa myös pelastustoimen yksikölle.

Hätaikeskuslaitos, poliisi, pelastustoimi, sosiaali- ja terveystoimi sekä Rajavartiolaitos saa luovuttaa rekisteristään salassapitosäännösten estämättä tarvittavia tietoja toisilleen:

- 1) laillisuusvalvonta-, suunnittelu- ja kehittämistoimintaa varten;
- 2) koulutustoimintaan, kuitenkin niin, että henkilötietoja ei voida yhdistää tiettyyn rekisteröityyn käyttämättä lisätietoja;
- 3) jos tiedon ilmaiseminen on yksittäistapauksessa välttämätön hengen tai terveyden suojaamiseksi, huomattavan ympäristö- tai omaisuusvahingon välttämiseksi tai on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

22 §

Käyttäjärekisteri

Hätaikeskuslaitoksen on pidettävä teknisen käyttöyhteyden, sähköisen tiedonsiirron tai muulla soveltuvalla tavalla tapahtuvasta hätaikeskustietojärjestelmän käsittelystä käyttäjärekisteriä. Käyttäjärekisteriin voidaan tallentaa seuraavat tiedot:

- 1) käyttäjän täydellinen nimi ja henkilötunnus;
- 2) käyttöoikeuden yksilöintiä koskevat tiedot;
- 3) käyttöoikeuden sisältöä ja laajuutta koskevat tiedot;
- 4) järjestelmän tietojen väärinkäytön seuraamuksena käyttäjälle asetettu käyttöoikeuden rajoitus tai käyttökielto;
- 5) käyttäjän edustamaa organisaatiota koskevat tiedot; sekä

22 §

Henkilötietojen käsittely muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen

Rekisterinpitäjä saa salassapitosäännösten estämättä käsitellä hätaikeskustietojärjestelmän tietoja myös seuraavasti:

- 1) laillisuus- ja laadunvalvonnassa;
- 2) suunnittelu- ja kehittämistoiminnassa;
- 3) koulutustoiminnassa, kuitenkin niin, että henkilötietoja ei voida yhdistää tiettyyn rekisteröityyn käyttämättä lisätietoja.

Poliisi saa käsitellä edellä 16 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja poliisin tietoja muussa kuin alkuperäisessä käsittelytarkoituksessa noudattaen henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 13 §:n 1 ja 2 momenttia.

Rajavartiolaitos saa käsitellä edellä 16 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja Rajavartiolaitoksen rekisterinpidossa olevia tietoja

6) käyttöoikeuspäätöstä tai -ratkaisua koskevat tiedot.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu tieto voidaan tallettaa rekisteriin vain, jos väärinkäytön seuraamus mainitaan käyttöoikeuspäätöksessä tai -ratkaisussa ja käyttäjä tietää seuraamuksesta.

Hätäkeskuslaitoksen on säilytettävä käyttäjärekisteriin talletetut tiedot vähintään kaksi vuotta käyttöoikeuden päättymisestä. Tiedot poistetaan viimeistään kymmenen vuoden kuluessa käyttöoikeuden lakkaamisesta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä käyttäjärekisterin tietosisälöstä.

23 §

Käyttäjärekisterin tietojen käyttö

Hätäkeskuslaitos saa käyttää käyttäjärekisteriin talletettuja tietoja:

1) hätäkeskustietojärjestelmän tietojen käsittelyn hallintaa, seurantaa, valvontaa ja suojausta varten;

2) hätäkeskustietojärjestelmän tietojen käytön määrän ja laajuuden sekä kustannusten seurannan ja jaon selvittämistä sekä laskutuksen hoitamista varten; sekä

3) hätäkeskustietojärjestelmän toimivuuden varmistamista ja parantamista sekä tietojen käyttöä koskevien ongelmien selvittämistä varten.

Edellä 22 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja käyttöoikeuden rajoitusta tai käyttökieltoa koskevia tietoja saa käyttää vain tietojen käsittelyn hallintaa, seurantaa, valvontaa ja suojausta varten.

Hätäkeskuslaitos saa luovuttaa käyttäjärekisteriin talletettuja asianomaisen toimialan tietoja asianomaiselle pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaiselle sekä rajavartiolaitokselle oman toimialansa toiminnan seurantaa ja valvontaa varten. Ennen luovuttamista Hätäkeskuslaitos voi tarvittaessa vaatia selvityksen siitä, kuinka luovutettujen tietojen käyttö ja suojaus on tarkoitettu järjestää.

muussa kuin alkuperäisessä käsittelytarkoituksessa noudattaen henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 16 §:ää.

23 §

Rekisteröidyn oikeudet

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annettun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 18 artiklaa rekisteröidyn oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen ei sovelleta tässä laissa tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn.

Henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018) 23 §:ssä tarkoitetun rekisteröidyn tarkastusoikeuden ja yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa tarkoitetun rekisteröidyn tietoon pääsyn toteuttamista koskevan pyynnön esittämiseen sovelletaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 41 §:ää, kun pyyntö koskee poliisiin rekisterinpidossa olevia tietoja, ja henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 50 §:ää, kun pyyntö koskee Rajavartiolaitoksen rekisterinpidossa olevia tietoja.

24 §

24 §

Lokirekisteri

Lokirekisteri

Hätäkeskuslaitoksen on pidettävä teknisen käyttöyhteyden, sähköisen tiedonsiirron tai muulla soveltuvalla tavalla tapahtuvasta hätäkeskustietojärjestelmän tietojen käsittelystä lokirekisteriä. Lokirekisteriin voidaan tallettaa seuraavat tiedot:

- 1) sen organisaation tunnistetiedot, jonka nimissä käsittely tapahtuu;
- 2) käyttäjän tunnistetieto;
- 3) käytetyn sovelluksen, ohjelman tai niiden teknisesti itsenäisen osan nimi tai muu näitä koskeva yksilöintitieto;
- 4) tieto käsittelyn ajankohdasta; sekä
- 5) käsitellyt tai käsittelyn kohteena olleet järjestelmän tiedot tai tietoryhmät.

Hätäkeskuslaitoksen on säilytettävä lokirekisteriin talletetut tiedot vähintään kaksi vuotta niiden tallettamisajankohtaa seuraavan kalenterivuoden alusta. Tiedot poistetaan viimeistään viiden vuoden kuluttua tiedon tallettamisesta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lokirekisterin tietosisällöstä.

Hätäkeskuslaitos toimii hätäkeskustietojärjestelmän lokitietojen keräämisestä vastaavana viranomaisena julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain mukaisesti.

Rekisterinpitäjällä on oikeus saada maksutta oman toimialansa lokitiedot toimialansa toiminnan seurantaan ja valvontaa varten.

25 §

(kumotaan)

Lokirekisterin tietojen käyttö

Hätäkeskuslaitos saa käyttää lokirekisteriin talletettuja tietoja:

- 1) hätäkeskustietojärjestelmän tietojen käsittelyn seurantaan ja valvontaa sekä tietoturvallisuuden ylläpitoa varten;
- 2) hätäkeskustietojärjestelmän tietojen käytön määrän ja kustannusten seurannan ja jaon selvittämistä sekä laskutuksen hoitamista varten;
- 3) hätäkeskustietojärjestelmän tietojen luotettavuuden ja ajantasaisuuden selvittämistä varten; sekä

4) hätäkeskustietojärjestelmän toimivuuden varmistamista ja parantamista sekä tietojen käyttöä koskevien ongelmien selvittämistä varten.

Hätäkeskuslaitos saa luovuttaa lokirekisteriin talletettuja asianomaisen toimialan tietoja asianomaiselle pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaiselle sekä rajavartiolaitokselle oman toimialansa toiminnan seuranta- ja valvontaa varten. Ennen luovuttamista Hätäkeskuslaitos voi tarvittaessa vaatia selvityksen siitä, kuinka luovutettujen tietojen käyttö ja suojaus on tarkoitusta järjestää.

26 §

Hälyttäminen

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan säätää ilmoituksen tai tehtävän välittämiseen tai hälyttämiseen käytettävistä teknisistä järjestelmistä tai menetelmistä.

27 §

Virkapuku

Hätäkeskuslaitoksen henkilöstöllä on velvollisuus käyttää virkatehtävissään virkapukua, jollei Hätäkeskuslaitos virkatehtävän laatu tai luonne huomioon ottaen muuta päättä.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan säätää virkapuvusta ja siihen liittyvistä virka-asematunnuksista.

26 §

Hälyttäminen

Sisäministeriön asetuksella voidaan säätää ilmoituksen tai tehtävän välittämiseen tai hälyttämiseen käytettävistä teknisistä järjestelmistä tai menetelmistä.

27 §

Virkapuku

Hätäkeskuslaitoksen henkilöstöllä on velvollisuus käyttää virkatehtävissään virkapukua, jollei Hätäkeskuslaitos virkatehtävän laatu tai luonne huomioon ottaen muuta päättä.

Sisäministeriön asetuksella voidaan säätää virkapuvusta ja siihen liittyvistä virka-asematunnuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Lain 16, 16 a ja 20 - 22 § tulee kuitenkin voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

turvallisuustutkintalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan turvallisuustutkintalain (525/2011) 16 § sellaisena kuin se on osin laissa 584/2018
ja osin laissa 187/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

16 §

Ilmoitusvelvollisuus

Ilmoitusvelvollisuus

Onnettomuuspaikalla pelastustoimiin osallistuvan viranomaisen tulee viipymättä ilmoittaa Onnettomuustutkintakeskukselle tapahtumasta, joka ilmoittajan arvion mukaan voi tulla tutkittavaksi tämän lain mukaan. Jos ilmoituksesta puuttuu tutkinnantarpeen arvioinnissa tarvittavia tietoja, edellä tarkoitetun viranomaisen on saatettava ilmoitus ajan tasalle heti, kun puuttuvat tiedot ovat saatavilla.

Onnettomuuspaikalla pelastustoimiin osallistuvan viranomaisen tulee viipymättä ilmoittaa Onnettomuustutkintakeskukselle tapahtumasta, joka ilmoittajan arvion mukaan voi tulla tutkittavaksi tämän lain mukaan. *Hätäkeskuslaitos voi avustaa Onnettomuustutkintakeskusta ilmoitusten vastaanottamisessa.* Jos ilmoituksesta puuttuu tutkinnantarpeen arvioinnissa tarvittavia tietoja, edellä tarkoitetun viranomaisen on saatettava ilmoitus ajan tasalle heti, kun puuttuvat tiedot ovat saatavilla.

Ilmoitusvelvollisuus on myös:

- 1) Liikenne- ja viestintävirastolla;
- 2) Väylävirastolla;
- 3) aluehallintovirastolla;
- 4) muulla turvallisuutta valvovalla viranomaisella omalla toimialallaan;
- 5) sillä, joka on vastaanottanut onnettomuus- tai vaaratilannetta koskevan ilmoituksen;
- 6) sellaisella oikeushenkilöllä, joka on 2 §:n 1 momentin 2–4 kohdassa tarkoitettussa liikennemuodossa tapahtuneen onnettomuuden tai vaaratilanteen osallinen tai joka ilmeisesti kärsii vahinkoa tällaisen onnettomuuden johdosta;
- 7) oikeushenkilöllä, joka huolehtii liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) I osan 1 luvun 2 §:n 10 kohdassa tarkoitettusta liikenteen ohjaus- ja hallintapalveluiden tarjoamisesta.

Ilmoitusvelvollisuus on myös:

- 1) Liikenne- ja viestintävirastolla;
- 2) Väylävirastolla;
- 3) aluehallintovirastolla;
- 4) muulla turvallisuutta valvovalla viranomaisella omalla toimialallaan;
- 5) sillä, joka on vastaanottanut onnettomuus- tai vaaratilannetta koskevan ilmoituksen;
- 6) sellaisella oikeushenkilöllä, joka on 2 §:n 1 momentin 2–4 kohdassa tarkoitettussa liikennemuodossa tapahtuneen onnettomuuden tai vaaratilanteen osallinen tai joka ilmeisesti kärsii vahinkoa tällaisen onnettomuuden johdosta;
- 7) oikeushenkilöllä, joka huolehtii liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) I osan 1 luvun 2 §:n 10 kohdassa tarkoitettusta liikenteen ohjaus- ja hallintapalveluiden tarjoamisesta.

Voimassa oleva laki

Tuomioistuimen, joka on vastaanottanut merilain (674/1994) 18 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitetun aluksen päällikön ilmoituksen meriselityksen antamisesta, on välitettävä ilmoitus viivytystä Onnettomuustutkintakeskukselle sekä varattava keskukselle mahdollisuus osallistua meriselitystä koskevaan istuntoon ja esittää siellä kysymyksiä.

Ehdotus

Tuomioistuimen, joka on vastaanottanut merilain (674/1994) 18 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitetun aluksen päällikön ilmoituksen meriselityksen antamisesta, on välitettävä ilmoitus viivytystä Onnettomuustutkintakeskukselle sekä varattava keskukselle mahdollisuus osallistua meriselitystä koskevaan istuntoon ja esittää siellä kysymyksiä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Häätakeskuslaitoksen tehtävästä avustaa Onnettomuustutkintakeskusta ilmoitusten vastaanottamisessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

LUONNOS

3.

Laki

konsulipalvelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konsulipalvelulain (498/1999) 9 § sellaisena kuin se on laissa 970/2014,
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

Konsulipalvelujen järjestäminen ulkoasiainhallinnossa

Konsulipalvelujen järjestäminen ulkoasiainhallinnossa

Tämän lain ja muun lainsäädännön mukaisia konsulipalveluita antavat suurlähetystöt, lähetystöt, pääkonsulaatit, konsulaatit, varakonsulaatit ja konsulitoimipaikat. Tasavallan presidentin asetuksella voidaan säätää, että jonkin edustuston konsulipalvelut tai osan niistä antaa toinen edustusto kuin se, joka muutoin olisi toimivaltainen palvelun antamaan. Palvelut hädänalaisessa asemassa oleville sekä muut vastaavat konsulipalvelut antaa kuitenkin se edustusto, jota kulloinkin kyseessä olevan tilanteen vakavuus ja kiireellisyys edellyttää.

Jos konsulipalvelua tarvitaan maassa, joka ei kuulu minkään edustuston toimipiiriin, ulkoasiainministeriö määrää konsulipalvelun antamisesta.

Ulkoasiainministeriö voi antaa sellaisia konsulipalveluja, jotka eivät edellytä palvelun antamista asianomaisessa valtiossa ja palvelu muutoinkin soveltuu annettaviksi ulkoasiainministeriössä. Tarkempia säännöksiä ulkoasiainministeriön antamista konsulipalveluista voidaan antaa tasavallan presidentin asetuksella.

Tämän lain ja muun lainsäädännön mukaisia konsulipalveluita antavat suurlähetystöt, lähetystöt, pääkonsulaatit, konsulaatit, varakonsulaatit ja konsulitoimipaikat. Tasavallan presidentin asetuksella voidaan säätää, että jonkin edustuston konsulipalvelut tai osan niistä antaa toinen edustusto kuin se, joka muutoin olisi toimivaltainen palvelun antamaan. Palvelut hädänalaisessa asemassa oleville sekä muut vastaavat konsulipalvelut antaa kuitenkin se edustusto, jota kulloinkin kyseessä olevan tilanteen vakavuus ja kiireellisyys edellyttää.

Jos konsulipalvelua tarvitaan maassa, joka ei kuulu minkään edustuston toimipiiriin, ulkoasiainministeriö määrää konsulipalvelun antamisesta.

Ulkoasiainministeriö voi antaa sellaisia konsulipalveluja, jotka eivät edellytä palvelun antamista asianomaisessa valtiossa ja palvelu muutoinkin soveltuu annettaviksi ulkoasiainministeriössä. Tarkempia säännöksiä ulkoasiainministeriön antamista konsulipalveluista voidaan antaa tasavallan presidentin asetuksella.

Hätäkeskuslaitos voi avustaa ulkoministeriötä konsulipalveluihin liittyvissä avustavissa asiakaspalvelutehtävissä, jotka soveltuvat annettaviksi Hätäkeskuslaitoksessa ja jotka eivät edellytä palvelun antamista asianomaisessa valtiossa. Hätäkeskuslaitoksen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

konsulipalveluihin liittyvistä avustavista tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

LUONNOS

4.

Laki

pelastuslain 91 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pelastuslain (379/2011) 91 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on laissa 1171/2016,
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

91 §

91 §

Toimenpiderekisteri

Toimenpiderekisteri

Pelastuslaitos saa pitää pelastustoimen seuranta- ja kehittämistä varten henkilörekisteriä, johon saadaan tallentaa ne hätäkeskustoiminnasta *annetun lain 16 §:ssä* tarkoitettuun hätäkeskustietojärjestelmään tallennettavat tiedot, jotka hätäkeskus on luovuttanut pelastusviranomaisen vastuulliselle rekisterinpitäjälle hätäkeskustoiminnasta annetun lain 20 §:n nojalla. Rekisterin teknisestä ylläpidosta huolehtii Pelastusopisto.

Pelastuslaitos saa pitää pelastustoimen seuranta- ja kehittämistä varten henkilörekisteriä, johon saadaan tallentaa ne hätäkeskustoiminnasta *annetussa laissa* tarkoitettuun hätäkeskustietojärjestelmään tallennettavat tiedot, jotka hätäkeskus on luovuttanut pelastusviranomaisen vastuulliselle rekisterinpitäjälle hätäkeskustoiminnasta annetun lain 20 ja 21 §:ien nojalla. Rekisterin teknisestä ylläpidosta huolehtii Pelastusopisto.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Valtioneuvoston asetus

häätäkeskustoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti muutetaan häätäkeskustoiminnasta annetun asetuksen (877/2010) 3 ja 4 §, sekä lisätään asetukseen uusi 3 a ja 3 b §, seuraavasti:

3 §

Hätäkeskuslaitoksen tukipalvelut

Hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen kuuluvia kiireellisiä tukipalveluja ovat:

- 1) työturvallisuuteen liittyvien varotietojen hakeminen ja välittäminen pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisille ja Rajavartiolaitokselle;
- 2) lisähälytykset ja hälytysvasteen muuttaminen;
- 3) väestöhälyttimien käynnistäminen vaaratilanteessa,
- 4) vaaratiedotteiden sekä operatiivisten tiedotteiden välittäminen;
- 5) tietojen selvittäminen ja välittäminen viranomaisille;
- 6) virka-apupyynnöiden ja muiden tukipyynnöiden välittäminen;
- 7) suuronnettomuus- tai monipotilastilanteen edellyttämien ennakoilmoitusten välittäminen hoitolaitoksille ja kiireellisten operatiivisten tietojen välittäminen toimintayksiköille;
- 8) rekisterikyselyt, tiedonhauk, yhteystietojen selvittämiset, tukipyynnöiden välittämiset ja tehtävien, tietojen ja suoritteiden kirjaamiset;
- 9) operatiiviseen viestiliikenteeseen liittyvät tehtävät;
- 10) järjestelmien toimivuuden testaamiseen liittyvät kokeilut;
- 11) osallistuminen toimivaltaisen viranomaisen päätökseen perustuvan kiireellisen paikannuksen suorittamiseen.

Hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen kuuluvia muita tukipalveluja ovat:

- 1) rekisterikyselyt ja tiedonhauk;
- 2) yhteystietojen selvittäminen;
- 3) tukipyynnöiden välittäminen toimintaa johtavan viranomaisen pyynnöstä;
- 4) operatiiviseen viestiliikenteeseen liittyvät tehtävät;
- 5) järjestelmien toimivuuden testaamiseen liittyvät kokeilut;
- 6) tehtävien, tietojen ja suoritteiden kirjaaminen;
- 7) osallistuminen toimivaltaisen viranomaisen päätökseen perustuvan kiireellisen paikannuksen suorittamiseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja kiireellisiä tukipalveluja annetaan riippumatta siitä, saadaanko viranomaisen välittömiä toimenpiteitä edellyttävä tieto Hätäkeskuslaitoksen välityksellä vai onko kyseessä viranomaisen oma-aloitteinen tehtävä.

3 a §

Hätäkeskuslaitoksen muut tehtävät

Hätäkeskuslaitos voi hoitaa seuraavia muita tehtäviä:

- 1) ilmoitinlaitteiden testausta laitteen haltijan kanssa tehdyn sopimuksen perusteella;
- 2) kadonneiden lasten vihjepuhelinpalvelua;
- 3) häätäkeskustoimintaan liittyvää kansainvälistä yhteyspistetoimintaa;

4) puhelinpalvelua ulkomailta tehtyyn ilmoitukseen, joka koskee Suomessa tapahtuvaa hätätilannetta;

5) Pelastusopistolle hätäkeskuspäivystäjien koulutukseen liittyvää työharjoittelua.

3 b §

Muun viranomaisen avustaminen

Hätäkeskuslaitos voi avustaa ulkoministeriötä konsulipalveluihin liittyvissä avustavissa asiakaspalvelutehtävissä. Hätäkeskuslaitoksen ja ulkoministeriön välisellä sopimuksella voidaan sopia seuraavista tehtävistä:

a) Ulkoministeriön konsulipalveluiden asiakasyhteydenottojen vastaanottaminen, asiakkaiden antamien tietojen kirjaaminen ulkoministeriön osoittamaan ja hallinnoimaan tietojärjestelmään sekä niiden välittäminen ulkoministeriölle ja Suomen ulkomaan edustuston vastuuvirkamiehelle ja muulle Suomen viranomaiselle ympärivuorokautisesti ulkoministeriön antamien toimintaa koskevien ohjeiden mukaisesti;

b) Asiakkaiden neuvonta avustavissa päivystysluonteisissa asiakaspalvelutehtävissä ulkoministeriön antamien ohjeiden mukaisesti. Mikäli asia vaatii muita viranomaistoimenpiteitä, kuin neuvontaa, Hätäkeskuslaitos siirtää asian käsittely ulkoministeriön antamien ohjeiden mukaiselle viranomaiselle;

c) Hätäkeskuslaitos voi tarvittaessa ja yhteisymmärryksessä ulkoministeriön konsulipalveluiden kanssa kehittää sopimuksen mukaista palvelutoimintaa, jos se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi sopimuksen mukaisten tehtävien hoitamiseksi.

Hätäkeskuslaitos voi avustaa Onnettomuustutkintakeskusta turvallisuustutkintalain (525/2001) 16 §:n mukaisten onnettomuusilmoitusten vastaanottamisessa. Onnettomuusilmoitusten vastaanottamisesta voidaan sopia Onnettomuustutkintakeskuksen ja Hätäkeskuslaitoksen välisellä sopimuksella.

4 §

Hätäkeskuslaitoksen ylijohhtajan tehtävät

Hätäkeskuslaitoksen ylijohhtajan tehtävänä on vastata Hätäkeskuslaitoksen:

- 1) hallinnon ja toiminnan järjestämisestä;
- 2) yleisestä ohjaamisesta;
- 3) talousarviolainsäädännössä säädettyistä tehtävistä;
- 4) toimintaedellytyksiä koskevista periaatteellisesti tärkeistä ja laajakantoisista asioista.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx